

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

28977

**FİZİKSEL VE MEKANSAL ÇEVRENİN
ÇOCUK DAVRANIŞINA VE GELİŞİMİNE ETKİLERİ**

Çocuk İçin Oluşturulacak Çevrelerde Tasarım

Verilerinin Saptanması

28977

Doktora Tezi

**Hikmet SİVRİ
Y.Mimar
EÜGSF, DEÜMMF**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**Tez Yöneticisi
Doç.Dr. Ahmet EYÜCE**

**Eylül, 1993
İZMİR**

TEŞEKKÜR

Bilimsel çalışmaların ve araştırmaların ilk sayfalarının teşekkürlere ayrılması geleneğini insan, ancak, bu tip çalışmalardan herhangi birini gerçekleştirdiği zaman anlayabiliyor. Çünkü bir çalışmanın oluşma sürecinde onu gerçekleştiren kadar, birçok kişi de katkıda bulunuyor ve onların adının anılmadan geçilemeyeceği farkediliyor. Bu duyguları paylaşarak ben herkesten önce danışmanım Sayın Hocam Doç.Dr. Ahmet Eyüce'ye en derin teşekkürlerimi dile getirmek isterim. Kendisi, en zor günlerimde elimden tutup, motivasyonu ve toleransı ile beni yönlendirmiş; geniş deneyimi ve bilgi birikimini benden esirgememiş; değerli varlığı ile bu tezin gerçekleşmesinde en önemli rolü oynamıştır.

Çalışmaya beraber başladığımız ve uzun süre danışmanlığımı yüklenen değerli Hocam Sayın Prof.Dr. Phil. Mutlu Başakman'ın da hem bu çalışmaya hem de benim mesleki gelişmeme katkıları çok fazladır. Kendisine de yardımları için teşekkürü bir borç bilirim.

Yarattığı bilimsel tartışma ortamlarıyla tezimin şekillenmesinde rolü büyük olan, anlayışını, sevgisini bizlerden hiçbir zaman esirgemeyen değerli Hocamız Prof.Dr. Mehmet Türeyen'e de en derin teşekkürlerimi sunmak benim için bir görevdir.

Çalışmalarım sırasında değerli zamanını benimle paylaşarak özellikle istatistikî analizlerimde bana yardımcı olan sevgili amcam Sayın Doç.Dr. Yüksel Keskiner'e ve başta Sayın Prof.Dr. Necati Şen olmak üzere D.E.Ü. Mim. Fak. Mimarlık Bölüm'ünün değerli hocalarına ve çalışma arkadaşlarıma tüm yardımları ve toleransları için teşekkürlerimi sunarım.

Doktora çalışmalarımın bir kısmını sürdürdüğüm İngiltere'de Gökçe ailesi ve başta Sue Ann Lee ve Necdet Teymur olmak üzere Kingston Polytechnic öğretim elemanlarına bana yaptıkları olağanüstü evsahipliğinden dolayı şükran borçluyum. Bu dönemde, Jeff Bishop ve Christopher Spencer'de kütüphanelerini bana açarak ve tartışmalarıyla beni yönlendirmişlerdir. İngiltere'de The National Children's Play and Recreational Unit, Surrey ve Sheffield Üniversiteleri kütüphane elemanlarının da bu çalışmanın gerçekleşmesindeki katkıları küçümsenemez.

Çalışma sırasında yapılan anket sorulara yanıt veren Atakent, Egekent ve Evka'da yaşayan anne ve çocuklar, İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Konutlar Müdürlüğü, Egekoop ve Emlak Bankası elemanları, ve hep yanımda olan sevgili öğrencilerim olmasa bu çalışmanın gerçekleşmesi mümkün olmazdı.

En son olarak ta bu günlere gelmemi sağlayan, çalışmaların süresince sonsuz bir sabır gösterip beni destekleyen sevgili annem, babam ve kardeşime herşey için teşekkür ederim.

ÖZET

Endüstrileşme ve onun sonucu olan kentleşmenin neden olduğu sosyo-ekonomik ve politik değişimler, tıpkı tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de fiziksel ve sosyo-kültürel çevrelerde etkilerini göstermiştir. Türkiye'de 1950'lerden beri giderek artan kırdan kente göçün, bir başka deyişle kentleşmenin ana nedenleri arasında teknolojinin tanıma girmesi, kentsel alanların ekonomik ve sosyal olanaklar sunması, iletişim ve ulaşımın gelişmesi sayılabilir. Kent, bu süreç içinde yapay bir çekicilik kazanmış, kırsal alanlar itici hale gelmiş ve kentlerde aşırı nüfus yığılmaları oluşmuştur.

Kentlerdeki nüfus artışına paralel konut ve kentsel hizmetler gereksinimi de çoğalmış ve sonuçta büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu soruna bulunan iki çözümden, ilki plansız olarak kendiliğinden oluşan gecekondu bölgeleri, diğeri ise bir program çerçevesinde gerçekleştirilen toplu konut alanlarıdır.

Toplu konut, bu araştırmanın başlıca inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Son 30-35 yılın politik, ekonomik ve sosyal ortamında en güncel sorunlardan biri olarak yerini alan toplu konut yapımı önemini hala korumaktadır. Bugüne kadar, birçok yönden tartışılıp değerlendirilen toplu konut olgusu, ne yazık ki, çocuk kullanıcı açısından çok az çalışmaya konu olmuştur.

Soruna gelişmiş ülkelerde genellikle toplumsal çözümlerle yaklaşılmaktadır. İyi planlanmış uygulamalarda çocuklara konut içinde ve dışında gereksinim duydukları hizmetler götürülmektedir.

Günümüzde, ailelerin çocuğa verdiği önem ve değer gözönüne alınırsa, bu konunun toplumsal, psikolojik ve hatta pedagojik boyutlarının yanısıra, çocukların mekansal gereksinmelerinin ve isteklerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada Türkiye'de toplu konut uygulamalarındaki çocuk kullanıcının sorunlarını ve beklentilerini, İzmir kenti özelinde; farklı üç toplu konut yerleşmesindeki çocukların ve annelerinin görüşleri de alınarak incelemek amaçlanmıştır.

Bu çalışma yedi bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde problem tanımlanmakta ve çalışmanın amacı, çalışmanın varsayımları ve çalışmanın yöntemi ele alınarak araştırmanın kuramsal çerçevesi çizilmektedir.

İkinci bölümde, kentleşme ile toplumsal değişme arasındaki ilişkiler, Türkiye'deki kentsel aile yapısı, Türkiye'de çocuğa verilen değerlerin değişimi, dünya ve ülke düzeyinde toplu konut ve toplu konutların özellikleri incelenerek araştırmanın temel kavramları tanıtılmaktadır.

Endüstri devrimi dünyayı hızla değiştirirken fiziksel yapısını da etkilemiştir. Bu görünür değişimlerin yanısıra, gözle görülmeyen fakat toplum yaşamını temelden etkileyen değişimler de olmuştur. Endüstrileşme, kentleşme, kentlere göç, ülkelerarası göç kültürel ve sosyal kurumları değişime uğratmıştır. Değişen toplumsal yapı aile yapısını da etkilemiştir. Geleneksel aile yapısı çözülmeye başlamış, ana-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile sayısı artmıştır.

Bir yandan endüstrileşme ve tarımın makineleşmesi, bir yandan kırsal kesimdeki nüfus patlaması, özellikle 1950'lerden bu yana kırsal bölgelerden kentlere doğru hızlı bir göçe yol açmış, dengesiz bir kentleşme doğurmuş ve bunun sonucu olarak konut yetersizliği ve gecekondular sorunu ön plana çıkmıştır.

Kentlerde yaşayan nüfus içinde genç nüfus egemendir. Türkiye nüfusunun büyük bir oranını da genç nüfus oluşturduğuna göre çalışma çocukları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde 6-12 yaş çocuğunun gelişimi, gelişim özellikleri incelenmekte, çocuğun çevresi-aile-arkadaş ile olan ilişkilerini saptayan bulgular üzerinde durulmakta, çocuğun gelişiminde ve eğitiminde önemli bir yeri olan oyun kavramı tanıtılmaktadır.

Çocuğun yaşamında en etkili sosyalleştirme kurumu ailesidir. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Çocuğun yetiştiği ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir. Ailenin yapısı toplumdan topluma değiştiği gibi aynı toplum içinde de farklılaşabilmektedir. Ailenin sosyal çevresinin çeşitliliği çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimine etkilidir. Kişilik oluşumu ve yapılanmasında temelini çocukluk döneminde atıldığı tezi geçerliliğini korumaktadır. İyi bir ortamda yetişen çocuğun başarılı ve uyumlu bir birey olarak topluma katılma olasılığı çok fazladır.

Özellikle 0-6 yaş dönemi çocuğun gelişiminin hızla ilerlediği kritik yıllardır. Bu yıllarda oluşmaya başlayan beden sağlığı ve kişilik yapısının ileri yaşlarda yön değiştirmesinden daha çok aynı yönde gelişmesi olasılığı daha çoktur. Uzun yıllara dayanan araştırmalarda çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, davranışlarını, utanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği doğrulanmıştır.

Dördüncü bölümde ise kentte yaşayan insanların özellikle de 6-12 yaş grubundaki çocukların davranış modelleri, ilişkin oldukları çevrelerle birlikte ele alınmaktadır. Bu bölümde, çocuğun içinde yaşadığı aile ortamından kent yaşamına kadar ilişkileri tartışılarak çocuk-fiziksel çevre ilişkisi değerlendirilmektedir.

Çevre-davranış çalışmaları, fiziksel çevre ve insan sistemleri üzerinde odaklanmakta, hem çevre hem insan faktörünü içermektedir. Bu alana giren çalışmalar, çevre-davranış, çevre psikolojisi, mimari psikoloji, ekolojik psikoloji, sosyal psikoloji, sosyal ekoloji, çevresel sosyoloji, çevresel algı başlıkları altında ele alınmaktadır. Çocuk-fiziksel çevre ilişkileriyle ilgili çalışmalar ise genellikle çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim kurumları, okullar, açık oyun alanları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çocuklara yönelik birçok çalışma, konut yakın çevresindeki açık mekanları yoğun olarak ele almış, konut birimindeki ve konut bloğundaki çocukların mekansal gereksinimleri ise ne yazık ki çok az çalışmada tartışılmıştır.

Beşinci bölümde, varolan mekansal nitelikler, olması gereken mekansal nitelikler doğrultusunda çeşitli ülkelerden örnekler incelenmiştir. Altıncı bölümde ise bu nitelikler, seçilen toplu konut alanlarında irdelenmiştir. Seçilen toplu konut alanlarının özellikleri incelendikten sonra, farklı kentsel yerleşim bölgeleri arasındaki ilişkiler, benzerlikler ve farklılıklar saptanmıştır. Alan çalışması yazılı kaynaklar (arşiv taraması) açık görüşmeler, konuşmalar, anketler, ses ve görüntü kayıtları ve grafik anlatım teknikleri kullanılarak yapılmıştır.

Çalışma alanı olarak kentleşme sürecinde İzmir'de oluşan farklı sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden toplu konut yerleşmeleri seçilmiştir. Bu yerleşmeler Buca Evka 1 (Alt SED), Egekent 'Orta SED) ve Atakent (Üst SED) olarak belirlenmiştir.

İzmir'de yapılan çeşitli toplu konut uygulamalarındaki yaşantıların karşılaştırılmasından amaç; farklı sosyo-ekonomik düzeydeki konutların fiziksel koşullarını ve yaşam biçimlerini ortaya koymak; bu bölgelerde yaşayan ilkökul çağındaki çocukların sosyal ve psikolojik gelişmelerini yaşadıkları fiziksel çevrelerdeki mekan ilişkileri ile birlikte incelemektir.

Sonuç bölümünde elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılmakta ve çıkan sonuçlar doğrultusunda birtakım önerilere yer verilmektedir.

SUMMARY

Socio-economical and political changes which are the results of industrialization and its outcome urbanization, showed their effects on physical and socio-cultural environments in our country; just like the developed countries of the global world. The introduction of technology to agriculture, the socio-economic opportunities offered by the city; the improvement in transportation and communication facilities may be considered among the basic reasons of the migration influx from rural areas to the urban settlements; in other words to the urbanization. During this process, cities witnessed an artificial attractiveness rural areas become unattractive to their inhabitants an extreme population accumulation emerged in the urban areas.

The demand for housing and the related urban services has developed intandem with the population growth in cities and reached to immense dimensions. The first solution to the problem was the squatter settlements which eventuated extemporaneously without any planning; and the second was housing developments were to realize in line with pre-determined programs.

Housing is the main concern of this study. Being in the political and socio-economic agenda as one of the contemporary problems since 30-35 years, housing process is still considered as an important issue. Since nowadays, conceptual framework of housing process has been discussed and evaluated at numerous basis, unfortunately, a few study has pertained with children as the user of housing developments.

In developed countries the approaches to the solution of the problem are usually from a social factors point of view. In some well planned implementations the services which children users need, for their indoor and outdoor activities, are accompanied.

Regarding the emphasis and value which nowadays families give to their children, the spatial demands and inclinations of children should be defined besides social, psychological and even pedagogical dimensions of the problem. Therefore, in this study, it has been aimed to investigate the desires and problems of child users of housing in Turkey. Three different settlements in the city of İzmir has been choosen. In these settlements both the opinions of the children and of their mothers have been inquired.

The study consists of seven chapters.

The first chapter, of the study addresses itself to the definition of the problem and the elucidation of the scope of the study. Assumptions and the method utilized and also the theoretical framework of the study are worked out in the very same chapter.

In the second chapter, the basic concepts of the study are defined by examining the relationship between the urbanization and social changes; the structure of Turkish family; the changing status of the child in Turkey; spatial feature of housing at national and international levels.

The industrial revolution changed the world by an ever increasing speed and also affected its physical structure. Alongside the visible diversifications, the modifications have also occurred which have influenced social life profoundly. Besides industrialization, urbanization, migration influx from rural to urban areas and international migration changed social and cultural setup. The modified framework of the society affected family structures. Traditional family structure have deformed and the number of nuclear families consisting of the parents and children increased.

On one hand the industrialization of the agriculture and the population explosion in the rural areas on the other have accelerated the migration influx towards cities. This has caused an unstable urbanization and highlighted the housing demand. Over and above the problem of squatter settlements has also emerged.

The majority of the population in the cities are the youngsters. Besides, the number of young people in the population of Turkey is preponderant. Therefore, this study focuses on children. In the third chapter of the study the physical growth of the children between the ages 6-12, the peculiarities this development are examined; the findings about the relationships between the child and his environment-family-friends are presented; the concept of play which plays an important role on child's growth and education is introduced.

The most influencing social institution in a child's life is his family. The family is the first place a child experiences his first social experiences. The family size of the child and the socio-economic and cultural level of the family would effect his first social experiences and

his social-emotional development. The structure of the family differs from one society to another, but it may also differ in the same society. The richness of social environment of his family effects a child's cognitive and social development. The tenet which points out that the basis of the formation and development of the personality occurs during the childhood and is in the agenda. The possibility of joining the society as a contented individual for a child which grows in an appropriate environment is excessive.

The period between the ages 0-6 are critical years during which the child develops rapidly. The health and development of the personality which begin to evolve in these years hardly change and develop at the same direction. Studies carried out since many years proved that most of the behaviors acquired during childhood frame the structure of adult personality, habits, behavior, beliefs and values.

The fourth chapter, examines the behavioral patterns and their related environments of children, especially the ones between the ages 6-12. In this chapter, the relationships between the child and his physical environment from his house-life to urban experiences are evaluated.

The environment-behavior studies focus on physical environments and human systems and comprise both of environment and of human factors. The studies of this field include environment-behavior, environmental psychology, architectural psychology, ecological psychology, social psychology, social ecology, environmental sociology, environmental perception studies. On the other hand, the studies concerning children-physical environment interaction are generally concentrated to the development of the child, pre-school education, schools, open-space (outdoor) playgrounds. Most of the studies pertaining to children have concentrated on surrounding open-spaces of their home environments; unfortunately, the spatial needs of the children in the housing blocks are rarely dealt with.

The fifth chapter, introduces the examples from several countries besides pointing out the existing and possible spatial properties of them. In **the sixth chapter**, these peculiarities are examined in the selected housing settlements. After the presentation of the specialities of the selected areas, the inter-relations, similarities and dissimilarities between different urban settlement regions are exposed. The case-study is realized by using literature survey,

open interviews, dialogues, questionnaires, audio-visual records and graphical presentation techniques.

The samples representing different socio-economic levels realized during the urbanization period in the City of Izmir are selected for the case study. These settlements are determined as Evka 1 (low SES), Egekent (Middle SES), and Atakent (High SES).

The main purpose for the achieved comparison was to point out the dissimilarities of physical conditions and life styles of different housing settlements. This represents different socio-economic levels in Izmir and analyzes the social and psychological development of the primary school age living in these settlements.

In the conclusion chapter, the findings are evaluated and some proposals are made in line with the results.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No.</u>
TEŞEKKÜR	I
ÖZET	II
SUMMARY	V
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
I. BÖLÜM: GİRİŞ	1
I.1. PROBLEMİN TANIMI	1
I.2. ÇALIŞMANIN AMACI	7
I.3. ÇALIŞMANIN VARSAYIMLARI	9
I.4. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	11
II. BÖLÜM: TOPLUMSAL DEĞİŞME, KENTLEŞME VE TOPLU KONUT	15
II.1. TOPLUMSAL DEĞİŞME	15
II.2. KENTLEŞME VE TÜRKİYE	16
II.2.1. Nüfus	18
II.2.2. Türkiye'de Kentleşmenin Nedenleri	19
II.2.3. Türkiye'de Kentleşmenin Sonuçları	19
II.3. KENTLEŞMENİN TOPLUMSAL BOYUTLARI	20
II.4. TÜRK TOPLUMUNDA AİLE YAPISI	21
II.5. TÜRKİYE'DE ÇOCUĞA VERİLEN DEĞERİN DEĞİŞİMİ	23
II.6. TOPLU KONUT KAVRAMI	24
II.6.1. Dünya'da Toplu Konut	26
II.6.2. Türkiye'de Toplu Konut	34
II.7. BÖLÜM SONUÇLARI	40
III. BÖLÜM: ÇOCUĞUN ÖZELLİKLERİ	42
III.1. ÇOCUĞUN GELİŞMESİYLE İLGİLİ İLKELER	42
III.2. GENEL GELİŞME ALANLARI	43
III.3. GELİŞİM DÖNEMLERİ	43
III.3.1. Bebeklik Dönemi	43
III.3.2. Okul Önceki Dönemi	45

	<u>Sayfa No.</u>
III.3.3. İlkokul Dönemi	46
III.4. ÇOCUĞUN ÇEVRESİYLE KURDUĞU İLİŞKİLER	49
III.4.1. Çocuğun Aile Ortamı	49
III.4.2. Arkadaş İlişkileri	50
III.4.3. Oyun	51
III.4.3.1. Yaşlara Göre Oyunda Görülen Değişim	53
III.5. BÖLÜM SONUÇLARI	55
IV. BÖLÜM: FİZİKSEL ÇEVRE-İNSAN DAVRANIŞLARI	56
IV.1. FİZİKSEL ÇEVRE-İNSAN DAVRANIŞI	56
IV.2. MİMARLIK-DAVRANIŞ BİLİMİ İLİŞKİLERİ	56
IV.3. ÇOCUK-FİZİKSEL ÇEVRE İLİŞKİSİ ÜZERİNE ÇALIŞMALAR	59
IV.3.1. Konut, Yakın Çevresi ve Çocuk	62
IV.3.2. Çocukların Oyun Alanları ve Diğer Dış Mekan Kullanımları	87
IV.4. BÖLÜM SONUÇLARI	108
V. BÖLÜM: MEKANSAL STANDARTLAR	113
V.1. İÇ MEKAN STANDARTLARI	114
V.2. DIŞ MEKAN STANDARTLARI	118
V.3. BÖLÜM SONUÇLARI	132
VI. BÖLÜM: ALAN TANIMI VE ÇALIŞMASI	134
VI.1. İZMİR KENTİ	134
VI.2. İZMİR'DE TOPLU KONUT UYGULAMALARI	135
VI.3. ÇALIŞMA ALANLARI (ALAN ÇALIŞMASI)	137
VI.4. ALAN ARAŞTIRMASININ UYGULANMASI	139
VI.4.1. Anketlerin Hazırlanması	139
VI.4.2. Anketlerin Uygulanması	140
VI.5. ALAN ÇALIŞMASININ SONUÇLARI	140
VI.5.1. Dağılım Tabloları Sonucu Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi	141
VI.5.1.1. Annelerin Yanıtlarının Değerlendirilmesi	141
VI.5.1.2. Çocukların Yanıtlarının Değerlendirilmesi	156
VI.5.2. İstatiksel Analizlerle Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi	167
VI.6. BÖLÜM SONUÇLARI	169

	<u>Sayfa No.</u>
VII. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER	172
VII.1. SONUÇLAR	172
VII.1.1. İç Mekanlar	174
VII.1.2. Ara Mekanlar	177
VII.1.3. Dış Mekanlar	178
VII.2. ÖNERİLER	180
VII.2.1. İç Mekanlar	181
VII.2.2. Ara Mekanlar	184
VII.2.3. Dış Mekanlar	186
KAYNAKÇA	190
EKLER	
EK 1/a: Çocukların Oyunu, Çevresel Eğitimleri ve Çocukların Yararına Çalışan Kurumlar	E1
EK 1/b: İngiltere'deki Kuruluşlar	E8
EK 2: Anket Formları	E11
EK 3: Çocukların Antropometrik Ölçüleri	E29
EK 4: Çocuk Oyunlarına Yönelik Özellikler ve Standartlar	E34
EK 5: İzmir Kentindeki Toplu Konut Uygulamaları	E35
EK 6: Anket Sonuçlarına Yönelik Yüzde ve Dağılım Tabloları	E37

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa No.</u>
Tablo 1 : Türkiye'de Çocuk Nüfusun Yaşlara Göre Dağılımı	19
Tablo 2 : Çocuk Yatak Odası Alan Standartları-Amerika	114
Tablo 3 : Çocuk Yatak Odası Alan Standartları-Danimarka	115
Tablo 4 : Çocuk Yatak Odası Alan Standartları-İsveç	115
Tablo 5 : Çocuk Odası Donatım Elemanları Alanları ve Ölçüleri-Almanya	115
Tablo 6 : Oyun Alanları İçin Açık Alan Gereksinimleri-Danimarka	120
Tablo 7 : Kanada ve Danimarka'da Çocuk Oyun Alanlarına Ait Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırılması	121
Tablo 8 : Çocuk Oyun Alanları (Londra Belediyesi Özel Standartları)	122
Tablo 9 : Konut Yerleşmeleri İçin Oyun Alanları (Alman Standartları)	122
Tablo 10: Çocuklar İçin Oyun Alanları - Önerilen Minimum Standartlar	123
Tablo 11: Oyunun Öneminin Değerlendirilmesi İçin Kontrol Listesi	130
Tablo 12: Denetlenmeyen Çocuk Oyun Alanları İçin Bir Değerlendirme Modeli	131
Tablo 13: İzmir İl Nüfusunun Gelişimi	134
Tablo 14: Ankete Katılan Ailelerin Bazı Sosyal Nitelikleri	168
Tablo 15: Ankete Katılan Ailelerin Önemli Özellikleri	168

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : İnsan - Çevre Çalışmaları	58
Şekil 2 : Yatak Odası Düzenlemesi (1)	72
Şekil 3 : Yatak Odası Düzenlemesi (2)	73
Şekil 4 : Çocuk Odalarının Diğer Mekanlarla İlişkisi	77
Şekil 5 : Elverişsiz Döşenmiş Çocuk Odası Örnekleri	80
Şekil 6 : Farklı Tipteki Giriş Örnekleri	84
Şekil 7 : Okul Öncesi Çocukların Mekansal Açılım Sınırları	92
Şekil 8 : Okul Çocuklarının Mekansal Açılım Sınırları	92
Şekil 9 : Çok Katlı Bloklar İçin Önerilen Oyun Alanları	107
Şekil 10 : Çocuk Yatak Odaları (Tek ve İki Kişilik) - Almanya	116
Şekil 11 : Çocuk Yatak Odasında Mesafeler ve Hareket Alanları-Almanya	117
Şekil 12 : İsveç Oyun Parkı	119
Şekil 13 : Görüş Açılımları Sınırları, 6 Yaştan Yukarı Çocuklar ve Yetişkinler İçin Ortalama Görüş Açısı Şeması	125
Şekil 14 : Çocukların ve Yetişkinlerin Görüş Açılımları	125

I. BÖLÜM
GİRİŞ

I. BÖLÜM: GİRİŞ

I.1. PROBLEMİN TANIMI

Geleneksel tarım toplumundan, çağdaş endüstri toplumuna geçiş sürecini kendi tarihsel, toplumsal ve yapısal koşullarıyla yaşayan ve genç bir nüfusa sahip olan ülkemizde kentlerde yaşamak gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bu yaşam çocuklar için birçok mekansal sorunu da beraberinde getirmektedir.

Ülke nüfusunun giderek artan bir bölümü kentlerde toplanmaktadır. Kentler artan nüfus baskısı altında denetimden yoksun bir şekilde biçimlenmektedir. Değişen sosyo-ekonomik yapıya koşut olarak kentsel mekanlarda da değişimler görülmektedir.

Gerek toplumsal gerek mekansal olarak farklılaşmış olan kentlerde barınma gereksinmesi iki türlü yerleşme karakteri ortaya çıkarmıştır. Bunlardan bir tanesi gecekondu bölgeleridir; diğeri ise yeni toplu konut alanlarıdır. Kentsel alanlardaki bu yeni yerleşmelerin, kentlerin toplumsal ve mekansal yapı niteliklerini büyük ölçüde etkilediğini görmekteyiz.

Genellikle toplu konut uygulamaları bir örgütlenme sonucu oluşmaktadır. Bu örgütlenmeler oluşturulurken; kullanıcı özelliklerinin ve gereksinmelerinin saptanması; bu özelliklere ve gereksinmelere yanıt veren uygun tasarımların yapılması gerekirken bu böyle olmamaktadır. Bu uygulamalarda genellikle standart plan tipleri uygulanmakta, kullanıcı ve yöre özellikleri dikkate alınmamaktadır. Toplu konut uygulamalarında kullanıcı özelliklerine ve hane halkı sayılarına uygun çözümleri içeren tasarımlar kullanıcılara sunulmalıdır.

Konut sorununa çözümde en önemli yaklaşımlardan biri olan toplu konut uygulamalarındaki tek amaç minimum maliyetle maksimum m² üretimi haline gelmiştir. Bu amaçla üretilen konutlarda, kullanıcıya yönelik gereksinmeler ve mekansal özellikler çoğu zaman dikkate alınmamaktadır.

Ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olarak genç bir nüfusa sahiptir. Nüfus içinde belli bir orana sahip olan 0-14 yaş grubunun mimari tasarımlara etkili olmayacağını düşünmek olanaksızdır. Ancak ülkemizde bu grubun istek ve gereksinmeleri; hatta eğilimleri yeteri kadar saptanamamış ve mimari tasarımlara bir veri olarak yansımamıştır.

Çocuklar çevreden gelen her türlü etkiye açıktırlar. Bu nedenle kentleşme süreciyle ortaya çıkan değişimlerden de etkilendikleri bir gerçektir. Çevreye uyum sorunu, kişilik gelişimi oluşan ya da devam eden çocukta daha farklı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çocuklar içinde buldukları çağın özellikleri gereği çevrelerinden hızla ve kolaylıkla etkilenmektedirler. Bu yüzden çocuk, kendisini çevreleyen koşulların olumlu ya da olumsuz oluşu ölçüsünde kentsel yaşantıyla uyum ya da çatışma içinde olacaktır.

Kişilik gelişiminde önemli olan çocukluk yıllarına ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Batı ülkelerinde bu konu üzerinde yoğun çalışmalar sürdürülmektedir. Bu ülkelerde çocuklar üzerine araştırma yapan birçok kuruluş bulunmaktadır (Bkz. Ek 1).

Ülkemizde çocuğa yönelik araştırmalar, genellikle sosyal bilimciler tarafından yürütülmüş; konunun sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik boyutları incelenirken; fiziksel çevre boyutu bu düzeyde ele alınmamıştır. Genel nüfusumuzun özelliklerinin iyi bilinmesi birçok bakımdan, özellikle konut sektörü açısından önemlidir.

Konut, aile bireylerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği, rahat ve huzur içinde olmak istedikleri bir ortamdır. Başka bir deyişle, konut, aile bireylerinin etken ve edilgen her türlü etkinliği istedikleri zamanda sürdürebilmelerine olanak tanıyan bir ortamdır. Çocukların sosyal ve kültürel gelişimi, yetişkinlerin huzuru ve topluma katkısı bu çevredeki fiziksel ve sosyal ortamla yakından ilgilidir.

Çocukların gelişmesi ve toplum ile uyumlu olmaları bir sosyal çevrede değil; aynı zamanda bir fiziksel çevrede yer almaktadır. Çocuğun bilişsel ve sosyal gelişiminin önemli derecede etkilendiği yer yaşadığı konuttur. Konuttaki bilişsel ve sosyal çevrenin çeşitliliği çocuğun bu yöndeki gelişimini etkiler. **Çocuğun davranışlarının biçimlenmesinde çevre önemli bir etmendir.** Konut ve onun çevresi büyüyen çocuk için oldukça önemli bir ortam oluşturur. Konut çevreleri çocukların tüm gelişimlerinin olduğu ortamlardır.

Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Aile yapısında alışılmış rollerde ve yaşam biçiminde olan değişimler; konutların büyüklükleri, tasarım ve konumlarıyla ilgili yeni gereksinimleri ortaya çıkarmıştır.

Köyden kente geçişin önemli bir aşamasını yaşayan bir toplum için planlanacak konutlarda, ailelerin bir geçiş dönemi yaşadıkları unutulmamalıdır. Bu insanların, konut ve çevresindeki açık alan gereksinimi ve geniş aile yaşantısının (yatılı konuk) devam ettiği; kırsal yaşamdan, kentsel yaşama geçişin vazgeçilemeyen öğeleri olarak gözönüne alınmalıdır.

Değişen değer ve değişmek zorunda olan imgeler, değişen yaşam biçiminin sonucudurlar. Buna bağlı olarak kullanıcının yapısal çevreden beklentileri, istekleri ve gereksinimleri farklılaşır ve değişir.

Toplu konutlarda en çok uygulanan yapı tipi çok katlı bloklardır. Bu tip yapılar kullanıcıların yakınmalarına ve korkmalarına neden olan tasarım özelliklerine sahiptir. Yapılan çalışmaların bir çoğunda; toplu konutlardaki rahatsızlıklar içinde, genellikle öne sürülen nedenler arasında en önemlisi çocukların yaptıkları etkinlikleri görememek olarak belirtilmektedir. Çocuklar yaşamlarının çoğunu uygun olmayan çevrelerde geçirmektedirler. Çok katlı konutlarda yaşamda aksayan yönler vurgulanmakta ve özellikle de çocuklu ailelerin sorunları öne atılmaktadır. Ailelerin oturdukları yerleşmelerden yakınmalarının en önemli nedenlerinden biri, genelde çocuk oyun alanları, park, spor alanı gibi rekreatif alanların yetersiz oluşudur.

Çok katlı bloklardaki anneler, çocuklarının nerede oldukları ve gösterdikleri etkinlikler üzerindeki denetimlerinin olmamasından yakınmaktadırlar. Çok katlı bloklarda yaşayan çocukların büyük bir çoğunluğunun dışarıda oynamadığı gözlenmiştir.

Toplu konutlardaki rahatsızlıklar için genellikle öne sürülen nedenler; çeşitli gruplara-tek kişilik aileler, tek ebeveynli aileler, tek çocuklu aileler, iki çocuklu aileler, çok çocuklu aileler, yaşlılar vb.- göre değişebilir. Genel olarak nedenler şöyle sıralanmaktadır:

- . çocukların yaptıkları etkinlikleri izleyememek,
- . binalardaki diğer kişilere duyulan güvensizlik,
- . konut bloğu dışında saldırıya uğrama ya da soyulma korkusu,
- . iyi komşuluk ilişkilerinin bulunmaması,
- . üst katlarda oturmanın getirdiği korkular: düşme riski.

Çocukların oyun etkinliklerinde ebeveynler çocukların istedikleri yerlerde oynamalarına izin vermemekte, ya da onları aşırı koruyarak sürekli evde tutmaktadırlar.

Konut alanları yaratılırken, küçük çocukların dışarıda oynamalarına olanak sağlayacak şekilde güvenli olmalarına özen gösterilmelidir. Yeni tasarımlarda ebeveyn denetim kolaylığının ve konut dışına çıkabilme kolaylığının önemi üzerinde durulmaktadır. Bu yüzden konutun ve konut yakın çevresinin konut içi-konut dışı tasarım ilişkileri büyük önem taşımaktadır.

Dış mekanla-iç mekan arasındaki ilişkinin asansörler ve merdivenlerle sağlanması yetişkinlerle çocuklar arasında birçok soruna neden olmaktadır. Çok katlı bloklarda çocuklar asansörü ya da merdiveni kendi başlarına kullanamazlar; ebeveynleri de onları her istedikleri zaman dışarıya çıkarmazlar. Sonuçta çocuklar ya eve kapanmaktadırlar ya da çok kısıtlı olarak dış mekanı kullanmaktadırlar.

Çocukların fiziksel çevreleri genellikle büyükler tarafından tasarlanır; hatta bazen hiç tasarlanmaz, rastlantıyla çocuk o çevreyi kullanır. Çocuklar çok az ya da hiç kendi fiziksel çevrelerinin tasarımına katılamazlar; nasıl bir çevrede yaşamak istediklerini bile belirtmezler. Konutlar yetişkin merkezlidir ve çocukları ikinci plana itmektedir. Onları tek başına ya da kardeşleriyle yatacakları, oynayacakları, çalışacakları bir köşeden yoksun bırakmakta ya da evde arkadaşlarıyla oynama olanağını yok etmektedir.

Fiziksel çevre çocukların gelişiminde etkin bir role sahiptir. Çocukların gelişimi ve onların çevreyle etkileşimini (ilişkilerini) bilmek çocuklara uygun ortamlar yaratmak için önemlidir.

Konutların büyüklükleri genel olarak; aile bireyleri sayısını değil; ailenin gelir seviyesini yansıtmaktadır. Bunun sonucu olarak orta sınıfın alt gelir diliminde yer alan çok çocuklu ailelerde konuttaki mekanların yetersiz kalması nedeniyle, çocuk odası başka amaçlarla da kullanılmaktadır.

Çocuk odasında genellikle çok farklı eylemler sürdürülmekte ve ayrı bir çocuk odası aile için en kolay vazgeçilebilir bir mekan ve en kolay ertelenen istem olmaktadır. Ülkemizde de birçok konutta en kolay vazgeçilebilen oda çocuk odasıdır. Çocuğun odası birçok konutta aynı zamanda gündelik oturma odası olarak kullanılmaktadır. Çocuğun oynaması ya da çalışması için konutta herhangi bir önlem alınmamıştır.

Çocuk odaları genellikle küçük tutulmaktadır ve birçok konutta aydınlatma açısından da yeterli değildir. Çocuk odası olarak düşünülen mekan ancak belli döşeme biçimlerine olanak tanımakta; çocuğun oynaması, arkadaşlarını çağırması ve çalışması için yetersiz kalmaktadır.

Konutlarda, çocuk odasının gereken biçimde ve büyüklükte olması, çocuğun gereksinmelerinin sağlanması için gereklidir. Fakat çocuğun gereksinmelerinin karşılanmasında yalnızca ona bir oda sağlamak yeterli değildir. Tüm konutun ve yakın çevresinin tasarımında çocuğun dikkate alınması gerekir.

Konutlarda, çocuğa ait mekanlara öncelik verilmesi çok az rastlanan bir olaydır. Çocuğun yalnız kalma gereksinmesi özellikle ileri yaşlara doğru oldukça belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

Çocuğun mahremiyet (privacy) ve iletişim gereksinmelerinin konutta dengelenmesi önemlidir. Türkiyedeki konutlarda çocukların özel mekanlarının olmaması, mahremiyet gereksinmesinin abartılmasına yol açmaktadır. Fakat çocuğun sosyalleşmesi için anne-babasıyla ve çevresiyle kurduğu ilişkilerin önemi büyüktür.

Mevcut toplu konutların oluşturduğu yerleşme biçimlerinde çocukların diğer gereksinmeleri gibi oyun gereksinmeleri de tam olarak yerine gelmemektedir. Konutların çevresinde çocuk oyun alanı sağlanması bir yana boş arsalar da kalmamıştır; tek oyun alanı apartmanların önü ve caddelerdir.

Konut bölgelerinde, oyun eylemlerinin gelişiminde okulöncesi ve ilkokul çağı çocuklarının en önemli grup olduğu düşünülmektedir. 6-12 yaşındaki çocuklar oldukça bağımsızdırlar ve okul öncesi çocuklar kadar konuta bağımlı (home-centered) değildirler.

Konut içinde ve dışında herhangi bir oyun olanağı olmaması, çocukların merdivenlerde, apartman girişlerinde ve asansörlerde oynamasına yol açmakta, ses yalıtımının yetersizliği nedeniyle de komşu dairelerde oturanlar tedirgin olmaktadır.

Genel olarak, konut içinde ve dışında çocuk için herhangi bir yer ayrılmamaktadır; hatta var olan çocuk bahçelerini ve diğer çocuk alanlarını apartmana dönüştürme doğrultusunda

sürekli baskı yapılmaktadır ve çocuklara yönelik açık alan düzenlemelerinin yapımı da öngörülmemektedir. Bu yüzden çocukların yarıya yakını konutlarına kapanmaktadırlar.

Konut ve yakın çevresinde, çocuğun kendi başına ve arkadaşlarıyla oynayabileceği mekanlar yaratmak önemlidir. Çocuklar dışarıda oyun oynarken, anneler çocuklarını sürekli olarak gözaltında tutmak isterler; oysa çocuklar gözetilmeden oynamak isterler. Bu yüzden oyun alanları yaratılırken; her iki tarafın da istekleri gözönüne alınarak tasarıma yaklaşmak gerekmektedir.

Toplu konut uygulamalarında, çocuk bahçesi, kreş gibi sosyal hizmet yapılarına çok az yer verilmektedir. Konut yerleşmelerinde sosyal hizmet alanlarına ve yapılarına yer verilmesinin olanaksız oluşu; özellikle çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Sokakta oynamalarının yarattığı trafik kazalarının yanısıra, konutun yakın çevresinde oynamaları nedeniyle; doğal olarak gürültü yapmaları ve hasara neden olmaları çocuklarla büyükler arasında sürtüşmelere yol açmaktadır.

Konut alanları oluşturulurken yapılan tasarımlardaki genel yaklaşım; konut bloklarının en kısa zamanda bitirilmesidir. Birçok uygulamada izlediğimiz gibi, konut blokları bittikten sonra, bu bloklara servis sunacak sosyal ve teknik servislerin eksik veya hiç yapılmamış olmasıdır.

Çalışmamız açısından konuya bakacak olursak, çocuklar için dış mekanda birçok etkinlik alanının yetersiz ve eksik olduğunu görürüz. Oyun, çocukların en doğal hakkı ve yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olduğuna göre; çocuklar bu gereksinimlerini kendi oluşturdukları alanlarda ya da mekanlarda gerçekleştirmektedirler. Bu da yerleşme oturanları (sakinleri) arasında bazı sorunların doğmasına neden olmaktadır. Uygulamalarda dış mekanlardaki çözümsüzlüklerin yanısıra, konutların iç mekanlarında da çocuklar açısından çok yeterli çözümlere gidilmemiştir. Birçok uygulamada, konut içinde çocukların oynamasına, ders çalışmasına, arkadaşlarıyla birlikte olmasına olanak sağlayacak mekanlar ya çok azdır ya da hiç yoktur. Konutun en küçük odası genelde çocuk odası olarak kullanılmakta ve bu oda çocuğun gereksinimlerini karşılayacak nitelik ve nicelikte değildir.

Konut ve yakın çevresi ile ilgili çalışmalarda ve uygulamalarda; çocuk, kullanıcı olarak gözönüne alınmalı; iç mekandan-dış mekana kadar çocuğun gereksinimleri saptanarak, bunlar tasarımlara yansıtılmalıdır.

Çocuğun gereksinmelerini içeren çalışmalar özellikle dış mekan-oyun alanları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yaş grubundaki çocukların (6-12 yaş) iç mekan etkinliklerinin gerektirdiği mekansal düzenlemeler ve bu etkinlikler için gerekli alansal büyüklükler dikkate alınmadan tasarımlar yapılmaktadır. Konut içi ile konut dışı arasındaki geçiş mekanlarının da (yatay ve düşey sirkülasyon elemanları; girişler vb) ise çocuğun varlığına hiç dikkat edilmemektedir. Çocuk iç mekanla-dış mekan arasındaki ilişkiyi bu ara mekanları kullanarak sağladığına göre; bu ara mekanlarda da, iç mekan ve dış mekanda olduğu kadar çocuk kullanıcının özellikleri gözönüne alınmalıdır.

I.2. ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, kentlerde yaşayan 6-12 yaş arasındaki çocuk nüfusunun sosyo-ekonomik durumlarını, sorunlarını ve fiziksel çevreden beklentilerini ortaya çıkarmak ve bu fiziksel çevrenin çocuğun gelişimi ve davranışı üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerini belirleyerek; yeni yaratılacak konutlarda ve konut yakın çevrelerinde mekan niteliklerinin saptanmasına çalışmaktır.

Çocuğun, söz konusu yaşam dönemi gereksinmelerinin belirlenmesi zorunludur. Aynı şekilde tasarımı etkileyen bazı davranışsal özellikler de belirlenmelidir.

Daha önce de değinildiği gibi ülkemiz geliştirmekte olan bir ülke olarak genç bir nüfusa sahiptir. 1985 yılında yapılan genel nüfus sayımında kız + erkek 0-14 yaş grubunun genel nüfusa oranı %37.55'tir. Bu oran genel nüfusun beşte ikisine yakındır ve önemli bir oranı oluşturmaktadır.

Bu kadar büyük bir orana sahip olan bir yaş grubunun yapılan ve yapılacak olan mimari tasarımlarda gözardı edilmemesi gerekir. Fakat ülkemizde 0-14 yaş grubunun istek ve gereksinmeleri yeteri kadar saptanmamış ve tasarımlara girdi olarak yansımamıştır. Çocukların da yetişkin kadar kentin bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

Çalışmanın genel amacı, toplu konut yerleşmelerindeki, kullanıcının (çocuğun) konut topluluğu, konut bloğu ve konut birimi düzeyindeki gereksinme ve isteklerinin belirlenmesidir. Bu yerleşmelerde kullanıcının (çocuğun) çevresel gereksinme ve isteklerinin değişimi; çevre, davranış ve kültür çerçevesi içinde incelenmelidir. Bu bölgelerde yaşayan

insanların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını ortaya koymak; daha sonra da oturdukları fiziksel yapılarıyla birlikte mekan ilişkilerini incelemek gerekmektedir. Bunlardaki amaç; bu bölgelerde yaşayan çocukların, böyle bir çevreden nasıl ve nelerden etkilendiklerini ortaya çıkarmaktır.

Çocuğun çevresini planlamadan önce onun yaşantısını tanımak gerekir. Çocukların topluma olumlu bir birey olarak katılmasında, aile ortamından sonra en önemli rolün konut ve konut yakın çevresine düştüğü bilinmektedir. Bu yüzden çocuklara en iyi gelişebilecekleri fiziksel çevrelerin önerilmesi ve sunulması gerekmektedir.

Çocuğun gelişimini en doğru şekilde tamamlaması ve ilerideki yaşamında sağlıklı bir birey olarak toplumda yer alması ilkelerini saptamaya çalışan tasarımlar için sosyo-kültürel ve fiziksel çevre verilerini saptayan bir yaklaşım geliştirmek ve de toplu konut alanları yaratılırken; çocukların ne gibi özelliklerinin gözönüne alınarak tasarımların yapılması, çocukların bedensel ve ruhsal gelişimlerine olanak sağlayacak çözümlerin araştırılması bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır.

Kentleşme sürecinde meydana gelen farklı toplu konut uygulamalarında yaşayan ilkokul çağındaki çocuklar üzerinde yapılan bu çalışma, bu bölgelerdeki yaşantıyı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan ortaya koymak ve oturdukları yapılarıdaki mekan ilişkilerini incelemek, bu fiziksel yapılaşmanın çocuk davranışını ve gelişimini nasıl etkilediğini saptamayı amaçlamaktadır.

Çocuğa göre yapılan tasarımlarda sağlanması gereken bir özellik; sadece çocuğun gelişmesinin belli bir kesitindeki gereksinmelerine cevap vermesi değil; gereksinmelere paralel olarak değişebilmesi olmalıdır. Ailenin çocuğun gelişiminin farklı aşamalarında konut değiştirmesi bir tasarım ön kabulü olarak benimsenmeyeceğine göre; mekanların çok amaçlı kullanımları düşünülerek planlanmalıdır.

Çocuğun yaşadığı çevreyi sağlıklı bir çevreye dönüştürmek, onlara yaşam çevresi yaratan tasarımcıların en baştaki amaçlarından biri olmalıdır. Çocuğun sağlıklı olarak gelişebileceği ortamda; çocuğa ne gibi olanaklar sağlanmalı ve bu ortam çocuk açısından nelere cevap vermelidir?

Bu çalışma, ülkemizde son yıllarda hız kazanan kentleşme hareketinin ortaya çıkardığı toplu konut uygulamalarında sık rastladığımız çok katlı konut bloklarının çocuklu aileler açısından ne gibi sorunlara sahip olduğunu saptamak, bundan sonraki uygulamalardaki sorunların çözülmesinde gerekli olan tasarım ilkelerini belirlemek amacıyla bir tez olarak planlanmış ve tamamlanmıştır.

1.3. ÇALIŞMANIN VARSAYIMLARI

Ülkemizde son kırk yıl içerisinde görülen politik ve sosyo-ekonomik değişimler etkisini kırsal ve kentsel yerleşmelerdeki fiziksel ve sosyo-kültürel çevrelerde göstermiştir. Bu değişim sürecinden birçok kırsal ve kentsel yerleşmemiz etkilenmiş ve etkilenmektedir.

Zamanımızın en çarpıcı özelliklerinden biri, büyük halk kitlelerinin aralıksız bir şekilde kentlere yerleşmesi ve yaşamlarını bu yeni geldikleri alanlarda sürdürmesidir. Hızlı kentleşme, yapıların inanılmaz boyutlarda büyümesine, karmaşıklığın artmasına ve sayılarının çoğalmasına yol açmaktadır.

Bu hızlı kentleşme sonucunda, gittikçe artan genç nüfus kentsel bölgelerde oturmaktadır. Kentte yaşamak kolay değildir. Kentsel yaşam çocukların yaşitlarıyla etkileşim olanaklarını kısıtlamaktadır. Bu yüzden çocukların gelişiminde bazı aksaklıkların görülmesi kaçınılmaz olmaktadır. Çok katlı bloklarda çocukların sosyal ilişkilerini kısıtlamaktadır. Bu bloklar, kendiliğinden ortaya çıkan sosyal etkileşimi engellemekte ve evde arkadaş kabul etme olanağını yok etmektedir. Bu yüzden çok katlı blok yaşamı sosyal izolasyona ve insanların birbirlerini tanımamasına neden olmaktadır.

Çok katlı yapıların fiziksel çevreye olduğu kadar; insanların ruh ve beden sağlıkları üzerinde de olumsuz etkileri vardır. Çok katlı bloklarda yaşamak aile için çok önemli sorunlar getirir ve bunlara karşı çeşitli önlemler almak gerekir.

Çok katlı bloklarda çocuklar dışarıya genellikle, anneleri ya da bir başka yetişkinle birlikte çıkmaktadırlar.

Çocuklu bir aile için ideal konutta, iç mekanla dış mekan arasında sınıır olmamalıdır. Konutun toprakla ilişkileri gözönünde bulundurulmalıdır. Çocuk birinden diğesine rahatça hareket edebilmelidir.

Konutlarda çocuk için kendi odası dışında herhangi bir mekan ayrılmamıştır. Çocuğun kendine ait bir mekanının olması gereklidir. Çocuğun ayrı bir odasının olması, onun özgür gelişebilmesi için zorunlu bir ön koşuldur. Özellikle çocukların eğitiminde ve sağlıklı yetişmesinde kendilerine ait mekanlarının olmasının önemli bir yeri vardır.

Çocuğun ayrı bir odasının olması, onun sağlıklı gelişebilmesi için zorunlu bir ön koşul olmasına karşın; konutlarda çocuklar için ayrılan odalar, nitelik ve nicelik olarak yetersiz kalmakta ve bu odalar başka amaçlarla da kullanılmaktadır ve çocuklar genellikle yatma mekanlarını birisiyle paylaşmaktadırlar.

Konut içinde ve dışında yeterli oyun olanağının olmayışı, çocukların blok girişlerinde, koridorlarda, merdivenlerde ve asansörlerde oynamasına yol açmakta; buralarda gürültü yapmaları ve zarara neden olmaları, apartman sakinlerini tedirgin etmekte ve komşular arasında sorunlara neden olmaktadır.

Çocukların oyunu, tasarımcıların yeni toplu konut alanlarını planlarken gözönüne almaları gereken kentsel bir işlemdir. Bu alanlar, toplumsal mekanlar olmalıdır. Onların sosyal ortamı, mekanik donatımından daha önemlidir.

Oyun, her çocuğun en doğal hakkı ve de eğitim sürecinin en önemli temelidir. Oyun sayesinde çocuk birçok deneyim ve beceri kazanır. Bu yüzden çeşitli yaş gruplarını ve bu grupların gereksinmelerini karşılamak için, çeşitli nitelikte ve boyutta açık alana gerek vardır.

Kullanıcılar çocuk olduğu zaman tasarımla ilgili sorunlar oldukça karmaşık olmaktadır. Tasarlanmış ortamlar; çocuk ve yetişkin gibi farklı gruplar için olsa da, tasarım bu grupların farklı gereksinmelerini karşılamalıdır. Çocukların birey olarak psikolojik ve fiziksel gereksinmelerinin olduğu gerçeği gözardı edilmemelidir.

Çocuklar çevreden gelen her türlü etkiye açık olmaları nedeniyle, kentleşme süreciyle ortaya çıkan değerlerden çok fazla etkilenmektedirler. Çocukların ilk sosyal ve bilişsel gelişimleri

konut ve yakın çevresinde oluşmaktadır. Çocuğun ilk sosyal ve fiziksel çevresi olan konut ve yakın çevresi (komşuluk birimleri) çocuğun davranışlarını, kişiliğini, bilişsel ve sosyal gelişimini önemli derecede etkilemektedir. İçinde bulunduğu toplumsal yapı ve kültürel koşullar da çocuğun davranışlarında ve gelişiminin oluşumunda olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir.

Konutlar üzerinde yapılan birçok çalışmada kullanıcı olarak sadece yetişkin birey ele alınmaktadır. Bireyi yetişkin olduktan sonra değil; çocukluk yıllarından hatta bebeklik döneminden itibaren ele almak gerekmektedir. Yetişkin bir birey olarak insanın kişiliğinin temelleri bu yıllarda oluşmaktadır. Çocukluk yıllarının kişinin tüm yaşamına olan etkisi gözardı edilemeyecek kadar önemlidir. İnsanın toplumda belirgin bir yer almasında bu yılların önemi çok fazladır.

1.4. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın genel çerçevesi, insan davranışı-fiziksel çevre çalışmalarını içeren mimari psikoloji olarak sınırlanmıştır. Genelde, çocukların fiziksel mekandan beklentilerinin belirleneceği ve çözüm yollarının aranacağı bir araştırma amaçlanmıştır. Bu şekilde, kuramsal yaklaşımla uygulamalı sonuçlara varmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Yöntem olarak çalışma ampirik bir temele dayanmaktadır. Çocuğun fiziksel ve sosyal özellikleri, konut biriminde, konut bloğunda ve konut topluluğunda; iç, ara, dış mekanlardaki gereksinimleri ve istekleri ön planda tutulmuştur. Ayrıca bu özellikleri tamamlayıcı espride mekanların nitelikleri ve fiziksel çevre koşulları gibi temel konuların durum saptamaları yararlı görülmüştür. Bilgi toplama, toplanan bilgilerin analizi ve yorumlanması gibi aşamaların hepsinde davranış-mekan bütünlüğü daima gözönünde tutulmuştur.

Konuya yönelik olarak literatür taramaları yapılmış; bu doğrultudaki çalışmalar ve araştırmalar arasında bir ayırım yapılmaksızın her türlü bilgi değerlendirilmiştir. Anket, gözlem, görüşme ve hazır bilgidен yararlanma gibi araştırma tekniklerinden oluşan alan araştırması istatistik disiplini içinde uygulanmıştır.

Bu çalışmadaki alan araştırmasında toplu konut alanları ile ilgili bilgiler, konuyla doğrudan ilişkili olan kurumlarla (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Ege-koop ve Emlak Bankası) araştırma konusu ve amacı belirtilerek yapılan formel görüşmelerden elde edilmiştir.

İlk aşamada uygulama alanı olarak seçilen yerleşmelerde bilgi kaynağı olabilecek kişilerle araştırma konusu belirtilmeden informel görüşmeler ve çeşitli gözlemler yapılmıştır. Alan araştırmasından önce, bu yerleşmelerde yaşayan çeşitli aileler ve çocuklarla görüşülmüştür. Bu alanlarda yer alan aileler ve çocuklarla yapılan informel görüşmeler, İzmir'deki toplu konut yerleşmelerindeki yaşam konusunda bilgi edinilmesine çok yardımcı olmuştur. Konuyla ilgili görüşmelerin yanısıra, alanlardaki birçok sosyal etkinliğe gözlemci olarak katılmıştır. Bu gözlemler özellikle konut dışındaki yaşamla ilgili gerekli bilgilerin derlenmesini sağlamıştır. Bu ön çalışmalar, daha çok popülasyonu tanıma çalışmaları olarak isimlendirilebilir.

Bu görüşmeler ve gözlemler sonucunda elde edilen bilgilerin ışığında, alanlardaki konut birimi ve konut bloklarının özellikleri, mekansal nitelikleri ile konut topluluğundaki eylem alanları ve çeşitleri saptanmıştır.

Çocuğun konut birimi, konut bloğu ve konut topluluğundaki -iç mekan, ara mekan, dış mekan- eylemlerini, gereksinmelerini ve alan kullanımlarını değerlendirmek için gözlemlerin yanısıra görsel malzeme, ses kaydı ve görüntü kaydı söz konusu olmuştur.

Gözlemler sırasında araştırmacı, çocuğa yönelik mekanların (çocuk odası, oyun alanları vb. gibi) nasıl, ne zaman ve kimin tarafından (yaş, cinsiyet) kullanıldığını not etmiştir. Gözlemler günün farklı saatlerinde ve farklı hava koşullarında yapılmıştır. Gözlem bilgileri, konut birimindeki mekanların ve konut topluluğundaki açık oyun alanlarının; nasıl kullanıldığını, farklı yaş grupları ve kullanıcılar arasında ne gibi benzerliklerin ve anlaşmazlıkların oluştuğunu anlamada yararlı olmuştur.

Çocuk ve annesinin dışında bu yerleşmeleri tasarlayan mimarlar ve planlamacılar ile de çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Bu yerleşmeleri tasarlayan kişilerle yapılan görüşmelerdeki amaç; onların planlama yaparken, çocuk davranışları konusunda ne gibi düşüncelerinin bulunduğunu ve bunları tasarımlarına ne ölçüde yansıttıklarını saptamaktır.

Yapılan görüşmelerde amaç; çocuğun konut birimi, konut bloğu ve konut topluluğu düzeyinde fiziksel çevre ile ilgili gereksinme, istek ve eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu nedenle anketler, ailelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarını belirlemek; çocukların çevreleriyle sosyal ve fiziksel ilişkilerini nasıl kurduğunu ve algıladığını öğrenmek amacıyla yapılmıştır.

Bu alanlarda yapılmış olan gözlemler ve toplanan diğer bilgiler soru kağıtlarının (anket formlarının) hazırlanmasında ön bilgiyi sağlamışlardır. Alan araştırması yaparken, belirlenen ve varsayımları doğrulamak için en yaygın biçimde başvuru alan veri toplama tekniklerinden biri olan anket yerinde saptama ve görüşme yolu ile yapılmıştır.

Alan araştırması içine giren toplu konut yerleşmelerinde anketler (Bkz. Ek 2) tesadüfi örnekleme dahil olan ve anketlere yanıt vermeyi kabul eden anne ve çocuğu ile ayrı ayrı yapılmıştır.

Görüşülen çocuklar 6-12 yaş (ilkokul çağı) grubundadır. Görüşme yapılan ailelerde, bu yaş grubundan iki ya da daha fazla çocuk olduğu durumlarda, yaşça en büyük olanı ile görüşülmüştür. Anketlerde bu yaş grubunun seçilmesinin nedeni şudur: Bu yaş grubundaki çocuklarla daha rahat iletişim kurulabilmektedir. Bu grup daha alt yaş grubuna oranla gereksinmelerini ve isteklerini daha kolay ifade etmektedir. Çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi içinde olan diğer grubun mekansal gereksinimleri yetişkine benzerdir ve döneminin gereği sorunları farklı noktalarda yoğunlaşmakta ve gereksinimleri değişmektedir.

Araştırma alanı, konut birimi (iç mekan), konut bloğu (ara mekan) ve konut topluluğu (dış mekan) gibi bir kademelendirmeye gidilerek saptanmıştır.

Araştırma alanının yani popülasyonun İzmir kenti sınırları içinde kalması hedeflenmiştir. Çalışma alanı olarak İzmir kentinin seçilmesi şu şekilde açıklanabilir: Türkiye'deki hızlı kentleşme olgusunun yarattığı konut sorununa çözüm olarak getirilen toplu konut yaklaşımı İzmir kenti'nde de farklı şekillerde uygulama alanı bulmuştur. İstanbul ve Ankara'da konu ile ilgili çalışmaların varlığı söz konusu iken İzmir'de bu konunun yeterince ele alınmadığı gözlenmiştir.

İzmir kentindeki toplu konut yerleşmeleri üzerinde çalışmalar sürdürülmüş yapılan incelemeler sonucunda üç değişik toplu konut yerleşmesi üzerinde çalışmanın uygun olacağı görüşüne varılmıştır. Bu üç alt alanın seçiminde amaçlı davranılmıştır. Sözünü ettiğimiz

gözlemlere dayanarak, seçilen üç toplu konut yerleşmesinin farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel aileleri barındırdığı gözönüne alınarak Evka'nın alt. alt-orta tabaka, Egekent'in orta tabaka, Atakent'in de üst-orta, üst tabakayı yansıttığı düşünülmüştür.

Bu alanlarda konut topluluğu, konut blokları ve konut birimleri kademelendirmeye tabi tutularak sayısal açıdan ve özelliklerimize uygunluk açısından ayrıntılı olarak saptanmıştır. Daha sonraki aşamada, örneğin bu popülasyonu tam olarak saptamak amacıyla mevcut kullanıcılar arasında ön koşullarımıza uygun olanlar içinden tesadüfi (rastlantısal) örnekleme yapılmıştır. Ancak, popülasyondaki kültürel birikimin yetersizliği bilimsel bir çalışmanın sağlıklılık derecesini zedelememesi için her blokta, örnek kadar, yedek tesadüfi (rastlantısal) varyant (değişken) saptanmıştır. Tesadüfi örneğe giren ancak araştırmanın sıhhatini bozacak nitelikte görüşme yapan aileler elenmiş, yerine yedeklerden bu konuda istenilen ciddiyeti gösterenler eklenmiştir. Bu açıdan örneğimizin tesadüfi (rastlantısal) örnekleme olmasına azami ölçüde özen gösterilmesine karşın, görüşmelere katılmaktan çekinenlerin yerine %15 kadar yedek ismin kullanılması kaçınılmaz olmuştur.

Veriler mevcut toplu konut alanlarında seçilen 175 değişkendeki annelerin ve çocukların ankete verdikleri yanıtlardan, araştırmacının gözlemlerinden, yerleşme planlarından ve konut planlarından elde edilmiştir.

Anketler uygulandıktan sonra, sonuçların çözümlenmesi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Farklı toplu konut yerleşmelerindeki kullanıcı özelliklerini ortaya koyan sonuçların, analizi ve değerlendirilmesinde de, dağılım tabloları, yüzde tabloları ve istatistiksel teknikler ağırlık kazanmıştır.

Kullanıcı istek ve gereksinmelerindeki değişim; eylemlere, eylemler aracılığı ile de fiziksel mekana yansımaktadır. Burada durum; farklı toplu konut uygulamalarındaki farklı çocuk-kullanıcı eylemlerini ve bunların mekanlara yansımalarını belirlemektedir. Böyle bir amacın gerçekleştirilmesinde gerçek kullanıcılar ve bu kullanıcılardan elde edilecek bilgilerin yararlı olacağı düşüncesiyle hazırlanan anketler uygulanmış ve değerlendirilmiştir.

Farklı toplu konut uygulamalarındaki farklı çocuk-kullanıcı gereksinmelerinin ve eylemlerinin mekanlara yansımalarının irdelenmesi yeni tasarlanacak olan uygulamalara ışık tutmayı ve çocuklar yönünden bazı mekansal niteliklerin belirlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

**II. BÖLÜM
TOPLUMSAL DEĞİŞME,
KENTLEŞME VE TOPLU KONUT**

II. BÖLÜM: TOPLUMSAL DEĞİŞME, KENTLEŞME VE TOPLU KONUT

II.1. TOPLUMSAL DEĞİŞME

İnsanların, sosyal etkileşimlerinin tarihsel bir ürünü olan toplum, sürekli bir değişim içindedir. Toplumlari toplum yapan ve gelişmelerini sağlayan bu değişme olgusudur. Toplum, insanların doğal bir ortamda, kendi aralarındaki ilişkilerin belirlediği sosyo-kültürel bir ürün olup, sürekli olarak devingen bir yapıya sahiptir. Bu devinin süreci, toplumun sürekli olarak değişmesine, bir düzeyden başka düzeye geçmesine neden olur.

Toplumsal değişmenin ne olduğunu anlayabilmek için öncelikle değişme kavramını açıklamak gerekir.

Değişme mekanda yer alan olay ve olguların zaman sürecinde farklılaşarak, bir durumdan başka bir duruma geçmesidir (Armağan S. ve Armağan İ., 1988, 198).

Değişme, toplumsal yapının özüne, doğasına ait dinamik bir olgudur. Toplumsal değişim; toplumsal yapıda ve dolayısıyla toplumsal ilişkiler düzeninin biçiminde, özünde, bileşiminde ve onu oluşturan öğeler arasındaki denge veya toplumsal kurumların kendilerinde ve aralarındaki ilişkilerde meydana gelen niceliksel ve niteliksel farklılaşmalar ve başkalaşmalar olarak tanımlanabilir.

Toplumsal değişmenin temel öğelerinden biri teknolojidir. Teknoloji özellikle çağımızda köklü dönüşümlerin belirleyici bir öğesi durumuna gelmiştir. Teknolojik gelişmenin; endüstrileşme, kentleşme, ulaşım ve iletişimdeki hızlanma, aile yaşamı, dinsel yaşam, sanat, siyasal davranışlar, kısaca tüm yaşam üzerindeki etkileri açıkça gözlenmektedir.

Değişme olgusunu açıklamak için ekonomik açıdan en çok başvurulan ve olumlu değişmeyi dile getiren kavram gelişme kavramıdır. Büyüme, endüstrileşme, genişleme, kalkınma ve ilerleme gibi kavramlar ekonomistlerin gelişme olgusunu açıklamak için kullandıkları temel kavramlardır. Politik açıdan değişme olgusunu açıklamak için en çok kullanılan kavram ise, çağdaşlaşmadır. Çağdaşlaşma yaşamın tüm alanlarında görülen değişme sürecidir. Kentleşme, kurumlaşma, bilinçlenme, bağımsızlaşma, özgürleşme gibi kavramlar bu alanda kullanılan kavramlardır. Psikolojik açıdan değişme olgusunu açıklamada en çok başvurulan kavram ise yabancılaşmadır. Yabancılaşma olgusu, özellikle teknolojik toplumlarda hızla

yaygınlaşmakta ve çağdaş insanın bunalımının temel nedenlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Armağan, S. ve Armağan, İ., 1988, 222-223).

Toplumsal değişimin öğelerini hızlı değişim içindeki az gelişmiş toplumlarda izlemek olasıdır. Bu toplumlarda endüstrileşmiş toplumlarda daha önce başlamış bulunan şu değişimler görülmektedir.

- Tüketim için üretim yapan geri uygulamalı aile tarımının yerini pazar için üretim yapan makineli tarım almakta;
- Küçük işletmeler yerlerini büyüklere bırakmakta, el zanaatları yerini sanayi dediğimiz mekanik güçle çalışan ve büyük çaplı üretim yapan makine üretimine bırakmakta;
- Ulaştırma ve iletişim yol ve araçları gelişmekte, büyük ölçekli, merkezi yönetimli ulusal toplum ve bunun sonucunda geniş bir iç pazar oluşmakta;
- Yeni sağlık uygulamaları ve önlemleri sonucu özellikle kırsal nüfus hızla artmakta; tarımsal işletmeler daha da ufalıp parçalanmakta, toprak-nüfus dengesi bozulmakta, kırsal nüfus kentlere akın etmektedir;
- Dinsel eğitim ve dünya görüşünün yerini laik eğitim ve dünya görüşü almakta;
- Baskıcı ve başına buyruk (diktacı) siyasal yapı demokratik bir yapıya dönüşme yoluna girmekte, halk egemenliği kavramı artan ölçüde etkinlik kazanmakta;
- Aile, ataerkil özelliklerinden ayrılıp çekirdek aile biçimini almakta; eskiden üstlendiği işlevleri yeni ve genörgütsel (bürokratik) nitelikteki örgütlere geçmekte; hısımlık ilişkileri çözülmekte, yüzyüze ilişkilerin yerini aracılı, resmi ilişkiler almakta;
- Uluslararası ilişkiler, uygulamı ve genel olarak ekin alışverişi tarihte daha önce görülmedik ölçülerde hızlanmakta, dünya küçülmektedir (Ozankaya, Ö., 1982, 350).

II.2. KENTLEŞME VE TÜRKİYE

Özellikle kalkınma çabası içinde bulunan az gelişmiş ülkelerde, hızlı nüfus artışı ve hızlı kentleşme son 25-30 yıl içinde karşılaşılan en önemli sorunlardır. Kentleşme son iki yüzyılın en önemli olgularından biridir. Teknolojik gelişmeler, üretim biçimi ve ilişkilerindeki değişimler, büyük ölçüde nüfusun tüm ülkelerde topraktan kopması olayını ortaya çıkarmıştır. Böylece oluşan nüfus hareketleri, kentleşme olgusunu yaratmıştır.

Gelişmiş batı ülkelerinde kentleşme, 19. yüzyılda en hızlı dönemini yaşamıştır. Gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye'de ise bu süreç, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanmıştır.

Kentleşme, toplumların yapısal değişmelerinin en göze çarpan yönüdür. Kentleşme en dar anlamıyla kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfus oranının kırsal alanlarda yaşayanlara göre artmasıdır (Keles, R., 1984, 1). Kentleşme, bir toplumun ekonomik ve toplumsal

yapısındaki değişmelerin ürünüdür. Hızlı kentleşme, kentlerin toplumsal ve ekonomik yapılarının yanısıra, tüm toplum üzerinde etki yaratmaktadır. Bu yüzden kentleşmeyi; hem toplumsal ve ekonomik açıdan, hem de insan ilişkileri açısından değerlendirmek gerekir.

Kentleşme, yalnızca bir nüfus harekete değildir. Kentleşme, bir ülkede tarımsal olmayan üretimin görel olarak ağırlık kazanmasına koşut biçimde kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran nüfus birikimi olayıdır. Buna bağlı olarak da kentleşme de kısaca şöyle tanımlanabilir:

Kırda çözüme ve kentte yoğunlaşma nedeniyle kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kıran özelliklerinden arınarak kentin özelliklerini kazanma süreci (Kartal, S.S., 1983, 23).

Kentleşmenin ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutlarını da hesaba katan, geniş anlamda bir tanımını Ruşen Keleş şöyle yapmaktadır:

Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütleşme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci (Keleş, R., 1976, 31).

Kentleşme bir ülkenin teknolojik düzeyinde, ekonomik ve toplumsal yapısında meydana gelen değişmelere koşut olarak ve onların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Belli bir hız ve aşamaya ulaştıktan sonra da toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal yapısının değişmesi sürecini etkilemeye başlamaktadır (Kartal, S.K., 1978, 6).

Kentleşmenin en dikkat çekici özelliklerinden birisi, gelişme süreci içinde bulunan ülkelerde hızlı bir şekilde yaşanmasıdır. Türkiye'deki toplumsal değişme sürecinin bazı somut etkilerini nüfus üzerinde gözlemek mümkündür. Bir toplumun yapısını ve değişmesini, o toplumun nüfusunu incelemeyen anlamak olası değildir. Nüfus, toplumsal değişme süreci içinde son derece önemli bir yere sahiptir. Gelişmekte olan toplumlarda, toplumsal değişmenin en belirgin ölçütü, nüfus hareketliliği ve kentleşme olduğuna göre, ülkemizdeki nüfus özelliklerine değinmekte yarar vardır.

II.2.1. Nüfus

Nüfus, toplumsal yapının temel öğelerinden biridir. Bir toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal yapısının değişmesi, o toplumu oluşturan bireylerin ve ailelerin özelliklerinin; tavır ve davranışlarının değişmesi ile yakından ilgilidir.

Türkiye'deki nüfus artışı çok yüksektir. Bugünkü nüfus artışı hiç değişmezse, Türkiye'nin nüfusunun yirmi yıl içinde iki katına ulaşacağı sanılmaktadır. Bu durum; barınma, eğitim, sağlık, iş olanakları, ulaşım vb. gibi hizmetler bakımından sonr derece önemli sorunlar yaratmakta ve de ülkenin doğal kaynakları üzerinde de büyük baskılar yapmaktadır.

Toplam nüfusun artışına oranla, çok yüksek kentleşme hızına sahip olan ülkemizde, nüfusun önemli bir bölümü 35-40 yıl gibi bir zamanda kentlere gelmiştir. Bu nüfusun özellikleri, yapısı, kişi ve ailelerin çeşitli konulardaki tavır, davranış ve dünya görüşleri farklıdır.

Türkiye'de çok önemli bir iç göç olayı vardır. Köyden kente nüfus akımı, endüstrileşme hareketinin ve tarımda makineleşmenin yol açtığı önüne geçilemeyen bir olaydır. Ülkemiz bu akımı 1950'lerden bu yana hızlı bir şekilde yaşamaktadır. İç göçlerle ilgili olarak üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de; Türkiye'nin daha çok geri kalmış olan bölgelerinden görece daha gelişmiş olan bölgelerine yetişkin nüfus akımıdır. Bu durum bölgelerarası dengesiz gelişmeyi etkilemektedir.

Kırdan kentlere göç, 1960-65 arasında 880.000 iken, 1970-75 arasında 2.800.000'e ulaşmıştır. Kırsal göçün kentli nüfus büyümesine katkısı 1960'larda %42.6 iken, 1970'lerde %63'e çıkmıştır. Göç eden nüfusun özellikle genç yaşta olması, kırsal yöreleri olumsuz yönde etkilemiştir (Ozankaya, Ö. 1982, 190).

1985 Genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye'nin nüfusu 50.664.458'dir. 1927'de yapılan ilk nüfus sayımında 13.648.270 iken, 1985'e kadar geçen 58 yıl içinde 37.016.188'lik artış olmuştur. Türkiye'nin kentsel nüfusu 1927'den itibaren yaklaşık 8 kez artarken, genel nüfus 3.7 kez, kırsal nüfus ise sadece 2.5 kez artmıştır.

Tablo 1: Türkiye'deki Çocuk Nüfusun Yaşlara Göre Dağılımı

1980(*)	44.736.957	5.961.000 / 0-4 yaş
		5.970.000 / 5-9 yaş
	2/5 - % 38.77	5.503.000 / 10-14 yaş
		17.434.000
1985(*)	50.644.458	6.078.000 / 0-4 yaş
		6.739.000 / 5-9 yaş
	2/5 - % 37.55	6.193.000 / 10-14 yaş
		19.010.000
1990	56.969.109	

Kaynak: Türkiye İstatistik Cep Yılığı, 1990.

II.2.2. Türkiye'de Kentleşmenin Nedenleri

Türkiye'nin kentleşme süreci oldukça hızlıdır. Bir başka deyişle, kentleşme oranı yüksektir. Türkiye'deki kentleşme olgusu, ülkenin toplumsal, siyasal ve ekonomik yapısını biçimlendiren temel öğelerden birisidir. Yalnızca tarımdaki değişmelerin ve endüstrileşmenin bir sonucu değil, toplumsal değişme sürecinin de bir göstergesidir. Türkiye'deki kentleşme süreci açısından, kırsal alanlardaki yaşam koşullarının elverişsizliğinden doğan "itici öğeler" önemli bir etki olarak gözükmemektedir. Kentlere göç etmenin bir başka öğesi de tarımsal üretimin makineleşmesidir. Endüstrileşme ile birlikte kırsal yaşamın ve kasabaların sağladığı olanakların yetersiz kalması da çok önemli bir etkidir. Her ne kadar, Türkiye'deki kentleşme sürecinin ardındaki temel öğe; köylerin ve küçük kasabaların elverişsiz yaşam koşulları olarak görünüyorsa da; kentlerin çekiciliği de göç konusunda önemli bir işleve sahiptir. Kentlerdeki iş olanakları, endüstrideki yüksek ücretler, çekicilik konusunda önemli etkenlerdir.

II.2.3. Türkiye'de Kentleşmenin Sonuçları

Kırdan kente göç sürecini bir geçiş içinde yaşamakta ve hızla kentleşmekte olan ülkemizde, kentleşme hızı endüstrileşme hızının çok ilerisindedir. Kırdan kente göçün doğurduğu

sorunlar arasında gecekondur sorunu, konut sorunu, aile yapısında geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş; davranış ve değerlerdeki değişimler; sosyo-ekonomik değişimler sonucu ortaya çıkan işsizlik, suçluluk, eğitim, sağlık, beslenme gibi sorunlar sayılabilir. Bu sorunların çözümünde endüstrileşme ile kentleşme arasındaki ilişkinin dengeli bir biçimde kurulması en önemli nokta olmalıdır.

Endüstrileşme ve kentleşme sonucu oluşan kentsel değişim, sadece sosyal yapıda bir değişimle kalmayıp, fiziksel mekana da yansımıştır; gecekondur bölgeleri bunun bir sonucudur.

Gecekondur gibi önemli bir sorunun yanında, kentleşme pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunları şöyle sıralayabiliriz:

Kentlerimizin yapısının değişmesi ve imar planlarının kentlerimizin sorunlarını çözmekten uzak olmaları. Ayrıca kentlerimiz için ulaşım sorununun çözümlenemez boyutlara ulaşması ve de su, elektrik, havagazı gibi alt yapı hizmetlerinin yetersiz hale gelmesi (Ayan, M., 1982, 56).

Kentleşme, Türkiye'ye özgü bir olay değildir. Dünyanın her yerinde, kentlerin çekme ve kırların itme gücü altında bu devinim gözlenir. Kentlerin çekici ve kırların itici özellikleri arasında her yerde ayrımlar vardır. Bu güçlerin etkileşimi altında, kırlardan kentlere doğru nüfus akımları oluşur. Bu akımları ters yöne çevirmek ne istenilir bir durumdur ve ne de olanaklıdır. Bu devingenliğin gözardı edilmesi, planlı bir şekilde ele alınmaması; bu akımların önüne geçilemeyecek boyutlarda büyümesine neden olur (Keleş, R., 1984, 36).

II.3. KENTLEŞMENİN TOPLUMSAL BOYUTLARI

Tarım toplumundan endüstri toplumuna geçiş süreci, geleneksel tüm kurumlar gibi, ailenin yapısını da değişikliğe uğratmıştır. Endüstrileşmenin hızlanması, tarımda makineleşme, ekonomik büyüme, kentleşme, eğitimin yaygınlaşması, kadının rolünün değişmesi gibi bir dizi sosyo-ekonomik gelişme sonucunda ataeril geniş aileler çözülmeye başlamış ve ana-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile sayısı artarak, Türkiye'de egemen aile biçimi olmuştur.

Aile, içinde insan türünün belli bir biçimde üretildiği; topluma hazırlanma sürecinin, ilk ve etkili biçimde oluştuğu; anne-babalarla çocuklar arasında içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu içinde bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok yer aldığı bir toplumsal kurumdur (Ozankaya, Ö., 1982, 259).

Bütün kurumlar gibi aile de toplumun tüm toplumsal yapısından etkilenir. Bu etkilenme sonucunda, farklı gelişme düzeylerindeki toplumlarda farklı aile tiplerine rastlanır. Ailenin biçimi ve yapısı toplumdan topluma değiştiği gibi aynı toplum içinde de değişimlere uğrayabilmektedir. Aile, toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Doğası gereği aile; toplumun sosyal yapısından, değerlerinden, kurallarından etkilenir. Farklı sosyal ve kültürel ortamlarda aileler de farklılıklar gösterirler. Kente göç sonucunda, ailenin yalnızca günlük yaşam alışkanlıkları değil, yaşama bakış biçimi ve tutumu da değişmiştir.

Tipik batı çekirdek ailesini temel alarak yapılacak genellemeler, ülkemizdeki aile yapısının özelliklerini yansıtmaz. Bu yüzden Türkiye'deki aile yapısını kendi koşulları ve özellikleri içinde tartışmak gerekir.

II.4. TÜRK TOPLUMUNDA AİLE YAPISI

Bugünkü Türkiye modernleşme ve gelişme yolunda değişen dinamik bir toplumdur. Türkiye'deki sosyal değişme çerçevesinde aile yapısı ve aile ilişkileri büyük çeşitlilik gösterdiğinden genellemeler yapmak oldukça güçtür. Türkiye'de birbirinden değişik özellikler gösteren başlıca dört aile tipinden söz edilebilir. Bunlar; köy, kasaba, gecekondu ve kent aileleridir. Birbirlerinden ayrı niteliklere sahip olan bu dört değişik çevre, ailenin biçimlenmesi ve özellikleri bakımından da ayrı niteliklere sahiptir.

Köy ailesi, esas olarak tarım ve hayvancılıkla geçinen ve bunu değişik ölçülerde de kendi tüketimi için yapan bir ailedir. Bütün değişmelere karşın köy ailesi, tarımsal üretim yapan bir birim olma niteliğini korumaktadır.

Köylerde çekirdek durumunda ailelerde, hısımlar arasındaki ilişkiler ve dayanışma; kentlerdekilerle karşılaştırılmayacak ölçüde sıkı, kapsamlı ve güçlüdür. İlişki ve yardımlaşma durumları, onları, gelirlerini paylaşmak ve sıkı ilişki içinde bulunmak zorunluluğunda bırakır (Ozankaya, Ö., 1982, 271).

Kasaba ailesi; küçük esnaf, tüccar, toprağını kendi işlemeyen çiftçi, küçük memur ve işçi ailelerinden oluşur. Türkiye'deki aile yapısının genel niteliklerine uygun olarak kırsal alanlarda da egemen olan aile yapısı çekirdek ailedir. Fakat ayrı çatı altında yaşayan bu aileler, kaynaklarını biraraya getirerek birbirlerini destekleme eğilimine sahiptirler.

Kentlerimizde yaşayan ailelerin önemli bir bölümü köyden veya kasabadan yeni gelmiş, kırsal alan özelliklerini önemli ölçüde sürdüren, topraktan tam olarak kopmamış olan ailelerdir. **Gecekondu aileleri** dediğimiz **geçiş dönemi aileleri** bazı özellikleri ile kırsal aileyi andırır. Bu aile tipi; kentleşme sırasında beliren ve tamamen Türkiye'ye özgü bir ailedir ve zamanla kentin değerleri ile bütünleşmesi olasıdır.

Gecekondu ailesinin temel özelliği köy ailesiyle kent ailesi arasında bir geçiş aşamasında olmasıdır. Barınma ve beslenme özellikleri açısından köy özelliklerini sürdürmesine karşın; giyim, kuşam, sağlık ve eğitim gibi açılardan kentin etkisinde kalmıştır. Ailenin en fazla etkilendiği nokta da iş-güç biçimi yönündedir. Köy ailesinin başlıca işi tarım ve çiftçilik olduğu halde, gecekondu ailesinin iş çeşitleri artmıştır (İşbir, E.G., 1986, 19).

Kent ailesi, tarımdan kopmuş, işçi, bürokrat, ya da küçük veya büyük meslek sahibi ailelerdir. Kent ailesini, kasaba ve köy ailesinden ayıran başlıca özellik iş-güç biçiminin tarım dışı çok değişik etkinliklere (endüstri, ticaret, ulaşım, eğitim, sağlık, kamu görevleri vb.) dayalı oluşu ve de büyük nüfusları barındıran kentsel merkezlerde yaşıyor olmalarıdır (Ozankaya, Ö., 1982, 279).

Türkiye'de genellikle kent aileleri, anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek ailelerdir. Fakat, ileri derecede endüstrileşmiş toplumlardaki çağdaş çekirdek aileden değişik bazı özellikleri vardır. Türkiye'deki ailelerin büyük çoğunluğu çekirdek aile olduğu halde; aile biçimleri ile ilgili değerler konusunda istenen aile biçimi hala geniş ailedir.

Türün ve soyun sürdürülmesini sağlamak, çocukları toplumsal çevreye hazırlamak ve onlara ilk ruhsal güven ortamını sağlamak kent ailesinin en önemli görevleridir. Bunu ne ölçüde karşıladığı ailenin toplumsal, ekonomik ve kültürel koşullarına bağlıdır ve buna göre değişir. Genellikle bu görev yüksek gelir ve eğitim düzeyindeki ailelerde daha doyurucu olarak karşılanmaktadır (Ozankaya, Ö., 1982, 279-280).

Aile, Türkiye'de değişmekte olan toplumsal kurumların en güzel örneklerinden biridir. Türkiye'de aile, özellikle, kentsel alanlarda toplumsal ve ekonomik gelişmelerden etkilendiği kadar, tepeden inme yasal ve toplumsal devrimlerden de etkilenmiştir. Endüstrileşmiş bölgelerde bile, çağdaş çekirdek aile yapısı hala geleneksel geniş ailenin işlevlerinden bazılarını korumaktadır. Türkiye'de aile gerek geleneksel gerekse modern toplum yapılarında görmediğimiz kendine özgü bir yapı kazanmıştır. Bir başka deyişle, toplumun değişme süreci, dönüşüm sırasında özel bir aile yapısı yaratmıştır (Kongar, E., 1985, 438-439).

Kağıtçıbaşı (1977) Türk toplumunun ve ailesinin niteliği üzerinde yapılmış araştırmaları derleyerek şu sonuçlara varmıştır. Türk kültürü genellikle geleneksel olarak tanımlanabilir. Nüfusun çoğu kırsal kökenlidir. Aileler çekirdek aile olmasına karşın akrabalık bağları güçlüdür ve aile içi işlevlerin çoğu hala geleneksel bir dağılım gösterir. Kadının rolü geleneksel niteliğini taşımakta; ancak bu özellik çağdaşlaşma ile birlikte yavaş yavaş değişmektedir.

II.5. TÜRKİYE'DE ÇOCUĞA VERİLEN DEĞERİN DEĞİŞİMİ

Her toplum, kendi kültürünü çocuk yetiştirme biçimleri ile yeni kuşaklara öğretir. Böylece ortamların çocuklara aktardığı doyum biçimleri aileden aileye, toplumdan topluma değişir. Tüm dünya ülkelerinin son 25-30 yıldır geçirdiği toplumsal değişim; aile kurumlarını ve o toplumlardaki ana-baba tutumlarını büyük ölçüde etkilemiş ve değiştirmiştir.

Günümüzde, ailelerde çocuk sayısı azalmıştır, Çocuğa verilen değer artmıştır. Öyle ki ortaya "çocuk-erkil" diyebileceğimiz çocuğun isteklerine göre işleyen aile türü ortaya çıkmıştır. Çocuk eğitime, ruh sağlığına ve başarısına verilen önem artmış; kız ve erkek çocuk ayrımı azalmıştır.

Aile-içi ilişkilerde kadının yeri kadar, çocuğun yeri de ailenin devingenliğini belirleyici önem taşır. Özellikle ana-baba tarafından yüklenen değer ve çocuktan beklentiler ailenin işlerlik türünü yansıtır. Çocuğa faydacı değerler yüklenen ailede, çocuğun aileye gerçek katkısı yüksek düzeydedir. Bu katkı, hem çocukken aile ekonomisine yardım şeklinde, hem de daha ileri yaşlarda ana-babaya yaşlılık güvencesi sağlamak şeklindedir. Bu bağımlı ilişkiler sadece Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde yaygındır. Özellikle de çağdaş ekonomik yapının oluşmadığı, geleneksel yapının sürdüğü kesimlerde görülür (Kağıtçıbaşı, Ç., 1984, 133).

Çocuğun aileye katkısının önemli olduğu aile-toplum bağlamında çok çocukluluk işlevseldir. Çocuktan ana-babaya yönelmiş olan gerçek katkı; artık ana-babadan çocuğa doğru yönelmeye başlamıştır. Bu yön değiştirme sosyo-ekonomik değişme ve eğitimin katkısıyla, geniş aile içi sorumlulukların azalması, ailenin çekirdekleşmesi ve ailenin duygusal ve maddi (özdeksel) yatırımlarını ana-babalarına değil; çocuklarına yöneltmeleriyle oluşmuştur. Bu noktadan giderek; çok çocukluluk değil, az çocukluluk hem ekonomik hem de sosyal değer kazanmıştır (Kağıtçıbaşı, Ç., 1984, 134).

Yaşanılan yörenin gelişmişlik düzeyi, aile geliri, eğitimi ve özellikle kadının eğitim düzeyi yükseldikçe, kırdan kente hareketlilik arttıkça ve ailede var olan çocuk sayısı azaldıkça çocuğun ekonomik değeri önem kaybetmektedir. Aynı doğrultudaki gelişmelerle çocuğun psikolojik değeri artmaktadır. Gelir düzeyi, eğitim ve kırdan kente hareketlilik arttıkça ve ailedeki çocuk sayısı azaldıkça; çocuğun sevgi sağlayıcı ve aileyi tamamlayıcı işlevi önem kazanmıştır. Böylece geleneksel yapı içinde çocuk, sağladığı maddi yarar bakımından değer taşıırken; gelişme süreci ile de çocuğun psikolojik değeri artmıştır (Kağıtçıbaşı, Ç., 1984, 156).

Geleneksel toplumlarda, çocuklar büyüdüklerinde aileye bağlı ve yakın olmaları, ana-babaların çocuklarında görmek istedikleri en belirgin özelliklerdir. Bu değerler; modernleşme, kentleşme ve ekonomik olanakların artmasıyla gücünü çok fazla kaybetmemiştir. Sosyal değişme ve gelişme süreci içinde ana-babanın gözünde çocuğun değeri de artmıştır. Ayrıca sosyo ekonomik düzey ve oturlan bölgenin gelişmişlik düzeyi ile çocuğa yüklenen değerler ve çocuğun aile içindeki yeri de değişmiştir.

Ekonomik açıdan bakılırsa, kentsel kesimdeki çocuklar maddi yarardan çok maliyet getirmektedirler. Kentsel bağlamda bağımlılık yaşı da arttığından; artık çocuklar ana-babaları için ekonomik bir değerden çok ekonomik bir yük haline gelmişlerdir. Duygusal bağımlılıklar devam etmekte ve yakın aile bağları benimsenmektedir. Modern yaşamın gerekleriyle bağdaştıkları sürece, bu duygusal bağların ve değerlerin değişmesi için bir neden yoktur (Kağıtçıbaşı, Ç., 1990, 43-44).

II.6. TOPLU KONUT KAVRAMI

İnsanların varoluşuyla ortaya çıkan konut, insanın temel gereksinmelerinden olan barınmayı karşılamak amacıyla oluşturulan fiziksel ve işlevsel bireyleri veya beraber yaşama

durumunda olan kişileri doğal ve yapay çevre etkilerinden korumak; bu yaşam sonucu ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak amacıyla meydana getirilen bir mekandır.

Konut birimi, aile yaşamını düzenleyen mekansal bir organizasyon ise; **konut toplulukları** da (toplu konutlar) ailer arası ilişkileri, ailelerin konut alanlarındaki konut dışı yaşamlarını düzenler. Aileler konutlarında bulamadıkları beklentileri, konut alanında giderirler. Konut alanlarındaki sosyal yaşam ülkeden ülkeye, kırdan kente, hatta kentten kente farklılık gösterir. Bu farklılık sosyo-ekonomik düzey ve kültürel yapı farklılığından doğar. Bunun mekana yansımaları da kaçınılmazdır.

Toplu konut planlaması benzer sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik yapıya sahip ailelerin toplu olarak üretilen bir çevrede barındırılması düşüncesinden kaynaklanmaktadır (Ertürk, Z. ve Özen, H., 1987, 559). Fakat **toplu konut kullanıcıları**, aşağı yukarı aynı ekonomik düzeyde olmalarına karşın, farklı sosyal ve kültürel yapıları, meslekleri, hobileri ve yaşam görüşleri olan ve değişik yaş grubundaki insanlardır.

Toplu konutu, yalnızca mekan çözümlenmeleri ile değil; oluşturduğu yaşam çevresinin toplumsal boyutuyla ve de kişinin ruhsal yapısı üzerindeki etkileriyle yani sosyolojik, psikolojik ve ikisinin birden oluşturduğu boyutların tümüyle birden ele almak ve değerlendirmek gerekir. Konutlar tasarlanırken kullanıcının yaşama biçimi; gelir düzeyi, kültürel yapısı ve çevre ilişkileri saptanmalıdır.

Toplu konut planlaması giderek kentsel boyutlar kazanmıştır. II. Dünya Savaşından sonra artan konut açığını kapatmak üzere bir çok çalışma yapılmıştır. Amaç, yalnızca açıkta olan kentli nüfusu en kısa yoldan ve ekonomik koşulları zorlamadan konut sahibi yapmak haline dönüşmüştür. Sorun bu hale gelince, aynı plan niteliğine sahip konutlara, çok farklı kültür kesimine ve gelir düzeyine sahip aileler yerleştirilmiştir. Kullanıcı istek ve gereksinimleri hep ikinci planda kalmıştır.

Kullanıcı yalnızca konutu kullanan kişidir. Planlama aşamasında asla ortada yoktur. Yapımcının ekonomik gücüne göre konut biçimlenmektedir. Ülkemizin her bölgesinde benzer uygulamaları görmek olasıdır.

II.6.1. Dünya'da Toplu Konut

Karşılanamayan konut gereksinmesinin çözümü olarak; önerilen toplu konut düşüncesinin ortaya çıkışı endüstri devrimine rastlar. Bu dönemde toplumun yeniden biçimlenmesine koşut olarak, değişen ekonomik koşullar kentlere konut yetersizliği, alt-yapı eksikliği, sağlıksız yaşam koşulları gibi birçok sorunu getirmiştir. Pek çok kişi bu sorunlara çözüm yolları aramaya başlamış; toplu konut düşüncesi hızlı kentleşmenin yarattığı bu sorunlara çözüm yolu 19. yy. başlarında olarak ortaya atılmıştır. Endüstrileşme ile kırsal alandan kentlere göç eden nüfus, kentlerin hemen yakınında, çevresinde yerleşmişlerdir. İşçiler ise işyerlerinin yakınında yaşamaya başlamışlardır. Bu dönemde dar gelirli işçiler için konut sıkıntısı baş göstermiştir.

19. yüzyılda İngiltere'de Robert Owen (1771-1858), Fransa'da Saint Simon (1760-1825), Charles Fourier (1772-1837), Jean Baptiste Andre Godin (1817-1889), Cabet (1788-1856) ve Considerant (1808-1893) Sosyal Ütopistler olarak tanımlanırlar. Sistemlerini oluştururken, hepsinin hareket noktası insancıl bir yaklaşımdır. Kurdukları sosyo-ekonomik düzen, fiziksel çevreye komün-konutlar biçiminde yansımıştır. Komün konutları, önerilen yeni toplu yaşam biçiminin ürünüdürler ve bu yaşam biçimini şekillendiren bir kalıp görevini üstlenmektedirler (Çelik, A. P., 1978, 25).

1799'da Owen, birtakım ortaklarla birlikte, İskoçya'daki Lew Lanark iplik fabrikasını satın alıp; buraya modern makineler getirip, işçilere iyi ücret verip, sağlıklı konutlar inşa ederek, ayrıca fabrikanın yakınında bir ilkokul kurdurup, İngiltere'de ilk kez bir çocuk bahçesi açtırarak, örnek bir yapımevi haline getirmiştir (Benevolo, L., 1981, 186). İlk sosyal ütopistlerden biri olan ve toplu yaşam biçimini öneren Owen'ın idealindeki komün konutunda mutfak, yemekhane, çocuk yuvası, konferans salonu, ibadethane, okul, toplantı salonu, kitaplık ve spor salonları bulunmaktadır. Çocuklu ailelerin yaşayabileceği konutlar, ortak binanın çevresinde yer almaktadır. Yeni bir eğitim önerisi ile. 3 yaşından büyük çocukların yatakhanelerde yaşaması öngörülmektedir. Konuklar için bir otelin de bulunacağı birimde, işlikler, ahırlar ve tarımsal alanlar da bulunmaktadır. Owen, Lanark adını verdiği komün konutunun en az 300, en çok 2000 kişi için yapılması gerektiğini vurgulamıştır (Çelik, A. P., 1978, 25).

1829'da Fransız Fourier, 1620 kişiyi, 400 aile birimi olarak ele alıp phalanstere diye isimlendirdiği bir büyük binaya yerleştirmeyi tasarlamıştır. Fourier, Owen'den farklı olarak,

phalanstere sakinlerine ayrı konutlar vermemiştir. Fourier, burada, yaşlılar zemin katta, çocuklar orta katta, yetişkinler ise üst katlarda olmak üzere bir otel yaşamı sunmaktadır. Fourier, phalanstere'ya model olarak krallık Fransa'sının en görkemli yapılarını göstermektedir (Benevolo, L., 1981, 189). Phalanstere, Versay düzeninde oluşturulmuştur. Merkezi kanadında sosyal fonksiyonlar (yemekhane, kütüphane, kış bahçesi) yer alırken, yan kanatların tamamı, atölyelere ve yatma birimlerine ayrılmıştır (Frampton, K., 1987, 22).

Godin, ikinci imparatorluk sırasında phalanstere'ya benzer bir girişimde bulunmuştur. Familistere, Guise kasabasının hemen yakınında Godin'in demir döküm ısınma araçları fabrikasının yanında, ormanlık bir alanda, altı hektarlık bir bahçe içinde kurulmuştur. Godin, Fourier'in planlarını iki temel noktada değişikliğe uğratmıştır. Yerleşim binalarıyla, endüstri yapılarını içiçe geçirmiş ve her aileye bir konut ayırmıştır. Avlulara açılan büyük binada konutlar yer almakta; bu binada ayrıca bir çocuk bahçesi, bir okul, bir tiyatro ile çeşitli hizmet binaları bulunmaktadır (Benevolo, L., 1981, 190). Godin'nin Familistere'si ile Phalanstre arasındaki farkı birincisinin endüstriye, ikincisinin tarıma dayalı olmasıdır.

1848'de Paris İşçi Siteleri şirketi kurulmuş ve Napolyon Sitesi (1851) inşa edilmiştir. Napolyon Sitesi, klasik usluapta, dört binadan oluşan bir yerleşmedir (Batur, A., 1978, 24). Sir Titus Salt, detaylı planlanmış bir endüstri kenti olan Saltaire'i 1850 yılında Bradford yakınında Yorkshire'da kurmuştur. Burada bir kilise, bir hastahane, bir ilkokul, genel banyolar, fakirler için bir konut ve park gibi kentsel kurumlar vardır (Frampton, K., 1987, 22).

Almanya'da da 1863 sonrası Krupp Fabrikaları'nda çalışanlar için çeşitli siteler kurulmuştur. 1880'de George Pullman Şikago'nun güneyinde endüstri kenti Pullman'ı kurmuştur. Fabrika yakınındaki, tiyatro, kütüphane, okullar, parklar ve oyun alanlarını kapsayan ortak eylemler, işçilerin konutlarıyla biraradadır. Bu site 1890'da 11.000 nüfusu barındırmıştır. 1879'da George Cadbury Birmingham yakınında Bournville Bahçekenti; W.H. Lever sabun şirketinde çalışan işçileri için 1888'de Liverpool yakınında Port Sunlight kentini kurmuştur (Frampton, K., 1987, 27). Bu kentler, planlı endüstriyel kentler, dolayısıyla da, toplu konut örnekleri olarak bilinmektedirler.

Ebenezer Howard 32.000-58.000 nüfus arasında değişen merkez kent ile buna bağlı 3.000 nüfuslu bahçe kentler kuramını, 1898'de ortaya koymuştur. Howard'ın düşünceleriyle ilk bahçekent 1903'de kurulmuştur. Hertfordshire'da Letchworth isimli bu yerleşme bahçe kent

veya satelit kent plancılığı yönünden de ayrı bir değer taşır (Frampton, K., 1987, 28). 19. yüzyılın sonunda gelişen demiryolu ulaşımını da kapsayan Ebenezer Howard'ın yaklaşımı ise, kentsel ölçekteki yaklaşımların en gelişmiş örneğidir.

Parker ve Unwin tarafından diğer bahçekent Londra'nın kuzeyinde 97 hektarlık bir alanda Hampstead'de 1907'de inşa edildi. Bu yerleşme genel olarak aynı dönemlerde yapılan İngiliz konut birimleri arasında en iyi örnek olarak kabul edilir (Bayhan, İ.H., 1962, 31).

Howard'ın kentin yoğun yaşamına alternatif olarak getirdiği bahçekent önerisi, I. Dünya Savaşı nedeniyle istenilen sonuca ulaşmasa da "Bahçekent" düşüncesi daha sonraki yıllarda oldukça geniş bir etki alanı bulmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan bahçe-kentlerden biri; Welwyn Garden City'dir. Planları R. Unwin ve Louis de Soissons tarafından hazırlanmış ve 1920 yılında kurulmuştur. Kurulduktan 15 yıl sonra nüfusu 9000'e ulaşmıştır (Bayhan, İ. H., 1962, 32).

I. Dünya savaşından sonra, bir yandan savaşın kendisi, bir yandan da artan konut gereksinimi nedeniyle ivedi çözümlerin getirilmesi gerekmektedir. İngiltere, endüstrileşmenin başladığı ilk ülke olduğu için konut sorununu yoğun biçimde yaşamıştır. Bu arada konut açığı artarken, konutlardaki sıhhi standartlarda da azalmalar olmuştur. Önce standartları yükseltme çalışmaları başlamış, daha sonra taksitle konut satışı yapılmıştır.

Rotterdam'da 1919-1921 yılları arasında Michiel Brinkman tarafından yapılan Spangen Quarter önemlidir. Çünkü gelecekteki eğilimleri önceden görmüştür. Özellikle Moskova'daki Ginzburg Sokağı ve Le Corbusier'in Unite'de Habitation'u ve 50-60'ların İngiliz projeleri gibi. Standardize olmasa da Spangen mobil, standardize konut gelişiminin de habercisi olarak da görülmektedir (Sherwood, R., 1978, 103).

1920-1930 yılları arasında konut konusu, iki biçimde ele alınmaktaydı. Birincisi, geleneksel biçimde inşa etmek; ikincisi de devletçe kurulan araştırma merkezlerinde ve mimarlarca yeni bir konutu oluşturmak (Çelik, P.A., 1978, 25).

Sovyetler Birliği'nde 1920'lerin ortalarında her aileye, banyo ve mutfağın ortak kullanıldığı geleneksel apartmanlarda bir oda verilmekte idi. Bu problem karşısında OSA (Association of Contemporary Architects) grubu kantin, mutfak, spor salonu, kütüphane, kreş, çatı bahçesi

gibi ortak kullanımları sağlamayı amaçlayan toplumsal konutlar için birkaç öneri geliştirmişlerdir. **Stroikom** hücreleri diye adlandırılan bu birimler 20'li yıllar için oldukça ilginç ve yenilik getiren projelerdir ve birçok Avrupa konutunun başlangıcıdır (Sherwood, R., 1978, 118).

1926'da Guinzburg, Barch, Pasternak ve Vlactimirov gibi çağın önemli mimarlarının yer aldığı bu örgütün çalışmalarının en önemli örneği **Narkomfin Apartmanları**'dır. Ginzburg'un Stroikom hücrelerinden uyarladığı Narkomfin apartman blokları 1929 yılında Moskova'da inşa edilmiştir. Narkomfin apartmanları, boyutlarının küçüklüğü nedeniyle çok popüler olmamasına karşın, konut krizine karşı akıllı bir çözüm olmasının yanısıra, stüdyo birimler için kabul edilebilir bir çözümdür. Buradaki, birçok fikir Le Corbusier tarafından uyarlanmıştır (Pilotisler üzerinde yapı, çatıda ortak kullanımlar uzun koridorlar, ve blok boyunca iki katlı birimler) (Sherwood, R., 1978, 119).

Bugünkü toplu konut kavramının 1920 ve 1930 arasında Avrupa'da ortaya çıktığı söylenebilir. 1922'de Bauhaus'da modüler konut konusunda yapılan çalışmalar sonucunda, 1923'te Bauhaus sergisinde sade, geometrik ve her türlü süsten uzak bir konut tipi sergilenmiştir. Bruno Taut ve Walter Gropius, yeni bir konut tipi geliştirmek için pek çok çalışma yapmışlardır (Çelik A.P., 1978, 27).

1924'lerde kentsel göçe bağlı olarak artan konut gereksinmelerini karşılamak için, Frankfurt'ta geniş ölçekli toplu konutlar yaptırılmaya başlanmıştır. Bu işin sorumluluğu Ernst May'a verilmiştir. May; döşeme alanını küçülterek ekonomi sağlamayı amaçlamış; evlere kalorifer, çamaşır makineleri, banyolar ve modern mutfaklar yerleştirmiştir. Mutfağın sadece bir girinti oluşturduğu konutlarda, yatak odası da olabildiğince küçültülmüştür (Çelik, A.P., 1978, 27).

Bu devirde Praunheim, Römerstadt, Westhausen gibi 4000 konutluk içlerinde dükkan, okul ve lokantalar bulunan komşuluklar inşa edilmiş ve bu tip konut kavramı kısa zamanda Frankfurt dışına çıkmıştır. Hemen hemen aynı yıllarda Bruno Taut ve Martin Wagner Berlin'de Hufeisensiedlung konut projesini yapmışlardır. Bu projeyi yaparken amaçlarının, kadını ev işlerinden kurtarmak ve endüstriyel üretim etrafında planlanan yeni bir yaşam biçimi sunmak olarak özetlemişlerdir.

Özellikle, Almanya'da, 1924-1933 yılları arasında konut mimarlığında önemli adımlar atılmıştır. Frankfurt ve Berlin çevresinde devlet eliyle geliştirilen toplu konutlar, diğer kentlerin yeni konutlarına örnek oluşturmuşlardır. İşçiler için toplu konut sorunu da W. Gropius, H. Haring, O. Bartning, H. Scharoun'un birlikte 1929 yılında Berlin yakınında başlattıkları **Siemensstadt İşçi Konutları**'nda çözüm bulmuştur. Aynı alanda J.J.P. Oud'un 1924-27 yıllarında tamamlanan **Hook of Holland Sıra Evleri** sayılabilir. Oud'un bir diğer uygulaması da Rotterdam yakınında **Kiefhoek Siedlung**'dur (Aslanoğlu, İ., 1980, 26).

Uluslararası mimarlık yönünde en önemli atılımlardan biri de 1927'de Werkbund Örgütü'nün düzenlediği Stuttgart yakınındaki **Weissenhof Yerleşmesidir**. Mies van der Rohe, Gropius, Le Corbusier, Hilberseimer, Taut Kardeşler, Hans Scharoun, J.J.P. Oud, Mart Stam ve diğerlerinin çalışmalarıyla birlikte tamamlanan proje tutarlı ve iyi tanımlanmış bir görüntü sergilemiştir. Daha sonra, Hitchcock bunu Enternasyonel Stil (International Style) olarak adlandırmıştır (Sherwood, R., 1978, 51). Bu yerleşme, tek evler, sıra evler ve apartmanlarla modern konutun nasıl olması gerektiğini birçok ülke mimarınının uygulamasıyla sergilemiştir.

Weissenhof sergisinin Avusturya yorumu **Viyana Werkbund (1932)** sergisidir. Enternasyonel Stil mimarlarının ikinci nesli bu sergide bir araya gelmiştir. 27 farklı binadan meydana gelen Viyana projesi dönemin tipik deneysel konut yorumudur. Proje düz, üçgen bir alana dağıtılmış değişik planda ve ölçüde toplam yetmiş farklı apartmanı kapsar (Sherwood, R., 1978, 57).

Le Corbusier'in **Immeuble Villas**'ın gelişimine yol açan düşünceleri kısmen Ebenezer Howard'ın bahçekentinden çıkar. Immeuble Villas düşüncesinin büyük kısmı da Tony Garnier'in Cite' Industrielle projesinden gelmektedir. Le Corbusier, Garnier'in fikirlerinin bir çoğuna uyum sağlamıştır. Maisons Domino ve Troyes projesi gibi ilk projelerinin bazıları tipik Cite' Industrielle görünümündedirler. **Ville Contemporaine** ise genel ve özel alanları, basit sokak örüntüsü, açık mekanları ve Immeubles Villas bloklarına benzer geniş konut blokları ile Cite' Industrielle'nin gerçekten 3 milyon nüfuslu bir versiyonudur (Sherwood, R., 1978, 98).

Immeuble Villas (Le Corbusier'in çok katlı villalardan oluşan apartmanı için kullandığı terim), bir açık mekan etrafında, villalardan oluşan çok katlı, tek parça -L- şeklinde bir apartman kitesidir. Le Corbusier, 1925 Paris Dünya Fuarı'nda, görüşleri doğrultusunda geliştirdiği

konutun bir prototipini **Pavillion de L'Esprit Nouveau** adı ile sergiler. Bu Immeuble Villas'ın sadece bir ünitesinin örneğidir (Eyüce, Ö., 1991, 43) Immeuble Villas kavramı birçok dönüşüme uğrayarak; kentsel konut mimarlığının temel yapı bloklarından biri olarak bir çok yerde uygulanmıştır. Ville Radieuse'de toplu yaşamla ilgili görüşlerini açıklayan Corbusier, konut biriminde ailenin yalnız kalmasını sağlamıştır. Toplu yaşam ise, konut biriminin dışındaydı. Çocuklar için kreşler, çocuk yuvaları, ilkokullar, spor sahaları, oyun alanları, çatıda yüzme havuzları ve güneşlenme terasları, çarşı, çamaşırhaneler, yemekhaneler toplu yaşamın gerekleri olarak planlanmıştır. Le Corbusier'in komün konutuna olan gerçekçi yaklaşımı, bugünkü toplu konutların evriminde önemli bir rol oynamıştır (Çelik, A.P., 1978, 27-28).

1930'lu yıllar, Almanya'da modern hareketin en verimli yıllarıdır. 1931 Berlin Sergisi'ndeki Mies'in günümüzün konutu olarak bilinen çözümü ile bu gelişme noktalanmıştır. Aynı yıllarda İngiltere'de Modern Hareket çerçevesinde bazı konut örnekleri gerçekleştirilmiştir. Modern Hareket'in İngiltere'de gerçekten etkili olmaya başlaması, Bauhaus'un kapanması sonucu Gropius, Mendelson gibi öncülerin İngiltere'ye gitmesiyle olur.

II. Dünya Savaşı sonrasında, büyük boyutlara ulaşan bir konut sorunu ortaya çıkmıştır. Bir yandan savaş sırasında yok olan konutlar, bir yandan da demografik yapıdaki değişimler sonucu (nüfus artışı, nüfus kompozisyonu, küçük aile yapısı, vb. gibi) çok sayıda konutun yapımı gerekli hale gelmiştir.

İtalya'da konut sorunu, İkinci Dünya Savaşından hemen sonra 1945'lerde ele alınmıştır. Konutun ülke çapındaki yeri ile ilgili kanun 28 Şubat 1949'da kesinleşmiştir. O kanunla kurulan **Ina-Casa Kuruluşu** bugün kapanmış bulunmaktadır (Ünlüsayın, O., 1978, 15). İtalya'da Ina-Casa Planı, işsizliğe karşı bir araç olarak konut yapımını seçerken, aynı zamanda savaşın yarattığı yıkımlar, nüfus artışı ve özel sektörün lüks konut yapımına öncelik vermesi nedeniyle, özellikle kentlerde ücretle çalışan orta sınıfın konut sıkıntısı açısından karşılaştığı önemli toplumsal bir sorunu da çözümlenmekti. Bu plan, konut topluluklarının belirli ölçütlere göre ülkenin her yerinde yapılmasını öngörüyordu (Sudalı, M., 1968, 2-57). İtalya'daki bu deneme, işsiz kesime iş olanakları sağlamış ve 140.000 vanoluk (birimlik) konut yapılmıştır. Ancak parasal olanaksızlıklar sonucu, işletme masrafları karşılanamayınca konut yapımı durdurulmuştur.

Le Corbusier, bir asırdan fazla bir zaman sonra Fourierist izlenimlerle Unite' d' Habitation'ı 1952'de Marsilya'da gerçekleştirdi. Le Corbusier, özerk yaşama ünitesi fikrini Fourier'in Phalanstere'inden almıştır. 1600 kişilik Unite' 26 farklı türde toplumsal servis içermektedir.

Le Corbusier'in gerçek isteği; savaş sonrasında evsiz kalan 4 milyon Fransız'ı, tüm Fransa'da yapılacak Unite'lere yerleştirmek ve daha da önemlisi doğayı banliyö yerleşmelerinden kurtarmaktır (Başakman, M., 1986, 65). Marsilya'daki Unite gerçekte inşa edilen ilk Immeuble'dir. 26 yıl önce doğan bir fikrin gerçekleşmesidir. Prototipin tüm elemanları burada yer almaktadır: İki kat yüksekliğinde yaşama mekanı, iki katlı üniteler, balkon (hanging garden), ortak servisler ve binanın etrafında bahçe (Sherwood, R., 1978, 99). Değişik yorumları ile Fransa ve Almanya'da çok tekrarlanan Unite'd Habitation, büyük bir olasılıkla yirminci yüzyılın en çok kopya edilen binasıdır.

Savaştan en çok etkilenen ülkelerden biri olan Almanya'da 1950'li yılların sonuna gelindiğinde, özellikle Berlin'in yeniden geliştirilmesi sırasında dönemin özelliği olan çok katlı blokların yapılmaya başlandığı, fakat yaygınlık kazanmadığı görülmektedir. Almanya'da 1955 Berlin Interbau Fuarı ile bu bloklar daha da önem kazanır. Aalto, Niemeyer, Gropius gibi mimarların katıldığı ve "yarının kenti için konutlar" sloganı ile ortaya çıkan fuar, çok katlı blokları ile Hansaviertel'de modernist görüşlerin bir sergisidir.

Aalto, 1955 Berlin Hansaviertel Interbau sergisinde atrium kavramını kendi uyarlaması ile çok katlı bir apartman bloğunda tasarlamıştır. Bu tasarım II. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan, önemli bir apartman tipini oluşturmaktadır. Aalto apartmanının başlıca özelliği, tek bir ailenin niteliklerini küçük dairelerde sınırlandırarak sağlamış olmasıdır (Frampton, K., 1987, 201).

Aynı yıllarda İsviçre'de Atelier 5'in gerçekleştirdiği konut çözümü de dönemin ilginç bir örneğidir. Kent ve banliyö yaşamının en iyi özelliklerini birleştirerek duyarlı bir alternatif sunan Halen, Bern'in merkezinden 3 km. uzaktaki bir yerleşmedir. Meyilli bir bölgede, zigzaglı iki sıra halinde sıralanmış 81 teras evden oluşmaktadır. Konutlar bireysel mülkiyettir. Diğer tüm yaşam alanları (garaj, klüp, yüzme havuzu, ısıtma merkezi, çamaşırhane) ortak mülkiyetlidir. Konutlar, küçük bahçeli stüdyo tiplerden, yedi odalı tiplere kadar değişik çözümlenmiştir (Sherwood, R., 1978, 62). Halen, Batı dünyasında yüksek yoğunlukta az katlı konutların tek etkili örneğidir.

Savaş sırasında konut stoğunun yaklaşık % 45 gibi bir kısmını kaybeden İngiltere'de, savaş sonrasında yapılması öngörülen konut sayısı 750.000 olarak belirlenmiştir. İngiltere'de geçerli olan konut tipi tek konut olmasına karşın, savaş sonrasında yüksek yoğunluk kaçınılmaz olmuş, bu yüzden de çok katlı çözümlere gidilmiştir. Bu doğrultuda 60'lı yılların ilk yarısında Sheffield'da Park Hill ve Hyde Park Yerleşmeleri gerçekleştirilmiştir. Böylece İngiltere'de savaş sonrasında çok katlı çözümleri, 1960'ların sonundan başlayarak yerini yüksek yoğunluklu az-katlı konutlara bırakmıştır.

Londra'da savaş sonrası konutlar, sıklıkla yükselen bloklar, kuleler ve dağınık olarak yerleştirilmiş sıra evlerdir. Bu örüntü, 1933'te Tecton grubunun High-point bloklarıyla başlamış ve 1947'den sonraki konut gelişimine egemen olmuştur. Powell ve Moya'nın Churchill Bahçeleri (1947), Chamberlin, Powell ve Bon'un Golden Lane toplu konut yerleşmesi (1953) ve Londra County Council'in toplu konut yerleşmeleri (1953) bu konudaki en iyi örneklerdir. Bu projelerde uygulanan binaların ve kentsel fikirlerin pek çoğu Le Corbusier'in 1920 ve 30'larda Plan Voisin ve La Ville Radieuse gibi önemli kuramsal çalışmalarından ortaya çıkarılmıştır (Sherwood, R., 1978, 66).

Londra'da 1967 yılında Neave Brown tarafından yapılan Fleet Road Terrace Housing; Amis, Howell, Killick ve Partridge'nin Hampstead'deki Sıraevlerinde (1956) ve Brown'un Winscombe Street Evleri'ndeki gibi yüksek yoğunlukta ve az katlı olarak tekrar edilmişse de bu uygulama temel konut formu olan daha geleneksel konut tipine dönüşün önemli bir modeli olmuştur (Sherwood, R., 1978, 71).

Batı dünyası yüzyıllardır kent yaşamında sıra ev kullanmıştır. Bunlar ortak duvarlı, az veya çok benzer ve iki cephelidir. Bir cepheleri sokağa bakar, diğeri de bir bahçeye açılır. Doğuda yoğun kent ortamlarında genel konut prototipi tek aile evidir.

Kenzo Tange ve Urtec tarafından 1961 yılında yapılan Ichinomiya sıraevlerin doğudaki eş değerini temsil eder. Japon kırsal kesiminin yanına kurulmuş bir tür minyatür Halen'dir. Bireysel üniteler batıdaki karşıtlarından çok daha küçükse de, gruplama batıdaki yerleşim tipindedir. Bir açık alan veya oyun alanı etrafında sıralanmış 20 ila 31 adet iki katlı, bahçeli konut biriminden oluşan komşuluklardır (Sherwood, R., 1978, 59).

1967 Montreal Fuarı'nda Moshe Safdie tarafından İsrail Pavyonu olarak inşa edilen prefabrike konut kompleksi son yıllarda bu anlamdaki yaratıcı çalışmaların en ilginçlerinden birisidir. Prefabrike birimlerden meydana gelen konut kompleksi, on iki kat yüksekliğindedir. Bu yapının en alt katında park yerleri ve hobi odaları bulunmaktadır. Bu komplekste katlar arasında bulunan teraslar, oyun alanları olarak bütün üniteler tarafından ortak kullanılmaktadır. Her konutun çatısı ise bir üsttekinin özel bahçesi haline getirilmiştir (Özer, F., 1982, 85-87). Moshe Safdie tarafından yapılan konut kompleksi tek defaya özgü bir uygulama değildir. İsrail Habitat'ı (1969), ile Porto-Rico Habitat'ı (1909-1971) bu düşüncenin ürünleridir.

Yapılan uygulamalar arasında iki başarısız ömekten söz edilebilir. Bunlardan biri ABD'nin St. Louis Missouri'de 1954 yılında yapılan Yamasaki'nin Pruit-Igoe Toplu Konutları'dır. Yirmi üç hektarlık alana kurulmuş 11 katlı 43 blokta 12.000 kişi yaşıyordu. Bu alanlarda kullanıcıların zamanla yıkıcı davranışları ve suçluluk oranları ile ailelerin çözülmesi ve kişisel ruh hastalıkları artış göstermiştir. Sonunda Federal hükümet, 15 Temmuz 1972'de blokların bir kısmını dinamitleyerek yıkmıştır (Pamir, H., 1983, 80). Araştırmalar, sitenin başarısızlığının büyük bir bölümünü ekonomik, sosyal, psikolojik ve tasarımla ilgili etkenlere bağlamaktadırlar. Sosyal gereksinmeler ile tasarım arasında bir zıtlık olduğu vurgulanmaktadır.

Modern Mimarlık döneminin sonu olarak belirtilen Pruitt-Igoe olayı çok katlı çok yoğun konut çözümleri yerine tüm dünyada olduğu gibi ABD'de de az katlı-yoğun konut çözümlerini düşündürmeye başlamıştır (Eyüce, Ö., 1991, 63). İkinci uygulama ise, Venezuela hükümetinin 1954-1958 yılları arasında gecekonduarda yaşayan 180.000 kişiyi yeniden yerleştirmek için başkent Caracas ve komşu liman kenti La Guaria'da kurduğu 97 tane 15 katlı bloklardır (Pamir, H., 1983, 81).

II.6.2. Türkiye'de Toplu Konut

Türkiye'de bugün yaşanan biçimi ve boyutlarıyla konut sorunu, 1950'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Hızlı nüfus artışı, tarımdan kaçış, kentlere göç ve hızlı kentleşme bu dönemin olgularıdır. 40-45 yıllık geçmişi olan bu sorun, hala ülke gündemindeki yerini ve önemini korumaktadır.

Türkiye'de toplu konut uygulaması sayılabilecek ilk örnekler, 19. yy.da Abdülmecit zamanından başlayarak, İstanbul'da yapılan sıra evler'dir. Orta ve küçük kent soylunun konutu olarak ortaya çıkan bu konutlara başlangıçta bürokratların yerleştirilmesi amaçlanmaktaydı. Bu sıraevlerin ilk örneklerinden biri de 1870'de Beşiktaş'da yapılan ve saray mensuplarına ait olan Akaretler'dir (Eyüce, Ö., 1991, 66). Bu dönemdeki diğer bir toplu konut uygulaması da Zonguldak'taki Fener Mahallesi'dir.

Sosyal konut kavramına uygun olarak yapılan ilk uygulamalardan biri de İstanbul'un büyük bir bölümünü yok eden 1918 yangınında evlerini yitiren dar gelirler için yaptırılan (1922) **Laleli Harikzedegah Apartmanları / Tayyare Apartmanları**'dır. Ortası avlulu, dört bloktan oluşan apartmanlarda 3, 4, 5 odalı daireler bulunmaktadır.

Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra özellikle Ankara imarının söz konusu olduğu yıllarda, yeni kurulan devletin kamu görevlilerini barındırmak amacıyla yapılan bazı uygulamalar dışında, önemli bir gelişme olduğu söylenemez. Cumhuriyet'in ilk on yıllık döneminde toplu konut anlayışında herhangi bir girişim olmamıştır. 1935'te birkaç yüz aydının bir araya gelerek başlattıkları ilk bahçekent anlamındaki **Bahçelievler Yapı Kooperatifi** ilk girişimlerden biridir.

Bahçelievler Yapı Kooperatifi 1934'lerde konut sorununa çözüm getirmek için kurulmuş ilk toplu konut örneği ve ilk memur kooperatifidir. Kooperatif üyeleri üst düzeydeki bürokratlardır. Toplam 169 konut inşa edilmiştir. Bitişik konutlar terk edilerek tek müstakil konutlarla bir mahalle oluşturulmuştur (Gürel, S., 1984, 24).

Sümerbank ülkemizin çeşitli yerlerinde geniş bir programla kurduğu fabrika binaları ile birlikte, bu fabrikalarda çalışan işçiler için olanaklar ölçüsünde konforlu konutlar da yaptırmıştır. **Kayseri Bez Fabrikası Amele Mahallesi ve Evleri, Hereke Fabrikası Amele Mahallesi ve Evleri, İzmit Kağıt Fabrikası Amele Evleri, Ereğli Fabrikası Amele Evleri, Karabük Sıraevleri** bunlara örnek olarak sayılabilir. Fabrikaların işçi mahalleleri genellikle şu binalardan oluşmaktadır. İşçi evleri, kadın ve erkek bekar pavyonları, ilkokul, hal, kreş ve çocuk bahçesi, spor sahaları, ameale pavyonları (Arkitekt, 145-146, 1944, 9).

Sümerbank memurlarının Ankara'da kurdukları 1936 yılında yapımına başlanan **Güvenevler Yapı Kooperatifi**, aynı yıl İstanbul'da iki yüz ortağın biraraya gelerek başlattıkları **İstanbul**

Yapı Kooperatifi ve Ankara'da Küçükkevler adıyla anılan toplu konut düzenlemesi bu alanda görülen diğer girişimlerdir (Aslanoğlu, İ., 1980, 64).

Zonguldak'ta Türk-İş'in gerçekleştirdiği **İşçi Evleri Sitesi (1934)** ile **Zonguldak-Kozlu Kömür-İş İşçi Evleri Sitesi (1935-36)** Seyfi Arkan tarafından tasarlanmıştır. Arkan, ilk yerleşmede bekar ve evli işçiler için ayrı tipler oluşturan konutlarla birlikte ortak eylem merkezleri; çamaşırhane, aşevi, yemekhane ve bir okul tasarlamıştır. İkinci yerleşme ise; işçi ve mühendis konutlarının yanısıra, yönetici konutu, ortak eylem merkezleri ve idari yapıları içermektedir (Aslanoğlu, İ., 1980, 62, 179, 190).

1940'larda devletin memurlarına konut sağlamak amacıyla çıkarılan yasanın ilk büyük uygulaması, 409 birimlik **Saraçoğlu Mahallesi**'dir. Bonatz tarafından planlanan mahalle, bir komşuluk birimi anlayışı içinde ele alınmıştır. Saraçoğlu Mahallesi, daha önceki uygulamalardaki ayrık düzendeki yapıların aksine, bitişik olarak gruplandırılmış apartmanlardan oluşmaktadır. Apartmanların planları birçok tip üzerinde hazırlanmıştır. Bunlar 2, 3, 5 odalı dairelerden oluşmaktadır (Arkitekt, 171-172, 1946, 56). Sermayesinin %99'u Emlak ve Eytam Bankası tarafından paylaşılan mahalleyi Emlak Bank Yapı Şirketi yaptırmıştır. 1946 yılında tamamlanan konutlar oldukça pahalıya mal olmuş ve yüksek dereceli memurlara kiralanmıştır (Koç, H., 1989, 55).

1950'lerde Ankara'da **Yeni Mahalle** örneği vardır. Bu mahalle, kentte görülen gecekondulaşma ve konut sorununa çözüm getirmek üzere çıkarılan 5218 sayılı yasa ve 5228 sayılı Bina Yapımını Teşvik Kanunu'na dayanarak kurulmuştur. Arazi ve altyapı kamu eliyle sağlanmış, parsel mülkiyeti özel kişilere devredilip iki yıl içinde inşaatın bitirilmesi istenmiştir. 1949 yılında başlayan inşaatlar 1953 yılında tamamen bitirilmiştir. Aynı yıllarda toplu konut uygulaması olarak nitelenebilecek bir diğer örnek de, Erzinan'ın deprem sonrasındaki yeniden inşasıdır.

Bu dönemde çıkarılan yasalar, hem kooperatifler yararına hükümler getirmiş; hem de konut yapımının özendirilmesi ile yeni örneklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlardan biri İstanbul Zincirlikuyu'daki **Merbank Kooperatif Evleri**'dir. T.C. Merkez Bankası'nın İstanbul Şubesi memurları 1948 senesinde bir yapı kooperatifi kurarak ayrık konutlardan oluşan Merbank Mahallesi'ni ortaya çıkarmışlardır (Arkitekt, 253-254, 1952, 215).

1945'lerden sonra ortaya çıkan toplu konut yapımıyla yeni kentler kurma eğilimi doğrultusunda Emlak Kredi Bankası İstanbul'da Ataköy yerleşmesini başlatmıştır. Sitenin planları 1955'te yarışmayla elde edilmiştir. Ataköy, Türkiye'deki en büyük konut girişimi niteliğindedir. Emlak Kredi Bankası girişimiyle başlayan 12.000 konutluk planlama kamu eliyle bir inşaat şirketi kurularak uygulanmıştır. 1957 sonuna kadar 4132 konut tamamlanmıştır. 1957 yılından 1975 yılına kadar Ataköy Sahil Sitesinde I. mahallede (1962) 662 daire, bir çarşı grubu, çocuk bahçesi; II. mahallede (1964) 852 daire, bir çarşı grubu ile modern bir ilkokul, III ve IV. mahallelerde (1966, 1970) ise 2618 daire ile bir çarşı yapılmıştır (Arkitekt, 358, 1975, 55). V. mahalle 2966 konuttan oluşmaktadır. Mahallede konut standartları çok yüksektir ve belli bir gruba yöneliktir. Konut alanları 248 m²'ye kadar çıkmaktadır.

Ataköy, bugün 3.769.483 m² alan üzerinde kurulu 11 mahallelik bir semt haline gelmiştir. 30 yıl önce 662 konutla başlayan inşaatlar, 1984'te 7.216; 1988'de 13390; 1990'da ise 14788'e ulaşmıştır (Cumhuriyet, 16 Aralık 1992, 7).

Emlak Kredi Bankasının yaptığı daha küçük ölçekli diğer uygulamalar, 1958 yılında bitirilen 1374 birim konutluk **Levent** ve 1964 yılında bitirilen 1263 konutluk **Yenimahalle Blokları**'dır (Mimarlık 1978/3, 17). Kuruluşu 1946 yılında başlayan ve dört aşamada gerçekleşen, toplam 1374 (411, 319, 277, 367) konut biriminden oluşan Levent I, II, III ve IV Yerleşmesindeki konutlar 1951, 1954, 1956 ve 1958 yıllarında tamamlanmıştır. Bu yerleşmenin ilk üçü tek ve iki katlı konutlardan, dördüncüsü ise apartman bloklarından oluşmaktadır (Çenberci, A., 1977, 54-55). İstanbul Ataköy, İzmir Deniz Bostanlısı Blokları ve İstanbul Yıldız Barbaros Bulvarı ve Levent Apartmanları hep aynı anlayışa yanıt veren tiplerdir. 1960'ların ikinci yarısından sonra sendikalar da toplu konut yapımına girişmiştir. Ankara'da Türk-İş'in 2566 birimlik **Aydınlıkevler Sitesi** bunun ilk örneklerindedir. Daha sonra, Türk-İş, 5140 daireden oluşan **Balgat Sitesi** inşaatını başlatmıştır. Türk-İş Mensupları Yapı Kooperatifi İstanbul'da da Şerif-Ali Çiftliği mevkiindeki gecekondu önleme bölgesinde 6000 konutluk bir uygulamaya girişmiştir (Mimarlık 1978/3, 17).

Yenimahalle örneğinin ve sendikaların girişimleri dışında özel girişimlerle meydana getirilen toplu konut uygulamaları 1970'lerden sonra hız kazanmıştır. Bu girişimlerin çoğu, üst ve üst-orta gelir gruplarına yönelik girişimlerdir. Toplu konut 60'lı yılların sonunda ve 70'li yılların başında konut sorununun çözümü için tek seçenek olarak değerlendirilmeye başlandı.

Konunun beş yıllık kalkınma planlarında ele alınışı da, bu anlayışın giderek yoğunlaştığını göstermektedir.

1963 yılında I. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile birlikte İmar ve İskan Bakanlığı çalışmalarını hızlandırarak hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkan gecekondu ve düşük gelirlilerin uygun koşullarda konut sahibi olabilmeleri yolunda çözüm aramaya yönelmiştir (Eyüce, Ö., 1991,76).

60'lı yıllar ülkemizde toplu konut konusunda sayısal olarak açığı kapatma yolunda girişimlerin hızlandığı yıllardır. Bu dönemde özel toplu konut şirketlerinin de girişimlerinin başladığı görülür. Özel toplu konut şirketlerinin gelişmelerinin ilk örnekleri olan **OR-AN** ve daha sonra da **ME-SA** oldukça küçük anamalla ve daha çok konut kooperatiflerine kredi veren kuruluşlara dayanarak, konut üretim alanına girdiler. Kooperatif kurarak, konut kredisi veren kuruluşların finansman olanaklarından yararlandılar.

Her iki kooperatifin de çözümlerinde yer yer az katlı konutlar olmasına karşın genel eğilim çok katlı bina bloklarıdır. Mühendis, mimar ve başka uzman elemanlardan oluşan bir atılımcı grup batılı anlamda yerleşme bölgeleri oluşturmak amacı ile **OR-AN (Orta Anadolu) Toplu Konut Şirketi**'ni (1968) kurmuşlardır. Ankara'da yaklaşık 30.000 nüfus için, 7000 konut planlanmıştır. Bu 7000 konuttan %80'inin sosyal konut standardına uygun olması düşünülmüştür (Mimarlık 1978/3, 18).

ME-SA (Mesken Sanayi) Anonim Şirketi 1969 yılında kurulmuştur. Şirketin amacı, içinde okulu, çarşısı, kütüphanesi, spor alanları, ibadet yeri, otopark, garajlar, yeşil sahalara gibi tüm sosyal tesisleri kapsayan konut yerleşmeleri planlayıp inşa etmektir (Mutlu, A., 1972, 79). ME-SA bir tek büyük yerleşim yerine, Ankara'nın çeşitli yerlerinde daha değişik uygulamalar gerçekleştirmiştir. Bunlardan **Çankaya Blokları** 459 konuttan, **Batı Sitesi** 7000 konuttan ve **Güneş Sitesi** de villa tipi konutlar dahil 113 konuttan oluşmuştur (Mimarlık, 1978/3, 18).

1970'lerin sonuna yaklaşırken, özellikle büyük kentlerde en önemli sorun olan konut ve arsa sorunlarına yerel yönetimlerin çözüm aramaya başladıkları görülür. Bu yönde ilk uygulama İzmit Belediyesi'nin girişimi ile 471 ha.lık bir alanda 30.000 konutun tasarlanmasıdır (Mimarlık 1978/3, 18). Gerçekleşmemiş olan bu projede en önemli yenilik tasarım sürecine kullanıcının katılımıdır.

Belediyeler eliyle konut üretimi girişimlerinin en büyüğü olan **Batıkent** Ankara Belediyesi'nin toplu konut girişimidir. 17 Ekim 1979'da 13 kurucu kooperatifin bir araya gelmesiyle kurulan Batıkent, Belediye tarafından kamulaştırılmış 1071 ha.lık bir alan üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu alanda 290.000 nüfusun barınması öngörülmüştür. İlk defa az katlı yoğun yapılaşmanın önerildiği bir çözüm olarak ilginç bir örnektir.

Toplu konut üretiminde önemli girişimlerden biri de 1960 sonrasında ordu personelinin konut gereksinmesini karşılamak için yapılan uygulamalardır. 1960 yılında emekli subaylar için yaptırılan 1958 konut bu uygulamanın başlangıcıdır. Silahlı Kuvvetler Mensupları için yaptırılan kiralık lojmanlar dışında asıl önemli uygulama **OYAK (Ordu Yardımlaşma Kurumu)** tarafından gerçekleştirilmektedir. OYAK, ordu mensuplarına konut için kredi veren ya da konut sağlayan bir kurumdur. İstanbul'da Oyak Sitesi 1. Ordu Kooperatifi Evleri, Harp Akademileri Subay Yapı Kooperatifi büyük ölçekli uygulamalardır (Sey, Y., 1989, 49). Kurum 1966 yılından bu yana İstanbul, Ankara ve İzmir'de konutlar yaptırmıştır. İstanbul'da 496 konutluk Yeni Levent Sitesi, Ankara'da 1384 konutluk Çankaya Sitesi ile İzmir'de 668 konutluk Üçkuyular Sitesi tamamlanmıştır (Gürel, S., 1984, 184).

1960'lardan bu yana süregelen uygulamalar, 1978'den bu yana ilginç gelişmeler göstermiş ve yeni yönelimler ortaya çıkmıştır. Toplu Konut Yasası ile belirlenen Toplu Konut Fonu, toplu konut şirketleri eliyle toplu konut girişimlerini özendirmiştir.

Son yıllarda konut sorununun çözümünde toplu konutun önemi vurgulanmakla birlikte, hala köklü yasal değişimler getirilmemiştir. 1981 yılında çıkarılan Toplu Konut Yasası ile olaya yalnızca niceliksel ve finansman açısından yaklaşılmıştır. Bu yönlerde çeşitli düzenleyici önlemler alınmış ise de, sorunun sosyal ve mekansal boyutlarına çok az değinilmiştir. Son yıllarda uygulanan konut çözümlerinde az katlı uygulamalar yapılmış olsa da, genel olarak sorunun mekansal boyutuna ve yakın çevre düzenlemelerine (çocuk oyun alanları, yeşil alanlar, otoparklar) yeterli özen gösterilmemiş ve yapılan birçok uygulamada farklı kullanıcı tiplerinin (çocuk, yaşlı, genç, bedensel özürli) gereksinimleri dikkate alınmamıştır.

Türkiye'de yaşanan hızlı kentleşme olgusu sonucu ortaya çıkan konut gereksinimine, devletin bu konuda geçerli politikalara sahip olmayışı nedeniyle sağlıklı çözümler bulunamamıştır. Türkiye'de toplu konut tasarımında ve üretiminde gözlenen durum, standart kullanıcı için çok sayıda benzer ya da aynı tip konut üretiminin gerçekleştirilmekte olduğudur.

II.7. BÖLÜM SONUÇLARI

Endüstri devrimi ile birlikte tüm dünyada toplumsal değişim deneyimi yaşanmıştır. Toplum yapısının dinamiği hızla değişirken; ekonomik, teknolojik ve politik açıdan gelişmeler oluşmuş, insanlar bir yandan çağdaşlaşma, diğer yandan yabancılaşma olgusuyla tanışmışlardır. Toplumsal değişimin en önemli yapısal sonucu kentleşmedir. En dar anlamıyla kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfus oranının kırsal alanlarda yaşayanlara göre artması demek olan kentleşme, gelişme süreci içinde bulunan ülkede hızlı bir şekilde yaşanmaktadır.

Toplumsal değişimin en önemli ölçütlerinden biri de nüfus hareketliliğidir. Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra artan iç göç nedeniyle nüfusun artışına oranla çok daha yüksek bir kentleşme hızı gerçekleşmiştir. Kırdan kente göçün, kentleşmenin sonuçları şöyle sıralanabilir: eğitim, sağlık, beslenme problemleri, konut sorunu, gecekondular sorunu, aile yapısında geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş, çocuğa verilen değerlerin değişimi, davranış ve değerlerde değişimler, işsizlik, suç oranında artış, vb.

İnsanların varoluşuyla ortaya çıkan konut, insanın temel gereksinimlerinden olan barınmayı karşılamak üzere oluşturulan fiziksel ve işlevsel bir mekandır. Konut birimi aile yaşamını düzenleyen mekansal bir organizasyon, konut toplulukları ise ailelerarası ilişkileri, ailelerin konut alanlarındaki konut dışı yaşamlarını düzenleyen bir kurgudur. Toplu konut, bu yönüyle yalnızca mekan çözümlenmeleri ile değil, sosyal, psikolojik boyutlarıyla düşünülmeli; konutlar tasarlanırken; kullanıcının yaşama biçimi, gelir düzeyi, kültürel yapısı ve çevre ilişkileri saptanmalıdır.

Toplu konut düşüncesinin ortaya çıkışı, endüstri devrimine paraleldir. Özellikle, 19. yy. İngiltere'sinde ani kentleşme sonucu artan nüfusa, konut gereksinmesi nedeniyle başlayan komün konutlar olayın başlangıcını oluşturmuştur. Owen, Fourier, Godin toplu konut düşüncesinin öncüleridir. I. Dünya Savaşı sonrasında hızlanan toplu konut girişimleri İngiltere, SSCB'de önemli ürünler vermiş, ancak bugünkü biçimiyle ilk defa 1920-30'larda Bauhaus tarafından ele alınmıştır. Taut, Gropius, Le Corbusier, Oud, Scharoun, Mies bu anlamda önemli katkılarda bulunmuşlardır. II. Dünya Savaşı sonrasında konut sorunu çok büyük boyutlara ulaşmıştır. İtalya'da İna-Casa, Fransa'da Unite'd Habitation, Berlin'de Interbau soruna çözüm yolunda atılan önemli adımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960'lar

sonrasında toplu konut uygulamaları hızlanmış; Tange'nin Ichinomiya'si Safdie'nin Habitat'ları gibi başarılı sonuçların yanısıra; Pruitt Igoe ve Caracas, La Guaria yerleşimleri gibi başarısız uygulamalar da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de toplu konut uygulamaları sayılabilecek ilk uygulamalar Abdülmecit zamanında yapılan sıra evlerdir. 1870'lerde yapılan Akaretler sıra evlerin ilk örneklerindedir. 1918'de gerçekleşen Laleli Harikzedegah/Tayyare Apartmanları, 1935'te başlayan Bahçelievler Kooperatifi, Sümerbank'ın çalışanlarına çeşitli yörelerde yaptırdığı lojman uygulamaları, Türk-İş'in Zonguldak'taki İşçi Evleri ilk toplu konut girişimleri olarak sayılabilir.

1940'larda devletin memurlarına konut sağlamak amacıyla çıkarttığı yasanın ilk uygulaması Ankara'da gerçekleşen Saraçoğlu Mahallesidir. Yeni Mahalle, Merbank Kooperatif Evleri 1950'lere kadar gerçekleşen önemli yerleşmelerdir. Emlak Kredi Bankası girişimiyle 1955'te açılan yarışma sonucu başlayan Ataköy, Türkiye'deki en büyük konut girişimidir. Bugün 11 mahallelik bir semt haline gelen Ataköy'ün yanısıra İstanbul Levent, Yeni Mahalle, İzmir Deniz Bostanlısı yine Emlak Bankası eliyle gerçekleşmiş uygulamalardır. Türk-İş'in Ankara Aydınlikevler Sitesi, Balgat Sitesi, 1970'lere kadar gerçekleşen önemli toplu konutlardır.

60'lı yıllar ülkemizde toplu konut sorununda sayısal olarak açığı kapatma yolunda girişimlerin hızlandığı yıllardır. Özel şirketlerin girişimleri bu yıllarda başlamış bu anlamda ORAN ve MESA siteleri gerçekleşmiştir. Yerel yönetimler de aynı yıllarda soruna çözüm aramaya başlamışlar; İzmit Belediyesi bu yolda ilk adımı atmış; ancak bu tip uygulamaların en önemlisinin Batıkent ile Ankara Belediyesi gerçekleştirmiştir. OYAK tarafından İzmir, İstanbul ve Ankara'da uygulanan toplu konutların bu arada önemi vurgulanmalıdır.

Son yıllarda konut sorununun çözümünde toplu konutun önemi sürekli gündemde olmasına karşın; hala köklü yasal değişimler getirilmemiş; 1981 Toplu Konut Yasası, soruna sadece finansman ve niceliksel açıdan yaklaşmıştır. Sorunun sosyal ve mekansal boyutları çok az ele alınmış; devletin gerekli politikaları belirleyememesi nedeniyle sağlıklı çözümlere gidilmemiştir.

III. BÖLÜM ÇOCUĞUN ÖZELLİKLERİ

III. BÖLÜM: ÇOCUĞUN ÖZELLİKLERİ

III.1. ÇOCUĞUN GELİŞMESİYLE İLGİLİ İLKELER

Çocuğun gelişmesiyle ilgili ilkelerin çocuklarla uğraşan her birey ve her kurum tarafından bilinmesi gereklidir. Çocuğun hızlı ve çok yönlü gelişmesini bilmek, ona uygun ve gereksinmelerine karşılık verecek nitelikte bir çevrenin oluşturulması, davranışlarının anlaşılması ve bir sonraki gelişim dönemine daha çabuk ve daha uyumlu hazırlanabilmesi bakımından önemlidir.

Çocuğun gelişimini incelemek; gelişim dönemlerinde ortaya çıkan yeteneklerin ve davranış özelliklerinin saptanmasında yararlıdır. Yapılan birçok araştırma sonucunda belli gelişim dönemlerinde (bebeklik dönemi; ilkökul öncesi dönemi; ilkökul dönemi, ...) ortak eğilimlerin ve davranış kalıplarının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Kişisel ayrılıklarla ortak özelliklerin bilinmesi, çocuklar için yapılacak tasarımlarda izlenecek yolu belirler.

Her çocuk gelişebilmek için doğduğu andan itibaren, beslenmeye, uykuya, hareket edebilmeye, korunmaya gereksinim duyar. Bunların yanısıra çocuğun da diğer bireyler gibi sevme, sevilme sahip çıkılma ve güven içinde olma, kendini başarılı ve yeterli hissetme, özgürlük kazanma gibi temel ruhsal gereksinimleri vardır. Tüm bu gereksinmelere çocuk aile içinde doyum sağlar. Aile ortamından sonra; konut yakın çevresinde ve okulda bu gereksinimler en iyi ve en doğru biçimde sağlanmalıdır.

Gelişme ilkelerini kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Gelişme çocuğun beden yapısında baştan ayaklara; iç organlardan dışa doğrudur.
2. Gelişme süreklidir. Bir gelişme dönemi ötekini etkiler ve bir sonrakine hazırlayıcı nitelikte olur.
3. Gelişme her alanda farklı hızda ve oranda olur. Aynı yaşlardaki çocuklar, tüm gelişme alanlarında aynı yetenek ve düzeyde olamazlar.
4. Gelişmenin tüm yönleri birbirleriyle yakından ilgili etkenlerden oluşur. Bedensel, toplumsal, ussal ve duygusal gelişme evreleri birbirleriyle bağıntılıdır (Sükan, Z., 1980, 74-75).

Yukarıda bahsedilen gelişme ilkelerine ek olarak bilinmesi gereken birkaç nokta daha vardır. Genellikle kız çocuklar, erkeklere oranla çocukluk döneminde daha hızlı gelişirler. Her çocuk kendine özgü biçimde ve hızda gelişir. Ayrıca, her çocuğun kendi gelişme süreci içinde, bazı alanlarda daha ileri, bazılarında ise daha geri olabileceği gözönünde bulundurulmalıdır.

Yaşlara göre gelişme özellikleri bilinmelidir. Fakat her çocuk kendi içinde bulunduğu kişisel gelişme düzeyine göre değerlendirilmelidir.

III.2. GENEL GELİŞME ALANLARI

Çocuğun gelişim özellikleri ve değişik alanlardaki gelişimleri arasındaki ilişkileri bilmek bize birçok yarar sağlar. Çocuğun davranışlarının nedenlerini düşünebilir; çocukları gelişim özelliklerine göre daha iyi ve daha doğru yönlendirebiliriz. Çünkü çocukların davranışlarının temelleri çok değişik ve çeşitlidir.

Yaşamın ilk yıllarında temelleri atılan gelişim; çocuğun daha sonraki yaşlardaki yaşantısını büyük ölçüde etkileyen bir süreçtir. Gelişim bir bütün olarak ele alınmalıdır. Gelişim alanları ayrı ayrı incelense bile, bu alanlar arasındaki ilişkiler birbirinden uzak tutulmamalıdır.

Çocuğun gelişimi iki temel etkene bağlı olarak yönlenebilir. Bu temel etkenler kalıtım ve çevredir. Ayrıca gensel kalıtımın çevreyle etkileşimi sonucu oluşan benlik kavramı, gelişimin sonraki dönemlerinde etkili olan üçüncü bir etkidir.

III.3. GELİŞİM DÖNEMLERİ

Gelişim dönemleri birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmazlar. Bir önceki dönemin özellikleri, sonraki dönemde de belli bir süre devam eder. Bir dönemde ortaya çıkan özellikler bir sonraki dönemin özelliklerine eklenmekle kalmaz; kazanılan davranışlar benimsenir. Bir dönemdeki olumsuzluklar da sonraki dönemdeki gelişmeyi bozar.

Çocuğun gelişimini bebeklik dönemi (0-2 yaş); okul öncesi dönemi (ilk çocukluk dönemi, 3-6 yaş); ilkokul dönemi (son çocukluk dönemi, 7-12 yaş) olarak ayrı ayrı ele alabiliriz.

III.3.1. Bebeklik Dönemi

Çocuğun gelişimi ve eğitimi açısından 0-2 yaş döneminin önemi büyüktür. Gelişime ilişkin tüm temeller bu dönemde atılır. Bu dönemde çocuğun gereksinimleri çok yalın olmakla birlikte; bunların karşılanmaması durumunda, sonradan giderilmesi güç olan olumsuz

sonuçlar ortaya çıkar. Bu yüzden, bu dönemde, çocuğa sağlıklı bir eğitimin verilmesi ve uygun bir ortamın yaratılması büyük önem taşır.

Güçsüz bir insan olarak doğan bebek, birinci yılın sonunda kollarını, bacaklarını kullanan, yürüyen, konuşan ve kendi kişilik özelliklerini gösteren bir canlı varlığa dönüşür. Bu yüzden bu dönem beden gelişmesi gibi ruhsal gelişme açısından da önemli bir dönemdir.

Ne yazık ki, yalnızca beslemek, temizlemek ve ona yaşayabileceği fiziksel ortamı sağlamak da yeterli değildir. Onun ilgi, sevgi ve güvene gereksinmesi vardır. Gereksinmelerinin sürekli ve yeterli olarak karşılanması sonucunda çocukta güven duygusu oluşur. Çocukluk yıllarında ana-babanın sevgisi, koruması ve desteğiyle kuvvetlenecek olan bu güven duygusuna temel güven adı verilir (Yörükoğlu, A., 1983 a, 19).

Yaşamın ilk aşamasında çocuklar yardıma gerek duyan yeni doğanlardan göreceli olarak yeterli, kendi kendine yeten, yeni yürüyen çocuklara (toddlers) dönüşürler. Bu dönemde fiziksel gelişmenin kilometre taşları birbirini izler: 8 ayda oturma, 10 ayda emekleme ve 11 ve 15. aylar arasında yürüme başlar. Birinci yılın sonunda çocuklar yakın çevrelerini keşfederler. Sürekli devinim içinde olan çocuk, yürümeye başlayarak kazandığı yeni güçler doğrultusunda kendini zorlar. 18. aya erişen çocuk her yana özgürce koşar ve her an kendisi için yeni olan sorunlarla karşılaşır. 18. ayın diğer bir gelişimi de dil konusundaki ilerlemedir. 21. ayda koşmaya başlayan çocuklar; ikinci yılın sonunda yürümeyi ve merdiven inip çıkmayı öğrenirler. Su ve kumla oynamaktan ve de manipulatif oyuncaklardan hoşlanırlar. Yürüme ve konuşma gibi iki önemli işlevin gelişmesi çocuğun dış dünyayı algılayıp tanımada çok önemli unsurlar oluştururken; çocuğun ussal gelişimini de olumlu yönde etkiler.

Doğumdan sonraki ilk yıllarda, beslenme ve bakımın yanısıra anne ile çocuk arasındaki duygusal ilişki çok önemlidir. İki yıl boyunca çocuklar etkin olarak anne figürüne görsel ve işitsel yakınlığı sürdürmek isterler.

Daha önceki aylarda tamamen hareketsel nitelikte olan ve vücudun hareket yeteneklerini geliştiren oyun, giderek düşünceli ve kavramsal bir oyuna dönüşür. Çocuk oyun aracılığıyla o yaşa dek geliştirdiği tüm işlevleri uyumlu bir biçimde kullanmaya ve yetişkin yaşamına yaklaşmaya çalışır. Bu özelliği nedeniyle oyun, bu dönemin en önemli etkinliğini oluşturur.

Bu dönemde çocuk henüz yaşlarıyla birlikte oynamaya hazır değildir (Sivri, H.; 1985, 32). İki yaşındakilerin sosyal ilişkileri azdır. Oyunları kısa ve arkadaşsızdır ya da oyunculara seyirci kalırlar.

Çocuğun ben ve birey olarak gelişiminin temelleri bu dönemde atılmaktadır. Eğer çocuğun girişimlerine olanak sağlanırsa; onun kendine olan güveni artar. Bu güven duygusu ussal gelişiminin güçlenmesini sağlayan dış dünyayla ilgili ilişkilerinin herhangi bir sorunla karşılaşmadan oluşmasına neden olur.

III.3.2. Okul Öncesi Dönemi

Oyun çağı adı da verilen üç ile altı yaş arası çocukluğun en renkli dönemidir. Bu dönemde çocuk konuşkan, hareketli ve yaşam doludur. Sokulgan ve sevimlidir. Durmadan soru sorar; sonu gelmez bir öğrenme merakı vardır. Herşeyi bilmek; tanımak ister. Söz dağarcığı gelişmiş; anlatım gücü artmıştır. Uğraşları amaca yöneliktir. Girişken ve yardıma hazırdır. Kendi işini kendi yapmaktan zevk duyar. Her an denetlemek gerekmez (Sivri, H., 1985, 33).

Durmadan konuşup sorduğu gibi, gün boyu yorulmadan usanmadan oynar. Oyunlarında arkadaş arar. Evde oynamakla yetinmez. İkili üçlü grup oyunlarına başlar ve bu oyunlarla ilgilenir. Yaşlarıyla ilişki kurmaya ve birlikte oynamaya yatkındır. Kendi yaşlarıyla beraber olmak ister. Elini ve kolunu daha becerikli kullanır. Yürümesi ve koşması daha dengelidir. Masallara, öykülere ve çizgi filmlere ilgi duymaya başlar. Bu dönem çocuğunun güçlü bir hayal gücü vardır. Duyduklarını, gördüklerini abartır; gerçeğe gerçek olmayanı karıştırır.

3-6 yaş arasındaki çocuk, sosyal ilişkinin nasıl kurulduğunu; aile dışındaki insanlarla özellikle kendi yaşlarıyla nasıl beraber olunacağını öğrenmeye başlar; uyum ve işbirliği kavramları gelişir. Çocuğun, diğer bireylerle olan ilişkileri onun sosyal gelişimini artırır (Yavuzer, H., 1982, 131). Bu dönem, çocukların herşeyi bilme ve haberdar olma arzusunun giderek arttığı bir dönemdir. Bu yaş çocuklarında benlik duygusu iyice gelişmeye başlar. Herşeyden önce kız ve erkek olduğunu ayırdeder. Kız ve erkek ilgileri iyice belirir.

Okulöncesi dönemde fiziksel açıdan güvenli ve duygusal olarak dengeli bir ev ortamından gelen çocuklar, fiziksel çevreyi keşfetmede daha başarılıdırlar. 4 yaşlarında çocuk; zamanının bir kısmını evin dışında geçirmeye başlar ve mahalledeki sosyal dünyanın farkına

varır. Bu yaştan sonra sosyalizasyondan hoşlanan çocuklar, iki-üç çocuktan oluşan küçük grupları yeğlerler ve bu gruplar çok kısa süreli olur. Bu yaşlarda ortak oyun gelişir.

III.3.3. İlkokul Dönemi

Bebeklik ve okul öncesi dönemde olduğu gibi, bu dönemde de çocukta çeşitli değişiklikler ve gelişmeler olur. Bu dönemde çocuk bireyselleşmenin adımlarını atarak, bir birey olarak toplumda yer almaya başlar. 7-12 yaş döneminde çocuğun zihinsel ve sosyal becerileri oldukça gelişir. Düşünme, öğrenme, diğer bireyleri ve sosyal yapıyı anlama biçiminde önemli değişiklikler olur (Korkmazlar, Ü., 1990, 73). İlkokul Dönemi, çocuğun aile yuvasından çıkıp; dış dünyaya açıldığı toplumsal çevreye iyice karıştığı çağdır. İlkokul yıllarını içine alan bu dönem, ergenliğin ilk belirtilerinin başladığı onikinci yaşta son bulur. 7-12 yaş döneminde fiziksel gelişim önceki yaşlara göre daha yavaştır. Bedendeki değişimler yavaş olduğu için; çocuk hareket becerilerini en iyi şekilde kullanmayı ve kontrol etmeyi öğrenir. Hareket becerilerinin gelişiminde kızlarla erkekler arasında farklar vardır (Bkz. Ek 3).

Sürekli hareketli ve canlı olan bu dönem çocuğunun oyunu ve ilgisi evden sokağa kaymıştır. Çocuğun oyunlarındaki başarısı; çocuğun gereken bedensel olgunluğa erişmesi kadar, kendine fırsat tanınmasına, deneyim fazlalığına ve kendine güvenine bağlıdır (Korkmazlar, Ü., 1990, 74).

Çocuğun okula başlamasıyla birlikte okul öncesine oranla daha çok sayıda arkadaşla ilişki kurduğu, bireysel oyunun yerini grup oyunlarına bıraktığı görülür. Eskiye oranla aile ilişkilerinin azalması; çocuğun okul çağıyla birlikte grup çağına girdiğini ve toplumsal bilincin artmaya başladığını gösterir (Yavuzer, H., 1982, 150-151). Seçici olan akran grupları 7-12 yaş arasında gelişir. Özellikle cinsiyet, yaş ve sosyal statü bu yaşta akran grubuna seçimde önemli ölçütlerdendir. Akran grupları, çocukların sosyalleşmesinde önemli rol oynar. İlk çocukluk dönemine göre arkadaş gereksinmesi artmış; tek başına ya da ikili oyunlar önemini yitirmiştir. Altı yaşından sekiz yaşına doğru grup oyununda giderek bir artma görülür. Bu değişmeye koşut olarak toplumsallaşmada da bir artış meydana gelir.

Sosyalleşmeye başlayan çocuğun konutta ve yakın çevresindeki mekansal gereksinimleri daha önceki dönemlere göre farklılıklar göstermektedir. Bireyselleşen çocuk evde kendine ait mekan ister. Fakat hiçbir zaman çocuğun yaşantısı odasıyla sınırlı değildir. Bu dönemde

çocuklar yalnız kalmaya gereksinim duydukları gibi yetişkinlerle ve yaşlılarıyla da iletişim içinde olmak isterler. Arkadaş ilişkilerinin arttığı bu dönemde çocukların evdeki oyunu; oyun parklarına, oyun bahçelerine ve hatta sokaklara kadar uzanmıştır.

Çocukların oyun grupları, ortak ilgileri olan çocuklardan oluşur. Yapılan bazı araştırmalar; neşeli, iyi, içten olmak, ilgi ve beğeni benzerliği, yakın oturmak gibi etkenlerin arkadaş seçiminde önemli etkenler olduğunu göstermiştir.

Altı-yedi yaşından itibaren kızlar ve erkekler kendi cinslerinden oluşan küçük gruplarla birlikte oynamaktan büyük bir hoşnutluk duyarlar. Bu yıllarda çocuklar; katı cinsiyet ayrımına girerler. Yaklaşık olarak yedi ve sekiz yaşlarından onbir ya da oniki yaşlarına kadar olan son çocukluk çağında söz konusu çocuk grupları altı kişiden on kişiye kadar yükselir (Yavuzer, H., 1982, 154).

Somut işlemler dönemi (Concrete Operational Stage) adı verilen 7-11 yaşları arasındaki çocuklarda mantıksal düşünme, sayı, zaman, mekan, boyut, hacim, uzaklık kavramları gelişir. Piaget'e göre somut işlemler döneminde olan çocuklar yeni bir dizi kural geliştirirler. **Gruplandırma** adı verilen bu işlemin mantıksal niteliği vardır. Okul çağındaki bir çocuğun düşünüşünün başlıca özelliği de bu grupta yeteneğine sahip oluşudur. Bundan **sınıflama, sıralama, serileme, değişmezlik, sayı ve mekan** kavramları oluşur. Sınıflama ve sıralama gibi kavramlarla aynı zamanda çocukta organize etme ve bir sistem kurma yeteneği gelişir. Bundan sonra başlayan **formel işlemler dönemi'nde (Formel Operational Stage)** somuttan soyuta dönüşüm görülmektedir (Yavuzer, H., 1984, 123).

Çocukluk döneminin ortasında çocuk varolan olaylar arasında değişim yapabilme yeteneği kazanır. Komşuluk çevresinde mekanları haritalandırabilir; aynı yere farklı yerlerden ulaşabilir (Pollowy, A.M., 1977b, 21). Yine bu dönemde çocuk, yetişkinlere özgü uzaklık algısını geliştirir. Bu algı 86 m. yarıçapa kadar çok iyi, 1.600 m. yarıçapa kadar daha azdır (Pollowy, A.M., 1977b, 23). On yaşında erginlerin duyma yeteneğine ulaşır. Bu yetenek ± 6 metreye kadar çok iyi, ± 30 metreye kadar tek yönlüdür. Yani daha az iletişim vardır (Pollowy, A.M., 1977, 25).

Dönemin özelliklerini genel olarak inceledikten sonra; bu dönemdeki çocukların yaşlarına göre özelliklerini ayrı ayrı ele almakta yarar vardır. Bu çalışmanın içerdiği yaş grubunun yaşlarına göre belirgin özellikleri şöyledir:

Altı yaş çocuğu değişmekte olan bir çocuktur. Bir geçiş dönemini oluşturan bu yaşta bedensel ve psikolojik kaynaklı bazı değişiklikler dikkati çeker. Altı yaşında bir çocuğun genel karakteristik özelliklerinden biri yoğun aktivitesidir. Çok gürültülü oyunlar oynar ve sözlü saldırılarda bulunur. 6 yaşlarındaki çocuklar bir kaç arkadaşıyla ya da yetişkinlerle beraber oynayabileceği kurallı oyunlarla ilgilenir. Ara sıra daha küçük kardeşleriyle ya da çocuklarla oynayabilirler; fakat genellikle kendi yaşındaki çocukları yeğlerler. Genel olarak, 6 yaş etkin olunan ve temel olarak çocuğun bencil geçirdiği bir yaştır. Kendi hareketleri ve istekleri her şeyden önce gelir. Altı yaşında çocuğun etkinlikleri fizikseldir; yedi yaşında etkinlikleri ussal hale gelir.

Yedi yaş çocuğu altı yaşa göre, küçük kardeşleri ile daha iyi ilişkiler kurabilir. Bu ilişki kaç kişi olduklarına ve aralarındaki yaşa bağlıdır (Elkind, D., 1978, 131). Yedi yaşındaki çocuk arkadaşlarıyla çok iyi vakit geçirmesine karşın; televizyon seyretmek, okumak, yazmak ve resim yapmak gibi tek kişilik eylemlerden de hoşlanır.

Yedi yaşındaki çocuk hiçbir şekilde pasif çocuk değildir; çok meraklı, az konuşan ve altı yaşındakine göre daha az düşüncesizce hareket eden bir çocuktur (Elkind, D., 1978, 132). Yedinci yılın sonunda, çocuklar evlerinin uzağındaki çevreyi keşfederler. Sınırları genişler ve toplum hakkında oldukça açık bir fikre sahip olurlar (Pollawy, A.M., 1977b, 20).

Sekiz yaşındaki çocuk, yeni deneyimler araştırmaya başlar. Bu araştırmalarda etkindir ve araştırma alanı geniştir. Sekiz yaşında cinsler arasında dikkate değer bir ayırım vardır. Büyükleme karşılıklı ilişkileri çok daha fazla üreticidir ve yedi yaşına göre yetişkinlerle iletişimi çok daha fazladır. Sosyal ilişkilerde 8 yaşındaki çocuk, genellikle arkadaşça ve katılımcıdır. Bu yaşta arkadaşlar çok önemlidir ve okula olan ilgisinin ve devamının ana nedeni haline gelir.

Sekizinci yılın sonunda, uzak çevreyi yeterli bir şekilde keşfederler ve toplu taşıma araçlarını kullanmaya başlarlar (Pollowy, A.M., 1977b, 24). Yedinci ve sekizinci yıllarda çocuklar genellikle aynı cinsiyetteki akranları ile ilişki kurarlar.

Sekiz ve dokuz yaşındaki çocukların karakteristik özelliklerinde kesin bir ayırım yoktur. **Dokuz yaşında** çalışma ve oyun güçleşir. Abartı eğilimi başlar. Onların becerileri bir amaca yönelik olarak gelişir ve yarışmacı sporlara büyük bir ilgi başlar. Arkadaşlıkları sağlamdır. Kurallı organize oyunlar, futbol, basketbol gibi erkek çocuklar arasında daha yaygın hale gelir. Hem kızlar, hem de erkekler çeşitli konularla ilgili klüpler oluşturmaya başlarlar.

On yaş düzenli, huzurlu ve elde edilen bilgilerin özümlendiği, toplandığı ve dengelendiği bir ara evredir. Arkadaşlık ilişkilerinde cinsiyet farklılıkları ortaya çıkmaya başlar. On yaş organize grup etkinlikleri için iyi bir yaştır. İzcilik ve küçükler ligi gibi organizasyonlar için en hevesli olunan yaşlardır.

Bazı açılardan on yaş çocukluk ve ergenlik arasındaki bir platform gibidir. Çocukluk döneminin sonlarına doğru, on yaşındaki çocuk, doğum öncesini de kapsayan temel gelişiminin doruk noktasına ulaşmıştır. Bedensel ve ruhsal bakımdan olgunlaşmış, dengeli, uyumlu on yaş çocuğu büyüklerle ilişkilerinde de başarılı olma yolunda bir erişkin adaydır (Yavuzer, H., 1982, 154). On yaş çocuğu çocukluğun genel özelliklerini kendinde toplamıştır. Gelecekteki ergenlik döneminin gerilim ve huzursuzluklarından da uzak olan on yaş gelişimin dengelendiği altın bir çağdır.

Onbir yaşından itibaren, çocuklar belirli ilgileri ve üyeliği olan formel, yapılaşmış akran gruplarına organize olurlar.

III.4. ÇOCUĞUN ÇEVRESİYLE KURDUĞU İLİŞKİLER

III.4.1. Çocuğun Aile Ortamı

Aile, içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak, onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, ön yargılarını kısacası kültürünü yansıtır. Bunun yanı sıra, özel bir iç yapısı ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Bu bakımdan toplumla sürekli etkileşim içindedir (Yörükoğlu, A., 1983a, 93). Aile, insan yaşamının üzerinde doğumdan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurumdur. Aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de, kişiyi ruhsal gelişimi ve davranışları açısından da biçimlendirir ve yönlendirir (Yavuzer, H., 1982, 201).

Aile, çocuk üzerinde en etkili eğitim kurumudur. Kişilik aile ortamında gelişir. Çocuğun toplumun değer yargılarına ve niteliklerine uygun bir birey olarak yetişmesi, önce, aile çevresinde sağlanır. Aynı zamanda aile, çocuğa ailenin ve toplumun bir üyesi olduğu bilincini aşilar toplumsallaşmanın temelini atar ve yeteneklerinin gelişmesine yardım eder. Çocuğa özgürce oynayacağı, denemelere girişeceği ve öğreneceği bir çevre sağlar. Yol göstererek, kuralları öğreterek davranışına yön verir. Güç durumlarda yanında olur, destekler. Gerekliğinde denetleyerek, sınırlayarak, cezalandırarak kurallara uymasını sağlar. Doğru ile yanlış ayırt etmeyi öğretir.

Çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkiler. İçinde büyüdüğü ailenin sosyal yapısı ve biçimi çocuğun gelişimini sağlar. Büyüme aşamalarında başarılı olan çocuklar, iyi aile ilişkileri içinde yetişmişlerdir. Aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur. Aile ortamında gerçekleşen başarılı ilişkiler, mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bireylerin oluşumunu sağlar. Anne-babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar büyük bir sevgi yoksunluğu gösterirler. Bu da bazı davranış ve uyum bozukluklarına neden olur (Yavuzer, H., 1984, 151-52).

Sosyal uyum üzerindeki çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu kanıtlamıştır. Aile ortamında yakın ilgi gören çocuklar, etkin, özgür ve arkadaş ilişkilerinde başarılı olmaktadır (Yavuzer, H., 1984, 147). Çocuğun yaşamındaki en etkili sosyalleştirme kurumu olan ailedeki anne-babanın ve diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi; çocuğun aile içindeki yerini belirler.

Aile, çocuğun sosyalleşmesinde merkezi bir rol oynar; fakat çocuklar büyüdükçe diğer sosyalleştirici etkiler de giderek önem kazanır. Aile dışında sosyalleşmede etkili olan diğer bir etken de arkadaş gruplarıdır.

III.4.2. Arkadaş İlişkileri

Arkadaş ilişkileri, çocuğun evinde ve aile ortamında karşılanamayan en önemli gereksinimlerden biridir. Arkadaş ilişkileri, çocuğa toplumsal yaşamda uyumlu bir birey

asansör ve pencere boşluklarından düşüşleri ve merdiven kazaları üzerinde durulmaktadır (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 12).

Littlewood ve Tinker'in araştırmasında, birçok ülke, apartman katlarındaki güçlüklerin belirginleştiği araştırma çalışmalarından alıntılar göndermiştir:

Belçika'daki araştırmalar, ailelerin çoğunun kendilerine ait bir konut istediklerini göstermiştir. Bir **Avusturya** çalışması, yüksek yapıların kadın akıl sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinden söz etmektedir. **Fransa'daki** araştırma, kent çevrelerindeki alt-gelir grubuna ait yüksek yapı gruplarında karşılaşılan zorlukları, kent merkezindeki lüks apartman katı tipi konutlarla karşılaştırmaktadır. **Federal Almanya'daki** yapı standartları, çocuk odasının bir çocuğun uyuması kadar çalışabileceği ve oyun oynayabileceği büyüklükte olmasını koşul koyar (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 12).

Aileler için çok katlı konut yapılarını gerçekleştirmede varılan zorluklar pek çok ülkeyi, yapıları ve bunlara ait politikalarını değiştirmeye zorlamıştır. Littlewood ve Tinker (1981) çalışmalarında bu konuyla ilgili olarak şu çalışmalara yer vermişlerdir:

Finlandiya şu anda elde bulunan az-katlı blokların ve yapıların oranını arttırmaya çalışmıştır. **Hollanda**, konut yapılarını altı katla sınırlandırmak için girişimde bulunmuştur. **İrlanda Cumhuriyeti** Dublin Birliği, üç kattan fazla yapı yaptırmamaya karar vermiştir. **Macaristan**, **Belçika** ve **Hollanda**, aileler için yalnızca az katlı konutlar ayırmaktadır. **İsviçre**, çocukları olan aileler için dört kattan fazla konutları uygun bulmamaktadır (Littlewood, J.; Tinker, A., 1981, 12).

Aynı yazarlar, çalışmalarında çeşitli ülkelerin çok katlı konutlardaki farklı konulardaki görüşlerini şöyle yansıtmışlardır:

Pek çok ülke tüm aileler için zemin kat konut kullanımını uzun süreli bir amaç olarak görmemiştir. Çünkü bu ülkelerde çok katlı konutlarda yaşayanların sayısı bu ülkedekilerden (İngiltere) oldukça fazladır. **İsviçre**'de 15 yaşın altında çocukları olan ailelerin beşte ikisi zemin kat dahil olmak üzere çok katlılarda oturmaktadır. **Hollanda**'da on yaşın altında çocukları olan ailelerin beşte biri (1977'de) birinci katın üzerindeki katlarda yaşamaktadırlar. **Belçika**'da genç ailelerin % 50'sinin birinci katın üzerindeki katlarda yaşadığı ve **Budapeşte**'de bu oranın % 30 olduğu sanılmaktadır. Apartman katlarında oturan aileler için özel olanaklar yaratılmasında bu ülkede de (İngiltere) zorluklar bulunmaktadır. **Finlandiya**'da 20 katın üzerindeki çok katlı konut gruplarına ek olarak düzenlenmiş oyun alanları yapılmak zorundadır. **Belçika**'da Sosyal Konut Kurumu (Social Housing Societies) tarafından yaptırılan konutlarda kreş, self-servis çamaşırhaneler, oyun alanları yapılmak üzere bir başlangıç gerçekleştirilmiştir. **Hollanda**'da bazı konut bloklarının ortak ısıtma sistemi ile çözülmesiyle, bazı planların oldukça düzensiz olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Bunun denenmiş örnekleri **Utrecht**'teki **Overvecht**'de veya bunun çeşitlemeleri her dört veya beş dairenin bir hoi etrafından düzenlendiği **Ljsselstern**'de görülebilir. Bu dairelerin ön kapıları, bazı

zamanlarda ortak bir oyun alanına da dönüşebilen bir hale açılır (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 12).

Littlewood ve Tinker, 12 Avrupa ülkesinde yapılan anketlerden elde edilen sonuçlardan sonra, İngiltere'de Londra, Birmingham ve Salford'da çok-katlılardan az-katlılara taşınanlar üzerinde yaptıkları araştırmalarda şu sonuçlara ulaşmışlardır:

Anneler, çocuklarının daha çok dış mekanda oynamalarını ister ve diğer çocuklarla kaynaşabileceklerini, temiz hava alabileceklerini hatta daha mutlu olup daha az sıkılacaklarını düşünürler... Kaygıları daha çok merdivenler, balkonlar ve pencereler üzerinde yoğunlaşır... Küçük yaşta olanlar daha çok donatımlı çocuk oyun alanlarını yeğlerken, daha büyük çocuklar ise futbol ve paten sahası, yüzme havuzu ve spor merkezi gibi sadece oynayıp durmanın ötesinde birşeyler yapma isteğini yansıtan yerleri görmek istemektedirler. Bunlar anneleri tarafından ortaya koyulan isteklerin benzeridir (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 21-23).

Araştırmalar, çok katlı yapılarda yaşayan annelerin karşılaştıkları güçlükleri doğrulamıştır. Annelerin merdivenler, asansörler, yalıtım, çocukların güvenliği ve oyun gereksinimleriyle ilgili kaygıları her tür konutta ortaya çıkmakta; ancak çok-katlı yapılarda bu problemlerin iyice belirginleştiği görülmektedir. Asansörde saldırıya uğramak ve arkadaşlarından ayrı kalmak çocuklar tarafından dile getirilen korkulardır. Birinci katın üzerinde yaşayan çocuklar diğerlerinden daha az oyun oynamaktadırlar. Kat yüksekliği, annelerin ve çocukların konutla ilgili doyumlarını etkileyen tek etken değildir. Bunu etkileyen pek çok başka etken vardır. İç mekan tasarımı, konutun büyüklüğü, konut topluluğunun işyerlerine, okullara ve dükkanlara uygun olup olmadığı ve komşuların dostluğu gibi (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 26).

Apartman dairelerindeki yaşamın çocuklar üzerindeki etkilerine gelince, Littlewood ve Tinker bu konuda şu sonuçlara ulaşmıştır:

Bir çocuğun çok katlı yapıda yaşayıp yaşamaması onun gelişimini etkileyen tek etken olmadığı; hatta diğer çevresel etkenlerin bileşiminden (yani sosyal sınıf, bölge, aile büyüklüğü ve geliri, yoğunluk, annenin yaşı ve eğitimi gibi) daha az önemli olduğudur. NCB (National Children's Bureau) araştırmaları, konut doyumunun, sosyal ve kültürel tesisler (park, kütüphane), yoğunluk, sosyal sınıf, sosyal statü, hane halkı sayısı gibi etkenlerle ilişkili olduğunu göstermektedir (Littlewood, J. ve Tinker, A., 1981, 28-29).

Littlewood ve Tinker araştırmalarının sonucu olarak, aile yaşamını daha mutlu kılabilmek için 1-2 katlı evler (maisonette), apartman katlarına göre daha elverişlidir demektedirler. Çalışma, toplu konuttaki doyumun birçok etkene bağlı olduğunu kanıtlayan daha önceki

araştırmaları doğrulamaktadır. Bunlar; iç mekan tasarımı, konutun büyüklüğü, toplu konut yerleşmesinin dış görünüşü, yerleşmenin uygunluğu ve komşuların dostluğudur.

ocuk için en önemli ortam olan konut, sahip olduğu çeşitli etkenlerle çocuğun bedensel ve sosyal gelişimini etkiler. Özellikle incelenen araştırmalardan da gözlendiği gibi, konut tipinin bu etkide çok önemli rol oynadığı saptanmıştır. ocuk için birçok yönden sakıncaları olan çok katlı konut blokları, çocuğun gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bloklarda yaşayan çocuklar devamlı olarak bir yetişkin denetiminde oldukları için, arkadaş seçiminde ve oyunlara katılmakta çok çekingen davranmaktadırlar.

Günümüz konutlarında çocuklara yönelik ve ölçülendirilmiş hiçbir Şey yoktur. Herşey yetişkinler için hazırlanırken, çocuklar yetişkinlerin yanında birer eklenti olarak düşünülmektedir. Sağlıklı yetişkinin, fiziksel özellikleri en önemli ltt olmaktadır. Çocukların da bireyselliklerini geliştirmek ve bağımsız olmalarını sağlamak için, onlara da yetişkinlere olduğu gibi uygun mekanlar sağlanmalıdır.

Çocuğun bireyselliğinin, yeteneklerinin ve başarılarının bilinmesinin önem kazanması ile; konutlarda çocukların kendilerine ait (içinde yalnızca uyudukları değil; oyun oynadıkları ve ders çalıştıkları) yeterli alana sahip olması gerekliliği 19. yy. sonlarında dşnlmeye başlanmıştır. Bu amacın bir sonraki aşaması olan her çocuğa ayrı bir oda yüksek sınıf ailelerde bile; ancak yüzyıl dönümüne rastlamaktadır (Zinn, H., 1980, 89).

Çocuklar, kendilerine ait bir mekana gereksinim duyarlar. Bu mekan çoğunlukla onların kendilerine ait mobilyaları, eşyaları ve yataklarını içeren bir yerdir. Konut içinde ocuk özerk, bireysel bir alan olan ve ebeveynler tarafından bağımsızlığı tanınan bir odaya gereksinim duyar. ocuk odaları, konutlardaki en küçük odadır ve çocuklara oyun için minimum bir alan sunar. Çok çocuklu ailelerde, bu odalar mahremiyeti olan bireysel alanlardan çok aşırı kalabalık yatak odalarına dönüşmektedir.

ocuk odaları büyük çocuklar için gerekli mahremiyeti sağlarken, küçük çocuklara da Őimdi ve sonrasında kendilerini ebeveyn kontrolünden bilinçli olarak çekme fırsatı vermektedir (Zinn, H., 1980, 101). Ayrı ocuk odası, küçük çocuklar için günlük oyun alanı olarak pek kullanılmamaktadır. Anneye olan uzaklık çocukları tedirgin etmektedir.

Çocuk yatak odaları aslında uyku, giyinme-soyunma alanı olarak düşünülmesine karşın, birçok işlevi yerine getirir. Çalışmak, oynamak, yalnız kalmak ve arkadaşlarla birlikte olmak için de kullanılır. Çocuklar büyüdükçe odaları özel bir mekan olarak daha çok kullanılmaktadır.

Çocuk yatak odalarında mekansal düzenlemeler esnek olmalıdır. Çocuklar için olan bireysel odalar, sadece uyumak, ödev yapmak ve oynamak için değil de, aynı zamanda anneden uzakta kardeşleri veya arkadaşlarıyla birlikte gürültülü grup oyunlarına olanak tanıyacak genişlikte olmalıdır. Zinn (1980) bu konuda; iki çocuğa yeterli oyun alanı olmayan bireysel küçük odalardansa, daha sonra iki tek odaya bölünebilecek en azından 16 m²'lik büyük tek bir oda sağlanmalıdır, şeklinde bir öneri de bulunmaktadır (Zinn, H., 1980, 101).

Weston (1981) çalışmasında Uluslararası Çocuk Yılı'nda (International Year of the Child-1979) kurulan Kanada Komisyonu'nun hazırladığı **Çocuk ve Çevre** başlıklı çalışma raporunda çok-katlılarda çocukların karşılaştıkları problemlere değinmiştir.

Komisyon raporundan anlaşıldığı gibi, çok katlı bloklarda bağımsızlığa giden deneysel adımlar için kısıtlı iç mekan vardır. Çoğu konvansiyonel çok katlılarda, çocukların yatak odaları ve mutfaklar küçüktür. Bu alanlar çocuklar evin içindeyken zamanlarının çoğunu geçirdikleri yerler olduğundan dolayı, çocuklara fiziksel kısıtlamalar getirir... Gürültülü etkinlikler, çok-katlılarda önlenmek istendiği için çocukların oyunları daha da etkilenir (Weston, J., 1981, 12).

Çağdaş konut tasarımlarını yetişkine yönelik ve çocukları görmezden gelen bir tutum olarak kabul eden rapor, giriş kısmında şu örneği vermiştir.

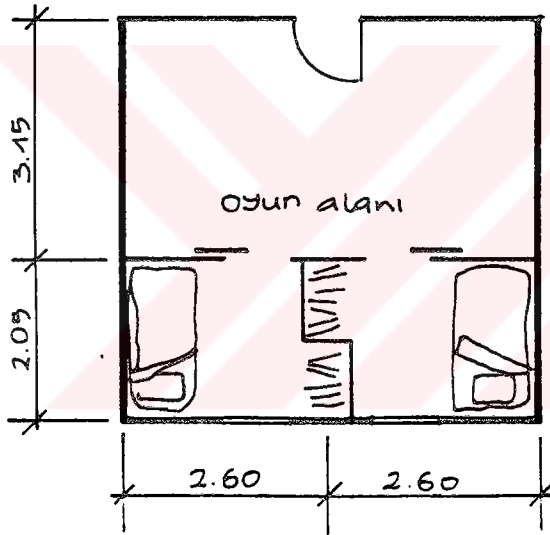
Genellikle kadınların alanı olarak kabul edilen mutfaklar, yemek depolama ve hazırlama konusuna ağırlık veren küçük işlevsel mekanlardır. Esas yatak odası, geneide ebeveynler tarafından kullanılan oda, konutun en büyük yatak odasıdır ve çocuklar için kesinlikle sınır dışı olarak kabul edilir. Çocuk odaları geneide aktif oyuna izin vermek için çok küçüktür. Oturma odaları çocukların oyunlarının sergilendiği yerlerdir. Mutfakların bitişiğindeki yemek odaları çoğunlukla günlük eylemler için donatılmış daha çok özel durumlar için ayrılmıştır. Bu yüzden geleneksel konut planında çocukların gereksinimleri büyük ölçüde yok sayılmıştır (Weston, J., 1981, 13).

Aynı çalışma, değişik şekillerde yaratılan daha iyi iç mekanlarla, oyun ortamları oluşturabileceğini önerir:

Bir çözüm, basit olarak, yatak odalarında ve mutfakta oyun için alan kazanabilmek amacıyla konutu büyütme. Diğer bir çözüm, varolan alanın tekrar dağılımını yapmak ve çocukların yararına yetişkinin konuttaki alanını kısmaktır... Üçüncü çözüm, konut yerleşmelerine eylem merkezi kurmaktır. Gün boyunca çocuklar ve yetişkinlerin ortak etkinlikleri için kullanılacaktır -büyük odalarda oyun oynamak, boya, çamur ve marangozculukla uğraşmak- ve ayrıca çocuk ve ebeveynler için bir buluşma yeri olabilir. Geceleri ise genç ve yetişkinlerin etkinlikleri için açık olabilir (Weston, J., 1981, 13-14).

Becker (1975) çocuk yatak odaları ile ilgili şu önerilerde bulunmuştur:

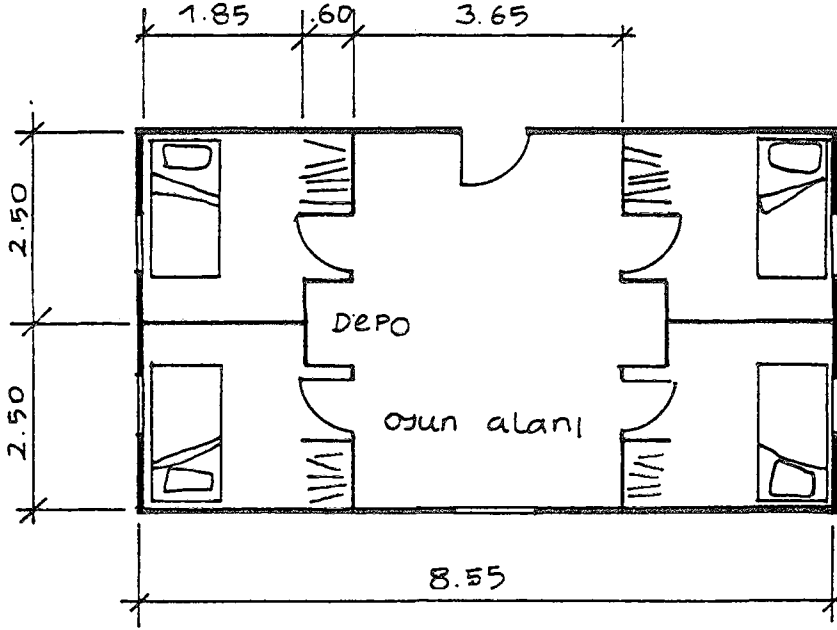
Bir yatak ve bir dolaba yetecek kadar büyüklükte olan kişisel uyku bölmeleri ve bu bölmelerin birer kapıyla açıldığı geniş oyun alanı bir seçenektir (Becker, F.D., 1975, 18).

Şekil 2: Yatak Odası Düzenlemesi (1)

Kaynak: Becker, F.D., 1975, 18.

Oyun alanına pencere koymak olası değilse, uyku bölümüne koyulabilir; kapılar açık bırakıldığında ışığın oyun alanına ulaşması sağlanır. Bu alan var olan UDC (Urban District Council) standartlarına biraz daha alan eklemektir. Bu sayede büyük bir oyun alanı sağlanmakta ve ayrıca dolaplar uyku bölmeleri arasında ses yalıtımı görevi görmektedir (Becker, F.D., 1975, 18).

Şekil 3: Yatak Odası Düzenlemesi (2)

Kaynak: Becker, F.D., 1975, 18.

Her odaya koyulan pencereler ile, kapılar açık bırakıldığında ışık oyun alanına ulaşılabilir. Uyku ve oyun alanları arasındaki dolaplar ile de ses yalıtımı sağlanmış olur (Şekil 2, Şekil 3) (Becker, F.D., 1975, 12).

Çocuk için değişik bir çok işleve sahip olan yatak odaları iki kişilik çalışma-yatak odası ise; iki çocuk ta aynı zamanda ödevini yapacaksa, sorun yaratabilir. Çok işlevli bir yatak odası için Pollowy (1977a) çalışmasında iki çözüm önermiştir:

- 1) İki adet yatak, gardrop, kişisel dolap, iki sandalye ve masa konduktan sonra kalan yer. Çift katlı ranza ve bunlarla birlikte sabit dolaplar kullanışı bir oda oluşturmak için gerekli mekanı hazırlar.
- 2) Yatak odaları boyut olarak küçültülüp, bu sayede uyku ve giyinme için gerekli mahremiyet sağlanırken; ortak kullanım için de yeterince büyüklük sağlanmış olur. Böylece çocuklar iki kişilik bir odada daha az bir rahatsızlık duyarak uyur ve ortak oyun alanı için kalan mekanı da rahat kullanabilir (Pollowy, A.M., 1977a, 157).

Pollowy (1977b) *The Urban Nest* adlı kitabında Princeton Üniversitesi Kentsel ve Çevre Planlama Araştırma Merkezi tarafından 1969 yılında yapılan bir çalışmada yer alan, **Büyük Konutta Çocukların Uyku Alanları Nasıl Düzenlenmelidir?** sorusuna önerilen yaklaşımları vermiştir:

BÜYÜK KONUTTA ÇOCUKLARIN UYKU ALANLARI NASIL DÜZENLENEBİLİR?

Yaklaşım 1	Yaklaşım 2	Yaklaşım 3	Yaklaşım 4	Yaklaşım 5
Çocuklara alışılmış tek ve çift kişilik yatak odasını karışımını verin.	Her çocuğa tamamiyle ayrı kendi odasını verin.	Çocukları birbirinden hareketli bölmelerle ayrılmış tek odalara yerleştirin.	Her çocuğa ortak oyun odası veya çalışma odasından uzakta bireysel bir uyku bölmesi verin.	Çocukların uyku düzenlemeleri için kendi çözümünüzü bulun.
Olası Sonuçlar	Olası Sonuçlar	Olası Sonuçlar	Olası Sonuçlar	Olası Sonuçlar
Çift kişilik yatak odaları, tek kişilik odalardan daha iyi oyun alanlarıdır.	Tek kişilik yatak odası aktif oyuna yetecek büyüklükte değildir.	Bölmeler bir kenara toplandığında uyku alanı büyük bir oyun alanı olabilir.	Yatak odalarından alınmış alanlar oyun odalarına verilirse, özellikle çocukların kullanımı için yaşanacak bir alan sağlanmış olur.	
		İstendiğinde mahremiyet sağlamak için her birimin kendine ait bir penceresi ve giriş kapısı olmalıdır.	Bölmeleri aydınlatmak ve havalandırmak zordur ve alışılmış yatak odalarından daha özeldirler.	
		Hareketli bölmeler pahalıdır ve ses yalıtımı için iyi değildirler.		

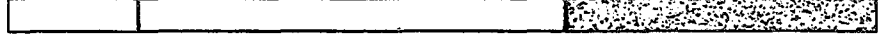
Kaynak: Pollowy, A.M., 1977b, 72.

Meyer-Ehlers (1968) **Almanya'da Konutlarda Mekanların Kullanımı** ile ilgili yaptığı çalışmada çocukların mekan kullanımları üzerinde ulaştığı sonuçları çeşitli grafiklerle anlatmıştır.

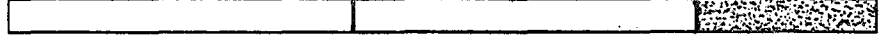
Konutlarda Çocukların Arkadaşlarıyla Birlikte Olma Süreleri:

ÇOCUKLAR 0-6 YAŞ

Tek Evlerde

Apartman Dairelerinde

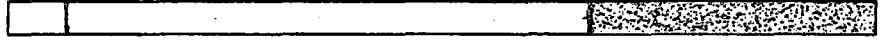

ÇOCUKLAR 7-12 YAŞ

Tek Evlerde

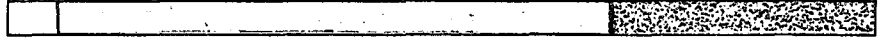

Apartman Dairelerinde

ÇOCUKLAR 12 YAŞ VE ÜZERİ

Tek Evlerde

Apartman Dairelerinde

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 %

□ Hiç

□ Bazen

■ Sık sık

Kaynak: Meyer-Ehlers, 1968, 68.

Çocukların Arkadaşlarıyla Birlikte Olduğu Mekanlar

ÇOCUKLAR 0-6 YAŞ

Tek Evlerde

Apartman Dairelerinde

ÇOCUKLAR 7-12 YAŞ

Tek Evlerde

Apartman Dairelerinde

ÇOCUKLAR 12 YAŞ VE ÜZERİ

Tek Evlerde

Apartman Dairelerinde

0 20 40 60 80 100 120 140 160 180 200 %

□ Çocuk Odası

■ Oturma Odası

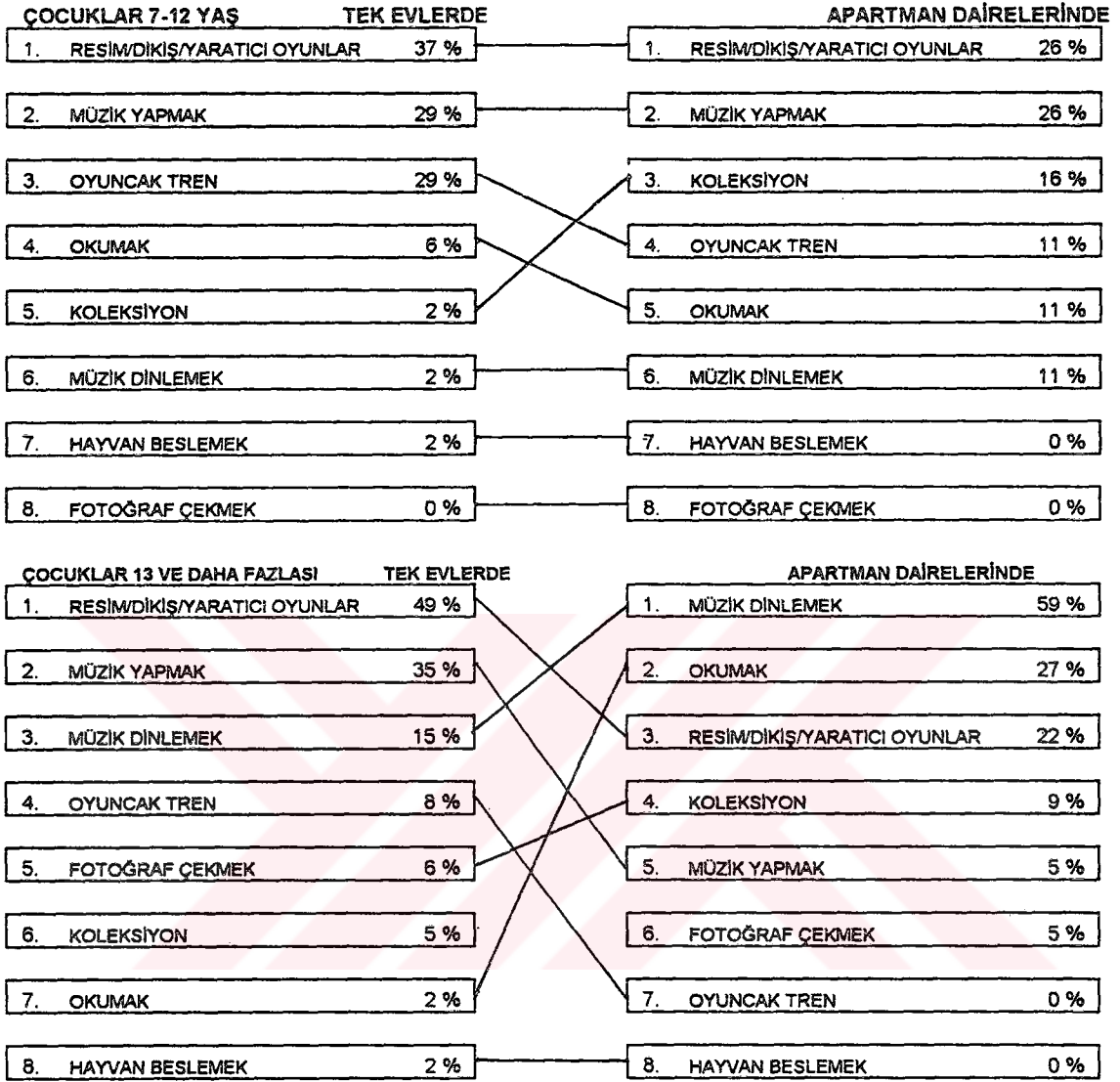
■ Diğer Mekanlar

■ Kiler

■ Bahçe

Kaynak: Meyer-Ehlers, 1968..

Konutlarda Çocuklar Hangi Hobileri Tercih Etmektedirler?

Kaynak: Meyer-Ehlers, 1968.

Çocuklar Hobileri İçin Hangi Mekanları Kullanmaktadırlar?

ÇOCUKLAR 7-12 YAŞ

Tek Evlerde

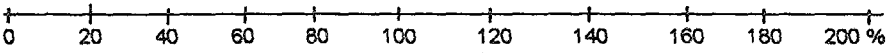
Apartman Dairelerinde

12 YAŞ VE ÜZERİ

Tek Evlerde

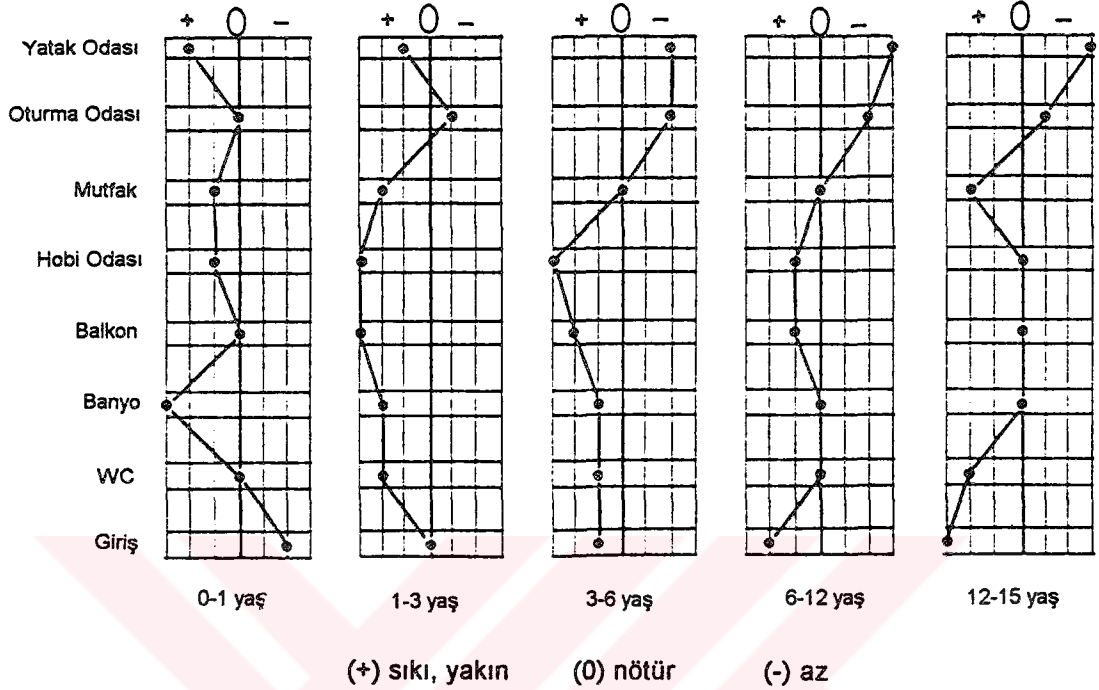

Apartman Dairelerinde

Kaynak: Meyer-Ehlers, 1968.

Farklı yaş dönemlerindeki, çocuklara ait odaların, konutun diğer mekanlarla olan ilişkisi (Şekil 4) bir çalışmada şu şekilde gösterilmiştir:

Şekil 4: Çocuk Odalarının Diğer Mekanlarla İlişkisi

Kaynak: Bundesministers Für Raumordnung, Bauwesen und Städtebau, 1981, 44.

Küçük çocuklu aileler, genellikle, iç mekan oyunu için yetersiz alandan yakınırırlar. Bu, çok katlı blok veya tek konut olsun, tüm konutların en belirgin sorunudur. Çocuklar için tasarlanan odalar uygun oyun alanı sağlamazlar ve bu nedenle çocukların etkinlikleri yetişkinlerin alanlarına yayılır ve yetişkinlerin etkinlikleriyle karmaşaya neden olur. Çocukların arkadaşlarıyla oynamaya gereksinimleri vardır. Üç yaşından itibaren çocuklar gruplanmaya başlar ve onların sosyalizasyonu alansal olarak belirlenir. Küçük, dar, sıkışık odalar yetmemeye başlar. Dört kişilik bir aile (ebeveyn ve iki çocuk) için, birçok hükümetin belirttiği minimum koşul; çocuk farklı cinsiyetlerde (belirli bir yaşı geçtikten sonra) veya farklı yaşlarda olmadıkça iki adet iki kişilik odadır (Pollowy, A.M., 1977b, 61-62).

Küçük çocuklu aileler için evde, oyun için kullanılabilir ayrı küçük bir oda sağlanabilir. Çok katlı bloklarda yaşayanlar, az katlı bloklarda yaşayan yaşlıları kadar dışarıda oynayamazlar; bu nedenle iç mekanı çok kullanırlar. Ailenin daha sonraki yaşamında bu oda;

konuk yatak odası, çalışma odası, hobi odası, karanlık oda vb. olarak kullanılabilir (Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 258).

Konutlarda çocuklar açısından mekansal yetersizlik; konutun boyutlarından ve çocukların oyunu ve etkinlikleri için sağlanan kısıtlı olanaklardan kaynaklanır. Konutun uygun kullanımı için; çocuklara oyun ve etkinlik alanlarının ayrılması gerekir.

Çocukların konutlarında kendilerine ait bir mekana gereksinme duydukları birçok çalışmada tekrarlanmıştır. Çocukların bu gereksinimleri, konutlarda onlara ayrı bir oda ile sağlanmıştır. Çocuk odaları, tasarlanırken çocuklar yönünden dikkat edilmesi gereken bazı özellikler birçok çalışmada ele alınmıştır.

Çocuklar için tasarlanan odalarla ilgili olarak Rosenberg (1978) şu önerilerde bulunmuştur:

Çocukların odalarında bütün duvarlar yazı tahtası veya bazı şeyler asmaya uygun yüzeyler olmalıdır. Çocuklar canlı renkleri, büyük pencereleri ve ilginç duvar kağıtlarını severler. Pencere kolları yüksekte olmalıdır. Dışa açılan pencerelerde özellikle pencere denizliklerinin alçak olduğu durumlarda düşme tehlikesi vardır. Normal denizlik yüksekliğinden alçakta kalan pencereler sabit pencere olmalıdır. Giyotin pencereler düşmeye karşı daha güvenlidir, ama onlar da parmakların sıkışmasına neden olabilir. Bu yüzden çocuğun göz seviyesinde sabit bir pencere yapılabilir (Rosenberg, G., 1978, 372).

Çocuk odalarındaki pencerelerin çözümü ile ilgili olarak CAPT (Child Accident Prevention Trust)-Çocuk Kazalarını Önleme Fonu (1986)'da bazı önerilerde bulunmuştur:

Çocuk odalarında kolay açılmayacak pencereler yapılmalıdır; eğer bir pencere döşemeden 135 cm. yukarıda ise çocukların otomatik olarak açması önlenecektir. Pencerelerin çocuklar tarafından açılmasını önlemek için yüksekte kullanılan kollar düşünülmelidir. Çocukların odasında, çocukların tırmanabilecekleri ve kenarına oturabilecekleri şekilde pencere denizlikleri tasarlamayın ve pencereler yerden en azından 80 cm. yükseklikte olmalıdır ve bunun alt kısmında cam bulunmamalıdır (CAPT, 1986, 12).

Çocuk odasında az mobilya olmalıdır. Çocuk odasına yerleştirilecek mobilyalarda en önemli özellik, çocuğun boyutlarına uygun olmasıdır. Çocuk odasındaki mobilyaların taşınması gereken özellikler:

- . Tehlikesiz olmalıdır.
- . Sabit olmalıdır ya da kolaylıkla hareket ettirilebilir olmalıdır.

- . Dayanıklı ve kolay temizlenebilen malzemeler seçilmelidir ve elemanların köşeleri yuvarlatılmalıdır.
- . Çok amaçlı olarak kullanılmalıdır.

Çocuk odasındaki mobilyalar ve elemanlar ile ilgili Rosenberg (1978) çalışmasında şunları belirtmiştir:

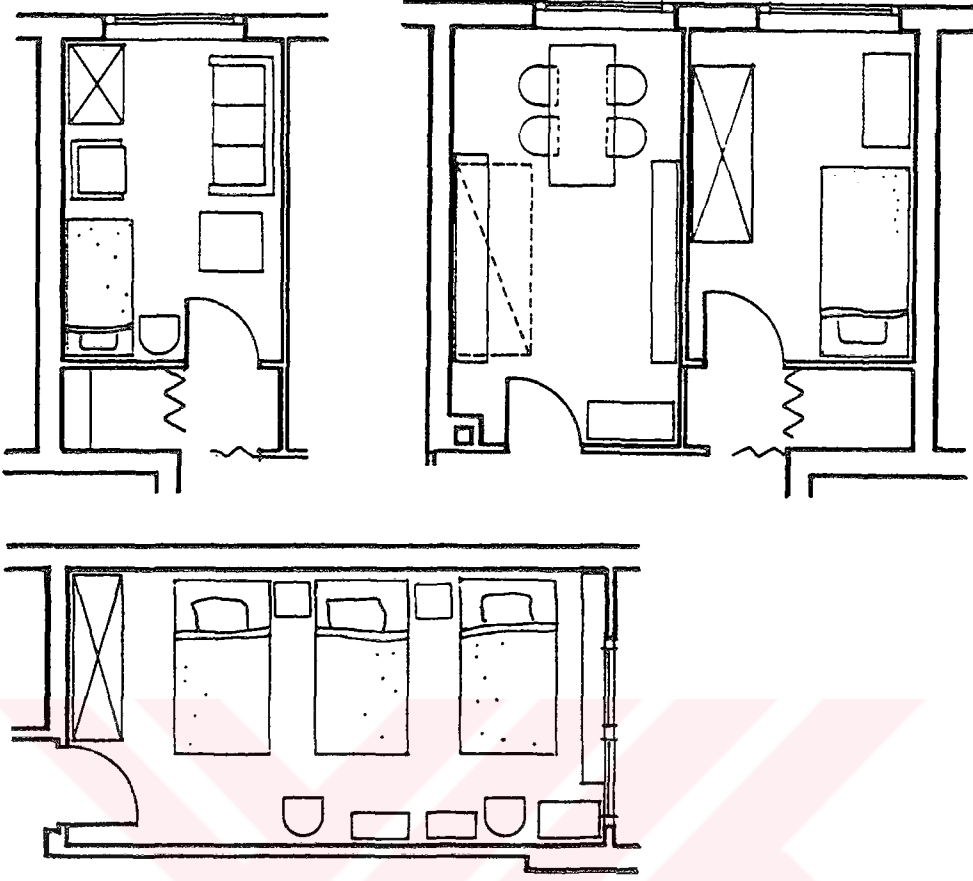
Dolap kapakları yere kadar olmalı ve sürme kapılar da parmak sıkıştırmaya önlem olarak aralıklı olmalıdır. Çekmeceleri kapatmak çocuklar için zordur ve açık bırakılırlar. Bu yüzden çocuklar için kullanışlı değildir. Oyuncaklar için kapaklı kutular, özellikle tekerlekleri varsa çok kullanışlıdır. Dolapların içi ışıklandırıldığı takdirde, çocuklar için bir "oyun evi" haline dönüşerek odanın bir parçası haline gelir... Her çocuğun odasında bir arkadaşı için ayrıca bir yatak ya da şilte olmalıdır. Bu ayrı yatak ziyaretçi yokken çocuğun kendi yatağının altına da konulabilir. Fakat gerektiğinde çocuk tarafından rahatlıkla çıkarılmalıdır ve oda buna uygun olarak tasarlanmalıdır (Rosenberg, G., 1978, 372).

Çocuk odası olarak düşünülen mekan, ancak belli döşem biçimlerine olanak tanımaktadır. Çocuğun oynaması, arkadaşlarını çağırması, çalışması ve hobileri için yetersiz kalmaktadır. Elverişsiz döşenmiş çocuk odaları (Bkz. Şekil 5) çocuklara yalnızca uyumaları, biraz da ders çalışmaları için olanak tanır.

Grandjean'a (1973) göre, çocuk odasında olması gereken mobilyalar ve kapladıkları alanlar aşağıdaki gibidir:

ÇOCUK ODASINDA MOBİLYALAR VE MEKAN GEREKSİNİMLERİ

Mobilya	Sayı	Mekan Gereksinmesi
2 Yataklı Çocuk Odası		
Yatak	2	190x90
Çocuk Yatağı	1	130x70
Komodini	2	50x45
Dolap	1	120-180x60
Çalışma Masası	2	120x60
Oyuncak ve Kitap Rafları	1	90x45
Serbest Oyun Alanı	-	120x180
1 Yataklı Çocuk Odası		
Yatak	1	190x90
veya Çocuk Yatağı	1	130x70
Komodini	1	50x45
Dolap	1	120x60
Çalışma Masası	1	120x60
Oyuncak ve Kitap Rafları	1	90x45
Serbest Oyun Alanı	-	120x180

Şekil 5: Elverişsiz Döşenmiş Çocuk Odası Örnekleri

Kaynak: Bundesministers Für Raumordnung, Bauwesen und Stadtebau, 1981, 30.

Çocuklara konutlarda kendi odası dışında herhangi bir mekan ayrılmamaktadır. Konutlarda çocuk odasının gereken biçimde ve büyüklükte tasarlanması, çocuğun gereksinmelerinin sağlanması için gereklidir. Fakat yeterli değildir. Çocuk gereksinmelerinin yerine gelmesi, yalnızca çocuk odasının düzenlenmesine bağlı değildir. Tüm konutun ve yakın çevresinin tasarımında çocuğun antropometrik ölçülerinin gözönüne alınması gerekir.

Aşağıdaki tavsiyeler, konut ve konutun kendisiyle ilişkilerini içerir:

1. Bitişik konutlarda (yatay ve düşey) bağıрма ve darbe seslerine karşı ses yalıtımı olmalıdır.
2. Yetişkin ve yaşlı konut sakinleri, çocukların oyun alanlarına ve aile konutlarına çok yakın olmalıdır.
3. Konut içinde küçük çocukların oyun alanları için ortak aile mekanı tasarlanmalıdır.

4. Konut içinde; küçük çocuklu ailelere ayrılan oyun alanı, konut alanı, konut içindeki çocukların sayısı ile orantılı olmalıdır.
5. Konut planı serbest ve alternatif mekan kullanımına açık olmalıdır.
6. Çocukların özel mekanları çok işlevli olarak algılanmalıdır: Oynama ve arkadaş çağırmanın yanısıra uyuma ve giyinme için özellikle konut ortak alanlarındaki mahremiyet, değişik yaş gereksinmelerine uygun olmalıdır.
7. Çocuk ve ebeveyn yatak odalarının konumu, gürültüye izin verecek şekilde olmamalıdır (Pollowy, A.M., 1977a, 158).

Çocukta kişisel mekan (personal space), mahremiyet (privacy), kişisel etkileşim alanı (territoriality) ve kalabalık (crowding) konuları bu çalışmanın ilgi alanını kapsamamaktadır. Fakat çocuğun çevresindeki sosyal etkileri çözümlemede yardımcı olan bu kavramlarla ilgili bazı çalışmalara, çalışmanın bu bölümünde yer verilmektedir.

Çocukların oyunları, onların kişisel mekanlarının sınırlarını belirlemektedir. Bir çocuk için çevresel koşullar, kişilerarası ilişkiler; yaşanan ortamın doğal durumu ve bu ortamlardaki eylemlerden oluşur. Ittelson ve arkadaşlarına göre (1974) küçük çocukların kişisel mekan hakları ya yoktur veya çok sınırlıdır. İnsanlar çocuklara genellikle çok yakın mesafeden yaklaşır. Çocuklar onlara yabancı olan hayranlarından hoşlanmasalar da; onlara karşı hoşgörülü davranmayı öğrenirler. Bazı saldırılar, çocukların mahremiyet kuralları ile oldukça ilgilidir ve bu kurallar oldukça sınırlıdır.

Çocuğun oyunu için mahremiyetin sağlanması, en azından konut içinde gereklidir. Birçok durumda, çocuklar büyüklerden bazı sınırlarını saklayabilmek için kendilerine özgü dillere başvururlar. Çocuğun kendine ait bir mekanın olması gereklidir. Çocukların mahremiyeti yalnızca banyoda sağlamaları; yalnız kalmak için banyoya gitmek zorunda olmaları ya da konut dışında kentin anonimliği içinde sağlamaya çalışmaları aşılmalıdır. Çocuğun mahremiyet gereksinimleri konutta dengelenmelidir. Konutlarda çocukların özel mekanlarının olmaması, mahremiyet gereksinmesinin abartılmasına yol açmaktadır.

Parke ve Sawin (1979) çalışmalarında, konut çevresinde aile bireylerinin kişisel alanlara girebilme kurallarında mahremiyet işaretleri ve mahremiyet kurallarının çocuklar tarafından kullanımı ile ilgili olarak tanımlayıcı veriler sunmuşlardır. Çocuklar büyüdükçe buldukları odanın kapısını kapatmak gibi fiziksel mahremiyet işaretlerinden daha fazla yararlanırlar.

Ayrıca, kapı çalmak gibi mahremiyet kuralları kullanımını da çocuk geliştikçe artmaktadır. Mahremiyet, özellikle de ikincil cinsiyet özelliklerinin ortaya çıkmasında çocukların fiziksel olgunluğu ile bağdaşır. Fiziksel olgunluk, özellikle banyoda mahremiyetin fazlalaştırılması ile büyük ölçüde bağdaşmaktadır. Kişisel banyo kullanımında, fiziksel olarak olgunlaşmış olanlar banyo kapısını kapatırlar ve diğer aile bireylerinin içeri girmesine engel olurlar (Parke, R.D. ve Sawin, D.B., 1979, 91).

Mahremiyet davranışları, sadece çocuğun gelişimsel düzeyi ile değil aynı zamanda çocuğun kendi ve diğer kişinin cinsiyeti ile de ilgilidir. Çapraz cinsiyet etkisi bulunmaktadır. Kız çocuklar, erkek çocukların odasına girerken kapıyı çalar; erkek çocuklar da kız çocukların odasına girerken kapı çalar. Çocuklar kişisel olarak banyoda iken; babalarının içeri girmesi daha çok kız çocuklar tarafından; annelerinin girmesi ise erkek çocuklar tarafından engellenir. Aynı cinsiyetten ebeveyn içeri girmek istediğinde kısıtlamalar daha azalmaktadır. Kardeşler içerideyken de aynı ilişki görülmektedir (Parke, R.D. ve Sawin, D.B., 1979, 93). Mahremiyette etkinlik çeşidinin etkisi, hem ebeveynin cinsiyetine, hem de çocuğun cinsiyetine göre değişir.

Kentsel çevrenin nüfusu arttıkça, komşuluk çevrelerindeki mahremiyet gereksinmesi büyük ölçüde artar. Mahremiyet, kişinin özerklik gereksinmesini koruması için gereklidir. Mahremiyet, kişisel fırsatları değerlendirmek için sezgisel olanaklar sağlar. Ayrıca sınırlı ve korunmuş iletişime olanak tanır (Hester, R.T., 1984, 34).

Sebba ve Churchman (1986) çalışmalarında, konutla kişisel etkileşim alanı arasındaki ilişkinin sonuçlarını açıklamaktadır. İsrail'de kentsel bir çevrede, orta sınıf çok-katlı bloklarda yaşayan daire sahipleriyle yapılan görüşmelerde, ailedeki her bireyle (5 yaşından büyük çocukları içeren) konuşulmuştur. Sonuçlar, konut birimlerinin işlevsel ilkelere göre tasarlanmasına karşın; kullanıcıların birimin kişisel etkileşim noktalarını vurguladıklarını göstermektedir (Sebba, R. ve Churchman, A., 1986, 7).

Sebba ve Churchman çalışmalarında çocuk yatak odalarıyla ilgili buldukları sonuçları şöyle özetlemişlerdir:

Çocuklar yatak odalarını isteğe bağlı eylemleri için kullanmaktadırlar. Eyleme bağlı olarak % 75-%95 yatak odalarını: % 56-%64 yaşama mekanını kullanmaktadırlar. Yatak odası koşulları daha uygun olan çocuklar isteğe bağlı eylemlerini yaşama mekanından daha çok yatak odalarında yoğunlaştırmayı yeğlerler. Kendi odalarında huzur ve sakinlik bulamayan çocuklar evde rahatsız olmadığını söylemişlerdir. Kendilerine ait bir odaları olmayan çocuklar, evde onlara ait hiç bir yerin olmadığını belirtmişlerdir. Bu çocuklar (% 50) yatak odalarının onları ifade etmediğinin yanısıra, evde hiç bir yerin onları ifade etmediğini de belirtmişlerdir (Sebba, R. ve Churchman, A., 1986, 18).

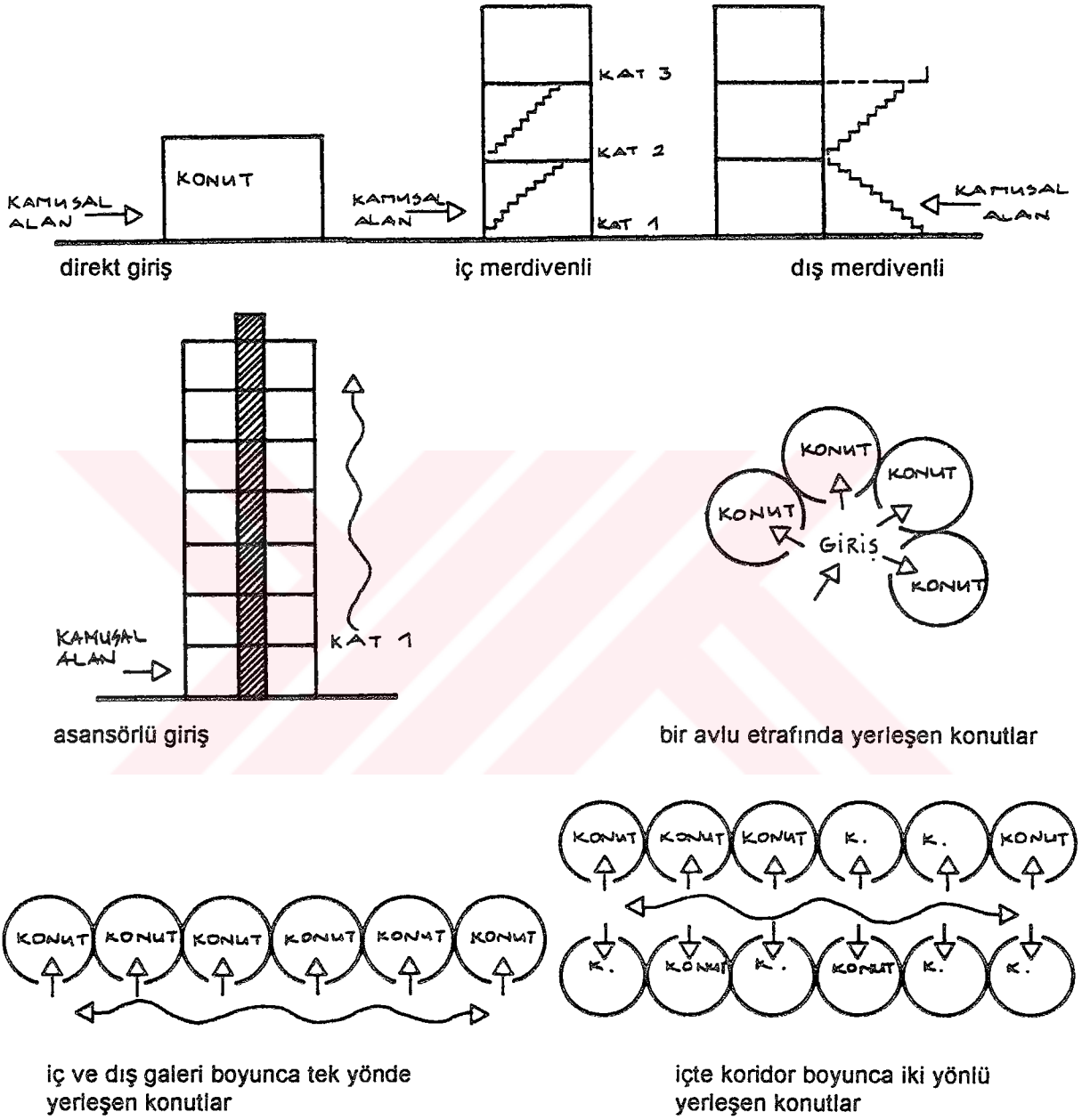
Büyük ve küçük yatak odalarına aynı sayıda çocuk (iki çocuk, aynı yaşta ve cinsiyette) sahip olmasına karşın, büyük ve küçük yatak odalarını ortak kullanan çocukların davranışları arasında fark vardır. Büyük yatak odalarını paylaşan çocuklar, küçük odaları paylaşan çocuklardan daha çok çocukla oyun oynarlar. İstediklerini yapmak için evde kendilerine ait bir yerlerinin olmadığını, gösterilmediğini veya izin verilmediğini belirten çocukların oranı küçük odaları paylaşanlarda daha yüksektir (Sebba, R. ve Churchman, A., 1986, 21).

Mahremiyet noksanlığı çok fazla insanın, verilen bir mekanı aynı anda paylaştığı fazla kalabalık durumlarda meydana gelir. Kalabalık çocukların davranış kalitelerini ve çocukların ortam ve etkinlik seçimlerini etkiler. Mekansal yoğunluk, çocukların oyun davranışını sosyal yoğunluktan daha fazla etkilemektedir.

Kişisel alanlarla, toplumsal alanlar arasında bir köprü görevi gören giriş mekanları, çocukların etkinlikleri için önemlidir. Bunlar, konutun hemen en yakınındaki uzantıdır. Konutla ilgili ilk verileri verirler. Diğer insanlarla birlikte olma ve onlara katılma durumunda güvenli bir ortam oluştururlar. Küçük çocuklar, burada barınma olanağı ve mekansal mahremiyet bulabilirler; oturabilirler veya durabilirler; oyuncaklarıyla oynayabilirler; köşeleri ya da küçük bölmeleri yaratıcı oyunları için kullanabilirler; yalnız veya küçük gruplar halinde olabilirler.

Konutlarla dış mekan arasındaki ilişkiyi sağlayan giriş mekanları, bazı banliyö yerleşmelerindeki konutlarda çok uzaktırlar; bir avlu etrafında gruplanmış konutlarda ve çok katlı bloklarda ise yakındırlar. Girişle konut arasındaki bağlantıya bakacak olursak, üç farklı tip tanımlayabiliriz: Direkt girişler, merdivenli girişler veya asansörlü olanlar. Her biri için değişik seçenekler olasıdır. En bilinenleri üç şekilde konumlanır: Bir avlu etrafındaki

konutlar, iç ve dış bir galeri boyunca tek yönde yerleşen konutlar ve içte koridor boyunca iki yönlü yerleşen konutlar (Bkz. Şekil 6) (Pollowy, A.M., 1977b, 73).

Şekil 6: Farklı Tipteki Giriş Örnekleri

Kaynak: Pollowy, A.M., 1977b, 74.

Bu yedi tip ilişkiye, genel alanlardan direkt veya indirekt giriş şeklinde ya da düşey veya yatay dolaşım ağı içinde bakılabilir (Pollowy, A.M., 1977b, 75).

Birçok araştırmacı çok-katlı yaşamın çocukların sosyal ilişkilerini kısıtladığına inanırlar. Az katlı yerleşmelerde oturan çocuklar dış mekanı daha fazla kullanmaktadırlar. Onbir yaşın altındaki çocukların dışarıda oynamalarına yardımcı olan en önemli etken; kullanım sıklığı ve süre açısından, zemin veya iki katlı konutlardaki gibi çabuk ve kolay giriştir (Pollowy, A.M., 1977, 80).

Blok girişleriyle ilgili kullanıcıların yakınmaları, genellikle kötü bakım, kötü görünüş ve çocukların burada bulunmalarıyla ilgilidir. Koridorlardaki problemlerde, yetersiz ışıklandırma, yüksek ses düzeyi ve çocuklar tarafından oyun alanı olarak kullanılması yönündedir.

Çok katlı bloklarda, çocuk dışarıya çıkmak için ancak bir merdiveni ya da asansörü kullanmak zorundadır. Çocuk dışarıya bir yetişkinin yardımı ile çıkabilir; eve dönmek istediğinde de bir kere daha yetişkinin yardımına gereksinme duyar. Zinn (1980) bu sorunlardan dolayı çok katlı blokların, çocuklu aileler için (özellikle küçük çocuklu) uygun olmadığını vurgulamaktadır (Zinn, H., 1980, 101).

Becker (1975) Twin Park Sites'da yaptığı araştırmada asansörlerin çocuklar tarafından oyun ve tuvalet için kullanıldığını belirtmiştir. Becker, bu çalışmasında, çocuk sayısının çok fazla olduğu yüksek yapılarda, genel tuvaletlerin bulunmasının çocukların asansörde meydana gelen tuvaletle ilgili sorunlarını halledeceğini ve daha çarpıcı oyun olanaklarının olmasıyla da asansörlerin oyuncak olarak kullanılmasını azaltacağını önermiştir (Becker, F.D., 1975, 15).

Çok katlı bloklarda, çocukların koridorları ve asansörleri oyun için kullanmalarının, şu iki sorunla ilgili olduğu sanılmaktadır:

Birincisi; planlanmış oyun alanlarının yetersizliği, **ikincisi** konutla oyun alanları arasındaki mesafe. Çok katlılarda çocukları denetlemek az katlılara göre oldukça güçtür. Dışarıya çıkan çocuklarla birlikte her zaman ebeveynleri dışarıya çıkamazlar. Bazı çocuklar kendi başlarına asansörü kullanabilirler. Çocuklar sıklıkla evlerine gitmeğe gerek duyarlar. Bunun anlamı, asansörün çok sık kullanılmasıdır (Becker, F.D., 1976, 566).

Marcus ve Hogue (1977) çok katlı bloklardaki asansörlerde sağlanması gereken koşullar konusunda şunları belirtmişlerdir:

1. Özellikle aşağıya oyuncaklarını ve bisikletlerini indirmek isteyen çocuklu aileler için uygun ölçülerde olmalıdır.
2. Bakımlı ve dayanıklı malzemenen olmalıdır.
3. Altı yaş ve daha büyük çocuklar tarafından kullanılabilir olmalıdır.
4. Acil durumlar için çocukların erişebilecekleri bir alarm düğmesi bulunmalıdır (Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 248-49).

Genel olarak, çocukların konut dışı etkinliklerine izin vermek ve yönlendirmek için de Pollowy (1977a) aşağıdaki önerilerde bulunmuştur:

1. Koridorlar ve diğer yaklaşım mekanları, özellikle genç ailelerin barındığı konutlarda çok amaçlı dolaşım ve etkinlik mekanları olarak düşünülmelidir.
2. Küçük çocuklarca kullanılan tüm alanlar, konuttan görsel ve seslenme mesafesi içinde olmalıdır.
3. Oyun alanları bir grup konut sahibi tarafından belli edilmeden gözlenmeli ve konuta yakın yerlerde sosyalizasyon alanları sağlanmalıdır.
4. Oyun alanlarının konumu, çocukların konutlarına kolayca dönme yeteneğini gözönüne alınmalıdır.
5. Oyun alanları çocukların içeride ve/veya bina dışında olan genel etkinlikleri izlemelerine uygun yerlerde olmalıdır.
6. Giriş alanları ve konut arasında istenen görsel ve akustik mahremiyet sağlanmalıdır (Pollowy, A.M., 1977a, 158).

Bugünün planlamasında en önemli isteklerden biri de; konutun kendi içinde çeşitli alanları arasında olduğu gibi komşu daireler arasında da gelişmiş ses yalıtımıdır. Çünkü, çocukların evin içindeki etkinliklerinden komşular rahatsız olmaktadır. Zinn (1980) çalışmasında, bu amacın, kısmen konuttaki dolaşım alanlarının iyi planlamasıyla kısmen de teknik çabalarla, örneğin, ayak seslerine karşı ses yalıtımıyla gerçekleştirebileceğini önermiştir (Zinn, H., 1980, 102). Bu bakımdan az-katlı-çok yoğun yapılar çok katlılara yeğlenir. Konutun içinde sessiz bireysel eylemleri içeren alanlarla, gürültülü grup kullanımlarını içeren alanlar birbirinden ayrı ya da yalıtılmış olmalıdır.

IV.3.2. Çocukların Oyun Alanları ve Diğer Dış Mekan Kullanımları

Oyun için doğal bir içgüdüye sahip olan çocuklar, olanak olduğu sürece her türlü ortamda oynarlar. Çocuklar özel yerlerde oyuna bağlı değildirler. Çocuklar nerede oynar, oynamaz düşünmeksizin neredelerse orada oynarlar. Ancak yine de geniş alana ve oyuna ivme verecek azıcık karmaşıklığa gereksinimleri vardır. Çocukların çok fazla sayıda oyuncağa gereksinimleri yoktur; ancak buna karşın oynayacak çok şeye gereksinim duyarlar.

Çocuk için çok önemli bir eylem olan oyun çocuklara şunları sunar: Fiziksel gelişim için olanaklar, duygusal doygunluk, becerileri deneme ve iyileştirme, kendi yeteneklerini deneme, deneyimlerle yetişkin rollerini öğrenme, sosyal öğrenme (almak kadar vermeyi de öğrenmek) konuşmaya dayalı sosyal becerilerini geliştirmek, yaratıcı düşünce ve sınırsız hayal (Churchman, A., 1980, 107). Bu listeden de anlaşılacağı gibi, çocuğun gelişiminde oyun gerekli bir deneyimdir. Bu bir lüks değil, hayatı öğrenmektir. Oyun, her çocuğun kişiliğini, karakterini ve becerilerini etkiler. Çocuğun etkinliklerini planlarken önemli bir yer tutar. Oyun, bütün etkinlikler gibi bir çevrede yapılır ve kişisel bir seçimdir. Bu yüzden oyunun yer alacağı mekanların seçimi de kişisel olur.

Ayrıcassız, tüm çocukların yaş, kültür, sosyal yapı, ekonomik koşullar hatta fiziksel ve ansal (zihinsel) yetileri ne olursa olsun oyuna gereksinimleri vardır. Sabahtan akşama kadar insan ve çevresi hakkında birşeyler araştıran ve içinde bulunduğu topluma ve kültüre uymaya çalışan çocuklar genç ve deneyimsiz olmalarına karşın aslında birer bireydirler. Çocuklar çevreleriyle etkin etkileşim yoluyla gelişirler. Bu etkileşim çoğunlukla oyun davranışlarında yer alır. Çocuklar ve yetişkinler arasındaki sosyal etkileşimin sonucu olarak, çocuklar diğer insanlara uymayı ve işbirliği yapmayı öğrenirler. Dış dünyayla ilgili geniş bilgi kazanırlar. Piaget'nin deyiimiyle daha az bencil (egocentric) olurlar. Sosyal deneyim ve diğer bireylerle karşılıklı ilişki; dış dünyanın ve çevrenin kavranmasıyla oluşur.

Piaget kuramına göre; çocuğun etkinliği, dünyayı zamanında keşfinin önemli bir parçasıdır. Piaget, bireyin dış dünyayı, kendi etkinlikleri aracılığıyla şekillendirdiğini ve kurduğunu öne sürer. Bir birey için gerçeklik çevrenin yeniden yapılanmasıdır. Çocuk bunları anlamak amacıyla kendisi yapmalı veya yeniden keşfetmelidir. Eğer çocuğa çevresini keşfetme fırsatı verilmişse, çocukta dış dünyadaki işlevlerin nasıl oluştuğu konusunda geniş bir anlayış

gelişir. Çevresel deneyimler, motor ve bilişsel becerilerin gelişiminde çok önemli bir rol oynar (Björklid, P., 1982, 209).

Oyun olanakları yaratırken, çocukların da diğer bireyler gibi olduğu unutulmamalıdır. Onların karmaşık, meraklı, kuşkucu, ilginç ve ilgili, gelişen ve büyüyen, duyguları ve düşünceleri olan, içinde buldukları koşullara karşı tepki ya da yanıt veren bireyler oldukları anımsanmalıdır.

Çocukların gereksinimleri özeldir. Erken yaşlardan itibaren yalnız oyuna değil; bedensel yeteneklerini geliştirmek ve daha pek çok şey için içgüdüsel gereksinim duyarlar. Chilton (1991) bu gereksinimleri şöyle açıklamıştır:

- . Keşfetmek, kazmak, denemek ve kendileri için birşeyler bulmak,
- . Tırmanmak, zıplamak, sürünmek, sallanmak ve kaymak, farklı yükseklikleri ve düzlemleri denemek,
- . Disk atmak, macera aramak ve cesaret; pek çok yönden kendilerini tanımak için potansiyellerini ve sınırlarını keşfetmek,
- . Yaratmak ve kurmak,
- . Düşlem yaratmak ve inandırmak,
- . Toprak, kum, su gibi ana malzemeler ile deney,
- . Yardımlaşma ve birlikte hareket etme olanakları yaratarak birbirleriyle sosyal ilişkiler geliştirmek,
- . Rol yapmak ve öykünmek.
- . Farklı form, renk ve dokuları denemek (Chilton, T., 1991, 19).

Tasarım sırasında bu tür gereksinimler değerlendirilmeli, istenmeyen kullanımlar ortaya çıkartılmalı ve konut yerleşmelerinin fiziksel düzenlemeleri ile güçlendirilmelidir. Her çocuğun en doğal hakkı ve eğitim sürecinin en önemli temeli olan oyun sayesinde çocuk birçok deneyim ve beceri kazanır. Fakat bu öğrenim oyun çevresi ile çok ilgilidir. Oyun alanları toplumun bütünleşmiş parçaları olabilmek için, yalnızca kendi amaçlarını yerine getirmelidir.

Pek çok araştırmacı, çocuğun gelişimine yanıt verebilecek ve çocuğun gerçek yaşama uymasına olanak yaratabilecek çevrelerin oluşturulması konusuna dikkat çeker. Çocuğun böyle bir olanağa sahip olması ya da bu olanaktan yoksun olması, onun ileride nasıl bir yetişkin olacağını belirler. Bazı ülkelerde son zamanlarda oyunun çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel olgunluğu anlamına geldiğine dair bir kanı büyük ölçüde kabul görmekte ve yaratıcı oyun olanaklarının çocukluk döneminde önemli bir yeri olduğu; hatta sıklıkla

sonraki yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilecek zararların bu dönemin problemlerinin sonuçları olduğuna inanılmaktadır.

Kırsal kesimde yaşayan çocuklar; ormanlar, çayırlar, tepeler vb. gibi doğal oyun alanlarının üstünlüklerine sahiptirler. Kent çocuklarının oyun etkinliklerine bakılırsa, sıkı denetim altında olduklarını görürüz. Kent çocukları için tek kullanışlı yer; yüzeysel oyun alanlarıdır. Salıncaklar, tırmanma demirleri, kum havuzu ve oyun evi gibi sabit elemanların yanısıra, bazı yerlerde yardımcı oyun gereçleri de (kovalar, süreklar, bloklar vd.) sağlanmalıdır (Björklid, P., 1977, 46).

Kentte yaşayan çocukların oyununun yalnızca oyun alanları ile sınırlı olduğuna inanmak büyük bir yanıltır. Yaşam ve dünya hakkında birşeyler öğrenmek konusundaki meraklarını gidermek için çocuklar her yeredirler. Bu yüzden oyun, hayal gücünün harekete geçmesi ile ortaya çıkar (Bengtsson, A., 1974, 49).

Bugün kentlerimizde eski oyun alanları motorlu araçlar tarafından kullanılmaktadır. Hızla artan trafik hareketi, dünyanın her yerinde, kent sokaklarına tehlike getirmiş ve yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Karşılaşılan en önemli sorun, çocuklar için özel oyun alanlarının sağlanamamasıdır.

Çocuklar için hiç bir şey yetişkinlerle bağlantı sağlamak ve etkinlikleri kadar önemli değildir. Çocuklar birçok etkinliğe katılmak ve insanlar neredeyse orada olmak isterler. Yetişkinler tarafından terk edilmiş alanlardan çocuklar genellikle uzak dururlar. Birçok düzenlenmiş oyun alanının bugün tam olarak kullanılmamasının bir nedeni de budur. Eski kent sokakları, bütün yetersizliklerine karşın, bu nedenlerden ötürü mükemmel oyun alanlarıydı.

Sokaklar, çocukların yetiştiği, konut dışında onların günlük hayatında en önemli rolü olan kentsel ortamlardır. Fakat buna karşın, çoğu kentsel konut çevresindeki caddeler, sokaklar tehlikeli, gürültülü, kişisiz alanlardır. Artan taşıt trafiğine bağlı olarak, konut yakınlarında sokakta oynama olasılıkları büyük ölçüde sınırlanmış ve ayrıca çok katlı bloklar, çocuğun kapalı ve açık oyun alanları arasında hareketini kısıtlamıştır. Çocukların gelişimi için gerekli mekansal koşullar son yıllarda hemen hemen hiç gelişmemiştir.

Birçok çocuk oyun olanaklarının kısıtlandığı belirli koşullar altında yaşar. Bu yönde çok katlı konutlar özel sorunlar gösterirler. Çok katlı konutların çok uzun zamandan beri çocuk

yetiştirmek için uygun ortamlar olmadığı gerçeği kabul edilmektedir. Bu konutlarda yaşayan küçük çocuklu annelerin özellikle sıkıntı çektikleri bilinmektedir. Çocukları dışarıda oynarken onların güvenliği açısından meraklanırlar. st katlarda yaşayan çocuklar, alt katlarda yaşayan çocuklara göre oyunlarında daha saldışandırırlar.

Birçok ülkede, aynı yoğunlukta olan yüksek ve alçak yapılarda yapılan çalışmalarda, yüksek yapılardan gelen çocukların büyük bir çoğunluğunun dışarıda oynamadığı hatta koridorlarda ve balkonlarda bile oynamadıkları gözlenmiştir. Yüksek bloklarda dış alanları en fazla kullananlar, en alt cnc ya da dördüncü katta oturan çocuklardır. Daha yüksek katlarda oturan çocukların dışarıya çıkmalarına denetim altında izin verilmektedir (Synder, J.C., ve Catanese, A.J., 1974, 64).

Dış alan gereksinimleri gözönüne alınırsa yüksek katlı bloklar 5-10 yaşındaki çocuklar için sorunlar yaratmaktadır. Bu konut tipi kuşakları birbirinden ayırır ve çocuğun konutla bağlantısını keser. Geleneksel yerleşmelerde, çocukların sokaklarda bulunmalarının birçok sebebi vardır. ocuk rüzgardan, fırtınadan bir sığınağa kaçabilir, bir oyuncuğını alıp getirebilir; tuvalete gidebilir. Tüm bunların hepsi onların yetişkinlerle ilişki içinde olduğunu gösterir. Çok katlı konutlarda bu olanaklar azdır. Düşey sirkülasyon araçları olan merdivene ve asansöre bağlı olarak ortaya çıkan bu olanaksızlıklar yüzünden çocuklar dışarıda daha az zaman geçirmektedirler. Yetişkinlerde asansörü sık sık kullanmak istemezler (Jephcott, P.H., 1971, 87).

Avrupa lkelerinde konut topluluklarında düzenlenen oyun bahçeleri, oyun alanları vb. alanlarda çocukların gereksinimleri bir lde gözönüne alınmıştır. Açık alanların yanısıra, kapalı oyun alanları, günlük bakım merkezi, kreş gibi mekanları da içermesi çoğu yerde doğal hale gelmiştir. Avrupa lkelerinde birçok konut topluluğunda açık ve kapalı alanların tasarlanmaya başlaması, toplumda çocuğa verilen değerin arttığını ve özellikle annelerin çalışmasının yaygınlaştığını yansıtmaktadır. Çocuğun yaşıtlarıyla yakın ilişkiler içinde olmasını sağlayan bu mekanlar, çocuğun sosyalleşmesine de katkıda bulunmaktadır.

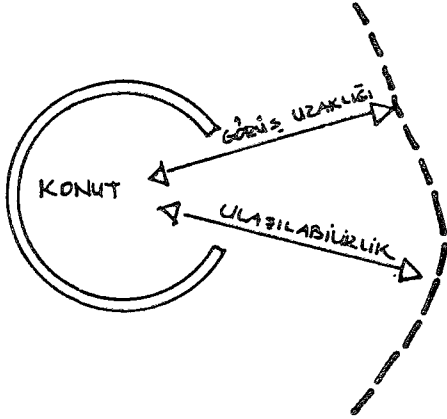
Çocuklar planlanmış konut çevreleri için en önemli; ancak en az dşnlmş kullanıcı grubudur. Çocuklar yaşları gereği, ebeveynleri tarafından konulan yasaklamalara karşın, onların günlük gereksinimleri olan arkadaşlık kurma, keşfetme ve konut yerleşmelerinin dar

sınırları içinde olabildiğince oynamaya çalışırlar. Toplu konut yerleşmelerinde yapılan pek çok araştırmada en büyük sorunun çocuklar olduğu ortaya konmuştur. Çocuklar konut çevresindeki ortak alanların en önemli kullanıcılarıdır. Çocuklar, dışarıdaki zamanlarının büyük bir kısmını mahallelerinde, konutlarının yakınında ve oyun alanlarında kendiliğinden oluşan oyunlarda (spontaneous play) geçirirler.

Özellikle 5-10 yaş arasındaki çocukların dış alanı en çok kullanan grup olduğunu birçok çalışma göstermektedir. Ailelere ait konut alanlarında kamu ve ortak açık alanların kullanıcılarının % 80-%91'nin çocuklar olduğunu gösteren güçlü kanıtlar vardır. Tasarımcılar yetişkinlerin görsel ve işlevsel gereksinmelerini yerleşim planlarında temel hatta, tek amaç kabul ederek planlama yapmaya devam etmelidirler.

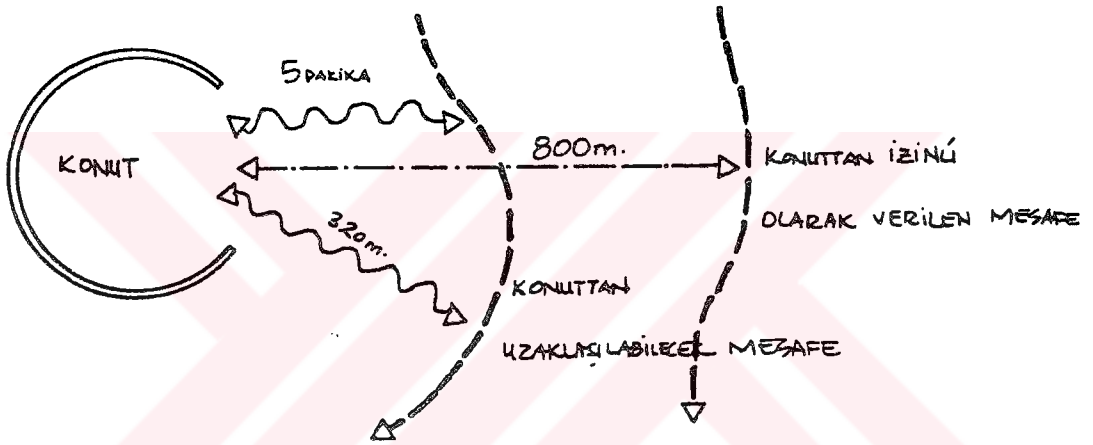
0-5 yaş grubu ile 6-12'nin gereksinimleri arasında farklar vardır. Küçük yaş grubu için konutlarla göz-ses ilişkisine olanak sağlayan ve 50 m. yürüme mesafesi yarıçapında küçük ölçekli alanların yerleşmelerde bulunması uygundur. Diğer yaş grubu çocuklar daha hareketli oldukları için de, daha seçenekli oyun alanlarının olması uygundur. Bazı informal sporları yapmaya yetecek büyüklükte (1000-2000 m²) alanlar olmalıdır. Bunlar da 200-400 m'lik bir yarıçap içinde yer almalıdır (Churchman, A., 1980, 107). 6-12 yaş grubundaki çocuklar daha bağımsızdırlar; okul öncesi çocukların oyun alanlarının olduğu kadar ev-merkezli olması gerekmez. 6-12 yaş arasındaki çocuklar konutlarına yakın çevrelerde oynamayı yeğlerler. Bu yaş grubu çocuklar, gerçek elemanlarla oynamak yerine artık malzemelerle kulübeler, özel sığınıklar yapmaktan hoşlanırlar.

Beş yaşın altındaki çocuklar özel bir oyun grubudur. Onların davranışları sakin, hareketleri belli bir dereceye kadar yavaş ve araştırmaları bölgeseldir. Onlar basit elemanlardan ve deneyimlerden hoşlanırlar. Tırmanma, kayma ve sallanmada beceriklidirler. Konutun çevresinde ebeveynler tarafından tanımlanmış alanlarda üç tekerlekli bisiklete binmekten veya bir araç çekmekten hoşlanırlar. Serbest davranışın arttığı kapı önü ve eşiklerdeki oyun oldukça önemlidir. Bu konuta görüş uzaklığının ve ulaşılabilirliğin zorunlu olduğu bir dönemdir (Bkz. Şekil 7). Okul yaşındaki çocuklar konuttan yaklaşık 320 metre ya da 5 dakikalık bir mesafeye kadar gidebilirler. Onlara bazen, evden 800 metre'lik bir uzaklığa kadar da gitmelerine izin verilir (Bkz. Şekil 8) (Pollowy, A.M., 1977b, 40-42).

Şekil 7: Okul Öncesi Çocukların Mekansal Açılım Sınırları

Kaynak: Pollowy, 1977b, 40.

Şekil 8: Okul Çocuklarının Mekansal Açılım Sınırları

Kaynak: Pollowy, A.M., 1977b, 42.

6-12 yaş grubundaki çocuklar kendilerini denetleyebilirler. Bu yaş grubunun oyun gereksinimleri kolaylıkla karşılanabilir. Örgütlü sporlar bu yaşta çok önemli değildir. Konuttan daha uzağa gidebilirler, bisikletle çok geniş bir alanı keşfedebilirler. Untermann ve Small (1977) bu yaş grubunun oyun etkinliklerini şöyle belirlemişlerdir:

Top oynama, oyuncaklarla oynama, kazmak, güreş, sallanma, ağaca tırmanma, ip atlamak, seksek, yakalama, kaymak, uçurtma uçurmak, akrobasi, yaratıcı oyunlar, boks, askercilik, kılıçlarla kavga, dükkancılık, evcilik, okulculuk, bebeklerle oynamak, elim sende oyunu, dağcılık, giyinip süslenmek, oturmak, el sanatları, bir lideri izlemek (Untermann, R., ve Small, R., 1977, 168).

Çocuklar yakın çevredeki bütün oyun olanakları, bu oyun alanlarındaki elemanlar ve yüzeyler hakkında geniş bilgiye sahiptirler. Erkek çocuklar oyunları için geniş, serbest,

düzlemsel alanları; top oyunları için sert zeminleri; güneşlemek için yumuşak zeminleri; bisiklete binmek ve paten kaymak için de eğimli arazileri, tepeleri ve virajları yeğlerler. Ayrıca maçları ve oyunları izleyecek yerleri; yürünecek, tırmanacak ve denge çalışılacak alanları da seçerler. Kızlar ise koşmak ve oyun oynamak için geniş alanları yeğlerler. Ayrıca gölgeyi, oturulacak ve konuşulacak yerleri atlayıp zıplamayı, müziği, takım ve grupları severler (Brower, S., 1988, 150).

Çocukların dış alan etkinliklerindeki çok katlı binaların olumsuz etkileri birçok çalışmada vurgulanmıştır. Çok katlı konutlardaki çocuklar, dışarıdaki oyunlarında az katlı konutlarda yaşayan çocuklardan daha az zaman geçirmektedirler ve daha az içeriye girip çıkmaktadırlar. Çok katlı konutlar, çocukların dışarıda yetişkin eşliği olmaksızın oynamamalarına neden olmaktadır. Çok katlı bloklarda üst katlarda yaşayan ebeveynlerin, daha alt katlarda yaşayanlara göre daha sık dışarıya çıktıkları çeşitli çalışmalarda saptanmıştır. Üst katlardan çocukları görmek, seslenmek ve duymak kolay değildir. Çok katlılarda, çocuklar kapılarda ve asansörlerde de bazı sorunlarla karşılaşır. Çok katlı yerleşmelerdeki nüfus yoğunluğu diğer yerleşmelerden fazladır; bu çocuk oyunlarında anlaşmazlık ve gerginlikle sonuçlanır. Çok katlı yerleşmelerdeki vandalizm, çocukların güvenle oynayabilecekleri uygun yerlerin yetersizliğinin sonucu ortaya çıkmaktadır.

Çok katlı bloklarda yaşayan çocuklara, az katlı bloklarda ve tek konutlarda yaşayan çocuklardan daha büyük yaşlarda, dışarıda yalnız olarak oynamasına izin verilmektedir. Küçük çocuklar için mekansal açılım (territorial range) oldukça kısıtlıdır. Daha büyük çocuklar (özellikle kızlar) evlerine yakın oynama eğilimindedirler. Çok katlı yaşamda, kızlar erkeklerden daha ciddi bir şekilde kısıtlanırlar. Erkekler kızlardan daha erken yaşlarda serbest bırakılırlar. Çalışmanın bu bölümünde, bu konuları tartışan bazı çalışmalara değinilmektedir.

Coates ve Bussard (1974)'nin çalışması, küçük bir endüstri kentinde son zamanlarda inşa edilmiş orta ve alt gelir grubuna ait orta-yoğunlukta konutlarda yaşayan çocukların, dış mekan etkinlikleri üzerine odaklanmıştır. 4-12 yaş grubunda büyük ve küçük ailelerden kız ve erkek çocukların seçildiği araştırmada; birkaç farklı araştırma tekniği (görüşmeler, hava fotoğrafları, eylem listeleri) kullanılmıştır. Ayrıca ebeveynler, yöneticiler (yerleşmedeki), mimarlar ve peyzaj mimarları ile görüşmeler yapılmıştır (Coates, G. ve Bussard, E., 1974, 131).

Coates ve Bussard'ın bu çalışmasında, konut ve çevresi ile ilgili bulgular farklı yaş ve cinsiyet grupları açısından tartışılmıştır. Mekansal örüntülerin önce yaşa göre, daha ileri yaşlarda (6-12 yaş) da cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Araştırmacılar, bulguları 4-5 yaş, 6-9 yaş ve 10-12 yaş olarak üç grupta toplayarak şu şekilde özetlemişlerdir:

4-5 YAŞ	6-9 YAŞ	10-12 YAŞ
<p>AKTİVİTELER: Üç tekerlekli bisiklete binmek, bisiklete binmek, bebeklerle ve oyuncaklarla oynamak, ipatlamak, saklambaç, top oyunları. Cinsiyet farklılığı yok.</p>	<p>AKTİVİTELER: Kızlar: Sakin, örneğin; bebekler, farklı rollere girerek oyun oynamak (evcilik, öğretmencilik, doktorculuk). Erkekler: top oyunları, elim sende oyunu.</p>	<p>AKTİVİTELER: Kızlar: oyunu bir oyun alanı etkinliği olarak tanımlarlar ve oyun alanında daha etkindirler. Erkekler: 6-9 yaşları arasındaki erkeklere bakıldığında vahşi alanlarda arkadaşlarla gerçekleştirilen etkinlikler olarak görürüz.</p>
<p>BÖLGELER: Konutun genel ve özel alanları. Grup ve ortak alanlar. Güvenli bir yaya ulaşım olanağı olduğu sürece oyun alanları ve yakındaki bir arkadaş evi.</p>	<p>BÖLGELER: Kızlar: Genellikle konutun genel ve kendilerinin veya arkadaşlarının evlerinin özel mekanları. Ayrıca oyun alanlarını daha çok kullanırlar.</p>	<p>BÖLGELER: Kızlar: düzenli olarak ortak genel mekanları kullanır. Erkekler: sahipsiz alanları kullanır.</p>
<p>EBEVEYN TUTUMLARI: Hepsi çocuklarını gözönünde tutmak ve eve yakın bir yerde olmalarını istemektedir. Tehlikeli görülen alanlar yasaklanmıştır. Tekerlekli araçların kullanıldığı donatılı oyun alanları ve büyük çocuklarla oyun. Çocuklar yalnızca sınırlar içindeki bir oyun alanına veya tanıdığı bir arkadaşının evine giderken görüş alanı dışına çıkabilirler (2 blok öteden fazla değil)</p>	<p>EBEVEYN TUTUMLARI: Kızlara erkeklere oranla daha katı. Kızlar daima görüş alanında tutulmakta ama erkekler asla. Hiçbir kız tek başına yerleşim alanı dışına çıkamamakta; fakat bütün erkekler bunu yapabilmektedir. Kızlar arkadaşlarıyla dışarı çıkabilir. Kızlar konut alanı dışına çıkarken genellikle izin istemek zorunda kalmakta; erkeklerin yerleşim alanı dışına çıkarken izin istemeleri beklenmemektedir. Kesin sınırlar kızlar için vardır. Kimi zaman yerleşim bölgesi için; ancak yollar ve yerleşim bölgesinin dışındaki yerler için her zaman vardır.</p>	<p>EBEVEYN TUTUMLARI: Erkekler için yalnız veya arkadaşlarıyla gitmek arasında hiçbir fark yoktur. Yerleşim bölgesini terk ederken, ebeveynlerine bildirmeleri istenir. Kızlar hala kontrol altındadırlar. Kısa mesafelere arkadaşlarıyla gitmelerine izin verilir. Ev çevresini terk ederken, ailelerine haber vermek zorundadırlar.</p>
<p>YERLEŞİM BÖLGESİ ETKİLERİ: Yapıların, yolların, oyun alanlarının, otoparkların vb.'lerinin yerleştirilmesinde, küçük ölçekli farklılıklar çocukları sınırlamak için kullanılır. Bazen yürüyüş yolundaki küçük bir ayrılık yeterli olmaktadır. Büyük ölçekli ayrımlar kullanılmamaktadır.</p>	<p>YERLEŞİM BÖLGESİ ETKİLERİ: Büyük ölçekli yerleşmelerde çocukların etkinliklerini kaynaştırabilecekleri, birbirinden farklı kesim bulunmaktadır. Özel, grup, kısmen kamusal. Sahipsiz alanların ulaşılabilirliği, sağlanabilirliği ve boyutu yerleşim alanı dışına uzanımları ve büyümeyi etkiler.</p>	<p>YERLEŞİM BÖLGESİ ETKİLERİ: 6-9 yaş için tanımlanan yerleşim bölgesi etkileri, bu grup içinde geçerlidir.</p>

Kaynak: Coates, G. ve Bussard, E., 1974, 138-139.

Aiello vd. (1974)'nin çalışması, banliyö konut yerleşmelerinde çocukların dış mekan kullanımlarını ve etkinliklerini saptamaya yönelik bir girişimdir. Ayrık düzende tek konutlarda yaşayan çoğu küçük çocuk sahibi olan aileler gözlenmiştir. Gözlemlenen tüm etkinliklerin yarısından oldukça fazlası, bir ön bahçede ya da bir sokakta meydana gelmiştir. Araştırmacılar bunların büyük bir olasılıkla aşağıdakilerle ilgisi olduğunu belirtmişlerdir:

1. Çocukların evlerine yakın olma istekleri,
2. Yerleşmede taşıt trafiğinin düşük düzeyde olması,
3. Tekerlekli araç etkinliklerinin fazla olması,
4. Çocuklar arasında hareketliliğin olduğu yerde olma isteği (Aiello, J.F., vd., 1974, 190).

Tüm yaş grupları açısından izlenen etkinliklere bakıldığında saptananlar aşağıdaki gibidir:

1. **Aktif olmayan:** Okumak, şarkı söylemek, yemek, içmek, tv. izlemek, beklemek, oturmak, dolaşmak, konuşmak.
2. **El ile yapılan etkinlikler:** Oyun tahtası veya kart oyunları, su ile ilişkili oyunlar, toprakla ilişkili oyunlar (bahçe-çiçek olmayan) avlanma, balıkçılık, koleksiyon, oyuncaklı oyunlar, çizim-resim, montaj, bakım-servis, evcil hayvan beslemek.
3. **Büyük-kas etkinlikleri:** Su ile ilişkili oyunlar, spor (bireysel olmayan), top oyunları, güreş, jimnastik, tekerlekli araçlara binmek (otomatik olmayan), oyuncaklı oyunlar, sebzeçilik-bahçecilik, tırmanma, sallanma, koşma, atlama, yuvarlanma, yürüme (Aiello, J.F., 1974, 193).

San Francisco'da (inner-city development) az-katlı toplu konut yerleşmesi; özellikle burada yaşayan çocuklar ve ebeveynleri için her yönüyle çok başarılı bir yerleşmedir. Fiziksel çevrenin bu başarıya katkıda bulunduğu yolları araştırmak ve çocukların nerede oynadıkları, ne yaptıkları ve ebeveynlerin çevre hakkında ne düşündükleri gibi üç ana konuyu amaçlayan çalışma, yerleşmedeki 300 birimde yapılmıştır. Genellikle peyzaj düzenlemesi yapılmış iç avlularda, sistematik olarak gözlenen oyunlarda en sık görülen dış alan eylemi, yerleşme civarında beton patikalarda yürümek ve koşmak olarak saptanmıştır (Marcus, C.C., 1974b, 197-211).

Farklı yaş grupları (0-5, 6-11, 12-17) ve kız-erkek çocuklar arasındaki oyun farklılıklarının incelendiği çalışmada, en geniş yaş grubu (% 58 tüm gözlenen çocuklarda) 6-11 yaş arasındakilerdir. Bunlar eve yakın yerlerde kendi başlarına oynayabilirler. 6-11 yaşındaki çocukların %80'inin top oyunları ile ilgilendikleri görülmüştür. % 70'i yerleşmede koşar ve

yürürler ve ayrıca % 70'i de bir oyun elemanı ile oynamaktadır. Bu oldukça aktif oyun yaşıdır; yani kas becerileri test edilir; korkusuz işlerle ve yarışmacı oyunlarla ilgilenilir (Marcus, C.C., 1974b, 205).

Erkek çocuklar dış alanları kızlardan daha fazla kullanmaktadırlar. Bu erkeklerin konut-dışı etkinliklerde kızlardan daha özgür bırakılmasının sonucu olabilir. Erkeklerin bir çoğunun oyunlarının içine bir nesne girer. Model uçak, sopa, top vb. gibi. Kızlar erkeklerden daha çok oyunlarında, oyun için tasarlanmış elemanları (sıralar, barakalar vb. gibi) kullanırlar. Bisiklete binmek, paten kaymak, ip atlamak ve seksek kızların % 21'inin, erkeklerin % 5'inin katıldıkları dış alan etkinlikleridir (Marcus, C.C., 1974b, 206).

Newyork Eyaleti Urban Development Corporation (UDC)'nin orta ve alt gelirli kullanıcılar için geliştirdiği çok aileli 7 farklı konut yerleşmesindeki (4 az katlı, 3 çok katlı); geniş çaptaki kullanıcı-değerlendirme çalışmasının bir kısmında, çocukların oyun elemanlarına uygunluğu ve diğer amaçlar için tasarlanan mekanlar kadar, farklı yaşlardaki çocukların planlanmış oyun alanlarındaki etkinlikleri araştırılmıştır. Özellikle gençlerin rekreasyonel gereksinmelerinin önemini gözönüne alındığı çalışmada; sağlanan olanağın başarısı, fiziksel tasarımı ile yönetiminin ortak bir sonucu kanısına varılmıştır (Becker, F.D., 1976, 547).

Becker'in bu çalışmasında, yerleşmelerle ilgili veriler, kullanıcı görüşmeleriyle sağlanmıştır. Ayrıca sistematik gözlem ve yöneticilerle yapılan görüşmelerden de veriler elde edilmiştir (F.D. Becker, 1976, 550-51). Çalışmadaki oyun alanlarında, birçok geleneksel oyun alanında bulunan elemanlar-salıncaklar, kaydıraklar, tırmanma aletleri, atlı karınca- vardır. Tüm yerleşmelerdeki kullanıcılar, devamlı olarak oyun alanlarındaki araçların çok az olduğunu belirtmişlerdir. Çocuksuz aileler çocukların apartman girişlerinde, merdiven kovaları, asansörler ve yürüyüş yollarındaki oyunlarına ve gürültülerine karşı reaksiyon göstermektedirler (F.D. Becker, 1976, 553-54).

Becker çalışmasında, İngiliz ve Amerikan çalışmalarına paralel olarak (Hole ve Altenburrow, 1968; Cooper, 1970; Hayward vd. 1974) şu sonuçlara ulaşmıştır: Oyun elemanları çocukların gereksinmelerine yanıt vermektedir. Yenilikler tüm yaş grupları tarafından daha çok istenirken, durağan oyun elemanları daha az kullanılmaktadır... Oyun araçları arasında kaydıraklar ve kum havuzu en popüler elemanlardır. Bunları tahterevalli, basketbol kortları

ve tırmanma araçları izlemiştir. Yaşça büyük çocuklar büyük kaydırakları çok severler. Küçük çocuklar, büyük çocuklar için uygun olan bu elemanları kullanma girişiminde bulduklarında ebeveynler endişe duyarlar... Kullanıcıların oyun alanları ile ilgili olumsuz yorumları da vardır. Özellikle 5-10 yaş grubundaki çocuklar için yeterli oyun elemanı yoktur. Birçok kullanıcı da, oyun alanlarındaki oyun elemanlarının yeni yürümeye başlayan çocuklar için (3 yaş ya da daha küçük çocuklar için) çok uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu alanlar, elemanları ve işletme politikası yönünden de daha büyük çocuklar için uygun değildir (Becker, F.D., 1976, 558).

Björklid'in (1977, 1979, 1982) geleneksel standartlara uygun olarak planlanmış iki toplu konut yerleşmesinde yürütülen çalışması çocukların dış mekan oyunlarını ve bunların sonuçlarını kapsar. Araştırmacı çalışmanın amacını şöyle açıklamaktadır:

Toplu konut yerleşmelerindeki kullanıcıların eylemleri, dış alanda geçirdikleri zaman ve açık alanların kullanımıyla ilgili çok kapsamlı bir araştırma yapmak ve çalışmanın sonunda; planlamacılara ve mimarlara dış alan çevrelerini planlarken, çocukların ilgilerini ve gereksinmelerini gözönüne almaları gerektiğini, nedenlerle göstermektir (Björklid, P., 1977, 148).

Çalışma İsveç'te iki toplu konut yerleşmesinde yürütülmüştür. Yerleşmelerin her ikisi de trafik sisteminden ayrılmış ve yerleşmelerdeki oyun alanları, geçerli olan standartlara uygundur. Her iki yerleşmedeki oyun alanları; okulöncesi çocuklar ve küçük okul çocukları için planlanmış alanlardır. Çocukların dış alandaki en büyük kullanıcı grubu olduğu her iki yerleşmede de ortaya çıkmıştır. Erkek çocuklar, dışarıda kız çocuklardan daha fazla zaman geçirmektedirler. Yerleşmedeki dış alanı belli bir grup çocuk (4-9 yaşındaki kızlar; 4-12 yaşındaki erkekler) kullanmaktadır. Okul yaşındaki kızlar, eylemlerinde fiziksel olarak erkeklerden daha az aktiftirler. Eylemlerinin büyük bir kısmını sıralarda, çitlerde veya benzer elemanlarda oturmak, konuşmak ya da yürümek oluşturur. Erkek çocuklar ise futbol veya buz hokeyi oynarlar veya bisiklete binerler. Erkeklerin grubu kızlardan daha büyüktür (Björklid, 1979, 250). 7-12 yaş grubundaki kızlar ve erkeklerin hepsi, fiziksel eylem içeren oyunlara katılma eğilimindedirler. Erkekler oyunlarında kızlardan daha sert hareketlidirler. Bu yaş grubunda kızlar ve erkekler ayrı ayrı oynarlar. Oluşan grupların içindeki çocukların yaşlarında farklılıklar vardır (Björklid, P., 1977, 195). Her iki yerleşmede de kısıtlı, sabit oyun elemanı vardır ve geleneksel düzeydedir. Macera oyun alanı yoktur. Salıncaklar, tırmanma demirleri ve kaydıraklar çoğunlukla okulöncesi çocuklar ve okullu küçük kız çocuklar tarafından kullanılmaktadır (Björklid, P., 1982, 166).

olmayı, işbirliğini öğretirken; aynı zamanda ona, kendine ve başkalarına saygılı davranmayı, haklarını korumayı, yarışmayı, önder olmayı, yönetmeyi ve sorumluluk almayı da öğretir.

Çocuklar, arkadaşlarına sadece doyum sağlamak için değil; aynı zamanda deneyim kazanma amacıyla da gereksinme duyarlar. Çocuklar arkadaşlarıyla birlikte iken; grup istekleri ve kabul edilen davranışı öğrenirler (Yavuzer, H., 1986, 185).

Çocukları biraraya getiren en önemli ve çekici güç oyundur. Çocukların önceleri seçtikleri arkadaşları her iki cinsten de olabilir. Fakat okula gitmeye hazırlandıkları sırada, çocuklar oyun arkadaşlarını kendi cinslerinden seçmeye özen gösterirler. Çocuk okula başladığında, sosyalleşmesi yolunda; ailesine ve öğretmenine oranla daha büyük bir ilgiyi arkadaş grubunda görür. Okul döneminde çocuklar, arkadaşlarını genellikle yakın çevrelerinden seçerler. Ancak seçimi yaparken; kendi yaşlarına, cinsiyetlerine, anlayışlarına ve sosyal düzeylerine uygun olmalarına özen gösterirler.

III.4.3. Oyun

Oyun, her çocuğun en doğal hakkı ve eğitim sürecinin en önemli temelidir. Oyun sayesinde çocuk birçok deneyim ve beceri kazanır. Fakat bu öğrenim onun oyun çevresiyle çok ilgilidir. Çocuğun olduğu her yerde oyun da vardır. Oynamak için belirli bir yere gitme gereksinmesi kesinlikle söz konusu değildir. Oyun, birlikte olmanın doğal biçimlenmesi olduğundan, çocukların biraraya geldiği her yerde oyunu görmek olasıdır.

150 yıldan fazla bir süre önce Froebel "Oyun çocuklukta insan gelişiminin en yüksek belirtisidir" demiştir. Oyunun çocuğun tüm gelişimi için temel oluşturduğunu belirtmiştir. Oyunu çocuğun çevresine karşı verdiği bir tepki olarak değerlendiren Piaget'ye göre oyun "çocuğun kavramsal bir olgunluğa ve zihinsel gelişmeye erişebilmesi için eğitici bir süreçtir." (T. Chilton, 1991, 18).

BM. Antlaşması'nın Çocuk Hakları Bildirgesi'nde her çocuğun oyun ve rekreasyon hakkı olduğu açıklanmıştır. Her toplum ve resmi kurum öncelikle bu hakları vermekle yükümlüdür. Bir insanın yetişmesi için oyun da, sağlık, güvenlik ve eğitim gibi temel gereksinimlerden biridir (K. Edenhammar, 1990, 2).

Oyun çocukların en doğal anlaşma ortamıdır. Çünkü oyun çocukların ortak dilidir. Çocukların çevresiyle ilişki kurmasına, duygu ve düşüncelerini yansıtmaya yarayan bir araçtır. Oyun, çocuğun toplumsal bir birey olarak gelişmesinde en doğal ortamdır.

Çocuğun sosyalleşmesini sağlayan oyun; çocuğun duygularını açıklayabilmesi için en uygun yoldur. Çocuk oyunla toplumsal ilişkilerine başlar. Paylaşmayı, işbirliğini, hakkını korumayı, başkalarının hakkına saygılı olmayı öğrenir. Arkadaşlarıyla oynamak, çocuğa işbirliğini ve toplu yaşam için gerekli olan kuralları öğretir. Oyun yoluyla sosyalleşen çocuk, vermeyi ve almayı da oyun aracılığıyla öğrenir (Sivri, H., 1985, 34). Çocuk oyun sayesinde diğer çocuklarla kaynaşır ve nasıl arkadaş kazanılacağını öğrenir. Yani çocuğun sosyal bakımdan gelişimi oyunla başlar. Çocuk oyununda insan ilişkilerini yaşatır ve yaşar. Bu ona gelişimin en önemli özelliği olan özdeşleşme olanağını sağlar.

Oyun, çocukların yaşamının önemli bir parçasıdır; çünkü onlara çevrelerindeki dünyayı anlamaları ve onunla başa çıkmaları için yardım eder. Oyun aracılığıyla bir çocuk güçlü ve zayıf olduğu noktalarını ve yeteneklerini keşfeder. Oyun, bir çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel olarak gelişmesini sağlar (K. Edenhammar, 1990, 3).

Çocuklara birbirini anlama yeteneği kazandıran oyun pedagojiktir. Çocuklar, diğer çocuklar ve yetişkinlerle birlikte iken birtakım sosyal yetilerini geliştirirler. Oyun ile çocuklar diğerlerinin duygularının farkına varırlar. Oyun çocuklara sıkı bir dostluk ve güvenlik duygusu aşılar.

Çocuğun en önemli gereksinmelerinden biri olan oyun; onun kendi dünyasındaki gerçek yaşamıdır. Yaşamı oyununda somutlaşır. Çocuğun baş uğraşı ve en önemli işi oyundur. Çocuk çevresini oyun yoluyla tanır; gördüklerini oyuna aktarır. Çocuk oyun ortamında tüm duygularını dener, sınar, kendince yorumlar ve geliştirir (Sivri, H., 1985, 33-34). Oyun, kazanılan olumlu özelliklerin pekiştirildiği, geliştirildiği bir ortamdır. Aynı zamanda olumsuz niteliklerin de değişmeye uğradığı bir deneme alanıdır. Bu nedenle oyunun çocuk için eğitici, düzeltici bir işlevi vardır. Kendi hakkını korumak, başkalarının hakkını gözetmek, işbirliği ve paylaşma evde değil; ancak oyun ilişkilerinde kazanılan toplumsal ilişkilere (Yörükoğlu, A., 1983a, 50).

Çocuğun dili ve anlatım aracı olan oyun aracılığıyla çocuk; kaygılarını, üzüntülerini, korkularını dile getirir. Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları, onun kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Çocuk, oyun içinde, fiziksel ve duygusal ilişki kurar; sosyal yönünü geliştirme olanağı bulur. Hareket ve davranış olgunluğu kazanır. Başkalarını taklit eder, yeni beceriler kazanır. Kendi olanaklarını, yeteneklerini kavrar. Enerjisini kullanmayı, dikkatini bir konu üzerinde toplamayı, gücünü yönlendirmeyi, eşyayı kullanmayı öğrenir. Yenilmeyi, uzlaşmayı, yarışmayı, yardımlaşmayı, birlikte yaşamayı öğrenir.

Çocuk oynarken kendisini çevreleyen dünyayı yaratır. Bu onun, yetişkinlerdeki yetenek ve davranışları kazanma şeklidir. Oyun aracılığıyla kendi kültür çevresi ile bütünleşir. Durmadan oynar, yeniden başlar, deneyimler edinir, etkinliklerini çeşitlendirir ve araştırma yapar (Bengteson, A., 1985, 3).

Yaşla artan olgunlaşma, çocuğun diğer çocuklarla birlikte oynadığı oyunların sayısını ve çeşitlerini artırırken, yetişkinin denetimine olan gereksinim de giderek azalır. Çocuğa oyun olanağı verilmesi ve bunu gerçekleştirebileceği uygun mekan ve gereçlerin sağlanması, çocuğun gelişmesi için oyundan gereği gibi yararlanmasında önemli bir noktadır (Oktay, A., 1990, 41).

Çocuklar için oyun alanları planlaması kolay değildir. Çocuklar, diğerlerinin olduğu, yetişkinlerin bulunduğu bazı etkinliklerin olup bittiği yerde olmak isterler. Bu nedenle oyun alanları istenen sonuçların alınabilmesi için toplumdaki ayrılmamalıdır. Küçük çocuklar, anne ve babalarının, evlerinin ve komşularının gözü önünde, yakınında olmak isterler. Küçük bir dünyada yaşadıkları için, bir anlam taşıması açısından oyun alanlarının bu dünya içerisinde yer alması gerekmektedir. Yıllarla beraber, çocuğun etkinlik alanı da genişler. Daha geniş bir çevrede gelişme gösterirken; ebeveynlerine eskisi kadar yakın olmaya gereksinim duymasalar bile; toplumsal içgüdüleri zayıflamaz. İlgileri, yetişkinlerin ve kendilerine bir şeyler verecek olanların üzerinde toplanır ve oyunları bu deneyimi dile getirir. Bu nedenle, çocukları yetişkinlerden ayıran oyun alanlarının hiç bir yarar ve değeri yoktur.

III.4.3.1. Yaşlara Göre Oyunda Görülen Değişim

Oyunların oluşumunda iklimin, kültürün, cinsiyetin ve yaşın etkisi büyüktür. Oyun biçimlerinin insan gelişimine koşut olarak farklılaştığı görülür. Kısaca, çocuğun bedensel, törel ve ussal

gelişiminde olduğu kadar, psiko-sosyal gelişiminde de oyunun rolü büyüktür. Oyun eylemi tek başına ele alındığında, tüm gelişime koşul olarak, oyunda da belirgin bir evrim görülür. Oyundaki bu gelişim kısaca şöyle özetlenebilir.

Bir-iki yaşındaki çocuklar, diğer çocuklarla beraber olmak isterler, fakat çoğu zaman beraber oynamazlar. Bu yaşlarda çocuk, tek başına oynar ya da oynayan çocukları seyreder. Bu döneme yalnız oyun dönemi denir. Çocuklar, bu dönemden sonra paralel oyun dönemine geçerler. Genellikle 2-3 yaşları kapsayan bu dönemde çocuklar başka çocuklarla oynamazlar, yanyanadırlar, ama başka oyuncaklarla oynarlar. Aralarında iletişim ve işbirliği görülmez.

Üç-dört yaşlarında hayali oyun ya da dramatik oyun önem kazanır. Bu yaşlarda oyuna ayrılan sürenin hemen hemen tümünü hayali oyun kapsar. Çocuklar bu yaşlarda yaşlılarıyla beraber oynamak isterler. Hayali oyun; taklide ve hayal gücüne dayalı, çocukların sosyal ilişkileri yansıttıkları, kendilerini ifade ettikleri bir oyun türüdür. Bu yaştaki çocuklar, resimler yapar, yapılar kurar. Müzikten, şarkı söylemekten, müziğe uyarak dans etmekten çok hoşlanır. Kitaplara özel bir düşkünlük başlar. Üç-dört çocukla uzun süre, hatta bir günden ötekine devam eden oyunlar oynar.

Çocuklar dört yaşından sonra, işbirliğine dayalı, kurallı oyun dönemine doğru gelişirler. Beş yaşında çocuğun oyunu, bir yaş öncesine kıyasla daha durgunlaşmış ve oynadığı temsili oyunlar azalmıştır. Bu yaşta tek başına ya da bir yetişkine yakın bir yerde oynamaktan hoşlanır. Bedensel etkinlikler yoğunluk kazanır. Çocuk kaslarını özellikle açık hava etkinliklerinde kullanır. Beş yaşındaki çocuk, masa oyunlarına, yapı oyuncaklarına düşkündür. Sakin etkinlikleri, boyama, kesme, yapıştırma işleri ve çizimler yapmayı seven altı yaşındaki çocuk, kaybetmekten hiç hoşlanmadığı halde, sürekli olarak yarışmalı, çekişmeli oyunları seçer. Çeşitli zeka oyunlarına yönelir.

Altı yaşından itibaren grup oyununda bir artma görülür. Bu değişmeye koşul olarak, toplumsallaşmada da belirgin bir artış meydana gelir. Çocuk okula gittikten ve başka çocuklarla ilişki kurmaya başladıktan sonra kişisel oyunlardaki ilgi, grup oyunlarına kayar ve arkadaşsız oyun önemini kaybeder. Çocukluğun sonlarına doğru arkadaş grubunun daha etkili hale gelmesinde, çocuğun zamanının büyük bir bölümünü arkadaşlarıyla birlikte geçirmesinin önemi büyüktür.

Yedi-on yaş arasındaki çocukların çok fazla hareket etmeye gereksinimleri vardır. Çocukların sabrı, oyun yetenekleri arttığı sürece uzamaya başlar. Bu konumdaki çocukların oyunları gitgide daha karışık hale gelmeye başlar. Önce keşfeder, sonra oynarlar. Bu yaşlar aynı zamanda gizler çağıdır. Yetişkinleri ve diğer çocukları baştan çıkarmak; sinsî ve muzip olmak; maceracı oyunlar oynamak bu dönemin en önemli özelliklerindedir.

III.5. BÖLÜM SONUÇLARI

Çocuğun gereksinmelerine karşılık verecek nitelikte çevrelerin oluşturulması için çocuğun gelişimiyle ilgili ilkelerin bilinmesi gerekir. Çocuğun daha sonraki yıllardaki yaşantısını ve davranışlarını büyük ölçüde etkileyen gelişiminin temelleri yaşamın ilk yıllarında atılmaya başlar. Çocuğun gelişimi, kalıtım ve çevre gibi iki temel etkene bağlı olarak yönlendirilir.

Bebeklik dönemi (0-2 yaş), okul öncesi dönemi (3-6 yaş) ve ilkokul dönemi (7-12 yaş) olarak ayrı ayrı incelenen çocuğun gelişim dönemleri birbirinden kesin sınırlarla ayrılmazlar. Bir önceki dönemin özellikleri, sonraki dönemde de belli bir zaman devam eder.

İlkokul dönemi, çocuğun aile ortamından çıkıp, toplumsal çevreye iyice karıştığı dönemdir. Okula başlayan çocuğun artık daha çok sayıda arkadaşı vardır. Arkadaş grupları çocukların sosyalleşmesinde rol oynar. Aile ilişkileri eskiye oranla azalmıştır. Sosyalleşmeye başlayan çocuğun konutta ve konut yakın çevresindeki mekansal gereksinimleri değişmiştir. Çocuk, evde kendine ait mekan ister. Arkadaş ilişkilerinin arttığı bu dönemde; çocukların oyunu oyun bahçelerine ve sokaklara uzanmıştır.

Her çocuğun en doğal hakkı ve öğrenme sürecinin en önemli temeli olan oyun sayesinde, çocuk birçok deneyim ve beceri kazanır. Fakat bu öğrenim onun oyun çevresiyle çok ilgilidir. Oyun, birlikte olmanın doğal sonucudur ve çocukların birlikte olduğu her yerde oyunu görmek olasıdır. Bu nedenle çocukların yaşlarıyla birlikte olmasını sağlayacak ve onların gelişim özelliklerine uygun oyun alanları planlaması yaparken; çocuğun gelişim dönemlerini, oyunu ve yaşlara göre oyun eğilimlerini bilmek gerekir.

IV. BÖLÜM FİZİKSEL ÇEVRE-İNSAN DAVRANIŞI

IV. BÖLÜM: FİZİKSEL ÇEVRE-İNSAN DAVRANIŞLARI

IV.1. FİZİKSEL ÇEVRE - İNSAN DAVRANIŞI

Çok geniş ve kapsamlı bir kavramı tanımlayan çevre sözcüğü XX. yüzyılın ikinci yarısının en önemli sorunlarının ve araştırma konularının başında yer almaktadır. Genelde bir organizmayı etkileyen dış koşullar (fiziksel, toplumsal, kültürel vb. gibi) olarak tanımlanan çevre; insan davranışları ile bu davranışları saran fiziksel ortamın karşılıklı etkileşimi sonucu oluşur. İnsan davranışları ve fiziksel mekan çevreyi oluşturan iki ana bileşendir.

İnsan, varlığını belirli bir çevre içinde sürdürür. İnsan, çevresi ile sürekli etkileşim içindedir ve bu yaşamın değişmez koşuludur. Çevre, ona biçim veren, onu değiştiren ve onunla etkileşim içinde olan insan faktöründen bağımsız olarak ele alınamaz. Davranış, anlaşılması ve araştırılması güç bir konudur; çünkü oldukça karmaşık yapısı olan bir süreçtir. İnsan davranışında sınırsız eylem dizisi söz konusudur. Belirli bir fiziksel çevrede oluşan bu davranışlar; belirli bir şekilde, fiziksel çevrenin nitelikleri ile de işlevsel olarak ilişkilidirler.

Bir kişiyi çevreleyen herşey anlamına gelen fiziksel çevreyi, çevre psikologları iki ana başlık altında ele almaktadırlar:

1. İnsan yapısı ya da insan tarafından tamamlanmış yani inşa edilmiş çevre.
2. Doğal çevre.

İnsan yapısı ya da insan tarafından tamamlanmış fiziksel çevre çok şeyi içerir. Bu fiziksel çevre, içinde insanın kısa ya da uzun zaman sürelerinde yaşadığı, karşılıklı etkileşim içinde bulunduğu ve tüm eylemlere katıldığı fiziksel ortamlardır. Kısaca inşa edilmiş çevredir. Mimar, tasarımcı ve planlamacıların ilgi ve çalışma alanları da bu tür yapay çevrelerdir.

IV.2. MİMARLIK - DAVRANIŞ BİLİMİ İLİŞKİLERİ

Çevre ve davranış hakkındaki çalışmalar çok sayıda araştırmacının ve akademisyenin ilgisini çekmiş ve son yıllarda bu konudaki çalışmalar artmıştır. Bu alanın bazı özellikleri bilinirse alan daha iyi anlaşılır; insan davranışına ve fiziksel çevreye daha geniş bir perspektifle bakılabilir.

İnsan davranışı ve fiziksel çevre arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar için üç başlık kullanılmaktadır: Çevre Psikolojisi (Environmental Psychology), Mimari Psikoloji

(Architectural Psychology) ve **Ekolojik Psikoloji** (Ecological Psychology) (Mercer, C., 1975, 17). Bu üçü arasında çevre psikolojisi başlığı en çok kullanılandır. Çünkü çevre (environment) kelimesi çağdaş fiziksel çevrenin yapısının sistematik olarak çözümlenmesi için harcanan çabanın gücünü en zengin biçimde belirtmektedir. Mimari psikoloji ise daha çok mimari-tektonik özelliklerle ilgilenip, genel çevreyi dışlar. Diğer yandan ekolojik psikolojinin amacı, insanı çevresi içinde görmektir.

Mimari psikoloji, çevre psikolojisinden ayrı olarak düşünülemez. Mimari psikoloji içindeki her şey aynı zamanda çevre psikolojisi içinde de değerlendirilebilir. İnşa edilmiş çevre-insan ilişkilerini inceleyen mimari psikoloji, 1970'lerden günümüze kadar yapılan yoğun araştırmalar ve incelemeler ile önemli ilerlemeler kaydetmiştir. İnsanların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinmelerinin ayrıntılı olarak belirlenmesi ve çözümlenmesi ile insan yapısı çevrenin bu gereksinmeleri ne ölçüde ve nasıl karşıladığını araştıran çalışmalar yapılmaktadır.

Ana konusu, insan davranışı ve fiziksel çevresi arasındaki ilişki olan **Çevre Psikolojisi**'ni konu ile ilgilenenler şöyle tanımlamışlardır:

Şu anda çevre psikolojisinin uygun tanımı var mıdır? Biz yoktur diye düşünüyoruz... Çevre psikolojisi çevre psikologlarının yaptığıdır (Proshansky, H.M., vd., 1970, 5).

Çevre psikolojisi, davranış ve kişinin deneyimi ile çevre arasındaki deneysel ve kuramsal bağları kurma girişimi olarak tanımlanır (Proshansky, H.M., 1976, 303).

Çevre psikolojisi, hem insanla fiziksel çevresi arasındaki etki ile; hem de çevrenin insan üzerindeki etkisi ile ilgilenir (Heimstra, N.W. ve Mc.Farling, L.H., 1974, 4).

Çevre psikolojisi, davranışla yapay ve doğal çevre arasındaki karşılıklı ilişkiyi inceleyen bilim dalıdır (Bell, P.A., vd.; 1978, 7).

Çevre psikolojisi, insanın çevresiyle ilişkilerinin bilimsel incelenmesiyle ilgilidir (Lee, T., 1976, 9).

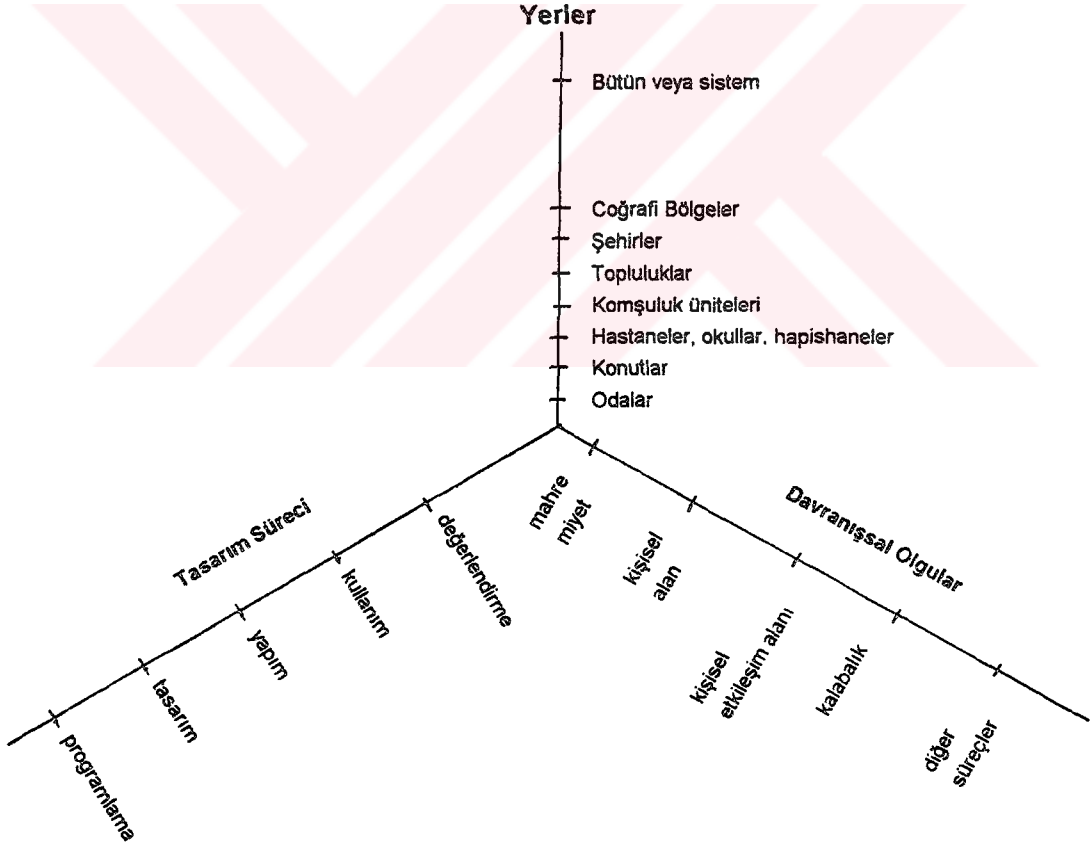
Çevre psikolojisi, insan deneyimi ve sosyo-fiziksel çevrenin uygun koşulları arasındaki işleyişi ve birbiri arasındaki ilişkiyi çözümleyen ve bağlayan bir psikoloji alanıdır (Canter, D.V. ve Craik, K.H., 1981, 2).

Craik ise çevre psikolojisini şöyle tanımlamıştır: Her günkü fiziksel çevre ile ilişkili olan davranışın psikolojik çalışmasıdır. Ve temel olarak şu üç soruyu yöneltir: 1) Hergünkü fiziksel çevre insanları nasıl etkiler?, 2) İnsanlar fiziksel çevrelerini nasıl kavrarlar?, 3) İnsanlar her günkü fiziksel çevrelerini nasıl etkilerler? (Mercer, C., 1975, 23).

Benzer tanımlardan sonra, Bell (1978) özet olarak çevre psikolojisini şu şekilde tanımlamaktadır:

1. Çevre ve davranış ilişkilerinin bir bütün olarak incelendiği bir çalışma,
2. Çevre ve davranışın birbiriyle ilişkisinin incelendiği çalışma,
3. Uygulamalı ve kuramsal araştırmanın ayrımındaki göreceli eksiklik,
4. Disiplinlerarası bir başvuru düzeneği,
5. Üye olarak çok sayıda sosyal psikolog,
6. Seçmecı bir metodoloji kullanması (Bell, P.A., 1978, 10).

Çevre psikolojisinin ne olduğu ile ilgili grafik bir görüş Altman (1975) tarafından verilmiştir. Altman, insan-çevre araştırmaları için bazı perspektifler geliştirmeye çalışmıştır. Özellikle uygulamacıların (tasarımcılar, mimarlar, mühendisler vb.) ve davranış bilimcilerin geliştirdiği çalışmalara karşı farklı stratejiler meydana çıkarmıştır. Bunları üç boyutlu bir model üzerinde açıklamıştır. Çalışma Birimi: Yerler, Davranışsal Olgular ve Tasarım Süreci (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1: İnsan-Çevre Çalışmaları (Altman, I., 1975, 138)

Önerilen bu üç boyutlu modelde, uygulamacıların çıkış noktası tasarım süreci, davranış bilimcilerinininki ise davranışsal olgular olarak belirlenmektedir. Bu alanların her ikisi de uygulamalarını çeşitli mekan türlerinde gerçekleştirmektedir.

İnsan gereksinmelerini ayrıntılı olarak belirleyen ve inşa edilmiş çevrenin bu gereksinmeleri ne ölçüde karşıladığını araştırmayı amaçlayan bir bilim dalı olan çevre psikolojisi, bu amaçla kapsamında birçok disiplini barındırmakta, iç mekandan kentsel bölgelere kadar her sorunu bu disiplinlerin kavramları ve yöntemleriyle incelemektedir.

İnsan davranışları ve insanın çevresindeki ortamla etkileşimi üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar son yıllarda kayda değer bir ivme kazandı. Bu araştırma alanının gelişmesinde; canlı olmasının ve birçok disiplini bir arada kapsamasının rolü bulunmaktadır. Psikologların yanısıra; coğrafya, çevre tasarımı ve planlama (mimarlık, kentsel tasarım, peyzaj mimarlığı, bölgesel tasarım), doğal kaynakların yönetimi, siyasal bilimler, sosyoloji, antropoloji ve mühendislik alanındaki araştırmacılar bilimsel bulgularıyla bu alana katkıda bulunmuşlardır. Bu konuda akademik araçlar olan konferanslar, kuruluşlar, bültenler, dergiler, eleştiriler ve toplu yayınlar da, alanın gelişmesini sağlamıştır (Craig, K.H., 1973, 403).

Çevre-davranış çalışmaları kuram, deneysel araştırma ve çevresel uygulamalar ile yürütülmektedir. Kavramlarını ve yöntemlerini; mimarlık, çevre sosyolojisi, psikoloji, sosyal psikoloji, kentsel tasarım ve bölge planlamasından almıştır. İç mekamlardan, yapılara ve yerleşim dokularından kentsel alan ve bölgelere kadar her kademede sorun incelenirken birçok yöntem kullanılmaktadır. Bunlar arasında alansal, tanımlayıcı, survey ve yarı-deneysel çalışmalar sayılabilir.

Çevre psikolojisinde araştırma alanları; çocuk-çevre ilişkileri, kadın-çevre ilişkileri; yaşlılar ve çevre; kültür ve çevre; kişilik ve çevre; çevresel algı, biliş ve anlam; konut ve komşuluk; ofisler ve çalışma mekanları; araştırma, kullanma, politika, programlama ve kullanım aşaması değerlendirme (Post-Occupancy Evaluation); kentsel tasarım; planlama ve ulaşım ve çevresel değerlendirme gibi başlıklar altında toplanabilir.

IV.3. ÇOCUK-FİZİKSEL ÇEVRE İLİŞKİSİ ÜZERİNE ÇALIŞMALAR

Çocuğun davranışlarının biçimlenmesinde, çevre önemli bir etmendir. Çevre deyince ilk olarak akla aile ve kültür gelmektedir. İlk çocukluk yıllarında ailenin etkisi büyüktür. Çocuğun sosyal ilişkilerini şekillendiren ailesidir ve çocuklar doğar doğmaz kültürel etkilerin

altındadırlar. Çocukların gelişmesi ya da toplumsallaşması sadece bir sosyal çevrede değil; aynı zamanda fiziksel çevrede oluşmaktadır. Bugün büyük kentlerimizin çoğunda; farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki insan grupları çok farklı fiziksel çevrelerde yaşamaktadırlar.

Bugünkü, insan yerleşmelerinin çoğu; tümüyle çocukları ve onların gereksinmelerini gözardı ederek tasarılanmakta ve inşa edilip tamamlanmaktadır. Bu çevreler, bireylere kim oldukları ve bu toplum içinde kim olabilecekleri hakkında çeşitli mesajlar verirler. Zamanla, birey, tasarılanmış ortam ile kendisini özdeşleştirerek belirli bir kimlik kazanır.

Genellikle çevre; çocuklar için tasarılanmaz. Yetişkin çevresiyle genç ve çocukların gereksinimleri arasında temel bir uyumsuzluk vardır. Konutlar, mobilyalar, bahçeler ve sokaklar genel olarak yetişkinler tarafından yetişkinler için tasarlanır. Çocukların konutlarının, odalarının, mobilyalarının ve oyuncaklarının tasarımına yetişkin gözüyle bakılır. Sonuçta, tüm çevrelerin tasarımında dikkate alınmayan çocuklar, diğer bireylerden çok daha önemli sorunlarla ve kazalarla karşılaşır.

Çevresel gereksinimler ve istekler konusunda çocuk davranışı ile yetişkin davranışı arasındaki farkların belirlenmesi gerekir. Matthews (basımda) çalışmasında bazı önemli farklara değinerek şunları belirtmiştir:

1. Çocuklar davranışları bakımından yetişkinlerden farklıdırlar. Bir çocuğun bir günde yaşadıkları, bir yetişkine göre içerik ve kalıplaşmış davranışlar açısından farklıdır. Oyun ve eğitim, çocukların günlük deneyimlerinin önemli bir parçasını oluşturur.
2. Çocukların arazi kullanımları ve özellikleri çoğunlukla yetişkinlerden farklıdır; paylaşılsa bile, büyük ölçüde değişik amaçlarla kullanılır.
3. Çocukların girdikleri sayısız çevre ortamı, yetişkinlerin ortamlarından daha fazla kısıtlanmıştır.
4. Çevresel denemeleri sırasında, çocuklar yetişkinler tarafından fark edilmeyen tehlikelerle karşılaşır.
5. Çocuklar, genel anlamda çevre sisteminin yapısına ve özel anlamda arazi kullanımlarını belirleyen ekonomik ve politik karar verme ve yürütme konusuna etki edemezler. Çocuklar için büyük özelliği olan çevreler, yetişkinler tarafından; çocukların gereksinimleri, eğilimleri ve davranışları açısından çok az endişe duyularak belirlenir.
6. Hem çocukları hem de yetişkinleri aynı ortamlar etkiliyor olsa bile; bu yerlerin yorumu ve anlamı pek aynı olmamaktadır. Çocuk ve yetişkinlerin bir çevreyi nasıl

gördükleri, hissettikleri ve verdikleri tepkiler farklıdır. Çevresel planlama konusundaki görüşlerin çakışması da pek olası değildir (Matthews, M.H., basımda, Bl: 13).

Bu sebeplerden dolayı, alanları planlarken, çevresel karar vericilerin, çocukların ilgilerini ele almaları ve düşünmeleri gerekmektedir. Bu kolay bir iş değildir. Çevreyi çocukların büyüdükleri bir yer olarak düşünürken, her çocuğun yıldan yıla geliştiğini de hatırlamak gerekir. Çocuklar hakkında düşünürken; 4-5 yaşındaki çocukla, 9-10 yaşındaki çocuk arasındaki farklar genellikle gözardı edilmektedir.

Çocukların bazılarının güçlü ve içten ilişkiler kurmalarına uygun, çeşitli ve değişik ölçeklerde fiziksel çevrelere ulaşabilme şansları vardır. Fakat bazı çocuklarında komşuluk çevreleri ile hiç ilişkileri yoktur. Bu olanaklar ve olanaksızlıklar bireyin kişilik özelliklerine yansır. Yani, çevrenin çocuklar üzerindeki etkisi çok önemlidir. Çocuklar, yaşamlarını sürdürdükleri yerleşmelerin çevresel niteliklerinden büyük ölçüde etkilenirler. İnşa edilmiş çevrede, bireyler toplumsal rollerini, davranış biçimlerini öğrenir; bu rolleri ve davranış biçimlerini öğrenmenin bir başka yolu da, belirli bir çevrede, diğer çocuklarla birlikte olmaktır.

Çocukların gereksinmelerini ve davranışlarını değerlendirmede, çocuğun yaşadığı konut ve yakın çevresi başlangıç noktasıdır. Literatürde, çocuğun davranışı ve onun çevresiyle ilişkileri üzerine bağlantı kuran çalışmalar vardır. Çocuk ve çevresine ilişkin literatür gözden geçirildiğinde, araştırmalar sosyal ve fiziksel çevrenin çocuklar üzerindeki etkileri; çocukların oyun alanlarında, çok katlı bloklarda ve diğer tasarlanmış çevrelerdeki (tek konutlar, okullar ve çocuk hastahaneleri vb.) davranışları ve beklentileri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Çocukların ilk yıllarındaki çevreleri, içinde buldukları fiziksel ve sosyal ortamlardan oluşmaktadır. Çocukluk yıllarında yaşanan ortamlardaki sosyal deneyimlerin ve özelliklerin ilişkisi çeşitli araştırmalarda ele alınmıştır. Çocuğun fiziksel çevre ile etkileşimi ve fiziksel çevreden beklentileri ve ayrıca kendi gelişiminde etkili olan mekansal gereksinmeler üzerinde yapılmış olan araştırmalar ya da araştırma sonuçlarının tartışıldığı bu bölümde; çocuğa yönelik çalışmalar aşağıdaki başlıklar altında incelenmektedir:

1. Konut, Yakın Çevresi ve Çocuk,
2. Çocukların Oyun Alanları ve Diğer Dış Mekan Kullanımları.

Çalışma, toplu konutlardaki çocukların iç mekan (konut birimi), ara mekan (konut bloğu) ve dış mekan (konut topluluğu)daki gereksinmelerini ve isteklerini saptamayı amaçladığı için; özellikle bu konudaki çalışmalara değinilmiştir.

IV.3.1. Konut, Yakın Çevresi ve Çocuk

Konut, fiziksel özellikleri itibarı ile bir yapı olmakla birlikte, aynı mekansal özellikleri açısından da bir çevredir. Çocuk, yalnızca yaşadığı konut biriminden değil; konutun kat yüksekliğinden, konutun tipinden ve konutun bulunduğu ortamda da etkilenir. Çocuk için konut, ailenin yapısını en iyi şekilde yansıtan fiziksel bir ortamdır. Bu ortamda çocuklara sunulan olanaklar, yetişkinlerin (ebeveynler, planlamacılar, vb...) istekleri, düşünceleri ve dünya görüşleriyle yaratılmaktadır.

Konut ve yakın çevresindeki çocukların gereksinmelerini karşılamanın çözümü; öncelikle çocukların mekansal beklentilerini ve isteklerini bilmekle başlar. Yani, bir kullanıcı tipi olarak çocuğu tanımak gerekir. Konut ve yakın çevresi gelişmekte olan bir çocuk için yaşadığı en önemli ortamlardan biridir. Çocukların; bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimleri bu çevrelerde oluşur.

Aile yaşamının merkezi olan konut, çocuk yetiştirmek için en uygun ortam olarak düşünülür. Konutta aileye sağlanan davranış serbestliği, ebeveynlerin çocuklarını kendi değerlerine göre yetiştirmelerine olanak sağlar. Tüm aile bireylerinin doğal davranmasına ve birbirlerine karşı duygularını belirtmelerine olanak tanır (Sebba, R. ve Churchman, A., 1986, 8).

Gelişen çocuk için konut en önemli ortamdır. Bu ortam sosyal ve fiziksel değişkenleri kapsar ve bu değişkenler çocuk davranışını bağımsız olarak etkiler. Bengtsson'a (1970) göre çocuklu bir aile için ideal konut; içle dış arasında sınır olmadan yaratılandır. Çocuk birinden diğerine serbestçe hareket edebilmelidir; onun eylem alanının genişlemesiyle kendine güven duygusu gelişir. Dış dünya çocuğun deneyimlerini artırır (Bengtsson, A., 1970, 13).

Parke'ye (1978) göre konut; çocuğun sosyal ve bilişsel gelişimini aldığı ilk ortamdır. Çocuğun sonraki sosyal ve bilişsel gelişiminde ilk sosyal ve fiziksel çevresi olan evi; çocuk için önemli bir yere sahiptir. Konutun sosyal çevresindeki değişimin çocuğun bilişsel ve sosyal gelişiminde etkisi vardır. Çocuklar yalnızca ebeveynlerinin olmadığı; kardeşlerinin,

arkadaşlarının, akranlarının, akrabalarının ve diğer yetişkinlerin bulunduğu karmaşık bir çevrede yaşarlar. Tüm bu bireyler çocuğun gelişiminde önemli uyarıcı bir rol oynamaktadırlar.

Çocuklar farklı yaşlarda, konutlarını değişik şekillerde tanımlamaktadırlar. Çeşitli yaşlardaki çocukların konutu nasıl belirledikleri konusundaki çalışmasında, Rand (1980) şu sonuçlara ulaşmıştır:

Beş-altı yaşındaki bir çocuk için konut, ailenin günlük eylemlerindeki paylaşımın sonucunda kazanılmış duygusal bir ortam yaratan olaylar ve nesnelere oluşmuş bir bütünlük oluşturmaz. Bu yaşlarda birtakım temel ayrımlar oluşur. Örneğin; ebeveynin yasaklanmış odası, çocuğa ait mekan ve nesnelere gibi. Bu çağ çocuğu için konut karışıktır. Sosyal ve işlevsel açıdan anlamsız bir zarf gibidir... Biraz daha büyük çocuklar (7-9 yaş) aile tarafından oynanan senaryonun genel düzenini tanımaya başlarlar. Çocuk, ebeveynin rolünü ve yaşam şeklini anlamaya başlar... Bu davranışları gözlerken konut ve çevresindeki sosyal düzeni kavrar. 10-12 yaşındaki çocuklar, konutun mekansal düzenine ve ailenin yapısal kurgusuna ait tüm kuralları anlarlar (Rand, G., 1980, 274-75).

Sebba, konutun çocuğun ilk etkileşim alanı (primary territory) olduğunu şu ölçütlerde vurgular:

1. Çocuk zamanının çoğunu, herhangi bir yerden daha çok evinde geçirir.
2. Fiziksel, sosyal ve kişisel gereksinmelerini, başka bir yerden daha çok en iyi şekilde evinde yerine getirme olanağı bulur.
3. Konut, çocuğun kişilik duygusunun geliştiği ilk ortamdır.
4. Çevrenin organizasyonunda, çocuğun etkisi en güçlü olarak konuttur (Sebba, R., 1986, 28).

Konut yerleşmeleri, yetişkinlerin yaşamlarının önemli bölümünü geçirdikleri yerlerdir. Ancak konut yerleşmeleri, özellikle çocuk yaşamında daha önemli bir yer tutar. Bu tür mikro çevreler, makro çevrelere göre daha sabit ve değişmezdirler. Yıllar içinde az değişikliğe uğrayan konut yerleşmeleri, çocukları da kapsayan gruplar için iyi bir mikro çevre oluştururlar. Bu tip konut yerleşmelerinde çocukların gelişiminde önemli bir yeri olan düzenli hareket ve eylemlerinin mekansal açılımı çok daha fazla geniş ve zengindir (Rapoport, A., 1978, 378).

Toplu konutlarda, çok katlı bloklar en çok uygulanan çözümlerden biridir. Çok katlı bloklar ile ilgili Batı ülkelerinde yapılan araştırmalarda, bu tip yapıların komşuluk ilişkileri ve sosyal yaşam açısından olumsuz bir yapı türü olduğu belirtilmektedir. Çok katlı konut yaşamının çocuklar üzerindeki etkisi birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Bu konuda yapılan araştırmaların bazılarında van Vliet (1983) çalışmasında yer vermiştir.

Akran ilişkilerinde ve arkadaşlık oluşumunda çok katlı yaşamın etkisi literatürde tartışma konusudur. 1940'ların başlarında yapılan İngiliz araştırmaları apartmanların çocukların sosyal ilişkilerini kısıtladığına ilişkin kaygıları belirtmişlerdir (Cooney, 1974; Gittus, 1976, 2. Bölüm). Bu kaygı daha sonra Jephcott (1971), Young (1976) ve Gregorie (1971) tarafından yapılan çalışmalarda tekrarlanmıştır. Bu çalışmalara göre, çok katlı yapılar kendiliğinden ortaya çıkan sosyal etkileşimi engellemekte ve arkadaş kabul etme olasılığını kısıtlamaktadır. Aynı şekilde Rosenberg (1968)'de çok katlı yaşamın sosyal yalıtıma ve insanların birbirlerini tanımamasına neden olduğunu belirtmiştir. Fakat bu konudaki kanıtlar karışıktır. Stevenson et.al (1967) çok katlı yapılardaki ebeveynlerin çocukların arkadaşlarını daha çok evde görmek istediklerini bulmuştur. Böylece ebeveynlerin evin dışındayken denetleyemedikleri olası kötü sosyal etkileri denetim altına alabilmeleri sağlanmış olmaktadır. Filipovitch (1975) çok katlı yaşamın çocukların sosyal etkileşiminde herhangi bir olumsuz etkisini bulamamıştır. Farley (1977) çok katlı yapılarda yaşayan çocukların tek katlı konutlara taşınanlara oranla daha fazla olduğunu bulmuştur. Ancak, bu fark bir yıl sonra kapanmıştır. Saegert çalışmasında (1980) on dört katlı yapılarda yaşayan çocukların kendi binalarında üç katlılarda yaşayanlara oranla daha çok arkadaşları olduğunu bulmuştur. Fakat, bu bulgu konut tipinin arkadaşların toplam sayısına olan etkisini belirtmemektedir. Williamson (1978) çok katlılarda yaşayan Alman ebeveynlerin, yapı tipinin çocukların arkadaşlık kurmalarını engellediğini düşündüklerini belirtmiştir. İtalya'da yaptığı benzer çalışmada, farklı sonuçlar elde etmiştir. Bu çalışmada konut tipi ile böyle bir ilişki bulunmamıştır. Çünkü konut aileye yönelik etkinliklerin merkezi olmuştur ve bu etkinliklerde çocukların yaşlılarıyla olan ilişkilerinden daha önemli tutulmuştur. Bu bulgu, başka çalışmalarla çelişki göstermektedir. Bazı çalışmalarda çok katlı konutlarda yaşayan çocukların tek katlı evlerde yaşayanlara oranla aileleriyle daha az vakit geçirdikleri bulunmuştur (Farley, 1975; Hagarty, 1975). Bu bulguları konut durumundan daha çok, kültürel farklarla açıklamak gerekir (van Vliet, W., 1983, 219-21).

Sosyal bilimler literatüründe çok katlı yapıların çocuk yetiştirmek için çok kötü yerler olduğunu görüşünü destekleyen bazı bulgular vardır. Filipovitch (1977), bir çalışmasında bu bulguların bazılarını değinerek şunları belirtmiştir.

Holme ve Massie (1970) araştırmaları gözden geçirdiklerinde çok katlı yapılardaki çok yoğun yaşamın çocuklar için kısıtlı olanaklara sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Ebeveynler, bu tip yapılarda çocuklarını gözetmenin zor olduğunu belirtmişler ve onlar dışarıda oynarken çocukların güvenliğiyle ilgilenmişlerdir. Holme ve Massie sonuç olarak, çocukların dışarıdaki oyunda çok az zaman geçirdiklerini ileri sürmektedirler. Lipman (1969)'da bu sonuca ulaşmıştır. Holme ve Massie'nin çalışmalarında çocuklar için olanakların kısıtlı olduğu görüşünü, nasıl destekledikleri belli değildir. Tek konutlardaki çocukların konuttan uzak gruplarda ve daha aktif; çok katlılardaki

çocukların evde bireysel ve pasif olduklarını bulmuşlardır. White (1953) çalışmasında, İngiltere'de çok katlı yapılarda, çok değişik oyun etkinlikleri bulmuştur. Mitchell (1971) Hong-Kong'daki araştırmalarının temelinde, çok yoğun konut yerleşmelerinde (high-residential density), konuttaki yoğunluğu azaltmak için, ailelerin çocuklarını denetlemeksizin dışarıda oynamaya cesaretlendirmelerini önermiştir. Bu iki çalışma, Holme ve Massie'nin sonuçlarındaki kuşku arttırmaktadır (Filipovitch, A.J., 1977, 152).

Son yıllarda, sosyal bilimciler çocuklu aileler için çok katlı toplu konutları ağır bir şekilde eleştirmektedirler. Toplu konutlarda en yaygın yapı tipi olan çok-katlı bloklar, kullanıcıların yakınmalarına ve korkularına neden olan tasarım özelliklerine sahiptir. Bu tip yapılardaki en önemli özelliklerden biri yapının kendi yüksekliğidir. Yüksek bloklardaki çocukların anneleri, çocuklarının nerede oldukları ve gösterdikleri etkinlikler üzerinde kontrollerinin olmamasından yakınmaktadır. Heimstra ve Mc.Farling (1974) çalışmalarında bu yöndeki bazı araştırmalara değinmektedirler.

Yancey (1972, 131) bir annenin yüksek binada yaşamaktan dolayı hissettikleri hakkında soruya yanıtını şu şekilde açıklamaktadır: "Böyle yukarı da olmayı sevmiyorum. Sorun çocukları görememem. Çok uzaktalar. Eğer birinin canı yansa, tuvalete gitmek istese ya da herhangi birşey olsa, tamamen çok uzakta. Ve dışarısını göremiyorsunuz. Avlularımız yok". Hall (1959, 159) başka bir kullanıcıdan benzer yorum almıştır. "Aile için bir yer değil; eğer çocuklar onbeş kat aşağıda oyun bahçesinde ise; bir annenin çocuklarını görmesine olanak yoktur." Kumove (1966) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçları yüksek binalarda çocuğun etkinliklerini kontrol etme sorununun çocuğun yaşı ile birlikte arttığını ileri sürmektedir. Yedi yaşından sonra, yüksek binalarda yaşayan çocukların tek aile konutlarında yaşayan çocuklardan daha fazla zaman geçirdiklerini gözlemlemiştir (Heimstra, N.W., ve Mc.Farling, L.H., 1974, 54).

Çok katlı bloklar, çocukların yetiştirilmesinde, özellikle, alt gelir grubundaki çocuklu aileler için, birçok soruna sahip olduğu sonucuna ulaşan çalışmalardan (Rainwater, 1966; 1970; Newman, 1973) sonra; çok katlı bloklarda yaşça daha büyük ve yoksul olmayan çocukların da benzer olumsuz etkilere sahip olma olasılığını ileri süren Farley (1978) çalışmasında ayrıntılı olarak bu soruna değinmektedir. Ayrıca Farley, çalışmasında, eylem çeşitleri ve bireyler arasındaki ilişkinin çok katlı-çok yoğun bloklardaki çocuklarla, aynı sosyal geçmişe (background) sahip az katlı-çok yoğun konutlardaki çocukları kıyaslamaktadır. Bazı çalışmalardaki bulguların bunları doğruladığını şu noktalarla belirtir.

1. Çok katlı yapılarda arkadaşlar, komşular ve aile bireyleri arasında karşılıklı ilişki azdır. Çok katlı toplu konutlardaki bazı eleştiriler bu tartışmayı yaratmışlardır (Jephcott, 1971; Gregorie, 1971),

2. Çok katlılardaki çocuklar evde aile bireyleri ile daha az zaman geçirirler. Bazı araştırmacılar bunu bulmuşlardır (Social Planning Council of Metropolitan Toronto, 1973),
3. Çok katlılardaki çocuklar zamanlarının çoğunu yönetilmeyen veya pasif tipteki eylemlerde geçirirler. Çocukların yapacakları birşeyin olmaması, çok katlı toplu konut yerleşmelerindeki tartışmalar arasında en yaygınıdır (Jephcott, 1971). Bu yapılardaki sınırlı alan, aktif eylemlerin azalması yönünde bir eğilim yaratmaktadır,
4. Çok katlılardaki çocuklar, toplumdaki sevgiyi, dostluğu yansıtan etkinliklere daha az girerler (Kiliseler ve diğer organizasyonlar gibi) (Farley, J., 1978, 149).

Yukarıdaki dört noktayı tartışan Farley, şu sonuçlara ulaşmıştır: Çocukların, kişiler arasındaki karşılıklı ilişkiden yoksun oldukları kanısını desteklememektedir. Karşılıklı ilişkilerin ancak birkaç tipi (arkadaşlarla, komşularla, aile bireyleriyle) ortaya çıkmıştır. Çocuklar arkadaşları ve komşuları ile hemen taşındıktan sonra daha çok zaman geçirmektedirler... İkinci nokta, çok katlılardaki çocuklar, evlerinde tek konutlardaki çocuklardan daha az zaman geçirdikleri yönündedir. Bu, çok katlı bloklarda kısıtlı eylem olanağının olmasından kaynaklanmaktadır. Üçüncü nokta, çocukların eylemleri ile ilgilidir. Çok katlılardaki çocuklar pasif tipteki eylemlere daha çok girme eğilimindedirler. Zamanlarının çoğunu da bu eylemlerde geçirirler. Müzik dinlemek ve tv. izlemek konusunda, tek konut çocuklarından biraz daha ilgili olduklarını belirtmiştir. Son nokta toplumsal katılım ile ilgilidir. Organizasyonel ve dini eylemlere katılım ölçülmüştür. Çok az kullanıcının bu tipteki eylemlere katıldığı saptanmıştır (Farley, J., 1978, 150, 155).

Çok katlı toplu konutlar, yapı yüksekliği ve insan sayısı (yoğunluk) gibi iki önemli özellik ile karakterize edilebilir. Bu niteliklerin her biri yaratılan konut imajında rol oynar. Her biri avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Literatürde yüksekliğin avantajları özellikle temiz hava, ışık, güneş, manzara ve yerden yükseklik nedeniyle sessizliktir (Jephcott, 1971, Adams ve Conway, 1975; Cooper Marcus ve Hogue, 1976). Yüksekliğin dezavantajları olarak yoğunlukla asansöre bağımlılık (Michelson ve Roberts, 1979; Council on Tall Buildings, 1981); çocukların dış oyun alanlarının yerleştirilmelerindeki kısıtlamalar (Adams ve Conway, 1975; Nillson vd.; Cooper-Marcus ve Hogue, 1976; Mackintosh vd., 1977) ve çocukların pencereden düşme endişesi (Jephcott, 1971) kabul edilmektedir. Ayrıca, çocukların ve yetişkinlerin arkadaş ve tanıdık seçiminde çok çeşitliliğin ve olasılığın olması çok katlı yapıların avantajları olarak görülmektedir (Aregger, 1967; Williamson, 1981). Dezavantajları olarak da yoğunlukla gürültü (Cooper-Marcus ve Hogue, 1976); aşırı yükleme nedeniyle kalabalık duygusu (Garthy ve Saegert, 1978), yalnızlık ve insanlarla ilişki kurma güçlüğü

(Adams ve Conway, 1976; Cooper-Marcus ve Hogue, 1976); çocukların arkadaş seçimlerinde kontrol yetersizliği (Cooper-Marcus ve Hogue, 1976; Michelson ve Roberts, 1979) ve komşular arasında koordinasyon sorunlarından (Jephcott, 1971) bahsedilmektedir (Churchman, A. ve Ginsberg, Y., 1984, 28).

Churchman ve Ginsberg (1984) çalışmalarında literatürde ortaya çıkan çok katlı toplu konut düşüncesini; belirli fiziksel, sosyal ve kültürel bağlam içinde İsrail'deki çok katlı konut yaşamı ve deneyimiyle karşılaştırmaktadırlar. Bu karşılaştırma, onların çok katlı toplu konut yaşamını göstermekte ve yoğunluk, komşuluk ilişkileri, çocukların dış alan kullanımları ve yetişkinlerin binadan genel doyumları gibi özel konulardaki deneyimleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sonuçlar, İsrail'i kullanıcıların deneyimlerinin literatürde tanımlanan çok katlı toplu konut düşüncesine benzemediğini göstermektedir. İsrail'de yapılan çalışmada yükseklikle ilgili iki dezavantaj, asansöre bağımlılık ve çocukların pencereden düşme endişesi ve çok sayıda insanla ilgili iki avantaj, yetişkinler ve çocuklar için arkadaşlık kurmak ve çok sayıda insana ulaşabilmek konularında genel bir sonuca ulaşılmıştır (Churchman, A. ve Ginsberg, Y., 1984, 30).

Mısır'da dar gelirli konut alanları ve kontrolsüz yerleşmelerde yapılan tüm çalışmalardaki çoğu yakınmalar; tipik mütevazi konutlarda yaşayan kişilerce çok az mekan olarak belirlenmiştir (Fahmy, N., 1980, 104). Nahmy, bu çalışmasında çocuklarla ilgili olarak şunları saptamıştır:

Çocuklar, çalışma, ödev yapma ve oyun oynama gibi fırsatlarının olmadığı konutlara dolmuşlardır. Çocuklar yakın çevrede oyun için yeterli alan bulamazlar. Konut mekanlarındaki yoğunluk, odaların hem uyuma, yeme, pişirme, yıkama ve konuk kabul etme işlevlerini yerine getiriyor, hem de çocukların çalışması ve zaman geçirmesi gibi eylemlerine cevap veriyor. Uyuma alanları dışındaki tüm mekanlar aile bireyleri tarafından günlük eylemler için kullanılır. Dar gelirli konut alanlarında, ön kapı ve caddeler, pek çok etkinliğin ve sosyal olayların geçtiği, konutun bir uzantısı olarak düşünülür. Bu ortamda, çocuklar herhangi özel bir iç mekandan yoksundurlar, uyumaları çalışmaları için ayrılan hiçbir alan yoktur. Çocuklar nerede uyuyup, çalışabilirlerse, orada uyur ve çalışırlar; oyun için de sokağa çıkarlar (Fahmy, N., 1980, 104).

12 Avrupa ülkesindeki (Avusturya, Belçika, Danimarka, İrlanda Cumhuriyeti, Federal Almanya, Finlandiya, Fransa, Macaristan, Hollanda, Polonya, İsveç, İsviçre) ailelerden, çok katlı konutlara yönelik stratejileri konusunda kısa bir anketi yanıtladıklarını istenmiştir. Yanıtların çoğunda, çocuk oyunları konusunda zorluklardan söz edilmekte; merdiven,

Çalışmada, çocukların dış alan kullanımlarının yaşadıkları kata bağlı olarak da değiştiği belirtilmektedir. Oyun alanının konuta olan uzaklığı, kötü hava koşulları, trafik ve yetişkinler için çekici dış mekanların yetersizliği de çocukların dışarıda olmalarını etkileyen diğer etkenlerdir (Björklid, P., 1979, 250). Çok katlı bloklarda, üst katlarda yaşayan ebeveynler, alt katlarda yaşayan ebeveynlerden daha fazla dışarıya çıkmaktadırlar. Kullanıcılar tarafından; üst katlardan çocukları görmenin, onlara seslenmenin ve onları duymanın kolay olmadığı belirtilmiştir (Björklid, P., 1977, 152). Dış alanlarda, kışın daha az etkinlik meydana gelmektedir. Çocuklar öğlen saatlerinde biraraya gelmektedirler. Birçok yetişkin çocuklarını denetlemek için dışarıdadır. Ebeveynler, çocukların etkinliklerine çok az katılmaktadırlar (Björklid, P., 1977, 154).

Çocuklar için konut bölgesi, bir fiziksel yerleşim olmaktan daha çok şey ifade eder, adeta sosyal bir dünya tanımlar. Çocukların günlük yaşamlarında bu çevreler önemli bir rol oynar.

Komşuluk çevresinin, çocuk oyunlarını ve örüntülerini nasıl etkilediğini araştıran çalışma Oakland-California'da farklı dört yerleşmede (konut yerleşmelerinin çoğunu temsil eden) yaşayan çocuklar ve ebeveynleriyle yürütülmüştür. 764 çocuk (11-12 yaş) ve ebeveynleriyle çocukların okul dışı zamanlarını nasıl geçirdikleri konusunda, konutlarında görüşmeler yapılmıştır. Berg ve Medrich (1980) çalışmalarında oyunu, iki nedenden dolayı önemsediklerini belirtmişlerdir:

Birincisi, oyun çocukların günlük yaşamlarının merkezidir. Etkinliklerin çoğu (okul dışı zamanlarda) konutun dışında fakat yakınında bir yerlerde geçmektedir. Bu anlamda bakıldığında, komşuluk çevreleri (çocuğun gittiği ilkokulun yakın çevresinin fiziksel sınırlarını belirtir) oyun için olanak vermektedir. **İkincisi**, çocukların nerede oynayıp oraya nasıl ulaşacağı; nerede oynayıp kiminle oynayacağı sorunları çocuklar kadar ebeveynleri de son derece ilgilendiren konulardır (Berg, M., ve Medrich, E.A., 1980, 323).

Araştırmanın sonuçları; çocukların gelişmiş ve gelişmemiş; donatımlı ve donatısız oyun alanlarının ikisini de istediğini göstermektedir... Nüfus yoğunluğu (özellikle de çocuk nüfusu) çocuklar açısından pek çok yönden önemlidir. Çocuk yoğunluğunun düşük olduğu yerlerde, insan ilişkileri daha resmidir. Çocukların yoğun olduğu yerlerde ilişkiler daha samimidir (Berg, M. ve Medrich, E.A.; 1980, 338-39).

Caddeler oyun etkinliklerine engel olurken, aynı zamanda da oyun için olanak yaratırlar. Bu programlanmamış mekan evrensel olarak bütün çocukların ilgisini çeker (Lynch vd., 1977;

Jacobs, 1961; Gans, 1962; Barker ve Wright, 1955). Görünen ve varolan tehlikelerine ve de sayısız oyun alanına karşın çocuklar, caddeleri daha ilginç bulmuşlardır (Berg, M. ve Medrich, E.A., 1980, 340-41). Güvenlik sorunları da oyunları etkilemektedir. Çalışmada güvenlik sorunları; kişisel güvenlik (yaralanma, zor kullanma, taciz, saldırı vb. gibi) ve genel güvenlik olarak iki açıdan ele alınmıştır. Çalışmanın yapıldığı komşuluk çevrelerinde, trafik güvenliği sorun oluşturmuş ve hem çocukların hem de ebeveynlerin etkinliklerini etkilemiştir (Berg, M. ve Medrich, E.A., 1980, 342).

Berg ve Medrich, çalışmanın sonucunda vardıkları sonuçları şöyle açıklamışlardır:

Bizler kendimizi çocuklara yönelik, onların gereksinmelerine karşı duyarlı bir kültür olarak düşünürüz. Ancak, bulgularımız, kent-içi yapılaşmış çevrede, çocukların gereksinmelerine genellikle pek aldırış edilmediğini, hatta ihmal edildiğini göstermektedir. Komşuluk çevrelerinin hiçbir özel grup için tasarlanmış olması gerekmez. Komşuluk çevreleri, çocukların günlük yaşamında çok önemli bir rol oynadığından, bir politika ve planlama eylemi olarak özel bir dikkat gerektirmektedir. Çocuklar oldukça esnek ve başarmak isterler. Onların gereksinmelerine daha az karşılık vermemiz olası değildir (Berg, M. ve Medrich, E.A., 1980, 343-44).

Honark (1980) Bangkok'taki çocukların dış mekan kullanımlarıyla ilgili araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

Bangkok'ta düşük gelirli ailelerin çoğu marjinal yerleşmelerde yaşamaktadırlar. 6-14 yaşları arasında okula gitmek zorunda olan çocuklar, okulda sabahları ve öğle teneffüsünde; okul bahçesinde oynama şansına sahiptirler. Okul sonrasında, bir çoğu aile gelirine katkı olması için para kazanarak ailelerine yardım etmektedirler. Orta ve yüksek gelirli ailelerin çocuklarının sahip oldukları kadar fazla oyun oynayacak zamanları olmayan çocuklar zamanları olduğunda da, genellikle manastırların önündeki açık alanlar ya da kaldırımlar gibi en yakın ve en kolay ulaşılabilir noktalara gitmektedirler.... Açık alanlara daha kolay ulaşan, orta ve yüksek gelirli ailelerin çocuklarının bu alanları kullanacak hem daha çok zamanları, hem de fırsatları vardır. Bu kesimdeki çocuklar kendi konutlarında ya da komşularda; yerleşim bölgelerindeki parklarda, tenis kortlarında, yüzme havuzlarında ve fuar alanı gibi yerlerde oyun oynama olanağına sahiptirler. Düşük gelirli aile çocuklarının hepsinin oyun için konutlarının dışındaki halka açık, açık alanları kullanma zorunluluğu var iken, orta ve yüksek gelirli aile çocuklarının çoğunun kendi konutlarında oyun oynayacak yeterli açık alanları vardır (Honark, C., 1980, 139-140).

Honark, çalışmasında 4-14 yaş arası çocuklar için bölgede ve mahallede en çok istenen şeyin oyun parkları ve küçük açık alanlar olduğunu belirtmiştir.

Churchman ve Ginsberg (1984) İsrail'de yürüttükleri bir çalışmanın sonucunda 4-5 yaşındaki çocukların % 52'sinin, 6-7 yaşındakilerin % 9'unun, 8-13 yaşındakilerin ise % 1'inin dışarıdaki oyunlara katılmak için kısıtlandıklarını ve çocukların % 12'sinin evde yalnız başına oynadıklarını belirtmişlerdir. Hiçbir binanın çevresi, çocuk oyununa uygun olarak düzenlenmemesine karşın, çocuklar genellikle bina yakınlarında oynamaktadırlar. Çocukların dışarıdaki oyunlarında, konutlarıyla ilişkileri kat yüksekliğine bağlı olarak değişmektedir. Birinci katta yaşayanların % 70'i çocuklarının nerede olduğunu görmekte ve onların seslerini duymaktadırlar. Yukarı katlarda oturanlarda (13-20 kat) bu oran % 31'dir (Churchman, A. ve Ginsberg, Y., 1984, 36-37).

Londra, bir güneydoğu İngiliz Banliyösü ve Wales'de yarı-kırsal bir sahil kasabası olmak üzere üç farklı yerleşmede gerçekleştirilen araştırmaya 7-15 yaş grubundan 3000'den fazla kız ve erkek çocuk katılmıştır. Çocukların, oyun alanları kullanımları ve seçmeleriyle ilgili sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen sonuçlar şöyledir:

Londa'daki çocukların % 79'u yasak alanlarda oyun oynamaktan söz etmekte; % 72'si oyun olanakları açısından macera oyun alanlarını yeğlemekte; % 50'si geçici oyun olanaklarına ilgi duyduğunu belirtmekte; yalnızca % 12'si elemanlı oyun alanlarını kullanmakta olduğunu belirtmiştir. Sahil Kasabası'ndaki çocukların % 80'i bölgesel bir oyun alanını kullanmaktan hiç söz etmemekte, % 52'si bu alanları sıkıcı bulmakta; % 60'ı sokaklarda oynamakta veya eve kapanmaktadırlar (Chilton, T., 1991, 19).

Aynı çalışmada eğer oyun alanları ilginç hale getirilseydi orada oynar mıydınız? sorusuna % 75'i evet yanıtını vermiştir. Eğer bir seçme olanağınız olsaydı ne tür bir oyun alanınız olsun isterdiniz? sorusuna ise tüm yaş gruplarının % 55'i yanıt olarak macera oyun alanı istediğini belirtmişlerdir (Chilton, T., 1991, 20). Chilton, gözlemleri sırasında çok fazla sayıda çocuğun sokaklar, yollar, duvarlarla çevrilmiş özel alanlar, garaj çatıları, oto yıkama yerleri, tren yolu geçitleri, alışveriş merkezleri ve sahanlıklar gibi yasak yerlerde oynadığını farketmiştir. Bu çocukların kendi çevrelerindeki oyun alanlarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. İlginc oyun alanlarının eksikliği çocukların ve gençlerin davranışlarını etkilemektedir. Hiç bir oyun alanına ilgi göstermeyen çocuklar, bu alanları fazla kısır ve sıkıcı bulmaktadırlar; çünkü bu oyun alanları çocuklara kendini bulma olanağı vermemektedir. Chilton yaşadığı bu sonuçlardan sonra, bazı önerilerde bulunmuştur. Çocukların kapı önünde oynama özelliklerini, ebeveynlerin güven duygusu isteğiyle birleştirerek kapsamlı ve aşamalı bir düzenle oyun alanları sağlanmalı ve çevredeki oyun olanakları ailelerin isteklerine yanıt vermeli ve her yaşta bireyin katılımına elverişli olmalıdır (Chilton, T., 1991, 20, 22).

Çok katlı konut yerleşmelerinde çocukların, park alanlarında, binaları çevreleyen kaldırımlarda, giriş hollerinde, bekleme alanındaki asansörler civarında, koridorlarda ve asansörlerde oynadıkları açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Birçok çocuk oturmak ve ayakta durmak ve diğerlerini izlemek ya da yalnızca konuşmak gibi pasif eylemlerle uğraşmaktadırlar. Çok katlı konut yerleşmelerinde bazı çocuklar da, bisiklete binmekte, top oynamakta veya ip atlamaktadır. Pasif eylemlerle kıyaslandığında bunlar daha azdır.

Becker'de (1976) çalışmasında, yerleşmelerdeki alanları çocukların hangi amaçlarla nasıl kullandıkları yönündeki bulgularını şöyle belirtmiştir:

Yerleşmelerdeki tüm alanlar oyun için kullanılabilir. Sert ve beton yüzeyli otopark alanları ve patikalar bisiklete binmek için kullanılır. Tepelerin, yamaçların olduğu yerlerde bisiklete binmek, yuvarlanmak ve kaymak için kullanılır. Kaldırımlar ve avlular gibi genel alanlar çeşitli yaş gruplarının sosyal etkinlikleri için çekici yerlerdir. Okulöncesi çocukların oyunları konut birimine yakın yerlerde meydana gelir; çünkü bu alanlar yetişkin gözetimi için uygundur (Becker, F.D., 1977, 110).

van Vliet (1983) çalışmasında, apartman yaşamı ile ilgili olarak çocukların oyun etkinliklerinin incelendiği bazı çalışmalardan örnekler vermiştir:

Stewart (1970) Venezuela'da yapılan bir çalışmadan bahsetmektedir. Yüksek binalarda yaşayan insanlar, binaları çocukların kolayca girip çıkabileceği ve serbestçe oynayabilecekleri şekilde değiştirmişlerdir. Çocukların oyun etkinlikleriyle ilgili birçok çalışmada (Becker 1974; Bromley, 1979, Maizels, 1961; Hole, 1966; Holme ve Massie, 1970; National Council of Women of Great Britain, 1969; Duwall, 1981) ebeveyn kontrolünün ve evin dışına çıkabilme kolaylığı iki önemli bilgi olarak ortaya çıkmıştır. Hart (1978) apartmanlarda ebeveynlerin çocukların evin dışındaki davranışlarıyla ilgili olarak, ya hep ya hiç yaklaşımını benimsediklerini belirtmiştir. Ebeveynler ya çocukların istedikleri yerde oynamasına izin vermekte ya da onları aşırı koruyarak sürekli evde tutmaktadırlar. Çocukların yaşı bu konuda önemli bir etken olmaktadır. Avusturalya'da yapılan bir çalışmaya göre (Stevenson vd., 1967, 92) 20 katlı bir apartmanda yaşayan küçük çocuklar dört katlı bir binada yaşayan aynı yaştaki çocuklara göre daha fazla evde oynamaktadırlar (van Vliet, W., 1983, 221).

Filipovitch (1981) çocukların konut çevresini nasıl kavradıkları hakkında hazırladığı raporda, bu konu ile ilgili olarak şu çalışmalara değinmiştir:

Marcus (1978) çocuğun dünyasında açık mekanlar ile gizlenilecek mekanların çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Fakat, bunlar yetişkinler tarafından gözden kaçırılmaktadır. Brower (1973) parkların ve düzenlenmiş oyun alanlarının olmasına karşılık; çocukların kaldırımları ve ara sokakları yeğlediklerini belirtmektedir. Pollowy (1977) açık mekanların çocuklar tarafından, kişilerin sandığından daha az kullanıldığını

belirtmektedir. Okul çağında bir çocuğun daha çok kullandığı mekan, odası veya kendisine ait olan bir kapalı mekandır. Bu sonuç Ladd (1972)'in çalışmasında da vardır (Filipovitch, 13, 1981, 258).

Çocukların oyun gereksinmelerini karşılayan birçok oyun alanı bir salıncak, kaydırak ve bazı metal tırmanma elemanlarıyla tanımlanabilir. Birçok araştırmacı, çok aileli toplu konut yerleşmelerindeki çeşitli türdeki çocuk oyun alanlarını kapsayan ölçütler ve gerekçeler konusunda örnekler vermişlerdir. Hayward vd. (1974) üç yaygın tipteki geleneksel (traditional), modern (contemporary), macera (adventure) oyun alanlarını tanımlamışlardır. Etkinliklerin farklı tiplerini ve birbirleriyle ilişkili kullanıcı gruplarını da araştırmışlardır.

Becker (1976, 1977) Hayward'ın oyun alanları üzerindeki bu çalışmasını şöyle özetlemiştir:

Geleneksel oyun alanları genellikle salıncaklar, kaydıraklar, tahterevalli ve tırmanma demirlerini kapsayan elemanlarla belirlenir. Bu oyun alanları çoğunlukla okullarda, toplu konut yerleşmelerinde ve semt parklarında yer alır. Kullanıcıları denetimli (yetişkinler veya daha büyük çocuklar ya da gençler) çocuklardır. Bu çocukların etkinlikleri genellikle salıncak merkezlidir. **Modern oyun alanları**; değişik formları, dokuları ve farklı yükseklikleri ve de heykelsi görünüşlerindeki vurgular ile karakterize edilirler. Çocuklara çoğu kez yetişkinleri eşlik eder. Fakat oyun elemanlarına birçok sayıda farklı donatı ilave edilmiştir. Bunlar arasında engebeli kaydıraklar, mağaralar, tüneller ve tırmanma aletleri vardır. **Macera oyun alanları** belirli donatı parçalarının bulunmayışı ile belirlenirler. Oyun materyali; toplanmış tahtalar, çiviler, halatlar ve lastiklerden oluşur. Çocuklar istedikleri herşeyi kurabilirler. Etkinliklerin merkezi; çocukların kendi yaptıkları klüp binaları (club-houses)dır. Çocuklar, burada, konuşup müzik dinlerler, yerler, içerler, el işleri yaparlar ve kitap okurlar (Becker, F.D., 1976, 545-46; Becker, F.D., 1977, 108).

Rothenberg (1974) çalışmasında, New York kentinde hangi tipteki oyun alanları kullanılmaktadır? Bunlar okul yaşındaki çocuklar için yeterli midir? Çocuklar bu oyun alanlarını nasıl kullanmaktadırlar? Bu oyun alanlarına kimler gelmektedir? gibi sorulara yanıtlar aramağa çalışmıştır. İlkokul çocukları tarafından kullanılan birbirinden farklı üç oyun alanı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu alanlar, geleneksel, çağdaş, macera oyun alanları olarak tanımlanır. Geleneksel oyun alanları; genellikle, okulların, toplu konut yerleşmelerinin ve semt parklarının bir parçasıdır. Çoğunlukla salıncak, kaydırak, tahterevalli ve tırmanma demirlerinin bazı tiplerini içerir. Çağdaş oyun alanları, değişik form, doku ve yükseklikteki güzel ve hoş düzenlemelere önem verir. Bazı geleneksel oyun alanları elemanlarını da içeren macera oyun alanları İngiliz macera oyun alanlarından uyarlanmıştır. Geleneksel oyun araçlarından daha çok, kullanılmış ahşap, lastik, vb. gibi oyun elemanlarını bulundurulur. Bu oyun alanları çoğu kez, boş, korunaklı arazilerde başlamıştır. Çocuklar kendi ilgilerini

geliştirmek üzere, alanı planlamaya ve yeniden planlamaya özendirilmişlerdir (Rothenberg, M., 1974, 123). Her oyun alanında gözlemlenen davranışlarda bir örnek etkinlik saptanmıştır. Bu örnek etkinlikler: Geleneksel oyun alanlarında sallanma, çağdaş oyun alanlarında çok yönlü bir donatıyla oynama ve macera oyun alanlarında klüp binası etkinlikleridir (Rothenberg, M., 1974, 126). Bu etkinlikler doğrudan doğruya fiziksel çevrenin biçimi ve yapısı ile ilişkilidir.

Farklı yaşlardaki ve cinsiyetlerdeki çocukların, hatta zaman boyunca aynı çocukların değişik oyun deneyimlerine gereksinimleri vardır. Çocuklar salıncaklardan ve kaydıraklardan hoşlanırlar ve onları kullanırlar, fakat geleneksel ve modern oyun alanlarında bulunan belirli tipteki elemanlar ile etkinlikleri sınırlıdır. Macera oyun alanlarındaki oyun, çocukların hayal gücü ile sınırlıdır; fakat özendiricidir ve materyallerin kullanılabilirliği çeşitli olanaklar sağlar; ancak bunların kullanımı kültürel normlarla kısıtlı olabilir (Becker, F.D., 1977, 108).

Untermann ve Small (1977)'da çalışmalarında macera oyun alanlarının özellikleri konusunda şunları belirtmişlerdir:

Bir macera oyun alanı, temel oyun deneyimlerini sağlamalıdır. Yapıcı ve yıkıcı türdeki oyunun her ikisi de olmalı ve çocuk kendi yaratıcılığını kullanmakta özgür olmalıdır. Çocuğa kendi deneyimlerini örgütleme ve düzenleme fırsatları sağlamalıdır. Macera oyun alanlarında toprak, taş, tahta, su, ateş ve hergünkü ana malzemeler bulunmalıdır. Böylelikle, çocukların yaratma gücüyle sonsuz çeşitlilikte strüktür, form ve kullanım ortaya çıkar (Untermann, R. ve Small, R., 1977, 270).

Geleneksel oyun alanlarının çocukların dış alan etkinlikleri için doyurucu bir çevre sağlamadığını belirten Matthews (basımda) çalışmasında farklı tipteki oyun alanları üzerinde yapılmış çeşitli çalışmalara değinmiştir:

Frost ve Klein (1979, 46) geleneksel oyun alanlarını, tek fonksiyonlu elemanların bir koleksiyonu olarak tanımlarlar; atlı karıncalar, tahterevalliler, tırmanma demirleri, kaydıraklar ve salıncaklar. Bu çevreler statik, güvenli ve yetişkinlerin dikkatini çeker şekilde tasarlanmıştır. Brown ve Burger (1974) geleneksel oyun alanlarının tekdüzeliğine karşın, çocukların dış rekreasyonel gereksinmelerine yönelik planlanmış tek çevre olduğunu belirtirler (Matthews, M.H., basımda, b.: 13).

Çocukların oyunu için çevresel ortamlar olarak geleneksel oyun alanlarının değeri üzerindeki ilgiler, çağdaş oyun alanlarının gelişmesini arttırmıştır. Bu oyun alanları eleman isimleriyle tanımlamaz. Matthews bu konuda çalışmasında şu araştırmalara yer vermiştir:

Rohane (1981) çağdaş oyun alanlarını, oyun alanı tasarımında ilerleme olarak tanımlar; çünkü gelişime uygun etkinlikleri sağlar ve destekler. Rohane, bu oyun alanlarının en azından 4 farklı eylem fırsatı önermesini ileri sürmüştür. Bunlar: 1) Rol oyunu, fiziksel beceriler ve yaratıcı-yapıcı oyunlar için mekanlar, 2) Düzenlenmiş ve doğal arazi parçalarının her ikisini kapsayan mekanlar, 3) Çocukların suyla oynayabilecekleri alanlar veya çevrelerindeki başka yerlerdeki deneyimler gibi, 4) Çocukların mekansal çevrelerindeki farklı bileşenlerle deneyebilecekleri ortamlar, asansörler, tüneller, sınırlar ve patikalar gibi... Henninger (1977)'de geleneksel ve çağdaş oyun alanlarının farklı tipteki oyunlara davetkar olmasını ve ortamların birbirlerini değişik tipteki oyunlar ile tamamlamalarını önermiştir... van Valkenberg (1978) ve Strickland (1979), her ikisi de, çağdaş oyun alanlarının geleneksel oyun alanlarından daha uzun süre ve daha sık kullanıldıklarını bulmuşlardır. Ayrıca çağdaş oyun alanları genellikle, daha çok oyunun eğitimsel değerleriyle desteklenmektedir... Callecod (1974) ve Kruidenier (1978)'in saptamalarına göre çocuklar meydan okuyucu bu ortamın karmaşıklığından hoşlanırlar... Çağdaş oyun alanları yaratıcı oyunlara uygun mekanlar önerse de, Pollowy (1977) genel olarak oyun alanının çocuğun çevresel gereksinmelerine karşılık verecek tek planlama olarak görülmesini eleştirir (Matthews, M.H., basımda, bl: 13).

Günümüzde toplu konut yerleşmelerinde erkek çocuklar dış çevreyi çok fazla kullanırken; kızlar daha çok iç mekandadırlar. Kızlar için, dış mekandaki yasaklanmış yerlerdeki deneyim ve elde edilen bilgi eksikliği, daha sonraları çevrelerini değiştirmelerini daha da zorlaştırmaktadır. Bu yüzden dış mekân tüm yaş ve cinsiyet grupları için uygun olmalıdır. Diğer etkinliklerde olduğu gibi oyunda da cinsiyet farklılaşması vardır. Çocukların farklı gereksinmelerini karşılayacak, uyaracak ve de etkinliklerini yapmak için eşit olanaklar yaratılırsa; çocukların etkinliklerindeki cinsiyet sınırlaması da kırılabilir.

Sosyal ve kültürel normların üstünlüğü, genellikle kızlardan daha çok erkekleri keşfetmede, araştırmada, denemede, riske atılmakta ve rekabet etmekte cesaretlendirir. Becker çalışmasında, çocukların oyun davranışlarındaki belirgin cinsiyet farklılıklarını araştıran çeşitli çalışmalara değinmiştir:

Coates ve Bussard (1974) alt ve orta gelir grubundaki sakinleri kullanarak yaptıkları çok küçük bir örnekte, kızların etkinliklerinde, ebeveynleri tarafından, erkeklerden daha çok kısıtlandıklarını bulmuşlardır. Benzer bir biçimde, Cooper-Marcus (1974) erkeklerin kızlardan daha çok belli oyun davranışlarıyla ilgilendiklerini; kızların erkeklerden daha çok yerleşmelerde yalnız gezindiklerini ve yürüdüklerini ve de erkeklerin kızlardan daha çok oyunlarında model uçak, topalar ve sopalar gibi nesnelere kullandıklarını bulmuştur. Açıkça bu davranışlar, erkekleri kızlardan daha çok -keşfetmeye, deney yapmaya ve riske girmeye ve de yarışmaya cesaretlendirir (Becker, F.D., 1976, 546-47).

Dış alanların kullanımında tüm çocuklara eşit fırsatlar verilmelidir. Bu ancak bilinçli bir fiziksel planlama ve de kızları dış mekânın üstünlüklerinden yararlanmak için özendirme

yoluyla başarılabilir. Bu yolla, çocuklar, yetişkinler gibi çevrelerini etkileyecek ve değiştirecek kararlar verebilirler, sorumluluk alarak deneyim kazanabilirler.

Çocukların büyük bir çoğunluğu yazın dışarıda oynamayı yeğler; hatta kışın da dış alan oyunu önemlidir. Çocukların dış mekan etkinlikleri mevsime, günün zamanına ve havaya bağlı olarak değişir. Björklid (1977) çalışmasında dış alan oyununun sabah 10'la öğlen saati arasında ve de öğreden sonra 15-17 arasında daha yoğun olduğunu saptamıştır (Björklid, P., 1977, 148).

Kullanıcıların gereksinmelerine yeterli olmayan çok katlı yapılar, özellikle küçük çocuklu ailelere yönelik sorunların kanıtlarla belirtilmesine karşın, inşa edilmeğe devam etmektedir. Okul yaşındaki çocukların psiko-sosyal gelişimleri için, konutlarına yakın olanaklarının olması önemlidir. Çocukların oyunlarının hepsi (tırmanma, koşma, sallanma, top oyunları, bisiklete binmek vb.) mekana ve gürültü yapma özgürlüğüne gerek duyarlar. Konutlarına yakın, engelsiz ve gelişigüzel oynayabilecekleri alanlara gereksinmeleri olan çocukların; okul tatillerinde, okul öncesinde ve sonrasında, hafta sonu boyunca ve ara tatillerde oyuna zamanları vardır.

Churchman (1980) bir çalışmasında, çocukların dış mekanların esas kullanıcıları olduğunu vurgulayarak, konut alanlarının tümüyle çocukların psikolojik ve fiziksel gereksinmelerini ve güvenliklerini karşılayacak şekilde, çocukların oyununa uygun olarak planlanması gerektiğini belirterek bazı önerilerde bulunmuştur:

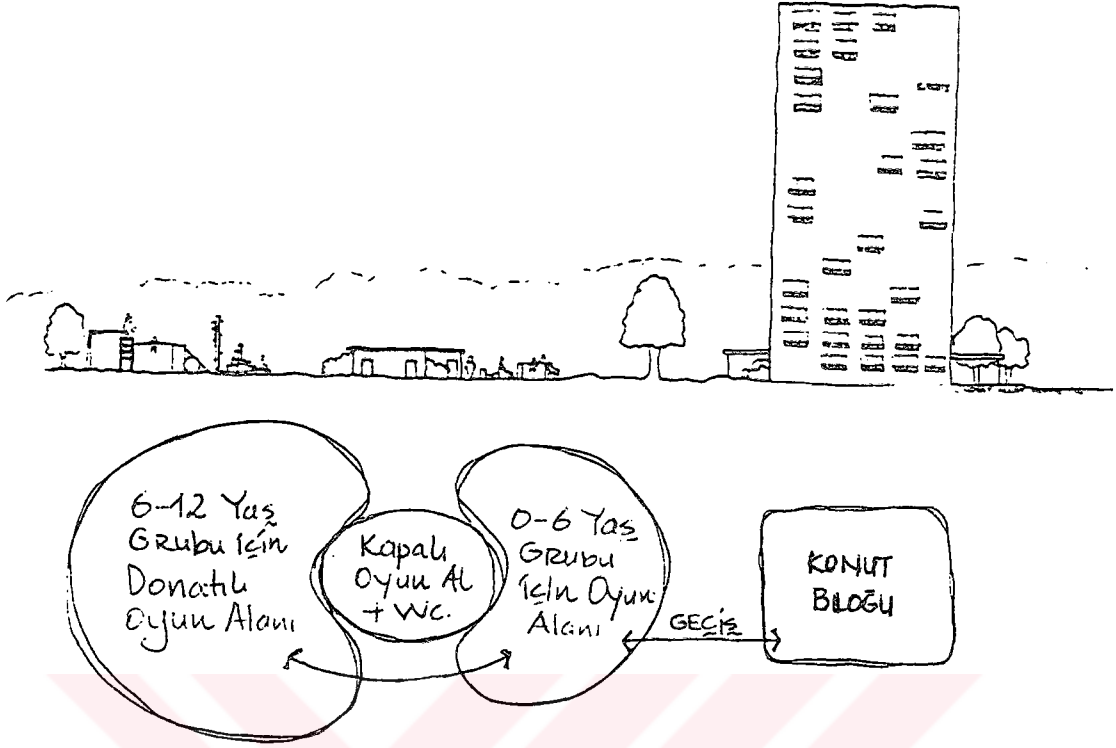
- 1) Motorlu araç trafiğinden uzak olmalıdır,
- 2) Kullanılan tüm oyun donatımı kadar, diğer elemanlar da örneğin istinat duvarı, parmaklıklar tehlikesiz olmalıdır,
- 3) Kullanılan yüzeyler, değişik yaş gruplarından çocukların gereksinmelerini karşılamak için yeterli çeşitlilikte olmalıdır. Daha küçük çocuklar için toprak, kum ve su; top oynamak, bisiklet ve paten için kaplamalı yüzeyler; rahatlamak ve yuvarlanmak için çim alanlar,
- 4) Fiziksel elemanların ve mekanların ölçeği, çocukların vücut ölçüleri, yetenekleri ve düşünceleri ile uyum içinde olmalıdır,
- 5) Alanlar, güneş, rüzgar ve yağmur etkenlerinden uzak olmalıdır,
- 6) Diğer konut sakinlerini rahatsız etme önlenmelidir. Çocuklar genel eylem merkezlerinin yakınında olmayı yeğlerler. Bu düzenleme, onların etkinliklerini etkilemeyecek şekilde olmalıdır,
- 7) Küçük çocukların kendi başlarına dışarıda oynayabilmeleri için oyun alanları konuta yakın olmalı ve görsel bağlantı açısından da konutla ilişkili olmalıdır (Churchman, A., 1980, 107).

Marcus ve Hogue (1977), çalışmalarında tek aile konutu ile çok katlı konutları çocuklar yönünden karşılaştırmışlar ve bu konudaki bulgularını şöyle özetlemişlerdir:

Tek aile konutunda çocuklar son derece uyumludurlar ve gereksinimleri için uygun olan alanları kullanırlar. Çocuklar arka bahçede ve bodrum katında saklanacak veya fantezi yaratacak yerler; yaya kaldırımlarında ve sokaklarda (trafiğin yoğun olmadığı) top oynayacak ve bisiklete binecek alanlar bulurlar. Genellikle konuttan sokağa görsel bağlantının olduğu durumlarda, çocuklar arkadaşlarının dışarıda oynadığını kontrol ederler ve onlara katılmak için dışarı çıkarlar. Ebeveynler, çocukları yemek için kolaylıkla eve çağırabilirler, çocuklar birşeyler atıştırmak veya tuvalete gitmek için kolaylıkla geri dönebilirler. Çok katlılarda, bu yaşın çocukları, -okulöncesi çağın çocuklarından farklı olarak- asansörü kullanabilseler de ve kısa süreli olarak ebeveynlerinin görüş mesafesinin dışında oynayabilecek kadar sorumluluk sahibi olsalar da, konutun dış mekan oyun alanına olan yatay ve düşey uzaklığı nedeniyle ciddi problemler ortaya çıkmaktadır. Örneğin 1) Ebeveynler çocuklara küçük bir işi hatırlatmak için, veya yemeğin hazır olduğunu söylemek için kolaylıkla seslenemezler. 2) Çocuklar kolaylıkla ve gelişigüzel arkadaşlarını eve getiremezler veya unutulmuş bir oyuncak için ya da tuvalete gitmek için geri dönemezler. 3) Üst katlardaki çocuklar dışarıda oynayan arkadaşlarını tanıyamazlar. 4) Çocuk yaralansa veya bir kavgaya karışsa yardım için ebeveynlerine kolaylıkla seslenemez. 5) Çocukların yetişkinleri ile olan ilişkileri azalır. 6) Erkek çocuklara, daha erken yaşlarda, kız çocuklardan fazla sınırsal özgürlük verilir. Çok katlıların çevresindeki açık ve düz alanlar (top oyunları için) kızlardan daha çok erkeklerle hitap eder. Kız kullanıcılar, çok katlı yaşamda erkeklerden daha çok kısıtlanırlar (Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 262-63).

Araştırmacılar, çalışmalarında alandaki çocukların yoğunluğundan ortaya çıkan bazı sorunlara da değinmişlerdir. Bu sorunlar çok katlılara özgü değildir; çok yoğun yerleşim merkezleri içinde geçerlidir.

1) Çok yoğun alanlardaki farklı ve çok sayıda çocuğun bir arada oynaması; ebeveyne, çocuklarının birlikte oynadığı kişi üzerinde kontrol endişesi doğurur. Tek aile durumunda insanlar genellikle daha taşınmadan komşularının kim olduğu hakkında fikir sahibi olurlar. 2) Çok sayıda çocuğu minimum düzenleme ile barındırmak için tasarımcı çitleri, çalılıkları, gizli yerleri, tırmanılacak ağaçları, vs., -tek ailelik bir evde çocuğun arka bahçesinde bulabileceği doğal özellikleri- eleyebilir. Çok katlılardaki çocuklar sıklıkla sert yüzeyler ve "sakın basmayın" yazılı çim ve toprak örtünün bileşimiyle karşı karşıya gelirler. Bunlar top oynamayı, koşmayı, malzeme kullanmayı, hatta bisiklete binmeyi kısıtlar. Daha düşünmeye yönelik (mahremiyet gerektirir) veya hareketsel (değişebilir, dönüşebilir çevre gerektirir) etkinlikler özendirilmez; hevesleri kırılır. 3) Çok katlı yerleşimlerde açık alan çoğunlukla çevredeki caddelere taşar. Alan herhangi bir şekilde sınırlandırılmamıştır ve caddeler işlektir. Dolayısıyla ebeveynler çocuğun görüş ve seslenme mesafesinin dışında olması ve caddelere çıkması yüzünden çifte endişe yaşarlar. Sonuç olarak çocuklar günün büyük bir kısmını daha çok evlerinde geçirirler (Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 263-264).

Şekil 9: Çok Katlı Bloklar İçin Önerilen Oyun Alanları

Kaynak: Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 262.

Bu sonuçlardan sonra, Marcus ve Hogue (1977), çalışmalarında, çok katlı konutlar için tasarım önerilerinde bulunmuşlardır:

- 1) Çocukların oyunlarından ebeveynleri ayırmak için bir veya birkaç yetişkin oyun lideri olarak görev alabilir.
- 2) Bu oyun liderlerinin görevlerini kolaylaştırmak için oyun alanları a) yerleşmenin çevresini çocukların caddeye çıkmasını önlemek için çit veya yeşil elemanla çevrilebilir, b) tuvaletler ve ıslak mekanlar olmalıdır ki, çocuklar kendi katlarına çıkmak zorunda kalmassınlar, c) oyun liderlerinin faydalanacağı küçük bir malzeme deposu olmalıdır, d) tırmanma, sallanma, kayma, denge, atlama gibi geniş kapsamlı oyun araçlarıyla donatılmış olmalıdır (Bkz. Şekil 9).
- 3) Bütçeler oyun liderine uygun olmadığı durumlarda, gezici oyunlar sağlanmalıdır (genelde okul günleri 16.00-18.00 arası, tatillerde daha uzun).
- 4) Daha büyük çocuklar, okulöncesi çocuklara göre daha geniş bir hareket alanına sahiptirler ve büyük gruplarda oynamayı severler. Bu yüzden oyun alanları çok sık olmak zorunda değildir. Buna karşın, bu yaş çocukları, okulöncesi çocuklarından daha çok gürültü yaptıkları için konumlanma, yakında oturanları rahatsız etmeyecek şekilde olmalıdır.

- 5) Genelde büyük kardeşler küçüklere göz-kulak olduğu için büyük çocukların oyun alanına küçük çocuk oyun alanı koymalıdır. Yine de iki farklı yaş grubu güvenlik açısından ayrı olmalıdır.
- 6) Bu yaş grubu, hareketli ve değişikliklerle çok ilgili olduklarından, ilginç ve özendirici bir bisiklet yolu alanın içinde ve etrafından dolaşmalıdır.
- 7) Çocukların dış oyunları çimden çok, sert yüzeyler üzerinde olduğundan bina girişlerinin dışında da sert yüzeyli alanlar olmalıdır.
- 8) Eğer oyun alanları yok sanılıyorsa ya da görmezden geliniyorsa; tasarımcı ya da yönetici duruma el koyarak, kullanıcıların gereksinmelerini karşılamalıdır.
- 9) Bu yaş grubu için çok katlı yerleşmelerde, fiziksel etkinliklere dönük ve özendirici eylemler olmalı; fiziksel becerileri deneme ve geliştirme olanakları olmalıdır. Çünkü çok katlı yerleşmelerdeki çocuklar, düşük gelirli veya tek konutlardaki çocuklara göre pasif etkinliklere (oturmak, yürümek, konuşmak) daha eğilimlidirler.
- 10) Çocukların yaşlılarıyla tanışıp, yapacak ilginç şeyler bulmaları alçak yapılardaki ailelerden çok, çok katlı yapılardaki ailelerde önemlidir. Çünkü; a) Çok katlı yapılardaki çocuklar az katlılara göre dışarıda daha az oyun oynama eğilimine sahiptirler ve dışarıda olduklarında merkezi bir toplanma mekanına gerek duyarlar. b) Çok katlı yapılardaki çocukların eve arkadaş çağırıp oynama eğilimi az katlılardaki çocuklara göre daha azdır.
- 11) Çok katlı yerleşmelerdeki çocuklara oynamak, kazmak, bir şeyleri üstüste koymak olanağı gibi maceralı oyun alanları fırsatı verilmelidir. Çünkü a) yaşama mekanında yapıcı ve yaratıcı oyuna kısıtlı yer vardır. b) Çok katlı yapıların çevresindeki peyzaj, çocukların araştırma ve yapılaşma gereksinmelerinden çok, yetişkinlerin görsel beğenisine, yaşamı kolaylaştırmaya yönelik düzeydedir. c) Hiç kimsenin kendi bahçesine sahip olacağı arka bahçesi yoktur. d) Bu gereksinmeyi karşılamak için gerekli açık alan çok katlı yapıların yakınında hemen hemen hiç yoktur.
- 12) Eğer yerleşim veya oyun lideri için bütçe maceracı bir oyun alanına olanak tanımıyorsa, tırmanılacak ağaçlar, araştırılacak ve iyi saklanma mekanı oluşturacak fundalıklar dikilmeli, bir kısım arazide tamamen boş ve rahat bırakılmalıdır.
- 13) Uzun soğuk ve yağışlı mevsimde çocuklara yarı kapalı, ısıtılmış barınak sunulmalıdır. Tek konutlardaki çocuklar konutlarına girdikleri gibi, onlar da buraya sığınsınlar.
- 14) Tüm alan oyun alanı olarak tasarlanmalıdır (Marcus, C.C. ve Hogue, L., 1977, 264-66).

IV.4. BÖLÜM SONUÇLARI

Son yıllarda, çevre ve davranış arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmalar artmıştır. Ana konusu fiziksel çevre ve insan davranışı arasındaki ilişkileri içeren çalışmalar **Çevre Psikolojisi**, **Mimari Psikoloji** ve **Ekolojik Psikoloji** başlıkları altında incelenmektedir. Bu alanlarda, çocuk ve fiziksel çevresine ait birçok konuda çalışmalar bulunmaktadır. Fiziksel çevrenin çocuğa etkisi ve çocuğun fiziksel çevreden beklentileri ve çocuğun gelişimde etkili olan çevresel gereksinimleri üzerinde yapılmış olan araştırmalar konunun önemini yansıtmaktadır. Literatürde, çocuğa yönelik dış çevrelerin yaygın olarak araştırılmasına

karşın; çocuk ve konut (iç mekan-ara mekan) arasındaki ilişkileri kapsayan alan çok detaylı olarak ele alınmamıştır.

Çocuğun çevresi bir bütün olarak düşünölmelidir. Tüm bu çevrelerdeki çocuğun ilişkilerini gözönüne alarak ve onların dünyasını anlayarak, çocuklara yardımcı olunabilir ve onlar için uygun çevreler oluşturulabilir. Konut ve yakın çevresi gelişmekte olan bir çocuk için en önemli ortamlardan biridir. Çocukların gelişiminde önemli bir yer tutan konut yerleşmeleri, çocuklar için geniş ve zengin mekanlara sahiptirler. Konut yerleşmeleri, yetişkinlerin dünyasının bir ürünü olarak, büyük ölçüde onların gereksinmelerini karşılayacak şekilde inşa edilirler. Çocuklar, yaşadıkları çevreye uyum sağlamakta zorluk çekerler. Etkinliklerden söz ederken, konutu tanımlamak zorlaşır. Çünkü çeşitli etkinlikler konut ve yerleşim sisteminin farklı bölümlerinde yer alır.

İç Mekan

Çocuğun farklı yaşlarda beliren kendine özgü gereksinimleri vardır. Bunların konutta karşılanması açısından; konuya bakacak olursak, konut kullanımı ve çocukların gereksinimleri arasındaki çelişkinin en belirgin olarak çocuk odasında ortaya çıktığı görölmektedir. Fakat çocuk gereksinmelerinin yerine gelmesi, yalnızca çocuk odasının düzenlenmesi anlamına gelmez. Tüm konutta ve yakın çevresinde alınacak kararlar ve yapılacak düzenlemeler önemlidir.

Çocuklar, kendilerine ait bir mekana gereksinim duyarlar. Bu mekan çoğunlukla, onlara ayrılan bir oda ile sağlanmaktadır. Fakat, bu oda, konuttaki en küçük odadır. Genellikle başka birisiyle paylaşılan oda; ailenin bazı ortak kullanımları (konuk yatak odası, depo, ailenin günlük işleri, vb...) içinde kullanılmaktadır. Konutlarda çocuklar için ayrılan odalar nitelik ve nicelik olarak da yetersiz kalmaktadır. Genellikle küçük tutulan çocuk odasının en belirgin özelliği, yatma mekanı olmasının yanısıra; oturma, çalışma ve oyun için de kullanılmasıdır. Çocuk birçok eylemi burada karşılamak ister. Yaş ilerledikçe çocukların bu istekleri daha da artar.

Çocuklara sunulan odalar, oyun için de yeterli değildir. Bu yüzden çocukların etkinlikleri konutun içine yayılır. Fakat konut içinde de yeterli alan yoktur. Çocuk gereksinmelerinin yerine gelmesi, çocuk odasının düzenlenmesine bağlı değildir. Çok katlı bloklarda yaşayan

çocuklar, oyun oynayacak yerler bulamadıkları gibi, sosyal ilişki kurabilecek arkadaş ortamından da yoksundurlar.

Ara Mekan

Kentlerde yaşayan aileler, ekonomik etkenler nedeniyle; tek parselde, tek konuta sahip olamamaktadırlar. Bu yüzden çocuklar çok-katlı yerleşmelerde veya farklı tipteki konutlarda büyümektedirler. Hızlı kentleşme ve arsa değerlerinin yükselmesi tek parsel üzerinde tek konut yapılması olanağını giderek ortadan kaldırmıştır. Ayrıca kat mülkiyetinin de; arsa spekülasyonunu artırıcı bir etkisi olmuştur. Sonuç olarak; arsalar üzerinde yoğunluk istemleri hızla yükselmiş ve çok katlı blokların yapımı artmıştır.

Çok katlı bloklar, toplu konutlarda tekrarlanan bir çözümdür. Çok katlı konut yaşamının çocuklar üzerindeki etkisi birçok çalışmada ele alınmıştır. Bu yapılar, çocukların sosyal ilişkilerini ve arkadaşlık kurmalarını engellemektedir. Ebeveynlerde, bu tip yapılarda çocuklarını izlemekte güçlük çekmektedirler. Çok katlı bloklardaki çocuklar, pasif tipteki eylemlere daha çok girme eğilimindedirler ve zamanlarının çoğunu bu pasif tipteki eylemlerde geçirirler. Çocuk için birçok yönden sakıncaları olan çok katlı konut blokları, çocuğun gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bloklarda yaşayan çocuklar, devamlı olarak bir yetişkin denetiminde olduklarından dolayı, arkadaş seçiminde ve oyunlara katılmakta çok çekingendirler.

Çok katlı bloklarda giriş alanlarında, çocukların bulunması ve alanları oyunları için kullanmaları; ayrıca merdiveni ve asansörü de bu amaçla kullanmaları kullanıcılar arasında sorunlara neden olmaktadır. Çok katlı bloklarda üst katlarda yaşayan ebeveynlerde çocuklarının yalnız başına merdiveni ve asansörü kullanmalarını istememektedirler. Dışarıya çıkışlarında her zaman onlara eşlik edemediklerinden dolayı da, çocuklar zamanlarının çoğunu konutlarda pasif eylemlerde geçirmektedirler.

Dış Mekan

Her çocuğun gelişiminde oyunun yaşamsal gereklilikte bir etken oluşuna fazlasıyla kanıt bulunmasına karşın, birçok kırsal, kentsel ve banliyö çevreleri, oyunun tadını çıkarma

olanaklarını kısıtlamakta, ya da hiç olanak tanımamaktadır. Bazı yerlerde ise böylesi fırsatlar yadsınmaktadır.

Çocuklar her yerde oynarlar; kaldırımlarda, kapı eşiklerinde, kapı önü merdivenlerde, caddelerde ve sokaklarda. Bu tip gelişigüzel oluşan oyuna karşı önlemler alınmalıdır. Her yaş grubunun etkinlik ve ilgi alanlarını barındıracak çeşitli mekanlara ve alanlara gereksinimleri vardır. Çocuk oyun alanları; fiziksel, yaratıcı ve deneyim kazandırıcı oyunun yanısıra; sosyal ilişkiler içinde fırsatlar sağlayarak çocuğun genel gelişimini hızlandırıcı ve destekleyici biçimde tasarlanmalıdır. Kendiliğinden, gelişigüzel ortaya çıkan oyunlar için gerekli alanların ve planlanmış oyun alanlarının sağlanması, özellikle çok sayıda konutun bulunduğu alanlarda kritik olmak üzere toplumun tümünde genel bir önem sunmaktadır.

Çok katlı konut yerleşmelerinde, çocukların park alanlarında, binaları çevreleyen kaldırımlarda, giriş hollerinde, bekleme alanındaki asansörler civarında, koridorlarda ve asansörlerde oynadıkları açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Pek çok oyun alanı, yetişkinlerin düşüncelerine göre üretilmiş ve tasarlanmıştır. Bunun sonucu olarak da çocuklar bu alanları ya kullanmazlar ya da bilinçsiz kullanırlar. Çünkü varolan alanlarda, çocukları eğlendirecek ve eğitecek çok az şey bulunmaktadır. Oyun alanları, enerjik ve yaratıcı olan çocuklara pasif eylem alanları veren iç sıkıcı, yavan ve cansız yerler haline dönüşmemelidir. Oyun elemanlarının tasarım ve düzenlenmesinde; çocuğun oyun gereksinimlerini ve oyunun değerini anlamaya yönelik bir ilerleme yoktur.

Çocuklar, düzenlenmiş konut çevrelerinde en az düşünülmüş kullanıcı grubudur. Fakat konut çevresindeki ortak alanların en önemli kullanıcılarıdır. Farklı yaşlardaki çocuklar arasında 6-11 yaş grubu, dış alanı kullanan en büyük gruptur. Aktif oyun çağındaki çocukların gereksinimlerine uygun düzenlemeler oldukça azdır. Çoğunlukla, geleneksel düzende olan bu oyun alanlarını, daha küçük yaşlardaki çocuklar kullanmaktadırlar. 6-11 yaş grubundaki çocuklar için yeterli olmayan oyun elemanları, çocukların gereksinimlerine de yanıt vermemektedir. Bir konut yerleşmesinde, oyun olanaklarının geliştirilmesinde okulöncesi ve ilkokul çocukları düşünülmesi gereken en önemli gruplardır.

Çocuklar için günlük yaşamın özel bir parçası olan çocuk oyunları için planlama, tamamlanmış konut bölgelerine yalnızca oyun alanları koymak değildir. Oyun için planlama son dakika konusu olacak kadar kolay ve basit değildir. Yeni bir alanın ilk planlamaları

yapılırken; oyun alanlarını da düşünmek gerekir; bölgenin kendi yapısının etkilediği kadar hiç bir şey oyunu etkilemez. Çocuğun çevresel gereksinimleri ile ilgili çalışmaların bir çoğu onların kentsel mekanlardaki davranışlarında toplanmıştır. Buna karşın yine de çocuğun değişen gereksinmelerine hizmet etmek konusunda fikir birliğine varıldığı görülmez.

Bütün araştırmalardaki sonuçlar aynıdır. Çok katlı bloklarda yaşamak aile için çok ciddi sonuçlar getirir. Bu yüzden çok katlı yapılaşma ile ilgili önerileri kabul etmek ve uygun biçimde toplumsal çocuk denetimini düzenlemek gereklidir. Bu, çocuklarla fiziksel çevreleri arasındaki ilişki sorununun üstesinden gelmeye bir dereceye kadar yardımcı olur. İlişki eksikliği önemli bir sorundur ve kişilik gelişiminde uygunsuz etkileri olan çeşitli hastalıklara neden olur.

V. BÖLÜM
MEKANSAL STANDARTLAR

V. BÖLÜM: MEKANSAL STANDARTLAR

Avrupa ülkelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Türkiye'deki toplu konut uygulamalarının önemli bir geçmişi vardır. Fakat konuta ilişkin bazı konuların derinlemesine, özellikle de, standartların bir ölçüt olarak ele alınması yenidir. İç ve dış mekanda konut standartlarının ve mekansal özelliklerinin belirlenmesi artık bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bu bölümün amacı, toplu konutlarda mekanların niteliklerini yükselten minimum standartları belirlemek ve toplu konutlardaki mekan standartlarının alt sınırlarını çocuk-kullanıcı açısından ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşabilmek için çeşitli ülkelerin konut iç mekan standartları ve konut yakın çevresindeki çocuğa yönelik eylemlere ait standartlar ele alınmıştır. Farklı ülkelerin belirlediği değerler karşılaştırılarak; ülkeler arasındaki standartların nesnel ve öznel olarak yeterli olup olmadığı incelenmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen uluslararası standartların derlenmesiyle nicel ve nitel yönden çocuklara yönelik standartlar belirlenmektedir. Özellikle konutta çocuğa ait mekanlar, bu mekanların alanları, bu mekanların minimum boyutları, alan/kişi, oda/kişi değerleri ile dış mekan (oyun alanları) kullanımları açısından standartlar saptanmaktadır. Ayrıca çocuk odası içinde yer alan eylemler ve bunların gerçekleşmesi için yardımcı araçlar da incelenmektedir.

Üst ve orta gelir grubunun konutlarında, nicel ve nitel yönden standartlar kritik bir anlam taşımadığı halde, alt ve dar gelir grubunun konutlarında standartların minimum düzeyi önemlidir. Mevcut olan ve olması gereken her iki standardın da bilinmesi gerekir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde çocuğun mekansal gereksinimlerine yönelik birçok çalışma incelenmiştir. Konutta çocuğa ayrılan tek mekan olan çocuk odalarında, konut yakın çevresindeki oyun alanlarında çocukların gereksinimlerini ve bu alanlarda çocukların nasıl davrandıklarını araştıran çalışmaların yanısıra; çocuğa yönelik belirlenmiş mekansal standartların, bu çalışmanın akışı içinde ele alınması uygun görülmüştür. Bu araştırma bir standart saptama çalışması değildir. Fakat farklı ülkelerin çocuğu bir kullanıcı olarak varsayması ve onun mekansal (iç mekan-dış mekan) gereksinimlerine verdiği önem dikkate alınırsa; çocuğun fiziksel mekanlarına yönelik araştırmaların gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

V.1. İÇ MEKAN STANDARTLARI

Konutların mekansal düzenlemelerinde çocuklara ait mekanlarla yetişkinlerin mekanları arasındaki biçimsel ilişki önemlidir. Çekirdek aile konutunda, ebeveynler için özel mekanlar, çocuk için bir özel mekan (çocuklar için özel mekanlar) ve bütün ailenin bir araya gelebildiği bir ortak mekan olmalıdır.

Konutta, çocuğa ayrılan oda, genellikle çocuğun yatmasına ve ders çalışmasına olanak tanımaktadır. Özellikle ilkököl çocukları için odaları çok önemlidir. Çocuk anne merkezlikten çıkıp daha çok kendi başına yaşamaya ve oynamaya alıştığı bu dönemde bu eylemlerin dışında başka etkinliklerini de bu mekanda karşılamak ister.

Çocuklar okul yaşına geldiklerinde oyun için konuttaki özel mekanların dışındaki her yeri kullanmak istemelerine karşın; belli bir yerin ya da köşenin kendilerine ait olmasını isterler. Bu mekanın oyun, ders çalışma, müzik dinleme, kitap okuma için uygun biçimde aydınlatılmış ve donatılmış olması gerekir.

Elde edilen standartlara göre çocuk yatak odalarının alanları ülkeden ülkeye değişiklikler göstermektedir. Amerika'da tek ve çok aile konutunda minimum olan 7.2 m²'dir. Danimarka'da ise tek çocuğun kullandığı odalar için 8 m²; iki çocuğun paylaştığı odalar için de 12 m² alan önerilmektedir. İsveç'te de 1 yataklı oda 7 m² iken; 2 yataklı oda 10 m² olarak saptanmıştır (Tablo 2, 3, 4). Almanya'da tek yataklı odalar 7.30 ile 8.25 m² arasında bir alana sahip iken; iki yataklı çocuk odaları da 10.50 m² ile 13.50 m²'lik bir alana sahiptir (Şekil 10-11).

Tablo 2: ÇOCUK YATAK ODASI ALAN STANDARTLARI - Amerika Yatak Odası/Yaşama Birimi

	0	1	2	3	4
. Tek ve Çok Aile Konutunda					
Minimum Alan (m ²)	-	-	7.2	7.2	7.2
. Tek ve Çok Aile Konutunda					
Minimum Boyut (m ²)		2.5 m.			

Kaynak: Bayazit, N., vd; 1988, 58.

Tablo 3: ÇOCUK YATAK ODASI ALAN STANDARTLARI- Danimarka

Yatak Odası / Kişi Sayısı									
Minimum Alan (m ²)	2/3	2/4	3/4	3/5	3/6	4/6	4/7	4/8	5/8
. Çocuk Y.O. (2. Y.O.)	8	12	8	12	12	12	12	12	12
. 3. Yatak Odası	-	-	8	8	12	8	12	12	12
. 4. Yatak Odası						8	8	12	8
. 5. Yatak Odası									8

Kaynak: Bayazit, N., vd., 1988, 58.

Tablo 4: ÇOCUK YATAK ODASI ALAN STANDARTLARI - İsveç

. Minimum Oda Genişliği:	
. 1 Yataklı Oda :	1.95 m.
. 2 Yataklı Oda :	2.50 m.
. Minimum Oda Alanı:	
. 1 Yataklı Oda :	7 m ²
. 2 Yataklı Oda :	10 m ²

Kaynak: Bayazit, N., vd., 1988, 58.

Tablo 5: Çocuk Odası Donatım Elemanları Alanları ve Ölçüleri - Almanya

Eşya	Sayı	Gerekli b x t	Tavsiye b x t
Yataklar	*	100 x 205	
Elbise-Çamaşır Dolabı-1 çocuk için	1	110 x 65	
2 çocuk için	1	180 x 65 veya 110 x 65	220 x 65 veya 110 x 65
Ek mobilya (Komodin, etejer, vs.)	1	-	110 x 55
Çalışma Masası - 1 çocuk için	1	90 x 55	100 x 60
2 çocuk için	1 2	110 x 55 veya 90 x 55	100 x 60
Sandalye	*	45 x 50	

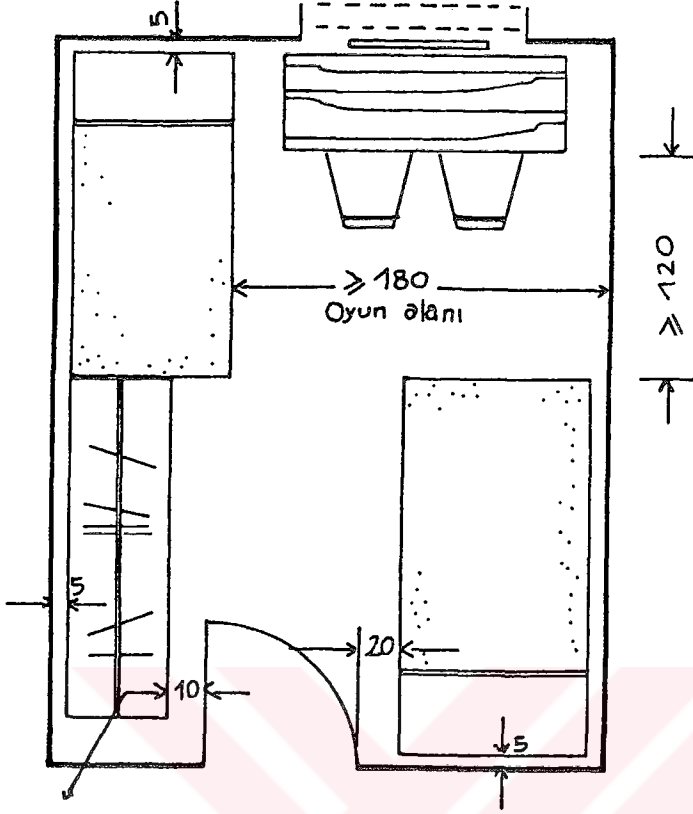
Kaynak: Bayazit, N., vd., 1988, 59.

* Kişi sayısına göre

Şekil 10: Çocuk Yatak Odaları (Tek ve İki Kişilik) - Almanya

Kaynak: Bayazıt, N., vd., 1988, 60.

Şekil 11: Çocuk Yatak Odasında Mesafeler ve Hareket Alanları - Almanya

Kaynak: Bayazıt, N., vd.; 1988, 59.

Çeşitli ülkelere ait standartlardan elde edilen verilere göre çocuk yatak odaları tek yataklı olursa 7.00 m^2 - 8.00 m^2 'de çözümlenirken; iki yataklı odalarda 10.50 m^2 - 12 m^2 'de çözümlenmektedir. Tablolardan ve şekillerden anlaşıldığı gibi ülkelerin standartları birbirine çok yakındır.

Türkiye'de bugün yürürlükte olan yönetmeliğe (İmar Yönetmeliği) göre yatak odaları kullanıcılara bakılmaksızın en az $2.10 \times 2.80 \text{ m}$. boyutlarında 5.88 m^2 'lik bir alanda olmalıdır. Çocukların uyuma yeri yatak odası biçiminde olmayıp, yatak nişi biçiminde olduğunda da $1.00 \times 2.00 \text{ m}$. boyutlarında olmalıdır (YAE, 1988, 366). Halk konutları standartlarında (1964) 1, 2, 3 kişilik çocuk yatak odaları için 7.0 m^2 , 8.5 m^2 ve 12.0 m^2 öngörülmektedir. Toplu konut mekan standartları araştırması (1992)'inde de bu mekan için aynı minimum mekan büyüklükleri önerilmektedir (Bayazıt, N., vd; 1992, 260-261).

Konutta çocukların alanı yatak odası biçiminde düzenlendiğinde dar kenarının belli bir minimum boyutu taşıması gerekir. Amerika'da tek ve çok aile konutunda bu boyut 2.5 m.dir. İsveç'te ise 1 yataklı oda için bu boyut 1.95 m., 2 yataklı oda için de 2.50 m.dir. Almanya'da da tek yataklı oda için 2.25 m. olan boyut iki yataklı oda da 2.50 m.dir (Bkz. Tablo 1, 2, 3).

Çocuklarla ilgili başka bir standart da İngiltere'den gelmektedir. İngiltere'de yatak başına düşen minimum oyun alanı 1.50-2.00 m² olarak önerilmiş ve alanın 1.00 m²'nin altına düşmemesi gerektiği belirtilmiştir (Bayazit, N., vd; 1992, 10). Çocukların içinde yaşadıkları ortam, yetişkinlere göre tasarlandığında çocuk ölçeğine uygun hiç bir düzenleme yoktur.

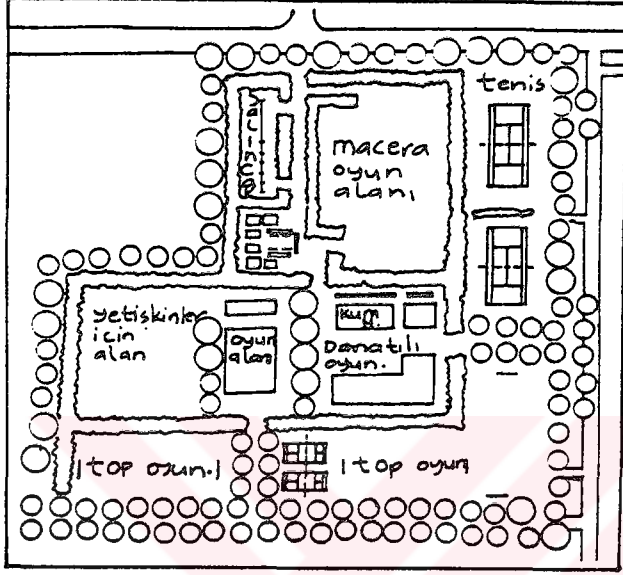
V.2. DIŞ MEKAN STANDARTLARI

Çocuklara yönelik standartlara baktığımızda yoğun olarak, oyun alanları üzerine yapılmış birçok çalışma vardır. Bu çalışmalarda bu alanların özellikleri, yer seçimleri, gerekli alan ve donatılarıyla oyun alanlarının yer alacağı yerin özellikleri de göz önüne alınarak bazı standartlar belirlenmiştir. Bazı ülkeler oyun alanları üzerine belirledikleri standartların yanısıra çocuklara ait oyun ve dinlenme alanlarına ait yasal düzenlemeler de hazırlamışlardır.

Konut çevresinde çocuklar için fiziksel planlama yapmak, oyun alanları tasarımı anlamına gelmektedir. Oyun alanı planlaması önemli bir konudur. Oyun alanlarında çocuklar yalnızca salıncaklar, tahterevalliler, tırmanma demirleri ve kumla oynamamaktadırlar (Bkz. Ek IV). Çocuklar konut çevresindeki her ortamda oynarlar. Günümüzde, çocukların dış alan gereksinmelerine dikkat edilmeye başlandığı görülmektedir.

1975'te çıkarılan ve 1976'da yürürlüğe giren İsveç Yapı Normları (Svenska Byggenorm - The Swedish Norms For Building) konut bölgesinin yoğunluğuna bakılmaksızın çocukların eşit oyun olanağına sahip olması gerektiğini belirtir. Yüklenici ve inşaatçı firmalara yeni toplu konutlara yakın bir yerde, yasanın gösterdiği gibi, küçük çocuklar için sağlanacak mekanlar dahil olmak üzere çocuklar için çeşitli düzenlemeler yapması öngörülmektedir (Şekil 12). Bu oyun alanlarına ek olarak, belediye eliyle kurulan ve işletilen oyun alanlarına gerek vardır (Esbensen, S.B., 1980, 124; Matthews, M.H.; Basımda, Bl: 13). Bunlar İsveç'te çocuk oyun alanları tasarımına verilen önemi yansıtmaktadır.

İsveç'liler ayrıca sokak güvenliğine dikkat ederler. Konut alanlarıyla, okulları, çalışma yerlerini bağlayan bisiklet ve yaya yolları vardır. Toplu konut alanlarına motorlu araçların girişi ve alan içindeki hızları da kontrol edilmektedir (Coffin, G., 1989, 13).

Şekil 12: İsveç Oyun Parkı.

Kaynak: Coffin, G., 1989, 12.

Danimarka'da çocuklar için oyun ve dinlenme alanlarına ait yasal düzenlemelerin temel bölümleri, 1977 tarihli Yapı Normları ve Kuralları'nda (Bygnings Reglement - Buildings Norms and Regulations) tanımlanır. Çocuk oyun alanları için gerekenler konut yerleşmeleri için açık alan planlama şartnamesinde maddeler halinde verilmiştir. Burada belirtilen ölçütlere göre; sekiz aileyi geçen uygulamalarda açık alanların bir kısmının çocuk oyun alanı olarak ayrılması gerektiği belirtilmektedir (Tablo 6). Hem okul öncesi hem de daha büyük çocuklar için konutlarına yakın, uygun oyun alanları ve ortak alanların bulunması şart koşulmaktadır. Bu alanların planlanması ve geliştirilmesinde; bitkilendirme ve peyzaj, elemanları, kolay ulaşılabilirlik, trafik ve iklime ait değişkenlerin de gözönüne alınması gerekmektedir (Esbensen, S.B., 1980, 124; Matthews, M.H., Basımda, Bl.: 13).

Tablo 6: Oyun Olanakları İçin Açık Alan Gereksinimleri - Danimarka

Çocukların Oyun Olanakları İçin Alan Ayrımı:	
A. 8 ya da daha fazla birim için	- 20 m ² x birim
B. 20 ya da daha fazla birim için	- 35 m ² x birim
1. Çocuk Oyunları için toplam alan	- 35 m ² x birim sayısı
Okul öncesiler için Oyun Alanı	- 10 m ² x birim sayısı
Değişik yaşlar için Oyun Alanı	- 10 m ² x birim sayısı
Genel Oyun Alanı	- 15 m ² x birim sayısı
2. Her 30 birim için, okul öncesi yaşta kişiler için en azından 200 m ² oyun alanı sağlanmalıdır.	
Her 60 birim için, değişik yaşlardaki çocukların oyun olanakları için en azından 600 m ² oyun alanı sağlanmalıdır.	
3. Her 120 birimdeki genel bir oyun alanı için en azından 1200 m ² alan sağlanmalıdır.	
4. 120 birimlik bir yerleşme şunlara sahip olmalıdır:	
5. A. Okul öncesiler için 4 oyun alanı, en azından 200 m ² ,	
B. Değişik yaşlardaki çocuklar için 2 oyun alanı, en azından 600 m ² ,	
C. Bir Genel Oyun Alanı, en azından 1200 m ² .	
6. 120 birimlik bir yerleşmede çocukların oyunu ve boş zamanları için toplam açık alan 3200 m ² olmalıdır.	
A. 4 x 200 = 800 m ²	
B. 2 x 600 = 1200 m ²	
C. 1 x 1200 = 1200 m ²	

Kaynak: Esbensen, S.B., 1980, 124.

Kanada'da nüfusun % 35'ini çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Kanada her yaşta çocuğun oyun gereksinimlerini karşılamakta geç kalmıştır. 1977'de yapılan bir sorvey'de belediyelerin planlama politikalarının çoğunun çocuk ve gençlerin oyun gereksinimlerini tanımadığı ortaya çıkmıştır. 1979'da dağıtılan ulusal bir anketi yanıtladılan her iki kişiden ancak biri kendi çevresinin çocuk yetiştirmek için uygun bir yer olduğunu belirtmiştir (Knight, J., 1980, 145).

Kanada'da 1961'den beri yapılan konutların % 55'i Kanada Mortgage and Housing Corporation (CMHC) tarafından yönetilen The National Housing Act (NHA) aracılığıyla sağlanmakta ve finanse edilmektedir. NHA standardının çocuk oyun alanlarının yapımı ile ilgili bölümlerin yalnızca bu kurum tarafından sağlanan yeni konutlara uygulanmasına karşın; bu standartlar belediye ve diğer yerel yönetimler tarafından standartların geliştirilmesinde örnek olmuştur. NHA çocuk oyun alanları ölçütleri CMHC tarafından yayınlanan Yerleşim Ölçütleri (Site Planning Criteria)'nde belirtilmektedir. Buna göre; 20 birimden fazla (iki veya daha çok yatak odalı) konuttan oluşan yerleşmelerdeki oyun alanları, hem okul öncesi, hem de ilköğretim çağı çocuklarının gereksinimlerine karşılık vermelidir (Tablo 7). Her yatak odası için (ebeveyn yatak odası hariç) minimum 2.5 m² oyun alanı ayrılmalıdır. NHA, 20 ailenin

üzerindeki konut alanlarında da, çocuklar için oyun alanlarının sağlanmasını şart koşmuştur. İki tasarım rehberi "Okulöncesi Çocuklar İçin Oyun Alanları" (Play Spaces For Preschoolers, 1968) ve "İlkokul Çocukları İçin Oyun Olanakları" (Play Opportunities For Grade School Children, 1979) NHA gereksinmelerine uygun hale getirilmiştir (Esbensen, S.B., 1980, 124; Matthews, M.H. Basımda, Bl. 13).

Tablo 7: Kanada ve Danimarka'da Çocuk Oyun Alanlarına Ait Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırılması

DANİMARKA			KANADA	
1. 40 birimden daha az yerleşmeler için 20 m ² /birim. 2. 40 birimden daha fazla yerleşmeler için 35 m ² /birim.			3 yatak odalı birim (ebeveyn yatak odası dahil) 2-5 m ² /yatak odası 2-5 m ² x 2 = 5 m ²	
Birim Sayısı	Toplam Alan	Alanların Dağılımı	Toplam Alan	Alanların Dağılımı
20	400 m ²	A. 200 m ² B. 200 m ² C. N / A	100 m ²	A. 40 m ² B. 60 m ²
40	1400 m ²	A. 400 m ² B. 400 m ² C. 600 m ²	200 m ²	A. 80 m ² B. 120 m ²
120	4200 m ²	A. 1200 m ² B. 1200 m ² C. 1800 m ²	600 m ²	A. 240 m ² B. 360 m ²
240	8400 m ²	A. 2400 m ² B. 2400 m ² C. 3600 m ²	1200 m ²	A. 480 m ² B. 720 m ²
A = Okul öncesi B = Değişik yaşlar C = Genel			A = Okul öncesi B = İlkokul	

Kaynak: Esbense, S.B., 1980, 125.

Uluslararası Oyun Alanları Kurumu (International Playground Association) tarafından 1979 yılında sekiz ülkede bir araştırma yürütülmüştür. Bu araştırmada, çocuk oyun alanlarının sağlanması için ulusal standartlar gösterilmiştir.

Yarım milyonluk nüfusu olan Rotterdam'da 900'ün üzerinde oyun alanı vardır. İngiliz kentlerinde bu sayı 200'den daha azdır. Örneğin; 1985 yılında Leeds 169 elemanlı oyun alanına ve Manchester 176 oyun alanına, Newcastle-upon-Tyne 1982 yılında 192 çocuk

oyun alanına sahiptir. Bu kentlerde birçok alanın oyun alanı olarak yetersiz olduğu görülmüştür. Hollanda'nın birçok yerinde tanınan Woonerf sistemi hem yeni yerleşmelerde, hem de eski mahallelerde çocuklar için güvenli çevrelerin oluşumunu sağlar. Bir Woonerf taşıt trafiğinin kısıtlandığı konut alanıdır: yayalar, bisikletliler ve araçlılar yol alanını paylaşırlar. Araba parkı kontrollüdür. Tüm alan insanların yürüyebilecekleri, toplanacakları ve oynayacakları dış mekan olarak görülmektedir (Coffin, G., 1989, 13).

İsveç, Danimarka ve Kanada'nın belirlediği standartlar dışında, Londra Belediyesi özel standartları ile Almanya'daki konut yerleşmelerindeki oyun alanları için belirlenmiş standartlar aşağıdaki gibidir (Tablo 8, Tablo 9).

Tablo 8: Çocuk Oyun Alanları (Londra Belediyesi Özel Standartları)

Çocuk Yaşları	Alan Tanımı	Konut Adedi		
		100 konut	500 konut	1000/ konut
2,5 yaş	Sert zemin	3-4 odalı konutların olduğu bloklar arasında her blok girişi yakınında bulunmalıdır.		
	Oyun alanı	1 adet	5 adet	10 adet
6-10 yaş	Oyun yolları ve alanları	73 m ²	365 m ²	730 m ²
	Temel oyun araçları	1 adet	3 adet	5 adet
	Basit oyun araçları	2 ya da daha fazla	6 adet	10 adet
11-16 yaş	Toplu oyun alanları	1 küçük	1 orta	1 geniş

Kaynak: Bayazit, N., vd., 1988, 20.

Tablo 9. Konut Yerleşmeleri İçin Oyun Alanları (Alman Standartları)

OYUN ALANLARI GEREKİNİMİ	YAŞ GRUBU			
	6 yaşa kadar küçük çocuklar	0-12 yaş arası çocuklar	12-18 yaş arası gençler	Büyükler ve Aile
Alan gereksinimi kişi başına brüt alan m ²	0.75	0.75	0.75	1.5
Oyun alanı büyüklüğü Faydalı alan (Net Alan) m ² Brüt alan m	40-150 60-225	450-800 675-1200	600 900	1500 2.250
Yeri	Görüş ve seslenme mesafesi içinde iyi görünebilir yerde	Yerleşme içinde veya yerleşmenin bitişinde	Yerleşmenin sınırında	Yerleşmenin içinde ya da yerleşmenin bitişinde
Konuta uzaklık yaya yolu m. Çap m.	100 75	400 300	1000 750	1000 750
Ulaşım	doğrudan taşıt yolu ile bağlantısı olmadan		mümkün olduğu kadar yoğun taşıt yolu geçmeden	

Kaynak: Bayazit, N., vd., 1989, 23.

Oyun alanlarında değişmeyen bazı özelliklere gerek duyulmaktadır. Bu konuda İngiltere'deki Ulusal Oyun Alanı Kurumu (National Playing Field Associations)'nın tüm ülkede temel bir rehber olarak kullanılabilir ve genel olarak tüm ülkenin gereksinmelerini karşılayan onaylanmış önerileri Tablo 10'da görüldüğü gibidir.

Tablo 10. Çocuklar için Oyun Alanları - Önerilen Minimum Standartlar

Oyun Alanı Tipi	Her çocuk için minimum alan	Minimum oyun alanı	En uzaktaki konuttan maksimum yürüme mesafesi	Düşünceler	
LİDERSİZ OYUN ALANLARI					
OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR (DIŞ MEKAN)	3 m ²	100 m ²	200 m. (Her 20-30 konuta küçük çocuklara uygun bir oyun alanı)	Trafik akışı araya girmemelidir. Oyun alanlarının en azından %50'si sert zeminli olmalıdır. Alanlar annelerin görüşüne ve seslenmesine uygun olmalıdır.	
DONATILI OYUN ALANLARI	10 m ²	1000 m ²	400 m	Alanın en azından 600 m ² 'sinde top oyunları için sert zemin sağlanmalıdır.	
GELİŞİGÜZEL OYUN VE ENFORMEL ETKİNLİKLER İÇİN ALANLAR	Yukarıdakilere ek olarak bazı gelişigüzel alanlar, konuta yakın bir yerde, her 1000 kişiye 1 acre (~ 4000 m ²) düşecek şekilde sağlanmalıdır. Bu tür alanlar en az bir futbol alanı büyüklüğünde yani 1-1½ acre kadar ya da tercihan 2 acreyi geçmeyecek büyüklükte olmalıdır. Hall hazırda ulaşılabilir, düzenli bir peyzajı ve rahat bir drenajı olmalı ve çimler daima bakımlı olmalıdır.				
LİDERLİ OYUN ALANLARI					
OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN İÇ MEKAN OYUN ODALARI	Oyun odasını kullanan her 12 çocuk için minimum 36 m ² her çocuk için 3 m ² alan. Bu çok amaçlı bir kullanım sağlanması durumunda onun bir parçası olabilir. Ancak 5 yaşın altında özel gereksinmelerin olduğu yadsınmamalıdır. Sözelimi her 12 çocuk için bir yıkama küveti ve depolama olanağı sağlanmalıdır. Söz konusu tüm dış mekan etkinlik alanları lidersiz oyun alanları için saptanmış ölçütlerden gelmektedir.				
	Alan	Liderlik	Oyun Binası	Duvarlar	Yüzey
MACERA OYUN ALANLARI	800 nüfus için minimum 1 acre	2 full-time ve 2'de part-time lider	minimum 166 m ² (18x19 m) önemi servislerle birlikte	3 m. yüksekliğinde gücü konstrüksiyon	sert yüzeyler oyun binasının yaklaşık iki katı tercihan 36x18 m. kadar olmalıdır. Zemindeki artıklar drene edilebilmeli ve kazılabilmelidir.

Kaynak: Heseltine, P., 1980, 46.

Bu standartlarla sağlanan farklı tipteki oyun alanları ile büyüyen çocuğun gereksinimleri karşılanmaktadır. Okulöncesi çocukları, küçük ve yerleşmiş mekanlardan oluşan, daha büyük çocuklarla yarışmak zorunda kalmayacağı oyun alanlarına gereksinim duyarlar. Bu alanlar konuta yakın, küçük ölçekli ve mümkün olduğu kadar geniş olanaklar tanıyan yerler olmalıdır. Görme ve dokunma duyularına hitap etmeli, aynı zamanda fiziksel ve zihinsel koordinasyon ve gelişmeye olanak tanımalıdır. Daha büyük çocuklar daha maceracı alanlara gereksinim duyarlar. Aynı zamanda duygusal uyarımlara gereksinimleri vardır. Bu uyarı yalnız görsel veya dokusal değil aynı zamanda deneyime de katkıda bulunan nitelikte olmalıdır. En basit oyun alanı donatıları sallanmaya, kaymaya, yuvarlanmaya, dönmeye, tırmanmaya olanak tanımalıdır. Çocuklar güvenlik içinde top oynayabiliyorlar mı? Yalnızca oturup konuşabiliyorlar mı? Bu oyun alanları hayal gücünü ortaya çıkarıp çocuk zihnindeki yaratıcı gücü ortaya çıkartabilmekte midir? (Heseltine, P., 1980, 46).

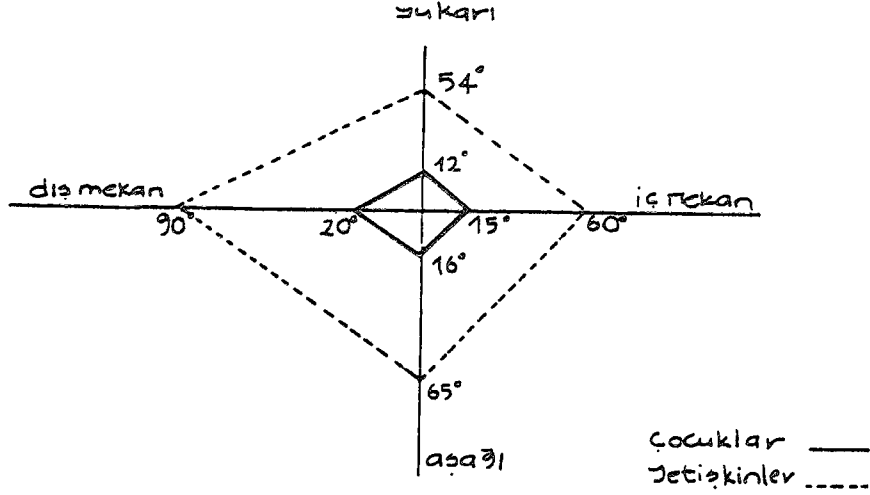
Planlamacının oyun alanlarıyla konut alanının içiçe geçmiş bir ağ oluşturması için bazı standartlara sahip olması gerekir. Bu tür standartlar son yıllarda pek çok kent tarafından uyarlanmıştır (Bengtsson, A., 1974, 101).

Bengtsson'a göre; standarda gereksinim duyan oyun alanlarının iki şekilde sınıflandırılması, oyun alanlarının daha geniş bir etkinlik alanının merkezi konumuna gelmesini sağlar. Bu alanlar:

- *1. Yerel oyun alanı: konuta görsel ve işitsel algılama/mesafesi içinde olmalıdır.
2. Oyun parkı veya kapsamlı oyun alanı: Her konuttan maksimum 350 m. yürüyüş mesafesinde olmalıdır ve tercihan ilkokul ve ortaokulla ilişkili şekilde yer almalıdır. Alan: 2-5 acres (≈ 8000 m²-20.000 m²) (Bengtsson, A., 1974, 101).

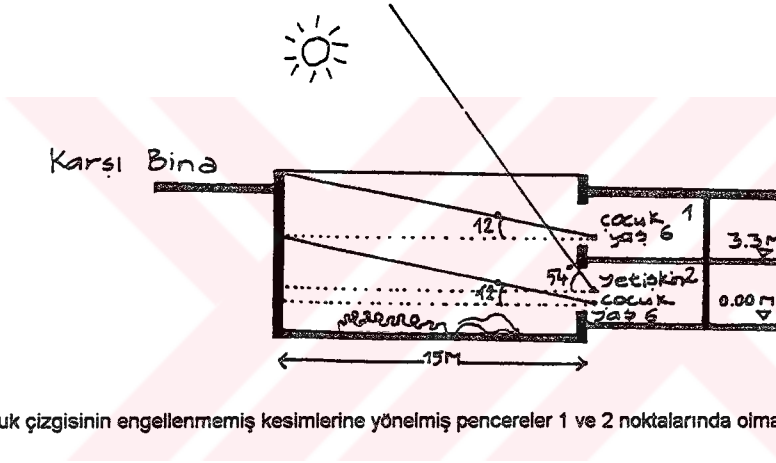
Oyun çevresi, özel ilgi alanlarından oluşturulmuş oyun alanlarının da içinde yer aldığı tüm bir mekansal bütünü (habitat) kapsar. Oyun olanakları, kozmetik gibi giydirilemez. Çocukların oyunu, planlamacıların ve mimarların yeni kentsel konut alanlarını planlarken veya eskilerini yeniden düzenlerken gözününe almaları gereken kentsel bir işlemdir.

Sharonov çalışmasında (1980) çocuklar ve yetişkinler için görüş açısı (field of vision) sınırlarını aşağıdaki şekillerde görüldüğü gibi belirlemiştir (Şekil 13, Şekil 14).

Şekil 13: Görüş Açıları Sınırları, 6 Yaştan Yukarı Çocuklar ve Yetişkinler İçin Ortalama Görüş Açısı Şeması

Kaynak: Sharonov, Y.A., 1980, 121.

Ufuk çizgisinin engellenmemiş kesimlerine yönelmiş pencereler 1 ve 2 noktalarında olmalıdır.

Şekil 14: Çocukların ve Yetişkinlerin Görüş Açıları

Kaynak: Sharonov, Y.A., 1980, 122.

Yapı Araştırma Enstitüsü (YAE-1988) tarafından hazırlanan "Toplu Konut Üretiminde Kalite İçin Donatılar" başlıklı çalışmadan nüfus büyüklüklerine göre oluşan kademelerin her biri için çocuk oyun alanlarına yönelik bazı alan standartları ve mekansal özellikler belirtilmiştir.

Kentsel yerleşmelerde çocukların oyun alanı olarak kullanılacak alanların tümü için her 1000 kişiye 2 dekar ile 5 dekar arasında büyüklükler öngörülmektedir. Çocuk oyun alanlarının aynı zamanda birer eğitim alanı oldukları da düşünüldüğünde bu alanların biçimlendirilmesinde çocukların katılımını sağlayacak yollara gidilmeli ve oyun alanının hazır elemanlardan oluşan bir yer olması yerine orada bulundurulmuş malzeme ile çocukların -belki büyüklerin de yardımı ile, kurabilecekleri, değiştirebilecekleri bir düzeni olmalıdır (Adam, M. ve Sarısözen, C., 1988, 24-25).

45.000 nüfuslu kentsel birimde kişi başına en az 1.5 m² park alanı ayrılmalıdır. Nüfusu 15.000 dolayında olan yerleşmelerde semt parkları için ayrılması gereken alan kişi

başına en az 1.00 m²'dir. TMMOB standartlarına göre ise bu alan kişi başına 4.00 m² olmalıdır. 20.000-30.000 kişilik yerleşmeler için düzenlenecek semt parkı ve oyun alanı tüm yaşlara uygun biçimde tasarlanmalıdır. 800 m ile 2400 m. mesafe içinde ulaşılabilir olmalıdır. Bu parklar 6.8 ha. büyüklüğünde olmalı, bunun en azından dörtte üçü de aktif rekreasyon için ayrılmalıdır (Adam, M., ve Sarısözen, C., 1988, 71).

Komşuluk ünitesinde oyun alanları konut alanlarına yakın, gençlerin ve çocukların kolay ulaşabileceği mesafede olmalıdır. Oyun alanı olarak tasarlanmış alanlar, oyun parkları, oyun bahçeleri ve diğer parklardır. Bunlar için gerekli alanlar:

- . oyun parkları için 3 m²/kişi (minimum)
- . oyun bahçeleri için 5 m²/kişi (minimum)
- . diğer parklar için 4 m²/kişi (minimum)

Toplam oyun alanlarının % 25'i tampon bölge ve sirkülasyon alanı ayrılırken, % 9-10'u tasarlanmamış doğal mekanlardan oluşmalıdır. Oyun alanları hizmet yarıçapı 0.75 m. olmalıdır. İmar İskan Bakanlığı'nın saptamalarına göre ise çocuklar (3-6, 7-11 yaş) için bahçeler kişi başına 1.50 m²'dir (Adam, M., ve Sarısözen, C., 1988, 129-130).

Her komşuluk ünitesi içinde bir çocuk oyun parkı yapılmalıdır. Ancak bu oyun parkı tasarlanmış ve bitirilmiş olmak yerine çeşitli malzemeleri bulundurulmalıdır -ağlar, kutular, sandıklar, ağaçlar, ipler, basit aletler, çerçeveler, çimen ve su gibi. Çocuklar kendi oyun ortamlarını kendileri kurabilmelidir. Bu parklarda bir çocuğa 6 m² oyun alanı düşmelidir (Adam, M. ve Sarısözen, C., 1988, 131).

Konut alanlarında çocuk bahçeleri ve çocuk oyun alanları birlikte düzenlenebilir. Çocuk bahçelerinde, tırmanma yerleri, salıncaklar, kum havuzu, oyun duvarı ve kızak gibi elemanlar bulunurken; çocuk oyun alanlarında yapılanmış oyun alanları, küçük toplu oyun alanları vb. mekanlar yaratılmalıdır... Çocukların oyun alanları en az 64 hane halkının çocuklarının birbirleri ile ilişki kurabilmelerine olanak verecek biçimde ilişkilendirilmelidir. 64 konut, "komşuluk çevresi" ve "konut kümesi" birimleri için çok olduğundan 10-12 konutluk kümeler ayrılmalı ve çocukların herbirine güven içinde gidip gelmelerine olanak verecek biçimde tasarlanmalıdır (Adam, M., ve Sarısözen, C., 1988, 198-199).

Mahalle (40-60 birim) ölçeğindeki yerleşmelerde ilkokul çocukları için toplam 5940 m² büyüklüğünde oyun alanı bulunmalıdır. 50 çocukluk bu oyun alanlarında bulunması gereken oyun elemanı sayısı ve herbir eleman için alan gereksinimi şöyledir:

Eleman	Sayısı	Oyun Alanı	Gereksinimi (m)
Denge Aleti	1	4.5 x 9.1	40.95
Tırmanma yeri	3	3 (6.4 x 15.2)	291.84
Tırmanma havuzu	3	3 (3 x 6)	54
Paralel Barlar	1	4.5 x 9.1	40.95
Paralel Merdivenler	1	4.5 x 9.1	40.95
Büyük Salıncak	1	91 x 13.7	124.67
Kay-kay	1	3.6 x 10.6	38.16

Toplam: 631.52 m²631.52 m²

Kaynak: Adam, M. ve Sarısözen, C., 1988, 203.

Komşuluk çevresi ölçeğindeki yerleşmelerde 7-11 yaşları arasındaki çocuklar için konut başına 4.00 m² alan oyun alanı olarak düzenlenmelidir. Bu alanlar konutlara 100-150 m². uzaklıkta olmalı ve % 50'si voleybol, basketbol gibi düzenli spor alanlarına ayrılırken; geri kalanı bitki dikilen alanlar, ağaçlık ve çimenlikler, paten ve bisiklet düzlükleri, bilye, üç taş, dokuntaş oyun yerleri, hazır oyuncaklar, ip atlama yerleri, su havuzları, Robenson oyun yerleri, resim duvarları olarak düzenlenmelidir (Adam, M., ve Sarısözen, C., 1988, 224).

Konut alanlarında çocukların oynayabilecekleri çeşitli oyunları için oluşturulacak yeşil alanlarda ve kamusal açık alanlarda önerilen arazi eğimleri aşağıdaki gibidir:

Alanlar	enaz	Eğim	
		ençok	istenen
Tam açık kaplanmış alanlar	% 1	% 3	% 2
Kaplamalı oyun ve oturma alanları	% 0.5	% 2	% 1
Gençlik oyun alanı	% 1	% 10	% 3
Çimlendirilmiş alan ve oyun alanları	% 05	% 4	% 2
Dikili alanlar	% 1	% 2	% 1

Kaynak: Adam, M. ve Sarısözen, C., 1988, 235..

Konut alanlarında çocukların oynayabilecekleri, çeşitli etkinliklerde (resim, müzik, spor vb.) bulunabilecekleri çocuk merkezleri bulunmalıdır. Alan gereksinimleri aşağıdaki gibi olmalıdır. Bu mekanlar konutlardan ayrı olarak planlanacağı gibi konutlarla bitişik, içiçe veya altalta düzenlenebilir (Adam, M. ve Sarısözen, 1988, 236).

Alanlar	enaz	ençok	istenen
üç odalı	13.5 m ²	15 m ²	15 m ²
dört odalı	18 m ²	19.5 m ²	19.5 m ²

Bazı araştırmacılar, çeşitli oyun alanlarının özelliklerine çalışmalarında yer vermişlerdir. Knight (1980), 6-11 ve 12-17 yaş arasındaki çocuklar ve gençleri ilgilendiren planlamaların içinde yer alması gereken çeşitli oyun alanlarına çalışmasında değinmiştir.

- 1. Yaratıcı Oyun Alanı:** 6-11 yaşları arasındaki çocuklar iyi tasarlanmış ve donatılmış oyun alanlarından hoşlanırlar. Gelişen fiziksel yeteneklerine, yapıcılık ve yaratıcılıklarına, araştırma duygularına yanıt veren araçlara gereksinimleri vardır. bu konuda onlara birçok seçenek sağlanmalıdır. Çocuklara sonsuz oyun olanakları sağlayan doğal ortam korunmalı ve geliştirilmelidir. Uygun konumlandırma ve peyzaj düzenlemesiyle çocukların gürültülerine tampon oluşturulabilir. Yaratıcı oyun alanı için önerilen alan yaklaşık olarak aynı anda 30 ila 150 çocuk barındırabilmelidir. Yaratıcı bir oyun alanı yaklaşık 90-900 m²dir.
- 2. Kendiliğinden (Doğaçılama) Oyun İçin Açık Alan:**
 - A. Her çeşit oyun için; top oyunları, tenis, voleybol gibi oyunlar, cadde hokeyi, buz hokeyi, paten, çim kayağı, drama, kukla, müzik ve dans için yeterli, uygun, çimenli ya da sert zeminli düz bir alan sağlanmalıdır.

- B. Yükseltlerdeki doğal değişimler ve yapay tepecikler (taş veya toprak) tüm mevsimler için elverişli oyun alanları sağlarlar ve tırmanma, yuvarlanma, kayma, çim ve kar kayağı yapma gibi birçok eyleme de olanak oluştururlar.
- C. Korular, çamur alanlar, kayalıklar gibi doğal alanların korunması ve yeniden düzenlenmesi sonsuz çeşitlilikte oyun olanakları sağlar.
3. **Sessiz Aktiviteler İçin Küçük Mekanlar:** Çocuklar oturup konuşmaya, toplanmaya, el sanatlarıyla uğraşmaya, masa oyunları ve yetenek gerektiren oyunları oynamaya uygun masalı, sessiz oturma köşelerinden hoşlanırlar. Genel alandaki küçük parseller bu amaçlar için kullanılabilir. Sessiz etkinlikleri bisiklet, koşturmak ve top oyunları gibi daha sık olan oyunlardan korumak için peyzaj öğeleri kullanılabilir. Sessiz ve içe dönük yapılarından dolayı bu etkinliklerin konut ünitelerinden çok uzakta olmasına gerek yoktur. Alanın genişliği planlanan etkinliğe göre değişir.
4. **Macera Oyun Alanı:** Bu tip bir oyun alanı, çocuklara gerçek araçlarla, artık yapı malzemeleri ve diğer bulunmuş nesnelere kulübeler, barakalar ve tırmanma strüktürleri yapabilecekleri denetimli alanları sağlar. Bu tip oyun alanı her mevsimdeki etkinlikler için kapalı bir oyun odası içermelidir. Bu tip bir alanın, iyi bir oyun liderine veya bir yöneticiye gereksinmesi vardır. Böyle bir oyun alanı inşaat bölgesi gibi olacağından yer seçimi önemlidir ve konut birimlerinden belli bir uzaklıkta olmalıdır.
5. **Kapsamlı Oyun Alanı:** Çeşitli yaş grupları için, farklı tipteki oyun alanlarının bir arada kaynaştırılmış halidir. Böyle geniş bir alan okulöncesi çocukların oyun gereksinmelerini karşılayamaz. Bu yaş grubu için olan küçük alanlar, tüm yerleşmelerde konutlara yakın olarak düzenlenmelidir (J. Knight, 1980, 146-147).

Çocukların özel veya genel yerleşmelerde ve toplumun tümünde oyun hakkı korunacaksa, oyun alanı kılavuzlarının ve minimum standartların saptanmasında ve gerçekleştirilmesinde toplu girişimler yapılmalıdır. Bu şunları gerektirir:

1. Çocuk oyun olanakları için kapsamlı planlama; konuttan mahalleye, kapı önlerinden kaldırımlara, parklara ve okul bahçelerinden kent parklarına ve rekreasyon alanlarına kadar tüm alanları içermelidir.
2. Hükümet; konut, rekreasyon, planlama ve eğitim gibi birçok farklı alanın tüm düzeyleri arasında bütünleşmiş ilişkileri zorunlu kılmalıdır (Knight, J., 1980, 148).

Coffin (1989) çalışmasında, farklı oyun alanları için yer seçimi, amaçlar, alan, peyzaj ve donatı konusunda önerilerde bulunmuştur.

Bölgesel Oyun Alanları (Toplumsal Açık Alanlar):

Yer Seçimi: Konutlardan kolay ulaşılacak (en uzaktaki konuttan 400 m. uzaklıkta); ana yol geçmeden ve diğer tehlikelerle karşılaşılmayan, diğer kullanıcıların (özellikle yaşlıların) rahatsızlıklarına neden olmayacak şekilde yerleştirilmelidir.

Amaçlar: Oyun alanları esas olarak beş yaşın üzerindeki çocukların kullanımı için tasarlanmalıdır; yetişkinler ve onların denetimindeki çocuklar için rekreasyonel alanlar olmalıdır.

Alan: Bir dizi oyun olanağının yerleştirilmesi için en azından 1 hektarlık (10.000 m²) alan olmalıdır veya farklı nitelikteki bağlantılı alanlardan oluşmalıdır.

Peyzaj: Bitkilendirme, duvarlar, yamaçlar ve oyuklarla mikroklima yaratılır. Tırmanılabilir ağaçlar, çalılar, çimenler ve eğer mümkünse su, doğal alanlar, kuşları, küçük hayvanları, kelebekleri, böcekleri vb. çeken bitkilendirme.

Donatı: Geleneksel ve macera oyun alanı donatıları; kum havuzu, top oyunları için düz alanlar, tekerlekli araçları ve hareketli oyun elemanlarının durabileceği kilitli yerler; tekerlekli oyuncaklar için patikalar, sıralar ve banklar, geceleri iyi ışıklandırma, özürölüler için giriş.

Macera Oyun Alanları:

Yer Seçimi: Konutlardan ulaşılabilir (400 m. uzaklıkta) ve anayol geçmeden ve diğer tehlikelerle karşılaşmadan; diğer kullanıcıların rahatsızlığına neden olmayacak şekilde yerleştirilmelidir.

Amaçlar: Tüm yaşlardaki çocuklar için çeşitli oyun deneyimleri sağlamalıdır. Çocukların risk almalarına; fiziksel ve ussal olarak kendilerini abartmalarına; maceralı ve yaratıcı etkinliklere girmelerine olanak tanımalıdır. Yetişkinler, bu tip etkinliklere çocukları cesaretlendirmelidirler. Bu tip oyun alanları çok fazla sayıda oyun olanağı sunmalıdır.

Alan: 1.500-10.000 m² arasında.

Peyzaj ve Donatı: Sınırlanmış (duvar, çit vb.) bir alan; iki girişli (çocuklar ve deliveries için); elektrikli, sulu, tuvaletli, telefonlu ve depolu bir oyunevi; dış alanda sürekli olarak değişen peyzaj; çocukların kendi tasarımlarıyla gelişen veya oyun liderlerinin (play-leaders) denetimi altında yapılan-strüktürler, oyun evleri veya odaları, bahçe alanında kum havuzları, hayvanlar için kafesler ve havuzlar (Coffin, 1989, 28-29).

Bir oyun merkezi, macera oyun alanına alternatifidir. Fakat hiç bir zaman bir macera oyun alanının yerini tutmaz; çünkü macera oyun alanı çocuklara çok sayıda deneyim sağlar. Çocuklara iç mekanda denetimli oyun sağlar. Herhangi bir binada (okulda vb.) yer alabilir. Dış alandan ayrı bir girişi olmalıdır. Bu oyun etkinliklerinin sayısını arttırmaya cesaretlendirir (Coffin, G., 1989, 29).

Macera oyun alanı, çocukların oyunu için sağlanan çağdaş yaklaşımın önemli bir bileşenidir; ideal olarak tüm yerleşmelerdeki çocuklar, bir macera oyun alanını kullanma hakkına sahip olmalıdır. Özellikle kent içi (inner-city) ve komşuluk çevrelerindeki macera oyun alanlarında her türlü denetimli oyun olanağının sağlanmasıyla kısır ve tehlikeli çevreler zenginleştirilebilir ve çocukların oyun davranışlarıyla ilgili birçok sorun da böylelikle azalabilir (Coffin, G., 1989, 30).

Komşuluk Çevrelerindeki Oyun Alanları ve Oyun Pakları:

Yerleşim: Tüm komşuluk çevresine hizmet eder (1 km. yarıçapında).

Amaçlar: Küçük çocuklarla ebeveynlerinden, yaşlılara kadar tüm yaş grupları için tasarlanmalıdır; farklı yaşlardaki çocukların tüm etkinlikleri yer almalıdır.

Alan: Çok büyük açık alan yaklaşık olarak 4 hektar (40.000 m²) veya 10 acre (40.000 m²).

Peyzaj: Farklı düzeylerde peyzajlanmış alanlar; yamaçlar ve oyuklar; ağaçlıklı, çalılı veya yabancı çiçekli doğal alanlar; su veya havuz; görme özürölüler için farklı kokularda bitkilendirme.

Donatı: Formal oyunlar için sahalar (tenis, golf, futbol, vb.); informal oyunlar için alanlar (yakalamaca, koşturmaç, çeşitli top oyunları). Çok sayıda oyun elemanı; sıralar, banklar, masalar, gölgeler, tekerlekli araç kullananlar için yollar (Coffin, G., 1989, 29).

Kullanım olanaklarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve çocuk merkezli bir çevrenin yaratılması en etkin olarak komşuluk çevresi düzeyinde çözülmektedir. Bu konuda ilk adım değerlendirmedir. Mevcut bir komşuluk çevresinin sağlıklılaştırılması önerildiğinde veya gelişmiş bir konut bölgesinin yakınında bir yeni yerleşim planlandığında olası oyun olanaklarının sayısı ve niteliği incelenmelidir. Yeni bir konut gelişimi planlaması söz konusu olduğunda benzer sorular, planlamanın çocuk oyun alanları açısından tatmin edici olup olmadığının değerlendirilmesi için kullanılabilir (Coffin, G., 1989, 15).

Coffin (1989) komşuluk çevrelerindeki oyun alanlarının değerlendirilmesini yaparken toplanacak bilgilerin neleri kapsamı gerektiği konusundaki görüşlerini şöyle belirtmiştir:

- . Temel sosyal göstergeler (nüfus, yaş, işsizlik, sosyal sınıf, konut tipi),
- . Genel oyun alanları- sabit donatılı oyun alanları, diğer çocuk oyun alanları, parklar ve rekreasyon alanları,
- . Varolan bir komşuluk çevresinde, çocukların gerçekten oynadıkları alanlar - gözlemlerle, sörveylerle toplanan bilgilerden ve çocuklarla ya da ebeveynleriyle yapılan görüşmelerden,
- . Komşuluk çevrelerinde ve çevredeki alanlarda, trafik akışları, kazaların oluş dereceleri,
- . İşlevlerin yer seçimi -okullar, dükkanlar, kütüphaneler, müzeler vd.: parklar, kırsal alanlar ve deniz kenarı (Coffin, G., 1989, 15).

Coffin (1989) çalışmasında, oyunun öneminin değerlendirilmesi konusunda, Chilton'un (1985) hazırladığı kontrol listesine de değinmiştir (Bkz.: Tablo 11).

Tablo 11: Oyunun Öneminin Değerlendirilmesi İçin Kontrol Listesi

<p>Bir oyun alanı aşağıdakilerden çoğunu sağlamalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> . Çocukların toplanmaları ve sosyalizasyonları için alan . tırmanma ve denge için fırsatlar, . çocukların kendilerini ve diğerlerini test etmeleri için bir fırsat, . keşfedecek ve risk alacak yerler, . arkadaşsız ve pasif oyun için alan, . heyecan, hareket ve renk, . hayal veya yaratıcı oyuna izin veren donatı ve peyzaj, . gürültülü, gürültücü ve enerjik olmak için alanlar, . oynanacak araçlar, farklı dokular, materyaller, yükseklikler, düzlemler, yüzeyler. <p>Oyun alanları çocukların farklı tipteki oyunlara katılmalarını sağlamalıdır.</p>

Kaynak: Coffin, G., 1989, 16.

Oyun alanlarının değerlendirilmesi konusunda çeşitli araştırmalara değinen Coffin, çalışmasında denetlenmeyen çocuk oyun alanları için değerlendirme modeli önerisinde; farklı büyüklüklerdeki oyun alanlarını yerleşme, kullanım amacı, donatı, peyzaj vb. konularda tartışmıştır (Bkz. Tablo 12).

Tablo 12: Denetlenmeyen Çocuk Oyun Alanları İçin Bir Değerlendirme Modeli

Yerleşme/ Ulaşılabilirlik	Kullanım Amacı	Ölçü	Donatı/Peyzaj	Oyun Değeri Güvenlik
Eviere yakın, 50 m. içinde, trafik ve diğer tehlikeler olmayan	Küçük çocukların oyunları. Diğer çocukların sosyalleşmesi. Yetişkin oturması	küçük 100-500 m ²	Barınak, oturma yerleri, küçük çocuklar için donatı, kum, su, ağaçlar.	Fiziksel, yaratıcı, entellektüel, sosyal ve yalnız oyun için tüm yaş gruplarına fırsat. Bkz. Tablo .. Özürlü çocukları da kapsayan çocuklar için giriş, güvenlik, emniyet, koruma.
Konutlara 400 m. uzaklıkta önemli trafik akışlarını geçmeden.	5-14 yaşındaki çocukların aktif oyunları	1 hektarın üstünde 2-5 acres	Ağaçlar, çimenler, doğal özellikler, su, eğilimli yerler, temel oyun elemanları, top oyunları için sert zemin.	
Eviden 400 m.-1000 m. uzaklıkta.	Organize veya yarı organize sporlar ve oyunlar tüm yaş grupları için	Büyük, belki de 4 hektar (10 acres)	Yukarıdaki tüm maddelere ek olarak, çimenli veya yapay yüzeyler ve aile oyun etkinlikleri için, mini golf, tenis, tekne gibi.	

Kaynak: Coffin, G., 1989, 15.

Türkiye'de konut yakın çevresinde çocuk oyun alanları konusunda bazı standart eksikliklerinin olduğu görülmektedir.

Bayazıt vd. (1992) tarafından yürütülen Konut Mekan Standartları araştırmasındaki örneklerde özellikle 2-5, 6-10 yaş grubundaki çocuklar için yeterli oyun yeri bulunmadığı saptanmıştır. Çalışmada, bu yaş gruplarındaki çocuklar için konut yakın çevresinde oyun yerleri ve çocuk parkları yapılması önerilmektedir. Bu öneri, çocukların mevcut durumdaki oyun oynadıkları alanlar olan, konut ve sokağın sakınca yaratmasından ve hanehalklarının bu yöndeki şikayetlerinden kaynaklanmaktadır (Bayazıt, N., vd., 1992. 263). Konut mekan standartları araştırmasında dar geliri konutlarında çocuk oyun yerlerinin sakıncalarının başında trafik gelmektedir.

Konut grupları içinde her yaş grubundaki çocuklar için çocuk oyun yerlerinin sağlanması önerilmektedir. Batı Alman Standartları (DIN 18034) her üç yaş grubu için ayrı ayrı 0.75 m²'yi öngörmektedir. Bu öngörülen standardın, 2.25 m² kişi başına brüt çocuk oyun alanı olarak, bu araştırmada da kabul edilmesi uygun görülmüştür (N. Bayazıt vd., 1992, 263).

V.3. BÖLÜM SONUÇLARI

Avrupa ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde toplu konut yaşamına yönelik olarak birçok özel kurum ve idari yönetime bağlı kurumlar ve bakanlıklar tarafından hazırlanmış standart çalışmaları ve standart saptamaları vardır. Bu standart çalışmaları birçok toplu konut yerleşmesinde, planlamacıların ve mimarların uygulamalarına ışık tutacak mekansal özellikler ve boyutsal standartlar şeklindedir.

Elde edilen standartlara baktığımızda, bunların yalnızca iç mekan - dış mekan konusunda olmayıp; yapının/yapıların havalandırılması, gün ışığı ve yangın gibi sorunlarla karşılaşıldığında yapıda olması gereken nitelikleri de belirttiği görülmektedir. Ayrıca dış mekanda, ortak açık alanların yanısıra; garajlar, otoparklar, yollar ve yaya yolları gibi konularda da yerleşmelerin özelliklerine bağlı olarak çeşitli standartlar saptanmıştır.

Araştırmanın gereği olarak; yalnızca çalışmanın amacına yönelik olarak çocuk-kullanıcının iç-dış mekan standartları ele alınmıştır. Farklı ülkelerin bu konudaki çalışmalarından elde edilen boyutsal standartlar birbirine yakındır.

İç Mekan

Çocuk yatak odaları tek yataklı olursa 7.00 m² - 8.00 m²'dir. İki yataklı çocuk yatak odaları da 10.50 m² - 12.00 m²'lik bir alanda çözümlenmektedir. Çocuk yatak odaları için de minimum boyut yaklaşık olarak 2.50 m.dir.

Çocuklara yönelik iç mekan standartlarında, çocuğun konutun içinde yalnızca kendi odasını kullandığı görüşü doğrultusunda çalışmalar yoğunudur. Bu çalışmalarda çocukların eylemlerinin neler olduğu düşünülmeden, çocuğun kullanacağı mobilyalar belirlenerek (her zamanki gibi yetişkinler tarafından!) bu elemanların boyutlarına bağlı olarak, odaların

alanları hesaplanmaktadır. Bu mekanların düzenlenmesinde; çocukların fiziksel gelişimleri ve iç mekandaki etkinliklerinin özelliklerinin bilinmesi gerekir.

Çocuk, konutun içinde sadece odasında değildir. Çocuk fiziksel ve hijyenik bazı gereksinimleri için mutfak ve banyoyu kullanır. Sosyalizasyonu ve iletişimi açısından yaşama mekanında (oturma odası-salon) ailenin ortak etkinliklerine katılır. Konutun içindeki bu mekanlarında, çocuklar açısından taşıması gereken bazı özellikler vardır.

Ara Mekan

İlkokul çağındaki çocuklar, oyun alanına, okula ya da yakındaki bir alışveriş merkezine gitmek için, bireysel olarak konut bloğunun merdivenini veya asansörünü kullanırlar. Bu düşey dolaşım elemanlarını çocukların kullanabilmesi için, standartların ve mekansal özelliklerin bilinmesi gerekir. Özellikle, bu konu, ele alınan çalışmalarda da ihmal edilmiştir.

Dış Mekan

Toplu konutlarda çocuğa yönelik standartlar konusunda en yoğun çalışmalar dış mekanla ilgilidir. Özellikle toplu konutlardaki, dış mekandaki oyun alanlarının mekansal nitelikleri ve de çocukların yaş gruplarına ve etkinliklerine bağlı olarak oyun alanlarının mekansal özellikleri ve boyutsal standartları genel hatlarıyla aynı noktalarda birleşmektedir.

Ülkemize bakacak olursak, toplu konutlara yönelik standart çalışmalarının son yıllarda yoğunluk kazandığını görürüz. Fakat yine de bu çalışmalarda, çocuk kullanıcının mekansal gereksinimleri pek az dikkate alınmıştır. Toplu konut yerleşmelerinde, çocuk kullanıcıya yönelik çalışmaların ele alınması, bu konuda yapılacak en önemli atılımlardan biridir.

VI. BÖLÜM ALAN TANIMI VE ÇALIŞMASI

VI. BÖLÜM: ALAN TANIMI VE ÇALIŞMASI

VI.1. İZMİR KENTİ

Toplumsal yapıdaki ekonomik ve sosyal gelişmeler ve değişmeler, İzmir'de de kentleşme hızında ve kent fiziki mekanının oluşumunda etkili olmuştur. İzmir nüfus bakımından her zaman ülkenin önde gelen illerinden biridir (Tablo 13). 1990 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 2.700.121 nüfusu ile Türkiye nüfusu (56.969.109)nun % 4.7'sini barındırmaktadır.

Tablo 13. İzmir İl Nüfusunun Gelişimi

Yıllar	Nüfus
1927	531.579
1935	596.850
1940	640.107
1945	673.581
1950	768.411
1955	910.496
1960	1.063.490
1965	1.234.667
1970	1.427.173
1975	1.673.966
1980	1.976.763
1985	2.317.829
1990*	2.700.121

Kaynak: GNS, DIE, Yayın No: 1237, s

(*) Türkiye İstatistik Cep Yıllığı, 1990, 16

İlin nüfus varlığının önemine ilişkin bir başka göstergesi de ülke ile ilin nüfus yoğunluklarının karşılıklı durumudur. İzmir'de km^2 'ye düşen kişi sayısı genellikle ülke genelinin üzerindedir. 1990 yılı GNS sonuçlarına göre İzmir'de nüfus yoğunluğu (km^2 'ye 211.51 kişi) ülke ortalamasının (km^2 'ye 70 kişi) üç katını aşmaktadır.

İzmir nüfusunun ülke genelini aşan gelişmesi daha çok aldığı göçlerin etkisine bağlıdır. 1950'lerden sonra İzmir giderek hızlanan iç göçlerin yöneldiği önemli bir çekim merkezi olmuştur. 1960-80 döneminde İzmir, Türkiye'nin İstanbul ve Ankara'dan sonra en fazla iç göç çeken illerinden biridir. Ayrıca İzmir, çevresindeki illerin de (Manisa, Aydın, Denizli gibi) çekim merkezi durumuna gelmesine yol açmıştır. Göç hareketini, özellikle 1950'lerin ikinci

yarısında kent ekonomisinde başlayan yapısal değişim ve 1965'ten sonra çok sayıda büyük ölçekli endüstri kuruluşunun kurulması hızlandırmıştır.

İzmir'in bir bölge merkezi olma özelliği, ekonomik etkinliklerinin yanısıra, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin varlığından da kaynaklanmaktadır. İzmir kentinde eğitim ve sağlık hizmetlerinin düzeyi ülke genelinin hayli ilerisindedir. İzmir, ekonomik gelişme ve kentleşmenin çektiği iç göç yanında, doğal konumu, iklim koşulları ve sağladığı çeşitli olanaklar nedeniyle (sağlık, eğlence, dinlence vb.) de göç olmaktadır.

İzmir kenti, halen ekonomik etkinliği açısından Türkiye'nin ikinci, nüfus açısından üçüncü büyük yerleşmesidir. Ancak, Ankara ve İstanbul'da önceki yıllara göre artış hızları düşüş gösterirken, İzmir önceki hızını korumakta, bu da kırsal kesimden göç almaya devam ettiğini göstermektedir.

İzmir'de farklı sosyal grupların sınıfların dağılımını Egekoop yaptığı bir araştırmada şöyle açıklamaktadır:

Kentin Batısındaki Güzelyalı bölgesinde eğitim, gelir, meslek ölçütleri arasında yakın ve yoğun bir ilişki vardır. Burada yaşayanlar üst eğitim düzeyindedirler, orta meslek grubunda tanımlanan uğraşlara sahiptirler. Güzelyalı bölgesinden içlere doğru gidildikçe Balçova, Güzelbahçe, Narlıdere bölgeleri eğitim, gelir, meslek ilişkileri açısından benzer özellikler gösterir. Bu bölgelerde orta gelir düzeyi ve orta meslek grupları yaygındır. Kentin kuzey bölgesi ve özellikle merkez alanda oldukça karmaşık ilişkiler vardır. Burada konut alanları ile iş alanlarının birarada bulunması dikkati çeker. Alsancak bölgesi gelir, eğitim ve meslek ölçütleri açısından en yüksek düzeyi gösteren nüfus grubunu oluşturur. Yenışehir, Basmane ve İkçeşmelik'te alt meslek grupları yer alır. Bu alanlar orta gelir düzeyindedirler. Yeşilyurt, Limontepe ve Uzundere'de gecekondulaşma ile ortaya çıkan yerleşmelerde alt gelir ve meslek grupları yaşar. Kentin doğu bölgesindeki Gültepe, Çamdibi, Altındağ, Işıkkent, Pınarbaşı'nda alt gelir grupları yoğundur ve eğitim de orta düzeydedir. Bornova'da orta gelir ve meslek grupları vardır (Ege-koop, Egekent-2, Yeni Yerleşme Projesi Yapılabilirlik Çalışması, 3).

İzmir'de farklı sosyal grupların, sosyal sınıfların dağılımı konut alanlarında da farklı yapılaşmalara neden olmuştur.

VI.2. İZMİR'DE TOPLU KONUT UYGULAMALARI

Ülkenin ve bölgenin önemli iç göç alan illerinden biri olan İzmir'de de konut sorunu büyük boyutlarda yaşanmaktadır. Bu soruna son yıllara kadar il genelinde farklı kesimler değişik şekillerde çözüm bulmaya çalışmışlardır.

Bu çözüm yoğun olarak kendini gecekondularda göstermiştir. Çok az da olsa çeşitli organizasyonlar, soruna toplu konut uygulamaları ile çözüm aramışsa da; bunlar soruna yanıt verecek nitelikte ve nicelikte değıllerdir.

İzmir kent bütününde konut tipine göre nüfus dağılımı:

- İmarlı ve Toplu Konut Alanlarında % 57.9
- Gecekondularda % 42.1

Kaynak: Ege-koop / Egekent 2, 4.

Genelde İzmir'deki toplu konut uygulamalarına bakacak olursak; belediye, kooperatif, banka ve özel şirketler gibi organizasyonların çeşitli amaçlarla bu uygulamaları yaptıklarını görürüz. Uygulamaların bazıları tamamen üst ya da orta gelir grubuna, bazıları da orta ve alt gelir grubuna yöneliktir. Toplu konut kavramını düşünürsek, bu tip farklı uygulamaların bulunması doğaldır ve doğrudur.

İzmir'de özellikle 1985 yılından sonra, gecekondulaşma sürecini yavaşlatmak üzere, çok sayıda konutun bir arada üretildiğı kent parçaları oluşturulmuştur. Böylelikle sağlıklı büyüme biçimleri yerine hızlı bir uygulama ve çok sayıda konutun üretildiğı projelerin gerçekleştirilmesi gündeme gelmiştir.

İzmir'deki büyük ölçekli toplu konut çalışmalarında İzmir Büyükşehir Belediyesi, kooperatif ve belediye dayanışmasının bir örneğini vererek Evka ve İzkent Uygulamaları'nı başlatmıştır. Belediye vatandaşın kısa sürede ekonomik ve sağlıklı konutlara kavuşabilmesi amacıyla arsa temini ve alt yapı olmak üzere birçok konuda kooperatiflere destek olmuştur.

Buca'da Tınaztepe, Büyük Çiğli'de Maltepe, Bornova'da Erzene mevkilerinde çeşitli büyüklüklerde (53 m²'den 115 m²'ye kadar) ve tiplerde (dubleks, teras ev, apartman) konut projeleri geliştirilmiş ve belediye sorumluluğunda kurulan konut kooperatifleri ile konutların yapılmasını sağlanmıştır. Büyükşehir Belediyesince öncelikle ele alınan alanlardan Egekent 1 Maltepe-Balatcık Projesi ile Evka 1/Buca; Evka 2/Büyük Çiğli; Evka 3/Bornova Projeleri tamamlanmıştır. İzmir-Menemen yolu üzerinde Egekent 2 ve Buca'da Evka 1 alanında Egekent 3 uygulamaları ile İzkent 1. Etap Buca (Evka 1 alanında) ve İzkent 2. Etap Çiğli (Egekent 1 alanında) uygulamaları büyük bir hızla devam etmektedir.

Konak İlçe Belediyesi yönetiminde kurulan **Kon-Kent Kooperatifler Birliği**'nce Uzundere'de 55 ha. alanda üretimine başlanan 2070 konut, daha sonra 280 ha. alanın konut üretimine eklenmesiyle 16 bin konuta yaklaşacaktır. Buca Belediyesi'nin denetiminde kurulan **Buca-koop** 16 ha. **Bağkent** toplu konut alanında ilk aşamada 2313 konut üretecektir. **Bor-Koop** 35 ha'lık bir alanda 9600 konut inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bunun 700'ünün yapımına başlanmıştır.

İzmir'deki bazı uygulamalar da **Türkiye Emlak Bankası**'nın yaptığı toplu konutlardır. Bu uygulamalar **Deniz Bostanlısı Toplu Konutları** (1922 konut) ve **Atakent Yerleşmesi** (1072 konut) ve **Gaziemir Gazikent Toplu Konutları** (2585 konut) olarak bilinmektedir. Bunlar daha çok üst ve orta gelir grubuna yönelik uygulamalardır. Bunların dışındaki örnekler arasında **Oyak'ın Üçkuyular Toplu Konutları** (944 konut) ile özel bir şirket tarafından yapılan **Esentepe Mimkent Toplu Konutları** (1566 konut) sayılabilir. Ek 5'teki Tablo'da İzmir kentindeki toplu konut uygulamaları ve bu uygulamaların kent içindeki konumları, konut sayıları ve tipleri ile önerilen sosyal-kültürel-eğitsel tesisler gibi özellikler belirtilmiştir.

İzmir kentinde çeşitli organizasyonlar tarafından yapılan toplu konut uygulamalarından Evka 1 Buca, Egekent ve Atakent yerleşmelerinde "**alan çalışması**" yapılmıştır.

Alan Çalışması için bu uygulamaların seçilmesinin nedenleri şöyle açıklanabilir:

1. Uygulamaların her biri farklı bir girişimin ürünüdür.
2. Tüm örnekler gözönüne alındığında, bu örneklerden her biri farklı bir gelir grubunu oluşturmaktadır.
3. Kent içindeki dağılımları farklıdır.
4. Bu tür çalışmalar diğer kentlerde çok az da olsa yapılmış olmasına karşın, İzmir bu konuda hiç ele alınmamıştır.
5. Alanlarda çocuklara sunulan olanaklar farklıdır.
6. Alanlarda kullanıcılara sunulan ortak tesisler de farklıdır.

VI.3. ÇALIŞMA ALANLARI (ALAN ÇALIŞMASI)

a. Atakent 1. Kısım / Deniz Bostanlısı

Türkiye Emlak Bankası'nın İzmir Bostanlı'da yapımına yıllar önce başlamış bulunduğu toplu konut uygulamalarının en son örneklerinden biri de Atakent Toplu Konut Yerleşmesidir. Bu

yerleşmenin Atakent 1. kısmında 1072 konut bulunmaktadır. Bu yerleşme; konutları, alt yapısı, sosyal ve eğitim tesisleri, spor ve rekreasyon alanları ve çevresi ile ülkemizdeki örnek yerleşmelerden biridir.

Atakent'de Didim, Efes ve Bergama adı verilen bloklar 5, 9, 13 katlı olmak üzere gruplar halindedir. Bu blokların yanısıra Foça adı verilen dubleks konutlar sıra ev düzenindedir. Yerleşim olarak çok katlı bloklar ile dubleks konutlar, birbirinden ayrı olarak düzenlenmişlerse de, yeşil alanlarla uyumu veya yaya yol bağlantıları ile bir bütün oluşturmaktadırlar.

Yerleşmede önerilen çocuk bahçeleri, spor alanları ve bisiklet ve yaya yollarının hepsi aktif olarak kullanılmaktadır. Bu yerleşmede çocuk kullanıcının gereksinimleri (özellikle dış mekanda) diğer yerleşmelere oranla çok daha dikkate alınmıştır.

b. Egekent 1 / Büyük Çiğli

Dar ve orta gelirliilerin konut gereksinmelerine bir ölçüde yanıt vermek üzere İzmir Belediyesi'nce Egekent Projesi hazırlanmıştır. Ege-koop kooperatifler Birliği, 7 Mart 1984 tarihinde Türkiye'nin ikinci büyük yeni yerleşim merkezi Egekent'i gerçekleştirmek üzere İzmir Büyükşehir Belediyesinin öncülüğünde ve önderliğinde kurulmuştur. Belediye ve 8 kooperatifin biraraya gelmesi ile kurulan Egekoop'ta bugün ortak kooperatif sayısı 41'e, bireysel ortak sayısı ise 8548'e ulaşmıştır.

İmar planında 159 hektarlık alanın 77 hektarı (%48.5) konut alanı, 82 hektarı (%51.5) da ulaşım ve sosyal donatıma ayrılmıştır. Aktif yeşil alanlar olarak park, çocuk bahçeleri, rekreasyon alanları için 36 ha.lık yer öngörülmüştür. Yaklaşık 1200 konuta bir kreşten hareketle Egekent'de 7 adet kreş planlanmış, bunların çevrelerinde park ve çocuk bahçeleri konumlandırılmıştır.

c. Evka 1 / Buca

Buca gecekondü önleme bölgesi Tınaztepe yöresindeki Evka 1 yerleşmesi İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ilk uygulamasıdır. Ekim 1985 tarihinde, Büyükşehir Belediyesi bünyesinde tek

bir kooperatif olarak kurulan İzbevka Yapı Kooperatifine projeyi uygulamak üzere 576.815 m²'lik arsa verilmiştir.

Çeşitli aile büyüklükleri ve gelir grupları dikkate alınarak yapılan projelerde konutlar 53 m² (1 oda, 1 salon), 70 m² (2 oda, 1 salon) 92 m² (3 oda, 1 salon), 110 m² (3 oda, 1 salon) şeklinde çözümlenmiştir. Konutların %28.50'si dubleks, % 71.50'si ise çok katlı bloklardan oluşmaktadır.

Yerleşmede çocuklara yönelik olarak 4 kreş, 4 temel eğitim okulu, 1 kütüphane ile spor tesisleri ve oyun alanları, havuz ve rekreasyon alanları önerilmiştir. Alanda kişi başına 13.5 m² yeşil alan düşmektedir. Önerilen eğitim yapılarının tamamlanmasına karşın; çocuk oyun alanları yeterli düzeyde değildir.

VI.4. ALAN ARAŞTIRMASININ UYGULANMASI

VI.4.1. Anketlerin Hazırlanması

Anketlerde yeralan sorular örnekleme yapılan gruplara uygulanmadan önce bir ön anket (pilot) çalışması yapılmıştır. Bu ön çalışma ilkokulda çocuğu olan 24 ailede denenmiş; yanıt alınamayacak soruların düzeltilmesi yoluna gidilmiştir.

Alan araştırmasında iki bölümden oluşan anket formları hazırlanmıştır (Bkz. Ek 2). **Birinci bölüm annelere yöneliktir.** Anneye yönelik sorular; ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel durumu, çocukların alışkanlıkları, yerleşme ve konutun özelliklerini ve annenin konuyla ilgili görüşlerini ve değerlendirmelerini saptamaya yöneliktir. **Çocuğa yönelik olan ikinci bölüm ise;** çocuğun aile-içi ilişkileri, alışkanlıkları, ilgileri ve de yaşadığı, kullandığı fiziksel çevre (iç, ara, dış mekan) ile ilgili görüşlerine ve beklentilerine ilişkin soruları kapsar. İki bölümdeki sorular da kendi aralarında kümelendirilmiştir. Anketlerin tümünde seçenekli soruların yanına açık-uçlu (sonu-açık, open-ended) sorular da kullanılmıştır.

Anketlerde çalışmanın varsayımlarını sınamak amacıyla yönelik sorular hazırlanmıştır. Toplam 148 sorudan (77 anne + 69 çocuk) oluşan anket, bir saatlik görüşme süresini aşmayacak şekilde düzenlenmiştir.

VI.4.2. Anketlerin Uygulanması

Anketler tesadüfi (rastlantısal) örneğe girenler arasında ankete yanıt vermeyi kabul eden anneye ve çocuğuna, ev ortamında veya mümkün olduğunca aynı koşullardaki ortamlarda (apartman bahçesi, apartman girişi, çocuk bahçesi, okul bahçesi vb. gibi) uygulanmıştır.

Örneğe giren hanehalkı bireyleri ve çocuklar ankete ilgili davranmış ve yanıtlamada kolaylık göstermişlerdir. Ancak konuttakileri evde bulma güçlüğü (özellikle çalışan anneler olduğunda ya da çocukların sabahçı ya da öğlenci olma durumlarında) nedeniyle bazı hanelere iki, bazılarında da üç kez gidilerek anketler tamamlanmıştır.

Anketler, yalnızca araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Görüşmelerin tek kişi tarafından yapılması; soruların hep aynı şekilde sorulmasını sağladığı gibi, istatistiksel açıdan hata dağılımını da asgariye indirmiştir.

VI.5. ALAN ÇALIŞMASININ SONUÇLARI

Anketler, daha önce değinildiği gibi, aynı evde oturan çocuğa ve annesine uygulanmıştır (Bkz. Ek 2). Ankette anne ve çocukla görüşmenin amacı; hem sosyo-kültürel açıdan hem de mekansal açıdan aynı konudaki sorulara alınan yanıtlardaki benzerlikleri ve farklılıkları saptamaktır. Anket formlarındaki sorular çalışmanın amacına uygun olarak farklı başlıklar altında toplanmıştır.

Anketin ilk bölümünde, soruları yanıtlayan kişilerin rahatlaması açısından daha genel konulardaki sorular sorulmuştur. Bu bölümde aile-içi ilişkilerle, çocukların alışkanlıkları/ilgilerini belirleyen sorular yer almaktadır. Sosyo-ekonomik ve kültürel yapı ile ilgili sorular yalnızca anneye sorulmuştur. Mekansal özelliklerle ilgili sorularda öncelikle, yerleşme ile ilgili genel görüşlere değinilmiştir. Yerleşme ile ilgili görüşlerden sonra; iç mekan, ara mekan, dış mekana ait soruların yanıtlanması istenmiştir. Araştırma'da iç mekan, konut birimindeki çocuklara yönelik mekanlarla (çocuk odası), çocukların kullandıkları diğer mekanları yansıtmaktadır. Ara mekan, konut bloğundaki konut-komşu daire ilişkisiyle, çocuğun dış mekana bağlantısını sağlayan merdivenler, asansörler, girişler ve koridorlar gibi geçiş mekanlarıdır. Dış mekan ise; konut topluluğundaki çocuğun

kullanımına yönelik olarak düşünölmüş çocuk parkları, oyun alanları ve spor alanları gibi açık mekanlardır.

Araştırmada iç mekan, ara mekan, dış mekan ayrımının yapılmasının nedeni; bu mekanların tümünde çocukların da yaşıyor olmasıdır. Fakat birçok çalışmada yalnızca oyun alanlarındaki (dış mekandaki) çocuklar düşünölmüştür (Bkz. Bölüm 4, IV.2.2). Diğer mekanlardaki çocuk gereksinimleri ve çocukların mekansal beklentileri ve istekleri dikkate alınmamıştır.

Çalışmada iki ayrı anketin ele alınması aşğıdaki nedenlerden dolayıdır. **Birincisi**, benzer soruların hem çocuğa hem anneye sorulması, yanıtlardaki doğru yanıt oranını arttırmıştır. Böylelikle yanıtlar arasında tutarlılık sağlanmıştır. **İkincisi**, benzer soruların annelere sorulması nedeniyle çocuklar anketleri yanıtlamada istekli davranmışlardır. **Üçüncüsü**, anneye ve çocuğa aynı içerikli soruların sorulması, anketleri yanıtlayanları çalışmanın önemine inandırmış; onların daha doğru ve güven içinde soruları yanıtlamasını sağlamıştır.

Atakent, Egekent ve Evka'da tamamlanan anketlerin yanıtları, her soru için hazırlanan yanıt formlarına işaretlenmiştir. Açık uçlu sorulara verilen her yanıtın dökümü tamamlandıktan sonra; yanıtlar arasında gruplandırılmalar yapılmıştır. Tüm soruların döküm işleminden sonra; yanıtlar dağılım ve yüzde tablolarında değerlendirilmiştir. Yanıtlardan elde edilen dağılım ve yüzde tablolarının tümü Ek 6'da verilmiştir.

VI.5.1. Dağılım Tabloları Sonucu Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi

VI.5.1.1. Annelerin Yanıtlarının Değerlendirilmesi

Hane Halkı Yapısına İlişkin Değerlendirmeler

. Örnekleme yapılan yerleşmelerde anne-baba ve çocuklardan (genellikle iki çocuk) oluşan çekirdek aile yapısı çoğunluktadır. Hane halkı büyükleri Tablo 1'de verilmiştir. Hanehalkı ortalaması Evka'da 4.43, Egekent'de 4.17'dir. En düşük ortalama 3.95 ile Atakent'de görölmektedir. Atakent'de ortalama çocuk sayısı 1.91; Egekent'de 2.05, Evka'da da 2.09'dur.

- . Aile reislerinin (hane reislerinin) yaşlarının dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Atakent'de yaşayan aile reislerinin yaş ortalaması 39.44, Egekent'dekilerin 37.62; Evka'dakilerin de 37.65'tir. Örnekleme yapılan üç yerleşmede de hane reislerinin büyük bir çoğunluğu İzmir ve Ege Bölgesi doğumludurlar (Tablo 3). Aile reislerinin eğitim durumları yerleşmeler arasında farklılıklar göstermektedir (Tablo 4). Yerleşmelere göre hane reislerinin meslek durumlarına ait dağılımlar Tablo 5'te görülebilir.
- . Annelerin yaşlarının dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Annelerin yaş ortalamaları Atakent'de 35.31, Egekent'de 33.86, Evka'da da 34.48'dir. Görüşme yapılan ailelerden, ilkokulda bir çocuğu bulunması istendiğinden dolayı, annelerin ve babaların yaş ortalamaları düşüktür ve birbirine yakındır. Doğum yerine göre annelerin dağılımı aile reislerinden farklıdır (Tablo 7). Örnekleme yapılan yerleşmelerden Atakent'deki annelerin % 62.22'si yüksek eğitim mezunu olarak en büyük orana sahiptir. Annelerin eğitim durumları Tablo 8'de verilmektedir. Görüşme yapılan annelerde; meslek sahibi oranı en yüksek Atakent'dedir. Egekent ve Evka'da meslek sahibi olarak çalışan annelerin sayısı Atakent'e oranla çok düşüktür (Tablo 9).
- . Atakent'deki ebeveynler, hem eğitim düzeyi bakımından hem de meslekleri açısından Egekent ve Evka'daki annelerden daha üstün niteliklere sahiptirler. Egekent bu konuda Evka'dan üstündür. Eğitim düzeyinin artması, ailelerin yaşam düzeyleri üzerinde etkili olmaktadır.
- . Örnekleme yapılan üç yerleşmede de, ebeveynlerin çoğu uzun süreden beri İzmir'de yaşamaktadırlar (Tablo 10, 11). Annelerin büyük çoğunluğu kısa sürelerde de olsa İzmir'den başka yerlerde de yaşamışlardır (Tablo 12). Belli zamanlarda ülkenin çeşitli yerlerinde yaşayan (Tablo 13) annelerin çoğu farklı nedenlerle İzmir'e gelmişlerdir. Bu nedenler arasında en önemileri iş aramak, çocukların eğitimi, akrabalarla birlikte olma ve evliliğidir. Tablo 14'te bu nedenler daha detaylı olarak gösterilmektedir.
- . Yerleşmelerin üçünde de ailelerin büyük çoğunluğu kendi konutlarında oturmaktadırlar (Tablo 15). Birçok ailenin konut sahibi olması, bu yerleşmelerin, son yıllarda konut sahibi olmayanlara konut kazandırmak amacıyla yapılmış olmalarıdır. Evka ve Egekent yerleşmelerinde konut sahibi olan aile sayısı Atakent'den daha fazladır.

- . Gelir durumu, ailelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları üzerinde önemli göstergelerden biridir. Atakent, diğer iki yerleşmeden daha yüksek gelir düzeyine sahiptir. Egekent ve Evka'daki gelir dağılımları birbirine benzemektedir (Tablo 16).

Aile İçi İlişkilerin Değerlendirilmesi

- . Çalışan annelerin çocukları ya anaokuluna gitmekte ya da bir bakıcı veya akraba tarafından bakılmaktadır (Tablo 17). Atakent'deki annelerin % 42.22'si çalışmakta iken; Evka'daki annelerin % 31.11'i çalışmaktadır. Egekent'de ise bu oran % 22.35'tir. Ailelerin büyük çoğunluğunun İzmir'de akrabaları bulunmaktadır (Tablo 18).
- . "Çocuklar aile içinde kimden çekinir, korkar?" sorusuna anneler farklı yanıtlar vermişlerdir. Atakent'deki annelerin % 33.33'ü çocuklarının hiç kimseden çekinmediklerini belirtmişlerdir. Egekent (% 37.64) ve Evka'da (% 35.56), anne-babalarından çekinen çocukların oranı fazladır (Tablo 19).
- . Yerleşmelerin üçünde de görüşülen annelerin çoğu, aile düzeni açısından, sevgi ortamını en önemli özellik olarak belirtmişlerdir (Tablo 20). Anneler ayrıca evde yaratılan huzurlu bir ortamda çocukların daha sağlıklı yetiştiğine inandıklarına da değinmişlerdir.
- . Anneler, "Çocuğunuzla ilgili kararları yalnız mı verirsiniz?" sorusunu "hayır" şeklinde yanıtlamışlardır (Tablo 21). Ailelerde çocuklarla ilgili kararları genellikle ebeveynler birlikte vermektedirler.

Çocukların Alışkanlıkları/İlgilerine Yönelik Yanıtların Değerlendirilmesi

- . Annelere göre, çocukların hepsi okula gitmeyi sevmektedir (Tablo 22). Üç yerleşmede de çocuklar kitap okumaktan hoşlanmaktadır. Fakat kitap okumayı seven çocuklar % 93.33 ile Evka'da en yüksek düzeydedir. Bunu % 80.00 ile Egekent, % 77.78 ile de Atakent izlemektedir (Tablo 23). Evka'daki çocukların, diğer yerleşmelerden daha fazla kitap okuması, daha az oyuncağa ve oyun olanağına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Annelerin belirttiğine göre çocuklar, en çok masal, öykü ve resimli kitap okumayı yeğlemektedirler (Tablo 24).

. Anneler, çocuklarının televizyon izlemeyi sevdiklerini belirtmişlerdir (Tablo 25). Anneler, çocukların çok fazla televizyon izlemelerini genellikle, konutun içinde ve dışında çocukların zamanlarını geçirecek alanların ve etkinliklerin az ve yetersiz olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yerleşmelerdeki çocuklar, annelerine göre en çok çizgi filmleri ve çocuk programlarını seyretmeyi sevmektedirler (Tablo 26).

. "Size göre bugünkü çocukların en önemli üç sorunu nedir?" sorusuna anneler çok çeşitli yanıtlar vermelerine karşın; belirtilen sorunlara baktığımızda, ilk üç sorun aynı konularda yoğunlaşmaktadır.

Atakent	1- Anne-baba ilgisizliği 2- Doyumsuzluk 3- Oyun alanlarının azlığı
Egekent	1- Oyun alanları az 2- Sosyal etkinlikler yok 3- Eğitim sistemi yetersiz
Evka	1- Oyun alanları ve parklar yok 2- Eğitim sisteminde bazı eksiklikler var 3- Anne-baba ilgisizliği

. İlkokuldan önce çocuklarını bir okulöncesi kuruma gönderen ailelerin oranı en fazla Atakent'dedir (% 84.44). Egekent ve Evka'da bu oran oldukça düşüktür (Tablo 27).

Mekansal Özelliklerin Değerlendirilmesi

Yerleşme ile İlgili Genel Görüşlerin Değerlendirilmesi

. Örnekleme yapılan yerleşmelerdeki kullanıcılar bu yerleşmelerde uzun süreden beri oturmaktadırlar. En uzun süre 5-6 yıldır. Özellikle konut sahibi olan kullanıcılar, konutlar tamamlandığından bu yana yerleşmelerde otururken, kiracılarda süreler değişiklik göstermektedir (Tablo 28).

. Konut yerleşmesinin en iyi özelliği konusunda anneler çeşitli yanıtlar vermişlerdir. Atakent'deki anneler yerleşmenin en iyi özelliği olarak şunları belirtmişlerdir:

	n	%
. çocuklar için oyun alanlarının olması ve çocukların yaşlarıyla iletişim olanakları	21	46.67
. temiz düzenli, sessiz ve dinlendirici bir ortam	9	20.00
. yeşil alanları fazla	6	13.33
. sosyal tesisleri iyi	4	8.89
. trafik problemi yok	3	6.67
. tek konutların olması	2	4.44
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki anneler ise şu noktalara değinmişlerdir:

. sakin ve düzenli bir ortam	16	18.82
. çevre düzenlemeleri iyi	13	15.29
. yeşil alanlar ve parklar var	12	14.12
. havadar ve manzaralı	11	12.94
. bloklar bitişik düzende değil	8	9.41
. komşuluk ilişkileri iyi	7	8.24
. toplu yaşamın bazı üstünlükleri var	7	8.24
. trafik yok	6	7.06
. gürültüden uzak	5	5.88
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki annelere göre yerleşmelerinin en iyi özelliği şunlardır:

. tek ve bahçeli konutların olması	16	35.56
. kentten uzak, sessiz ve sakin olması	9	20.00
. havadar olması	8	17.78
. açık alanların oluşu	7	15.55
. trafik yok	5	11.11
. TOPLAM	45	100.00

. Üç yerleşmede de, kötü yön olarak genellikle yerleşmelerdeki eksiklikler ve olmayan servisler dile getirilmiştir. Atakent'deki ailelerin % 40'ı yaşadıkları yerleşmelerin kötü bir yönü olmadığını belirtmişlerdir. Egekent'de bu oran % 23.53, Evka'da da % 8.89'dır.

Atakent'deki annelere göre yerleşmenin kötü yönü olarak belirtilen özellikler şunlardır:

	n	%
. kötü bir yönü yok	18	40.00
. hava kirliliği, sivrisinek	8	17.78
. bioklar çok yüksek	7	15.56
. komşuluk ilişkileri zayıf	5	11.11
. alışveriş merkezleri sınırlı ve uzak	5	11.11
. inşaat kalitesi bozuk	2	4.44
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki anneler yerleşmelerinin kötü yönü olarak şunları belirtmişlerdir:

. kötü bir yönü yok	20	23.53
. oyun alanları az	12	14.12
. kent merkezine uzak	12	14.12
. ulaşım zor/alışveriş merkezi yok	10	11.76
. blokların çok katlı olması	9	10.59
. sosyal tesisler yetersiz	8	9.41
. komşuluk ilişkileri zayıf	8	9.41
. inşaat kalitesi bozuk	6	7.06
. TOPLAM	45	100.00

Evka'daki anneler de yerleşmelerinin kötü yönü olarak şu noktalara değinmişlerdir:

. sosyal tesisler yetersiz	10	22.22
. çevre düzenlemesi kötü	8	17.78
. kent merkezine uzak	7	15.56
. komşuluk ilişkileri zayıf	6	13.33
. bloklar birbirine çok yakın	5	11.11
. inşaatlarda işçilik kötü	5	11.11
. kötü bir yönü yok	4	8.89
. TOPLAM	45	100.00

. Atakent'deki annelerin % 97.78'i yaşadıkları konut yerleşmesini çocuk yetiştirmek için uygun bir yer olarak düşünmektedirler. Fakat, Egekent (% 62.35) ve Evka'daki (% 64.44) anneler; Atakent'deki annelerle aynı düşünceyi paylaşmamaktadırlar (Tablo 29). Yerleşmelerde çocuklara sunulan olanaklar arttıkça, aileler yerleşmelerinden memnuluk duymaktadırlar. Bu memnuniyet düzeyi en yüksek Atakent'dedir.

. "Yerleşmede çocuklarınız için güvensiz hissettiğiniz yerler var mı?" sorusuna evet yanıtı veren annelerle hayır yanıtı veren annelerin oranları birbirine çok yakındır (Tablo 30). Genellikle anneler, yerleşmelerinde çocukları için tehlikeli buldukları yerleri, güvensiz yerler olarak belirtmişlerdir. Fakat gözlemler sırasında, çocukların yaratıcı oyunları için bu alanları, düzenlenmiş oyun alanlarından daha çok kullandıkları ortaya çıkmıştır.

. Atakent'deki anneler, yerleşmede havuzu, amfitheatrı, göletleri, bisiklet yollarını, çocukları için güvensiz alanlar olarak tanımlamışlardır. Ayrıca da asansörleri, merdivenleri ve de balkonları da çocukların kullanımı sırasında doğacak tehlikelerden ötürü güvensiz olarak görmektedirler. Egekent'deki anneler, sokakları/caddeleri, trafiği, uzak yerleri, yakın çevredeki inşaatları, Atakent'deki anneler gibi bir de asansörleri ve balkonları güvensiz

yerler olarak belirtmişlerdir. Evka'daki anneler de sokakları/caddeleri, boş arazileri ve yakın çevredeki uçurumları çocukları için güvensiz yerler olarak tanımlamışlardır. Burada da anneler ayrıca balkonlar için de aynı korkuyu hissetmektedirler.

- . Örnekleme yapılan yerleşmelerde eksik olan servisler konusunda anneler farklı yanıtlar vermişlerdir.

Atakent'deki annelerin belirttiği eksik servisler:

- . alışveriş merkezi yetersiz
- . yüzme havuzu kullanılabilir halde değil
- . bisiklet park alanı
- . site içinde bir kreş
- . servis asansörü
- . arıtma tesisi

Egekent'deki annelere göre eksik servisler:

- . çocuk oyun ve spor alanları
- . ulaşım-taksi/otobüs-zor ve yok
- . sosyal tesisler (karakol, kreş, sağlık ocağı, etüd okulları,...)
- . sosyal etkinlikler (tiyatro, sinema, kütüphaneler,...)
- . alt-yapı yetersiz
- . alışveriş merkezi yok
- . çevre düzenlemeleri yetersiz ve yeşil alan az

Evka'daki annelerin belirttiği eksik servisler:

- . alışveriş merkezi yok
- . karakol, sağlık ocağı, PTT yok
- . çocuk parkları ve oyun alanları
- . ulaşım
- . altyapı yetersiz
- . sosyal etkinlikler hiç yok

- . Anneler, yerleşmede çocuklu ailelerin, diğer ailelerden (yaşlılar, bekarlar, yeni evliler) ayrılmasının doğru olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 31). Ayrılmanın doğru olmadığını savunan annelerin bazıları bu konudaki düşüncelerini şöyle açıklamışlardır:

- Böylelikle iletişim sağlanıyor.
- Birlikte yaşanmalı, herkesin birbirine gereksinmesi var.
- Toplum bölünmemeli.

- ... her yer çocukla güzel.
- Çocuklar yaşamın bir parçasıdır.
- Toplum her yaşta bireylerle oluşur...
- Çocukların paylaşmayı ve yardımlaşmayı öğrenmeleri için, tüm insanlarla iç içe yaşamaları gerekir.
- Çok saçma.

İç Mekana Yönelik Değerlendirmeler

- . Görüşme yapılan annelerin çoğu yaşadıkları konutları kullanım ve oda sayısı açısından yeterli bulmaktadırlar (Tablo 32). Konutunu oda sayısı ve kullanım yönünden yeterli bulmayan aileler, genellikle 4 ya da 5 odalı bir konutta yaşamak istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 33).
- . Yaşadıkları konutların en önemli özelliği konusunda, annelerin yanıtları, yaşadıkları yerleşmelerdeki konutların niteliklerine göre değişmektedir.

Atakent'deki annelere göre konutların en iyi özelliği:

	n	%
. konutların planlaması iyi	17	37.78
. rahat, konforlu, kullanışlı	15	33.33
. manzaralı, havadar	7	15.56
. güneş görüyor ve önü açık	4	8.89
. sağlam	2	4.44
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki annelere göre konutların en iyi özelliği:

	n	%
. kullanışlı, aydınlık, rahat	25	29.41
. konutların planlaması iyi	19	22.35
. güneşli	15	17.65
. manzaralı, havadar	13	15.30
. oda sayısı yeterli	8	9.41
. kendi evimiz olması	5	5.88
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki annelere göre konutların en iyi özelliği:

	n	%
. müstakil oluşu	16	35.56
. konutların planlaması iyi	10	22.22
. güneşli, aydınlık	8	17.78
. kullanışlı, rahat	6	13.33
. oda sayısı yeterli	5	11.11
. TOPLAM	45	100.00

. Yerleşmelerdeki konutların sahip oldukları niteliklere bağlı olarak, kullanıcılar konutların kötü yönlerini belirtmişlerdir. Atakent'deki kullanıcıların % 40'ı konutların kötü bir yönü olmadığını belirtirken; bu oran Egekent'de % 30.59, Evka'da da % 28.89'dur.

Atakent'deki annelerin konutlarının kötü yönü olarak belirttikleri noktalar şunlardır:

	n	%
. kötü bir yönü yok	18	40.00
. işçilik kötü, malzeme seçimi kötü	8	17.77
. konutun bulunduğu katın yüksekliği	7	15.56
. mutfağı küçük, uzun, kullanışlı değil	5	11.11
. yatak odaları kuzeye bakıyor	4	8.89
. daireler arasındaki gürültü	3	6.67
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki annelerin belirttiği kötü yönler ise şunlardır:

. kötü bir yönü yok	26	30.59
. planlaması kötü	20	23.53
. üst katta oluşu	14	16.47
. bacalar çekmiyor	14	16.47
. odalar küçük, yetersiz	6	7.06
. işçilik ve malzeme kötü	5	5.88
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki annelere göre konutlarının kötü yönleri şunlardır:

. kötü bir yönü yok	13	28.88
. planlaması kötü	11	24.44
. işçilik kötü	8	17.78
. üst katlarda oluşu	5	11.11
. odalar küçük (özellikle çocuk yatak odaları)	4	8.89
. banyo-wc küçük	4	8.89
. TOPLAM	45	100.00

. Konutta çocuğa ait bir odanın varlığı Tablo 34'de görülmektedir. Çocukların kendilerine ait odalarının bulunmamasının çeşitli nedenleri vardır. **Birincisi**, genellikle aileler odalardan birini oturma odası olarak kullanmaktadırlar. **İkincisi**, bazı aileler zaten iki yatak odalı bir konutta yaşamaktadır. **Üçüncüsü** de, ailenin 4 kişiden büyük olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır ve zorunlu olarak çocuklar odalarını birisiyle paylaşmaktadırlar.

- . Örnekleme yapılan yerleşmelerdeki annelerden gelen yanıtlara göre, çocukların odalarını, hangi amaçlarla kullandıkları Tablo 35'te verilmektedir. Çocukların çoğu tabloda belirtilen etkinliklerden birini ya da ikisini yapmak için odalarını kullanmaktadırlar. Atakent'de bir tek eylem için odalarını kullanan çocukların oranı % 35.56 iken; bu oran Egekent'de % 64.71, Evka'da da % 73.33'dür. Çocukların çok azı odalarını ikiden fazla eylem için kullanmaktadırlar (Atakent % 22.22, Egekent % 15.29, Evka % 11.11). Çocukların büyük bir çoğunluğu uyku dışında odalarını günde 2 saatle 5 saat arasında kullanmaktadır (Tablo 36).
- . Egekent (% 91.76) ve Evka'da (% 71.11) konutun en küçük odası, çocuk odası olarak kullanılmaktadır. Atakent'de ise % 42.22 ile bu oran en yüksek düzeydedir (Tablo 37). Görüşme yapılan üç yerleşmedeki çocuk yatak odaları dışarıdan ışık almaktadır. Bu durum, blokların bitişik düzende yapılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.
- . Örnekleme yapılan yerleşmelerin tümünde aileler, konutlarda çocukların kendi odaları dışında başka alanları da kullanmasına izin vermektedirler (Tablo 38). Bu mekanların dağılımı Tablo 39'dadır.
- . Görüşme yapılan annelerin çoğu çocukların odasını kullanmamaktadırlar (Tablo 40). Çocuk yatak odalarını, anneler en çok ütü ve dikiş için kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 41).
- . Annelere yöneltilen "**Çocuklara evin içinde yeterli oyun alanı var mı?**" sorusuna, Atakent (% 66.67), Egekent'deki (% 56.47) ve Evka'daki (% 35.56) anneler evet yanıtını vermişlerdir (Tablo 42). Evka'daki konut birimlerindeki bu alan yetersizliği toplam m²'nin diğer alanlardaki konutlardan daha küçük olmasından kaynaklanmaktadır.
- . Konutlarda çocuklar çeşitli mekanlarda oynamaktadırlar (Tablo 43). Çocukların odalarını tek başlarına mı kullandıkları yoksa kardeşleriyle mi paylaştıkları Tablo 44'te görülebilir.
- . Çocukların ders çalıştıkları mekanlar Tablo 45'te verilmektedir. Her üç alanda da ders çalışmak için hem kendi odasını hem de salon/oturma odasını kullanan çocuklar vardır. Bu odaların her ikisinin birden, bazı çocuklar tarafından kullanılması onların yaşlarıyla bağlantılıdır. Küçük çocukların (6-8 yaş) daha çok anne-baba ilgisine ve kontrolüne gereksinimleri olduğundan dolayı kendi odaları dışında salon/oturma odasını da ders

çalışmak için kullanırlar. Daha büyük çocuklar (9-12 yaş) çoğunlukla kendi odalarında ders çalışmaktadırlar. Bu yaş grubundaki çocukların diğer yaş grubuna göre çalışmalarında daha çok konstrasyon gereksinimleri olmasından ve kendi kendilerine yetebilmelerinden kaynaklanmaktadır.

- . "Çocuk odasının konumu sizce nasıl olmalıdır?" sorusuna üç yerleşmedeki anneler de benzer yanıtlar vermişlerdir. Annelerin çoğunluğu çocuk yatak odasının; ebeveyn yatak odasına ve banyo-wc'ye yakın, salona uzak konumlandırılmasının uygun olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 46).
- . Atakent, Egekent ve Evka'daki çocukların büyük çoğunluğunun evlerine arkadaşları gelmektedir (Tablo 47, 48). Çocukların arkadaşlarıyla birlikte oynadıkları mekanların dağılımı Tablo 49'dadır.
- . Örnekleme yapılan toplu konut yerleşmelerindeki annelerin çoğunluğu, çocukların iç mekandaki etkinliklerinden rahatsız olmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 51). Çocukların iç mekandaki etkinliklerinden rahatsız olan anneler, çocukların evi dağıtmalarından ve kirletmelerinden ve de evin içinde gürültülü oyun oynamalarından rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Çocukların evin içindeki etkinliklerinden rahatsız olan anneler, onların bazı oyunlarını ve etkinliklerini evde yapmalarını yasaklamışlardır (Tablo 51).
- . Çocuklar boş zamanlarını evin içinde, sokakta ve bahçede geçirmektedirler (Tablo 52). Boş zamanlarını evin içinde geçiren çocukların oranı, dış mekanda geçiren çocukların oranından daha fazladır.
- . Üç yaşleşmede de aile bireyleri, konutların balkonlarını çeşitli amaçlarla kullanmaktadırlar (Tablo 53). Atakent'de çocukların oynaması için balkonların diğer iki alandan daha az kullanılmasının bir tek nedeni vardır. Bu toplu konut yerleşmesinde çocukların oyun oynayabilecekleri daha çok düzenlenmiş oyun alanı bulunmaktadır.
- . "Çocuklarınızın sağlıklı olarak gelişebilmesi için ona ev ortamında ne gibi olanaklar yarattınız?" sorusuna yerleşmelerden benzer yanıtlar gelmiştir. Anneler çocuklarına ayrı bir oda sağladıklarının yanı sıra; isteklerini karşıladıklarını belirtmişlerdir. Atakent'deki bazı

aileler çocuklarına ayrı bir yatak odası dışında; oyun ve/veya çalışma odası sağlamışlardır. Yerleşmelerin hepsinde aileler, çocuklarının iyi yetişmesi için, onlara evin içinde sevgi ve ilgi dolu bir ortam yaratmaya çalıştıklarını da belirtmişlerdir.

. "Çocuğunuzun rahatı açısından ideal olarak nasıl bir evde yaşamak istersiniz. Tanımlayınız" sorusuna annelerin vermiş olduğu yanıtlar aşağıdaki gibidir:

- 3 odalı doğaya açık, çocuk oyun alanları olan bir yerleşim.
- Geniş, rahat, büyük çocuk odalı bir ev.
- Bahçeli tek katlı bir ev.
- Çocuğın güvenle oynayabileceği, bahçeli, tek ya da iki katlı bir evde.
- Gürültüsüz, bahçeli, yeterli odası olan ve bol güneş alan bir evde.
- Bahçeli, kaloriferli, tek katlı, kent merkezine yakın bir ev.
- Daha az katlı, çevresi yeşil bir evde.
- Çocukların ayrı odası olan, tek katlı, bahçeli, kendimize ait bir evde.
- Gelişmiş bir semtte, daha geniş, bahçeli ve kaloriferli bir ev.
- Fazla yüksek olmayan, geniş, sakin ve rahat bir evde... yani dubleks bir evde.
- Tabii ki, müstakil bir evde.

Ara Mekana Yönelik Değerlendirmeler

. Çocukların blok girişlerinde ve merdivenlerde oynaması, komşular arasında sorunlara neden olmaktadır (Tablo 54). Çocukların blok girişlerinde ve merdivenlerde oynaması sonucunda meydana gelen gürültüden, özellikle, yaşlılar rahatsız olmaktadır. Çocukların bu mekanları kirletmeleri ve zarar vermeleri, posta kutularını karıştırmaları ve asansörleri bozmaları komşular arasında bazı tartışmalara ve sorunlara nedeni olmaktadır. Ayrıca, çocukların giriş mekanlarında oyun oynamaları gelen gidenlerin giriş-çıkışlarını engellemektedir.

. Birçok anne, çocukların asansörleri, oyun aracı olarak kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 55). Gözlemlerimiz sırasında ise özellikle 9-12 yaş grubundaki çocukların asansörleri bu amaçla kullandıkları saptanmıştır. Bu çocuklar asansörü sürekli olarak meşgul etmektedirler. Ayrıca çok katlı bloklarda üst katlarda yaşayan çocuklar, belirli gereksinmelerini (tuvalet, yemek, oyuncak almak, ...) karşılamak amacıyla, evlerine gitmek için asansörü kullanmaktadırlar.

Dış Mekana Yönelik Değerlendirmeler

- . Konut yerleşmelerinin her birinde, çocuğun oyun gereksinmelerinin yerine gelmesi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu konuda en yoğun ve en zengin düzenlemeler Atakent yerleşmesinde vardır. Egekent'deki kullanıcıların % 35.29'ı çocukların oyun gereksinmeleri için hiç bir düzenlemenin yapılmadığını belirtmişlerdir. Evka'da ise bu oran % 62.22'dir.
- . Atakent toplu konut yerleşmesinde çocuklar en çok çocuk bahçelerinde, oyun ve spor alanlarında oynamaktadırlar. Çocuklar sitenin içinde her yerde oyun oynayabilmekte ve bisiklete binebilmektedirler. Yerleşmenin içine trafiğin alınmaması bu konuda en önemli etkidir. Egekent'de çocukların büyük bir çoğunluğu oyunları için çocuk parklarını ve oyun alanlarını kullanmaktadırlar. Çocukların blok girişlerinde, blokların önünde ve blok yakınlarında da oyun oynadıklarını anneler belirtmişlerdir. Evka'daki anneler, çocuklarının en çok sokakta, konutun bahçesinde (dubleks konutlarda) ya da blokların yakın çevresinde oynadıklarını söylemişlerdir.
- . "Yerleşmeye taşındığınızda, çocuk oyun alanları var mıydı?" sorusuna Atakent'deki annelerin % 77.78'i evet yanıtı vermişlerdir. Egekent'de bu oran % 24.71, Evka'da da % 20'dir (Tablo 56). Egekent ve Evka'daki kullanıcılar yerleşmeye taşındıklarında, yetersiz olan çocuk oyun alanlarının geçen süre içinde de tamamlanmadığını belirtmişlerdir.
- . Görüşme yapılan yerleşmelerde oyun alanlarını en yoğun kullanan yaş grupları 6-9, 9-12'dir (Tablo 57). Atakent'de 3-6 yaş grubundaki çocuklar, diğer alanlardaki yaşlılarına oranla, oyun alanlarını daha fazla kullanmaktadırlar. Bunun nedeni, alanda taşıt trafiğinin olmamasıdır.
- . Yerleşmelerin hepsindeki anneler, farklı yaşlardaki çocuklar için farklı oyun alanlarının bulunmasının uygun olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir (Tablo 58). Bunun sebebi, **Atakent'deki annelere göre aşağıdaki gibidir:**

	n	%
. her yaşın oyunu farklı	22	48.89
. çocukların gelişimi yönünden	8	17.77
. çocuklar kendi yaşlarıyla daha uyumlular	7	15.56
. kazaların önlenmesi açısından	7	15.56
. cevapsız	1	2.22
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki annelere göre bu ayrımı gerektiren nedenler şunlardır:

. her yaş grubunun ilgileri ve oyunları farklı	22	25.88
. büyük çocuklar küçüklere zarar veriyorlar ve onlar üzerinde baskı kurmaya çalışıyorlar	17	20.00
. her yaşa uygun oyun alanları olmalı	14	16.48
. her çocuk kendi yaşlarıyla uyum sağlar	12	14.11
. çocukların gelişimleri açısından	11	12.94
. kazaların önlenmesi açısından	9	10.59
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki anneler ise nedenleri şöyle açıklamışlardır:

. yaş grupları arasında uyum açısından	12	26.67
. büyük çocuklar oyun alanlarına egemen oluyorlar	11	24.44
. çocukların gelişimleri açısından	9	20.00
. her yaş grubunun oyunu birbirinden farklıdır	7	15.56
. kazaların önlenmesi açısından	6	13.33
. TOPLAM	45	100.00

. Görüşme yapılan anneler, çocukların dış mekandaki oyunlarında cinsiyet farklılaşmasının olduğunu belirtmişlerdir. Bu cinsiyet farklılığı Egekent ve Evka'daki çocukların oyunlarında daha fazla görülmektedir (Tablo 59). Çocuklar arasındaki yaş ve cinsiyet farklılıkları çocukların oyunlarına yansımaktadır (Tablo 60). Çocukların oyunlarına yansıyan yaş ve cinsiyet farklılaşması, yerleşmelerin sosyo-kültürel düzeyi ile çok yakından ilgilidir. Sosyo-kültürel düzey yükseldikçe, çocukların oyunlarında görülen cinsiyet farklılaşması azalmaktadır.

. Atakent, Egekent ve Evka'da toplu konut yerleşmelerinde görüşülen anneler, çocuklarının grup oyunlarına katıldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 61). Çocukların dış mekandaki grup oyunlarında cinsiyet ayrımı yoktur. Çocuklar genellikle, kendi yaşlarıyla daha uyumlu oynamaktadırlar.

. Annelerin çoğunluğu çocuklarının yalnız başına dışarıda oynamasına izin vermektedirler (Tablo 62). Evka'daki durumun farklı olması nedeni trafik yollarının olmasından ve çocuklarını rahatlıkla bırakabilecekleri düzenlenmiş oyun alanlarının olmamasından kaynaklanmaktadır. Bir çok anne, çocuklarının en fazla 2 saat dışarıda kalmasına izin vermektedirler (Tablo 63).

- . Anneler, çocukların dışarıda oynamasına izin vermelerine karşın; onlar dışarıda oynarken sürekli olarak onları kontrol ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 64). Anneler oynayan çocuklarını kontrol ederken bazı zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Atakent'deki anneler, kat yüksekliğinin bu zorluğa neden olduğunu belirtirken; Egekent ve Evka'daki anneler için konutlarından oyun alanlarının görülmemesi en önemli sorundur (Tablo 65).
- . **"Yerleşmeniz çocukların dışarıda oyun oynamasına olanak sağlayacak düzeyde güvenli mi?"** sorusuna Atakent'deki annelerin % 88.89'u, Egekent'dekilerin % 78.83'si ve Evka'dakilerin % 46.67'si evet yanıtını vermişlerdir (Tablo 66). Anneler, çocukların oyun alanlarında kaza riskiyle karşılaştıklarını belirtmişlerdir (Tablo 67). % 62.22 ile bu oran Evka'da en yüksektir. Kaza riskleriyle karşılaşmak çocukların oyunlarını etkilemektedir (Tablo 68).
- . Atakent'deki annelerin % 51.11'i yerleşmedeki çocukların çevrelerine zarar vermediğini belirtmişlerdir. Egekent ve Evka'daki annelerin çoğuna göre; yerleşmelerindeki çocuklar çevrelerine zarar vermektedir (Tablo 69). Atakent, Egekent ve Evka yerleşmelerindeki anneler, çocukların çevrelerinde; çiçeklere, sokak lambalarına, banklara ve asansörlere zarar verdiklerini; yasak yerlerde bisiklete bindiklerini, çok gürültü yaptıklarını; asansörlere, merdivenlere ve dış alanlara çöp attıklarını ve otoparklardaki arabaları tahrip ettiklerini belirtmişlerdir.
- . Yerleşme dışında, başka yerlerde oyun oynayan çocukların oranı, üç yerleşmede de çok düşüktür (Tablo 70). Atakent'de çocuklar okul bahçelerinde (yakın çevredeki) ve Bostanlı trafik parkında oyun oynamaktadırlar. Egekent'dekiler yakındaki yerleşmelerde ve Evka'dakiler de okul bahçelerinde ve yerleşmelerinin yakınındaki inşaat alanlarında oyun oynamaktadırlar.
- . Oyun alanlarında çocuklarına eşlik eden annelerin oranı çok düşüktür. Anneler oyunlarında çocuklarına eşlik etmediklerini belirtmişlerdir (Tablo 71). Çocuklara oyun sırasında eşlik eden kişilerin oranı % 33.33 ile en yüksek düzeye Atakent'de ulaşmaktadır.
- . Çocukların dış mekanda korktukları yerlerin olması (Tablo 72) çevre düzenlemesiyle çok yakından ilgilidir. Çevre düzenlemesinin yetersiz olduğu yerleşmelerde çocukların korktukları yerlerin sayısında da artış olmaktadır.

- . "Çocuklarınız için çevrenizde ne gibi değişikliklerin yapılmasını istersiniz?" sorusuna, yerleşmelerden farklı yanıtlar gelmiştir. Atakent'deki anneler oyun alanlarının artırılmasını; ayrıca kapalı oyun alanları ve spor alanları (futbol sahası, kapalı yüzme havuzu, ...) yapılmasını istemişlerdir. Egekent'deki anneler, parkların ve oyun alanlarının yapılmasını; sosyal tesislerin (kütüphane, tiyatro, ...) ve spor tesislerinin (basketbol sahası, ...) yapılmasını, çevrelerinin temiz tutulmasını ve bakımlı olmasını, yeşil alanların artırılmasını; Evka'dakiler de her yaşa uygun oyun alanlarının ve parkların yapılmasını, çevrenin düzenlenmesini, ağaçlandırılmasını ve yeşillendirilmesini, sosyal merkezlerin ve spor alanlarının yapılmasını istemişlerdir. Genellikle bu istekler, yerleşmelerinde bulunmayan etkinlikler doğrultusundadır. Anneler, açık oyun alanları dışında çocukların zamanlarını geçirebilecekleri kapalı sosyal merkezlerin de yerleşmelerinde bulunmasını istemişlerdir (Tablo 73).

VI.5.1.2. Çocukların Yanıtlarının Değerlendirilmesi

Aile İçi İlişkilerin Değerlendirilmesi

- . Örnekleme yapılan alanlarda, çocuklar annelerinin kendilerine babalarından daha çok karıştıklarını belirtmişlerdir (Tablo 74, Tablo 75). Annelerin çocuklarına çok karışmasının nedeni; bu yaşlarda çocuk-anne ilişkisinin yoğun olmasından ve de annelerin çocuklarıyla ilgilenecek zamanlarının daha çok olmasından kaynaklanmaktadır.
- . Çocukların aile içinde en çok çekindikleri, korktukları kişiler konusunda, alanlardan farklı sonuçlar çıkmıştır (Tablo 76). Ailenin yapısı çocukların yanıtlarında etkili olmuştur Aile içinde çocuklarla ilgili kararları çoğunlukla anne-baba birlikte vermektedirler (Tablo 77).
- . Çocuklar aile içinde en çok okuldaki başarı durumlarına göre ödüllendirilmektedirler. Çocuklar ayrıca özel günlerde (yılbaşı, doğum günü vs....) ve ebeveynlerinin sözünü dinlediklerinde de ödüllendirildiklerini belirtmişlerdir (Tablo 78). Çocukların çoğu yaramazlık yapınca, söz dinlemeyince, başarısızlık olunca ve yalan söyleyince cezalandırılmaktadırlar (Tablo 79).

Çocukların Alışkanlıkları/İlgileri ile İlgili Değerlendirmeler

- . "En çok hangi oyunları oynamayı seviyorsun?" sorusuna gelen yanıtlara göre; çocukların oyunlarında cinsiyetin ve yaşın etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan

yerleşmelerde kız çocuklar ve erkek çocukların tercih ettikleri oyunların dağılımı Tablo 80'de görülmektedir.

- . Çocukların hepsi kitap okumayı sevmektedir (Tablo 81). Kitap okuma konusundaki seçimleri Tablo 82'de verilmektedir. Örnekleme yapılan alanlardaki çocukların % 90'ından fazlası televizyon izlemektedirler (Tablo 83). Çizgi filmler ve çocuk programları anket yapılan çocuklar arasında en çok izlenen programlardır (Tablo 84). Birkaç istisna dışında çocukların hepsi okula gitmeyi sevdiğini belirtmişlerdir (Tablo 85).
- . Çocukların hobileri Tablo 86'da görülebilir. Çocukların büyük bir çoğunluğu bu hobileri için kendi odalarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Salon/oturma odası ve balkon, hobileri için daha az kullanılmaktadır. Atakent'te durum biraz daha farklıdır. Ayrı bir çalışma odası/oyun odası olan çocuklar, hobileri için bu mekanları kullanmaktadırlar (Tablo 87).

Mekansal Özelliklerin Değerlendirilmesi

Yerleşme İle İlgili Genel Görüşlerin Değerlendirilmesi

- . Yerleşme ile ilgili sorulardan önce, çocuklara yerleşmenin neyi belirttiği konusunda kısa bir açıklama yapılmıştır. Soru doğrudan yöneltildiğinde, çocuklar soruyu ya anlamakta güçlük çekmişlerdir ya da yaşadıkları konutla ilgili yanıtlar vermişlerdir.
- . "Konut yerleşmesinin sence en iyi özelliği nedir?" sorusuna çocuklar çok farklı yanıtlar vermişlerdir. Çocuklar yaşadıkları yerleşmeleri çeşitli yönleri ile iyi olarak tanımlamışlardır. Çocukların bu soruya farklı yanıtlar vermesinin nedeni; yerleşmelerin sahip olduğu farklı olanaklardan kaynaklandığı gibi, kullanıcıların kişisel özelliklerinden de kaynaklanmaktadır.

Atakent'de çocuklar yerleşmeyi şu özellikleriyle iyi olarak tanımlamışlardır:

	n	%
. oyun alanlarının ve oyun bahçelerinin olması	15	33.33
. parkların ve yeşil alanların olması	12	26.67
. bahçelerin olması (villalarda)	9	20.00
. gürültü yok, trafik yok	4	8.89
. binalar sağlam, dayanıklı	3	6.67
. site rahat ve güzel	2	4.44
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki çocuklara göre yerleşme şu özellikleriyle iyidir:

. oyun alanlarının olması	17	20.00
. çevrenin bakımlı, düzenli olması	13	15.29
. insan ilişkilerinin iyi olması, arkadaşlık	12	14.12
. alanın çok geniş olması	12	14.12
. havadar ve manzaralı oluşu	9	10.59
. gürültüden uzak ve sakin	9	10.59
. toplu yaşam olması	8	9.41
. binaların sağlam olması	5	5.88
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki çocuklar ise yerleşmelerini şu özellikleriyle iyi olarak tanımlamışlardır:

. parkların ve bahçelerin olması	9	20.00
. arkadaş çok	8	17.78
. sessiz, sakin ve gürültüsüz	7	15.56
. havadar ve manzaralı oluşu	6	13.33
. toplu yaşam olması	6	13.33
. çevrenin bakımlı olması	5	11.11
. binaların sağlam olması	4	8.89
. TOPLAM	45	100.00

. "Konut yerleşmesinin sence kötü yönü nedir?" sorusuna da çocuklar yaşadıkları yerleşmelerin olanaklarına göre çok farklı yanıtlar vermişlerdir. Fakat üç yerleşmede de çocukların çoğu yerleşmelerinin kötü bir yönü olmadığını belirtmişlerdir. Yanıtlar yerleşmelerin sahip olduğu özelliklere göre farklılıklar göstermektedir.

Atakent'deki çocuklar yerleşmelerini şu yönleriyle kötü olarak tanımlamışlardır:

	n	%
. kötü bir yönü yok	25	55.55
. blokların çok yüksek olması	5	11.11
. blokların yerleştirilmesi iyi değil	5	11.11
. deniz pisliği, kokusu ve sivrisinekler	4	8.89
. çok yakınında gecekondular var	3	6.67
. çarşıya uzak	3	6.67
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki çocuklar için yerleşme şu yönleriyle kötüdür:

. kötü bir yönü yok	19	22.35
. oyun alanları ve yeşil alanlar yok	15	17.65
. blokların çok katlı olması	12	14.12
. merkezlerden uzak, ulaşım sorun	11	12.94
. sosyal etkinlikler yetersiz	10	11.76
. site planlı değil	10	11.76
. çok değişik insan var	8	9.42
. TOPLAM	85	100.00

Evka'dakiler ise yerleşmeyi şu yönleriyle kötü olarak tanımlamışlardır:

. çocuk oyun alanlarının az olması	11	24.45
. kötü bir yönü yok	7	15.56
. konutlar birbirine çok yakın	6	13.33
. sosyal etkinlikler yok	6	13.33
. merkeze uzak	5	11.11
. çevre düzenli değil	5	11.11
. çevrede uçurumlar ve dağlar var	5	11.11
. TOPLAM	45	100.00

. Yaşadıkları yerleşmelerde çocukların bazıları, dış mekandaki bazı yerlerde kendilerini güvensiz hissetmektedirler (Tablo 88). Bu her yerleşmenin özelliklerine göre farklılaşmaktadır. Çocukların yerleşmelerinde kendilerini güvensiz hissettikleri yerler konusunda belirttikleri; annelerin yanıtlarıyla birbirine çok benzemektedir. Atakent'deki çocukların % 35.56'sı evlerine uzak yerlerde, amfitheatrda, deniz kenarında kendini güvensiz hissederken; Egekent'deki çocukların % 38.82'si uzak ve tenha yerlerde, caddelerde, boş alanlarda ve asansörlerde kendilerini güvensiz hissetmektedirler. Evka'da da çocukların % 48.89'u inşaatlar, uçurum kenarları, uzak ve tenha yerler, caddeler ve balkonlarda güvensizlik hissine kapılmaktadırlar.

İç Mekana Yönelik Değerlendirmeler

- . Anketleri yanıtlayan çocukların büyük bir çoğunluğunun kendilerine ait odaları vardır. Fakat çocuklar odalarını ya kardeşleriyle (abla, ağabey, kız kardeş, erkek kardeş) ya da bir yetişkinle (büyükanne, büyükbaba, dayı, kuzen, ...) birlikte kullanmaktadırlar (Tablo 89). Atakent'de 27, Egekent'de 7, Evka'da da 1 çocuk odasını kimseyle paylaşmamaktadır (Tablo 90). Bu durum, genellikle tek çocuklu ailelerde söz konusudur. Çocuklar odalarını genellikle aynı cinsiyetteki kardeşleriyle beraber kullanmaktadırlar. Farklı cinsiyette, yaşları birbirine yakın olanlar aynı odayı paylaşmaktadırlar.
- . Çocuk odalarındaki çocuklara ait mobilyaların sayısı gelir düzeyi arttıkça fazlalaşmaktadır. Atakent'de 29 çocuğun odasında (% 64.44) kendisine ait bir yatak, çalışma masası, kitaplık ve elbise dolabı bulunmaktadır. Egekent'de 25 çocuk (% 29.41), Evka'da da 7 çocuk (% 15.55) bunların hepsine sahiptir (Tablo 91). Egekent ve Evka'da bazı çocukların kendilerine ait yatakları bile yoktur. Çocukların odalarında yaptıkları eylemlerin dağılımı Tablo 92'dedir.

- . Odaların konumu ile ilgili soruya çocuklardan gelen yanıtlar, yerleşmelere göre farklılıklar göstermektedir (Tablo 93). Üç yerleşmede de çocuk yatak odası olarak kullanılan odaların hepsi dışarıdan ışık almaktadır. Bloklar bitişik düzende yapılmadığı için; banyolar hariç, konutun içindeki tüm mekanlar doğal aydınlatmaya sahiptir.
- . Çocuklar, konutların en iyi özelliği konusunda çok çeşitli yanıtlar vermişlerdir. Bu sorudaki yanıtlarda, yerleşmeyle ilgili sorudaki yanıtlar gibi, yerleşmelerdeki konutların özellikleri ve yerleşmenin yaşam kalitesiyle çok ilgilidir.

Atakent'deki çocuklar yaşadıkları konutları şu özellikleriyle iyi olarak tanımlamışlardır:

	n	%
. rahat, kullanışlı ve konforlu olması	14	31.11
. kendi odamın olması	9	20.00
. bahçelerin olması (villalarda)	8	17.78
. aydınlık, ferah olması ve güneş görmesi	5	11.11
. kaloriferli ve sıcak sulu olması	5	11.11
. güvenilir ve sağlam olması	4	8.89
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki çocuklar içinde yaşadıkları konutlar şu özellikleriyle iyidir:

. kullanışlı, geniş ve aydınlık olması	17	20.00
. kendi odamın olması	15	17.65
. planlı olması	14	16.47
. kendi evimizin oluşu	10	11.76
. manzaralı olması	8	9.41
. rahat olması	6	7.06
. parka ve okula yakın olması	6	7.06
. güneş görmesi	5	5.88
. balkonların olması	4	4.71
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki çocuklar da, yaşadıkları konutları, şu özellikleriyle iyi olarak tanımlamaktadırlar:

. dubleks olması	14	31.11
. rahat olması	8	17.78
. planlı ve geniş olması	7	15.56
. kendime ait bir odanın olması	6	13.33
. aydınlık ve ferah olması	5	11.11
. kendi evimizin olması	5	11.11
. TOPLAM	45	100.00

- . Atakent, Egekent ve Evka'daki çocuklar yaşadıkları konutların kötü yönü olarak farklı yanıtlar vermişlerdir. Özellikle Atakent'deki çocukların % 66.67'si konutların kötü bir tarafı olmadığını belirtmiştir. Egekent'de bu oran % 34.11, Evka'da da % 31.11'dir.

Atakent'deki çocuklar yaşadıkları konutların kötü yönü olarak şu özellikleri belirtmişlerdir:

	n	%
. kötü bir yönü yok	30	66.67
. üst katta olması	5	11.11
. apartman yaşamı çok gürültülü	4	8.89
. işçilik kötü	3	6.67
. oda sayısı az	2	4.44
. cevapsız	1	2.22
. TOPLAM	45	100.00

Egekent'deki çocuklar ise şu özellikleri belirtmişlerdir:

. kötü bir yönü yok	29	34.11
. üst katta olması	14	16.47
. çocuk odalarının küçük olması	11	12.94
. işçilik kötü	7	8.24
. bacalar çekmiyor	7	8.24
. kalorifer yok	6	7.06
. oda sayısı az	5	5.88
. apartman yaşamı çok gürültülü	3	3.53
. asansörler sık sık bozuluyor	3	3.53
. TOPLAM	85	100.00

Evka'daki çocuklar da konutlarının kötü yönü olarak şu özelliklere değinmişlerdir:

. kötü bir yönü yok	14	31.11
. çocuk odasının küçük olması	10	22.22
. apartman yaşamı çok gürültülü	6	13.33
. banyo ve wc'nin küçük olması	6	13.33
. işçilik kötü	4	8.89
. bacalar çekmiyor	3	6.67
. kalorifer yok, ısıtmak zor	2	4.45
. TOPLAM	45	100.00

. Çocukların arkadaşları, konutlarına, ders çalışmaya ya da oyun oynamaya gelmektedirler (Tablo 94). Çocuklar evde arkadaşları ile birlikte iken en çok kendi odalarını kullanılmaktadır. Egekent ve Evka'daki konutlarda oturma odası, salondan daha çok kullanılmaktadır. Atakent'te görüşülen evlerin çoğunda oturma odası olarak kullanılan ayrı bir oda yoktur.

. Çocuklar ebeveynlerinin evin içinde bazı oyunları oynamalarını yasakladıklarını belirtmişlerdir. Oyun alanları ve oyun zamanları kısıtlı olan çocuklar, zaman zaman dış

mekan etkinliklerini evin içinde de yapmak istemektedirler. Ayrıca çok katlı bloklarda ortaya çıkan gürültü, komşular arasında bazı sorunlara neden olmaktadır.

- . Çocuklar boş zamanlarını genellikle evde, bir kısmını da dışarıda geçirdiklerini belirtmişlerdir. Park, oyun bahçesi, sokak, çarşı ya da katıldıkları herhangi bir spor etkinliği en çok kullandıkları mekanlardır (Tablo 95).
- . Çocuklar konutlarda kendilerine ne gibi olanakların yaratılması konusunda çok farklı yanıtlar vermişlerdir. Çocukların istekleri, ailelerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumuyla son derece ilişkilidir. Egekent ve Evka'daki çocukların bazıları kendilerine bir oda verilmesini isterken; Atakent'deki çocuklar da ayrı bir oyun odası/çalışma odası istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 96).
- . Atakent'de görüşülen çocukların 8'i dubleks konutlarda (villalarda), geri kalan 37 çocuk da çok katlı bloklarda yaşamaktadır. Egekent'deki çocukların hepsi bloklarda yaşamaktadır. Evka'da görüşülen çocukların 19'u dubleks konutlarda, diğerleri ise çok katlı bloklarda yaşayan çocuklardır (Tablo 97). "Kaçınıcı katta oturmak istersin?" sorusuna çocuklar çok farklı yanıtlar vermişlerdir. Bu yanıtların dağılımı Tablo 98'deki gibidir. Çocukların yarıdan fazlası üst katlarda yaşamayı sakıncalı olarak görmektedirler (Tablo 99). Deprem, asansör bozulduğunda merdivenden inip çıkmak; balkondan ya da pencereden düşme korkusu çocuklar tarafından belirtilen en önemli özelliklerdir. Ayrıca en üst katta oturan çocuklar, bu katın yazın çok sıcak, kışın da çok soğuk olduğunu ve çatıların aktığını belirtmişlerdir.
- . Çocukların oyun oynamak ve ders çalışmak için evde tercih ettiği mekanlar Tablo 100 ve Tablo 101'de verilmektedir. Çocukların genelde hepsi kendi odasında yatmayı/uyumayı sevdiğini belirtmişlerdir. Çok az çocuk yaşama mekanlarında uyumayı sevdiğini belirtmiştir (Tablo 102).
- . Atakent, Egekent ve Evka'da görüşme yapılan çocukların hemen hepsi en çok evde, parkta, oyun oynamayı sevdiğini belirtmişlerdir. Çocuklar ayrıca yerleşmelerindeki okul bahçelerinde, blokların bahçelerinde ve spor alanlarında da oynamaktadırlar (Tablo 103).
- . Çocuklar evlerinin salonlarını/oturma odalarını en çok televizyon seyretmek ya da aile ile birlikte yapılan eylemler (yemek yemek, sohbet etmek, konuk ağırlamak) için

kullanılmaktadırlar. Çocukların bir kısmı burada okul ödevlerini yaptıklarını; bir kısmı da oyun oynadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 104).

. Çocuklar, "Nasıl bir evde yaşamak istersiniz, tanımlayınız" sorusuna çok çeşitli yanıtlar vermişlerdir. Çocukların yaşamak istedikleri evler genellikle bahçeli, tek ya da iki katlı, büyük evlerdir. Bu konuda çocukların yaptığı bazı tanımlar aşağıdaki gibidir:

- Birinci katta yaşamak isterim.
- İki katlı, tek, büyük bahçeli ve bahçesinde hayvan beslenebilecek bir evde.
- Kendimin olan boş bir oda. Hiç eşyasız.
- Tek katlı, çok odalı, büyük bahçeli ve bahçesinde bir havuz; çok komşulu, arkadaşlı.
- Geniş, bahçeli, iki katlı bir ev.
- Müstakil, bahçeli, çocuk odası olan geniş bir evde.
- Büyük bahçesi olan bir evimiz olsun isterdim.
- Tek katlı, bahçeli, okula ve spor alanlarına yakın bir evde.
- Deniz kenarında bir yerde, normal bir evde.
- Kuş sesleri dolu yeşil bir alanda yaşamak isterdim.
- Geniş çocuk odası olan bir evde.
- Dupleks bir ev. 5 odalı, mermer taşlı yerler olsun, bu kadar...
- Lüks, 1 veya 2 katlı, havuzlu, geniş bahçeli bir evde.
- Güzel ve geniş bir evde. Çok yüksek olmayan tabii ki.
- Bahçeli bir evde yaşamak isterim. Çok katlı evlerin olmamasını isterim.
- Evler birbirinden ayrı. Çocuk odaları büyük, bahçesi geniş bir evde oturmak isterim.

Ara Mekana Yönelik Değerlendirmeler

. Örneklem yapılan yerleşmelerdeki çocukların büyük bir çoğunluğu blok girişlerinde ve merdivenlerde oyun oynamadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 105). Burada ara sıra oyun oynadıklarında da, komşularının rahatsız olduğunu (Tablo 106) ve kendilerine kızdıklarını belirten çocuklar çoğunluktadır (Tablo 107).

. Atakent ve Egekent'deki çocukların yarısından fazla asansörü kendi başlarına kullanabilmektedirler. Evka'da ise çocukların % 38'i asansörleri kendi başlarına kullanabildiklerini belirtmişlerdir (Tablo 108). Üç yerleşmede de çocuklar asansörlerle oyun oynamadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 109).

Dış Mekana Yönelik Değerlendirmeler

. "Çevrenizde oyun oynamanıza olanak sağlayacak yerler var mı?" sorusuna yanıtlar bölgelerde sunulan olanaklara göre farklılıklar göstermiştir (Tablo 110). Atakent'deki

çocukların % 82.22'si bu oyun bahçelerini ve parkları kendilerinin ve arkadaşlarının oynayabilmesi için yeterli görürken; Egekent'dekilerin % 44.70'i; Evka'dakilerin de % 31.11'i yeterli görmektedir (Tablo 111).

- . Yerleşmelerdeki tüm çocuklar yerleşme içinde en çok oyun parklarında ve blokların bahçelerinde oynamaktan hoşlanmaktadır. Çocuklar oyun oynadıkları yerlerin genellikle evlerine yakın ve bildikleri yerler olmasını istemekte ve böyle yerlerde kendilerini daha rahat hissetmektedirler.
- . Çocuklar oyunlarında en çok kendi yaşlarındaki arkadaşları ile oynamak istemektedirler. Bu yaşlarda arkadaş seçiminde yaş cinsiyetten daha önemlidir. Çocuklar aynı yaşlardaki her iki cinsiyetten arkadaşlarıyla da oyun oynamayı sevdiğini belirtmişlerdir. Arkadaşsız kaldıkları zamanlarda ise çocuklar kardeşleriyle ya da abla/ağabeyleriyle oyun oynamaktadırlar.
- . Çocuklar en çok bebek, araba gibi cinsiyetlerine uygun oyuncaklarla oynamaktan hoşlanmaktadır. Bunların dışında, top çocukların sevdiği oyuncakların başında gelmektedir.
- . Yerleşmelerin üçünde de çocukların sevdiği bu oyuncakların dışındaki seçimleri, sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılaşmaktadır. Lego, atari, bilgisayar, bisiklet Atakent'deki çocukların sevdiği oyun araçları arasında yer alırken; Egekent ve Evka'daki çocuklar bunlara sahip olmak istemektedirler. Bu iki yerleşmede çok az sayıda çocuk, bu oyun araçlarına sahiptir.
- . Ailelerin çoğu, çocuklarının dışarıda oynamasına izin vermektedirler (Tablo 112). Atakent'teki ailelerin % 33.33'ü çocukları dışarıda oynarken onlara eşlik etmektedirler. Egekent'de % 49.81 ve Evka'da % 51.11 aile çocuğuna eşlik etmektedir (Tablo 113).
- . Çocukların büyük bir çoğunluğu, oyun oynarken evlerine yakın olmak istemektedirler (Tablo 114). Çocuklar eve yakın olmak istediklerini, çeşitli şekillerde açıklamışlardır (Tablo 115). Oyun oynarken eve yakın olmak isteyen çocukların hemen hepsi kendilerini böyle daha güvenli ve emniyetli hissettiklerini belirtmişlerdir. Üç yerleşmede de çocukların eve yakın olmak için gösterdikleri en önemli neden budur. Ayrıca, Atakent'deki çocuklar,

gereksinmelerini karşılamak ve çabuk ulaşabilmek için eve yakın olmak isterken; Egekent'deki çocuklar ailelerinin onları görmesi ve merak etmemeleri için, Evka'dakiler ise kaybolmamak için evlerine yakın olmayı istediklerini belirtmişlerdir.

. Yerleşme yakınındaki bazı yerlere çocuklarının gitmesine aileleri izin vermemektedirler (Tablo 116). Çocukların bu konudaki yanıtları, annelerinin yanıtlarıyla benzerlik göstermektedir. Atakent'deki aileler çocukların uzak yerlere, amfitheatr ve site dışına gitmelerine izin vermemektedirler. Egekent ve Evka'daki aileler ise çocuklarının uzak yerlere, caddelere, yollara ve ıssız yerlere gitmelerini yasaklamışlardır. Çocuklar, dışarıda oynarken, ailelerinden birisinin onları kontrol ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 117).

. "Oyun oynadığınız yerlerde trafik var mı?" sorusuna genellikle çocuklar "hayır" diye yanıt vermişlerdir (Tablo 118). Trafiğin söz konusu olduğu yerlerde, aileler çocuklarının oynamasına izin vermemektedirler (Tablo 119).

. Oyun alanlarının zemin kaplama malzemesi olarak, çocuklar her zaman oynadıkları alanların kaplama malzemelerini belirtmişlerdir. Bu yüzden çok çeşitli zemin kaplama malzemesi ortaya çıkmıştır. Atakent'de; çim, çakıl, çakıl+kum, toprak, beton, asfalt; Egekent'de beton, taş, kum, çim, toprak, asfalt; Evka'da asfalt, toprak, beton, kum, taş, çim olarak çeşitli malzemeler belirtilmiştir. Bu malzemelerden, çocukların oyun alanı olarak yalnızca düzenlenmiş oyun alanlarını kullanmadıkları, yerleşmenin her yerinde oyun oynadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum oyun alanlarının yetersizliğinden kaynaklandığı gibi, çocukların çok hareketli ve meraklı olmalarından da kaynaklanmaktadır.

. "Oyun alanlarında ne gibi elemanlar bulunmaktadır?" sorusuna çocukların verdiği yanıtların dağılımı Tablo 120'de verilmiştir. Yerleşmelerdeki çocukların bir kısmı da oyun alanlarında gereksinmelerini karşılamak için içecek su ve tuvalet bulunmasını istemektedirler (Tablo 121).

. Görüşme yapılan çocukların büyük çoğunluğu öğleden sonra ya da akşamüzeri dışarıda oyun oynadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 122). Okul durumları (sabahçı, öğlenci) çocukların dışarıdaki oyun saatlerinde etkili olmaktadır. Fakat bu da ailelerin sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Atakent'deki çocukların büyük bir çoğunluğu yaz tatillerini dışarıda geçirirken; Egekent ve Evka'dakiler, yarın çevrelerindeki

düzenlenmiş oyun alanlarında, düzenlenmiş alanlarda ya da yerleşme içindeki yollarda oyun oynamaktadırlar.

- . Örnekleme yapılan yerleşmelerdeki çocukların % 80'den fazlası hava koşullarının oyunlarını etkilediklerini belirtmişlerdir (Tablo 123). Soğuk ve yağışlı havalarda çocukların oyun oynadığı yerlerin dağılımı Tablo 124'te görülmektedir. Görüşme yapılan çocukların büyük bir çoğunluğu hafta sonlarında ya da tatil günlerinde (bayram tatilleri, okul tatilleri, ...) dışarıda daha çok oyun oynamaktadırlar (Tablo 125).
- . Açık oyun alanları dışında, çocuklar konut dışında zaman geçirebilmek için yerleşmelerinde, kapalı oyun alanları, hobi merkezi ve gençlik merkezi gibi **kapalı sosyal merkezlerin** bulunmasını istemişlerdir (Tablo 126).
- . Çocuklar yaşadıkları kenti çok fazla tanımamaktadırlar. 9 yaşından itibaren çocuklar, yakın çevrelerindeki semtleri ve kent merkezini bilmektedirler. Bu daha çok okuldaki ders programlarından kaynaklanan bir bilgi birikimidir. Çocukların hepsi yaşadıkları semti ve yakın çevresini tanımaktadırlar. Ayrıca çocuklar kentin değişik semtlerinde yaşayan akrabalarının veya tanıdıklarının bulunduğu semtleri bildiklerini belirtmişlerdir.
- . "İzmir kentinin en önemli yeri sence neresidir?" sorusuna çocuklar yaşadıkları alanlara göre farklı yanıtlar vermişlerdir. Atakent'deki çocuklar için kentin en önemli yeri; Atakent, Karşıyaka, Bostanlı ve Alsancak'tır. Egekent ve Evka'daki çocuklar için ise; Konak-Merkez ve Fuar kentin en önemli yerleridir.
- . Yerleşmelerdeki çocuklar "**Yaşadığın kentte en çok nerelere gitmek hoşuna gidiyor?**" sorusuna çok çeşitli yanıtlar vermişlerdir. Fuar-Lunapark çocukların gitmekten en çok hoşlandıkları yerdir. Atakent'deki çocuklar Karşıyaka, Bostanlı, Konak, Kemeraltı ve atari salonu gibi eğlence yerlerine gitmekten hoşlanırken; Egekent'dekiler Karşıyaka, kent içindeki çocuklara yönelik yerler, piknik, deniz ve tarihi yerlere; Evka'dakiler de Şirinyer, Buca, Kemeraltı ve piknik ve tarihi yerlere gitmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.
- . Örnekleme yapılan yerleşmelerdeki çocuklar kent yöneticilerinden çocuklar için; en çok kent içindeki yeşil alanların, oyun parklarının ve spor alanlarının fazlalaştırılmasını istemektedirler.

VI.5.2. İstatistiksel Analizlerle Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi

Bu alt bölümün amacı; elde edilen sayısal ve öznel değerlendirmelerin istatistiksel analizlerle doğrulanmasıdır. Bu bölümde ele alınan istatistiksel analizlerdeki, ortalama değerlerin kısaca çözümlenmesi yapılacak olursa;

1. Evka ve Egekent toplu konut alanlarında ankete giren ailelerin birbirine yakın ortalama eğilimler gösterdikleri fark edilebilir. Ancak Atakent kullanıcıları önceki iki gruptan önemli derecede farklılıklar göstermektedir (Tablo 14).
2. Nüfus ortalamaları Türkiye nüfus ortalamasının (5.2) altındadır. Standart hataların hayli küçük değerler vermesine dayanarak da grup içi dağılımların birbirine oldukça yakın olduğu söylenebilir.
3. Hane reislerinin ve annelerin eğitim seviyesi Evka ve Egekent'te ortaokul mezuniyeti civarında bir değer vermişken; Atakent'de bu rakam lise mezuniyeti düzeyini aşmaktadır. Standart hata değerleri eğitim açısından fazla homojen olmayan bir dağılım belirlemektedir.
4. Kullanılan toplam mekan, Türkiye genelindeki ve İzmir genelindeki ortalama değerlerden yüksektir. Atakent sakinleri bu açıdan da diğerlerinin sahip olduğu metrajı % 50'lere yaklaşan seviyede aşmaktadır.
5. Çocuğa ayrılan alan ile kullanılan alan arasındaki orantı Evka'da % 8.9, Egekent'de % 8.8 ve Atakent'te % 9.0 gibi yüzdeler vermektedir. Gruplar arası fazla farklı olmayan bu yüzdese eğilimin grup içinde nasıl bir dağılıma sahip olduğunu anlamak için **korelasyon analizi** gibi ek çalışmalara gerek vardır. Bu nedenle araştırmamızdaki, bütün değerlerin daha anlamlı yorumlanabilmesini sağlamak için bir ileri kademe olarak, özellikler arasında korelatif ilişkilerin varlığı incelenmiştir. Elde edilen değerler Tablo 15'de topluca verilmiştir.

Tablo incelendiğinde çıkan değerlendirme:

1. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, aile nüfusunun azaldığını; eğitilen kitlelerde doğurganlığın azaldığı görüşüne uygun bir sonuç sergilediğini;
2. Hanereisinin ve annenin eğitim süreleri yıl olarak arttıkça aile gelirinin de arttığını;
3. Hanereisinin eğitim düzeyi ile annenin eğitim düzeyi arasında doğru orantılı bir artma görüldüğünü söyleyebiliriz.

4. Eğitim düzeyleri ile toplam alan ve çocuğa ayrılan alan arasında genelde anlamlı bir ilişki vardır. Buna karşılık gruptaki korelasyon katsayıları anlamlı bulunmamıştır. Bu durumun açıklanması için Tablo 14'e dönmekte yarar vardır.

Tabloya bakıldığında grup içlerinde anlamlı olmayan ilişkiler, bütün grupları tek örnekte topladığımızda (genelde) düzenli bir dağılım vermektedir. Kullanılan mekan 90 m²'den 133 m²'ye yükselirken; eğitim süreleri de 8.1'den 13.4'e doğru artmaktadır. Buradan eğitim seviyesi yükseldikçe aileye ve çocuğa ayrılan alanların (m²'lerin) büyüdüğüne karar vermek doğru olacaktır.

Tablo 14: Ankete Katılan Ailelerin Bazı Sosyal Nitelikleri

Sosyal Nitelikler	EVKA	EGEKENT	ATAKENT	GENEL ORTALAMA
Hane Nüfusu	4380 ± 0.149	4.169 ± 0.069	3.927 ± 0.100	4.152 ± 0.057
Hane reisi eğitim süresi (Yıl)	9.049 ± 0.634	8.974 ± 0.542	14.122 ± 0.424	10.408 ± 0.365
Annenin eğitim süresi (Yıl)	8.1222 ± 0.528	8.195 ± 0.402	13.488 ± 0.407	9.567 ± 0.308
Kullanılan toplam mekan (m ²)	95.320 ± 1.830	90.078 ± 0.697	133.150 ± 4.03	99.7050 ± 1.810
Çocuğa ayrılan mekan (m ²)	8.509 ± 0.260	7.966 ± 0.072	12.011 ± 0.516	9.026 ± 0.154

Tablo 15: Ankete Katılan Ailelerin Önemli Özellikleri

Özellikler	Alanlar	C1 Hane Nüfusu	C2 Aile Geliri	C3 Hane reisi eğitim süresi	C4 Annenin eğitim süresi	C5 Toplam Mekan
C2 Aile Geliri	Evka	0.171	1			
	Egekent	0.027	1			
	Atakent	-0.222	1			
	Genel	-0.037	1			
C3 Eğitim Süresi	Evka	0.269	0.413**	1		
	Egekent	-0.026	0.370**	1		
	Atakent	0.054	0.308*	1		
	Genel	0.005	0.350**	1		
C4 Eğitim Süresi	Evka	-0.066	0.371*	0.428**	1	
	Egekent	-0.216*	0.341**	0.564**	1	
	Atakent	-0.402	0.267*	0.390*	1	
	Genel	-0.243	0.328**	0.621**	1	
C5 Toplam Mekan	Evka	0.154	-0.073	0.148	-0.162	1
	Egekent	0.083	0.008	-0.047	-0.043	1
	Atakent	0.163	-0.163	0.169	0.092	1
	Genel	-0.036	0.040	0.375	0.406	1
C6 Çocuğa Ayrılan Alan	Evka	0.215	-0.047	-0.037	-0.386*	0.500**
	Egekent	0.059	-0.018	-0.058	-0.045	0.956**
	Atakent	0.256	-0.159	0.077	-0.092	0.622**
	Genel	-0.026	0.084	0.359	-0.366**	0.820

* % 5 P ile

** % 1 P anlamlılığı ifade etmektedir.

VI.6. BÖLÜM SONUÇLARI

İzmir kenti kentleşme sürecini ülkemizde en hızlı yaşayan kentlerden biridir. Bu kentleşme sonucu oluşan yeni toplu konut alanlarında çocuk kullanıcının mekansal gereksinimlerinin yeterli düzeyde ele alınmadığı; Atakent, Egekent I ve Evka I yerleşmelerinde yürütülen anket çalışması ve gözlemler sonucuda ortaya çıkmıştır.

- . Örnekleme yapılan yerleşmelerde anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısı çoğunluktadır. Atakent yerleşmesi, hem ebeveynlerin eğitim düzeyi bakımından, hem de meslek düzeyleri açısından Egekent ve Evka yerleşmelerinden daha üstün niteliklere sahiptir. Ailelerin eğitim düzeyinin artması, ailenin yaşam düzeyi üzerinde etkili olmaktadır. Eğitim düzeyinin arttığı yerleşmelerde, ailenin gelir düzeyinde de bir artış görülmektedir.
- . Örnekleme yapılan yerleşmelerde; çocukların alışkanlıkları ve ilgileri birbirine benzemektedir. Kitap okuma, televizyon seyretme ve okula gitme konusunda çocukların eğilimleri aynıdır. Çocuk olmanın doğasından kaynaklanan bu durum sonucunda çocuklar benzer kitapları okumakta ve aynı televizyon programlarını seyretmektedirler. Bazı çocukların kişisel özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar vardır. Fakat, bunlar da bu konudaki genel görüşü etkileyecek kadar belirgin farklar değildir.
- . Örnekleme yapılan toplu konut yerleşmelerinde; çocuklara iç mekan-dış mekanda sunulan olanaklarda belirgin farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar da ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi etkili olmaktadır. Bu konuda ortaya çıkan önemli farklara iç mekan-ara mekan-dış mekan başlıkları altında bakmakta yarar vardır.

İç Mekan

- . Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça, konutlarda çocuklara ayrılan alanda da bir artış görülmektedir.
- . Örnekleme yapılan yerleşmelerdeki konutların çoğu üç yatak odalıdır. Orta ve Alt SED'deki aileler odalardan birini oturma odası olarak kullandıkları için; çocukların hepsi ya tek bir odayı paylaşmakta ya da oturma odasında yatmaktadırlar.

- . İç Mekanda çocuklar için yeterli oyun alanı yoktur. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzey düştükçe konutun toplam m'inde de bir azalma görülmektedir Bu da çocukların iç mekandaki etkinliklerini kısıtlayan en önemli etkidir.
- . Birçok çocuk yatak odasını birisiyle paylaşmaktadır. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzey arttıkça, tek çocuğa ait oda sayısında da bir artış görülmektedir. Çocukların odalarındaki kendilerine ait mobilyaların (yatak, çalışma masası, kitaplık, elbise dolabı) sayısı da gelir düzeyi arttıkça fazlalaşmaktadır.
- . Görüşme yapılan anneler de, çocuklar da ideal olarak; bahçeli, müstakil, tek ya da iki katlı, çok odalı bir konutta yaşamak istemektedirler.

Ara Mekan

- . Yerleşmelerdeki ara mekanların çocuklar tarafından kullanılmasında sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyin belirgin bir etkisi görülmemektedir.
- . Tüm yerleşmelerde çocuklar blok girişlerinde ve merdivenlerde oyun oynamaktadırlar ve asansörü de oyun amacıyla kullanmaktadırlar Özellikle kış aylarında bu mekanları kullanan çocuklar, yerleşmelerinde, soğuk ve yağışlı havalarda birlikte olabildikleri tek mekanın bu geçiş mekanları olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların bu mekanlarda oyun oynaması blok sakinleri arasında bazı sorunlara neden olmaktadır.
- . Çocuklar çeşitli gereksinmelerini karşılamak için (su içmek, tuvalete gitmek, oyuncak almak, ...) merdiveni veya asansörü çok sık kullanmaktadırlar.

Dış Mekan

- . Örnekleme yapılan toplu konut yerleşmelerinin her birinde, çocuğun oyun gereksinmelerini karşılayan farklı düzenlemeler yapılmıştır. Yerleşmelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi arttıkça; oyun alanlarının niteliklerinde de artış görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin düşük olduğu yerleşmelerde oyun ve spor alanları çocuklar için yeterli değildir.

- . Yerleşmelerdeki oyun alanlarını en yoğun olarak 6-9, 10-12 yaş grubundaki çocuklar kullanmaktadırlar. Çocukların oyunlarında cinsiyet ayrımı söz konusudur. Grup oyunlarını kız-erkek çocuklar genellikle birlikte oynamaktadırlar. Grupların oluşturulmasında yaş önemli bir etkidir.
- . Anneler dışarıda oynayan çocuklarını kontrol etmekte karşılaştıkları en önemli zorluğun kat yüksekliği olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle Egekent ve Evka'da oyun alanlarının konutlardan görülmemesi (iki yerleşmede de çok az oyun alanı bulunmaktadır) de önemli bir sorundur.
- . Yerleşmelerdeki taşıt trafiği de, çocukların dış mekandaki etkinliklerini etkilemektedir. Egekent ve Evka'daki aileler bu yüzden yerleşmelerini çocuklar açısından güvensiz bulmaktadırlar. Atakent'de trafiğin belli noktalarda kalmasından dolayı, aileler bu konuda fazla bir endişe duymamaktadırlar.
- . Tüm yerleşmelerdeki mevcut oyun alanlarında, salıncak, kaydırak, tahterevalli gibi alışılmış oyun elemanları bulunmaktadır. Atakent'deki tüm oyun parklarında oyun donatımı (alışılmış) sağlanmıştır. Egekent ve Evka yerleşmelerinde oyun alanı olarak ayrılan bazı alanlarda ise hiç bir düzenleme yapılmamıştır.
- . Hava koşulları çocukların dış mekandaki etkinliklerini etkilemektedir. Soğuk ve yağışlı havalarda çocukların büyük bir çoğunluğu zamanlarını iç mekanda (evlerinde ya da arkadaş evinde) geçirmektedirler. Bu durum en fazla sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyin düşük olduğu yerleşmelerdeki çocukları etkilemektedir.
- . Görüşme yapılan annelerde, çocuklarda yerleşmelerinde kapalı oyun alanlarının, hobi merkezinin ve gençlik merkezinin bulunmasını istemişlerdir. Bu gibi merkezlerin yerleşmelerde bulunması hem çocukların sosyal ve bilişsel gelişimlerini etkileyecek hem de çocukları eve bağımlı olmaktan bir ölçüde kurtaracaktır.

VII. BÖLÜM SONUÇLAR VE ÖNERİLER

VII. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

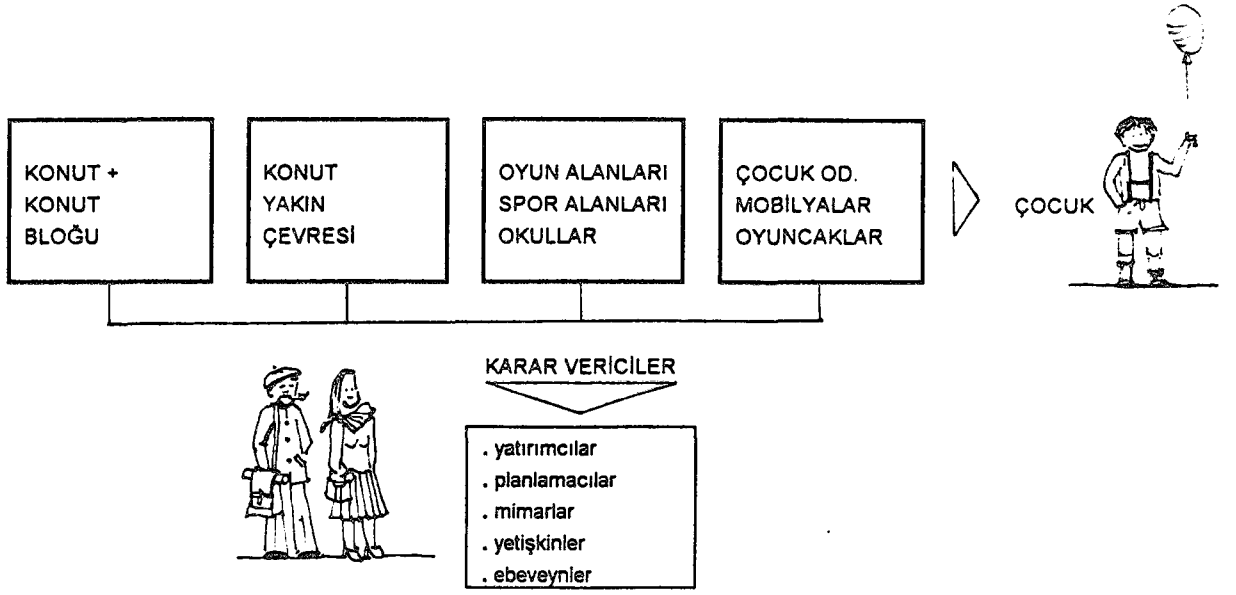
VII.1. SONUÇLAR

Kentleşme olgusuyla birlikte, çocuğun yaşadığı konut ve çevresindeki fiziksel koşullarda da değişiklikler olmuştur. Bahçeli evler giderek yok olmuş yerini çok katlı bloklara bırakmışlardır. Oyun olanakları sağlayan boş arsalar hızla azalmıştır. Trafiğin artması; sokakları, çocukların güvenle bırakılabileceği bir yer olmaktan çıkarmıştır. Böylece çocukların emin ve özgür bir ortamda birlikte olma olanakları giderek kaybolmuştur. Bu nedenlerle, çok katlı blokların içinde kalan, yaşlılarıyla etkileşim olanakları kısıtlanan çocukların gelişiminde ve davranışlarında bazı aksamaların görülmesi kaçınılmazdır.

Ülkemizde, bugüne dek, özellikle konut yerleşmelerindeki çocuk kullanıcıya ilişkin alan çalışmalarını bütünleştiren, somut, genel olgular ortaya koyan bir çalışma yoktur. Araştırma bulguları incelendiğinde; bulguların dar kapsamda kaldığı; bu bulguların sorunun bütünü içinde aldıkları yeri belirleyen çalışmaların yapılmadığı; çözümler üretilirken araştırma bulgularının dikkate alınmadığı görülmektedir. Çocuk-fiziksel çevre ilişkileri ve çocuğun fiziksel çevresinin çocuğun gelişim gereksinmelerini karşılayacak düzeye getirilmesi araştırma ve büyük çaba isteyen bir konudur.

Yaşadığımız çevreler özellikle yetişkinlerin gereksinmelerini gözönünde tutan tasarımlarla doludur. Kentsel çevremizdeki parklar, alışveriş merkezleri, kütüphaneler, müzeler, vb. hiç bir şey fiziksel anlamda, özellikle çocuklar için inşa edilmemektedir. Çocukların tüm gereksinmeleri yeni yeni düşünölmeye başlanmıştır.

Birçok çalışma, çocukların çevre algısının ve kullanımının yetişkinlerden farklı olduğunu göstermiştir. Çocukların fiziksel çevreleri yetişkinler tarafından yaratılır ve idare edilir. Birçok durumda, çocuklar fiziksel çevreleri hakkında çok az söz sahibidirler. Tüm çevresel nesnelerin seçiminde kontrol yetişkinlerdedir. Konut ve yakın çevresi, tasarımcı ve planlamacı tarafından tasarlanır; çocukların oyuncaklarının tümü ebeveynleri tarafından seçilir. Çocukların odalarının ve oyun alanlarının düzenlenmesinde seçim hakları ya çok azdır ya da hiç yoktur.

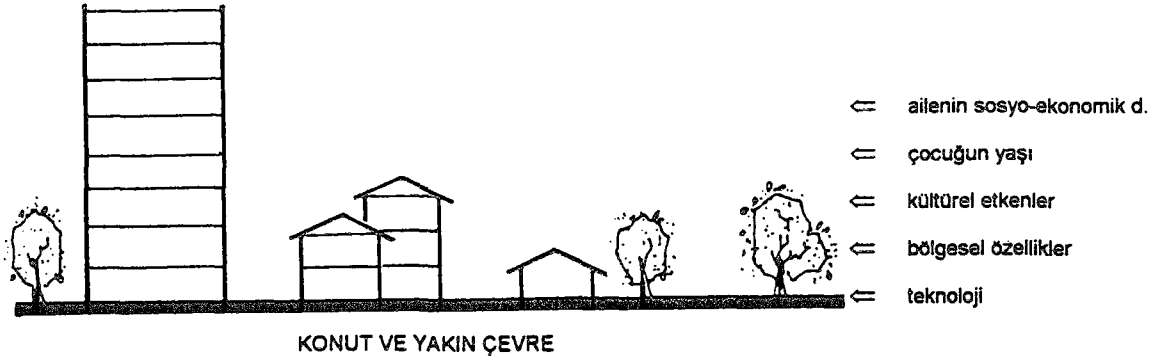

Çocuk planlanmış bir çevreyi tasarımcının asla düşünmediği bir oyun materyali olarak da kullanabilir. Fiziksel çevre, kimin tarafından tasarlanmış olursa olsun (ister yetişkinlerce, isterse çocukların kendileri tarafından) çocukların zihinsel ve bedensel gelişimlerini etkiler.

Altı yaşından oniki yaşına kadar olan sosyalizasyon dönemindeki söz konusu sosyalleşme; belli şekillerde fiziksel çevreyi kullanmayı ve çevrenin sosyal, fiziksel ve simgesel anlamlarını kavramayı içerir. Gelişen çocuğun; sosyalleşme, bir yere bağlılık, çevreye ilişkin bilgi edinme gibi belli gereksinimleri vardır. Tüm bu gereksinimler konut ve yakın çevresinde karşılanmaktadır. Bu yüzden, çocuğun bu gereksinimleri tasarımlara yansımalıdır. Tasarımlarda, çocuğun gereksinimleri, tasarım ölçütü olarak ele alınmalıdır.

Çocukların içinde yaşadıkları, oynadıkları, öğrendikleri çevreler; çocukların kendi kararlarını vermeleri için onlara olanak tanımaz. Günümüzde çocuklar, günlük yaşamlarının çoğunu uygun olmayan çevrelerde geçirmektedirler. Çocuklar kendilerini serbest hissettikleri her yerde ve her zaman oyun oynayabilirler; sadece yetişkinlerin onlar için tasarladıkları ve denetledikleri oyun alanlarında değil. Bu nedenle; tasarım sürecinde çocuklar için etkili bir çevre yaratmadan önce; çocukların yaşadıkları yerlerin neler olduğunu düşünmek gerekir.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve çocuğun yaşı gibi etkenlerin yanısıra, kültürel ve bölgesel etkenlerde konut ve yakın çevresindeki etkinlikleri ve bu çevrenin tasarımını önemli derecede etkiler.

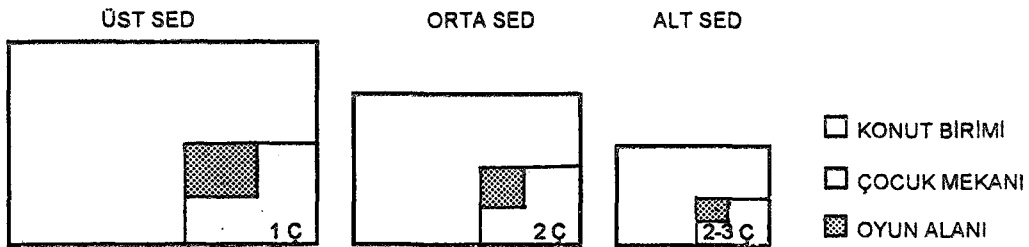

Çocukların konut ve yakın çevresindeki alan kullanımları ve mekansal gereksinmelerine yönelik sorunlar üç farklı mekansal ortamda ele almakta yarar vardır.

VII.1.1. İç Mekanlar

Konutlarda yetişkin gereksinimleri ile çocuk gereksinimleri birçok noktada çelişmektedir. Özellikle, çocukların ve yetişkinlerin mekansal gereksinimleri arasında antropometrik çelişkiler vardır. Fakat, ailelerin, çocukların gereksinmelerine yeterince önem vermemesi ya da konutun mekansal olarak aile için yetersiz kalması gibi nedenlerden dolayı da gereksinimler arasında önemli çelişkiler meydana gelmektedir.

Konutların büyüklükleri genel olarak aile bireyleri sayısını değil; ailenin ekonomik düzeyini yansıtmaktadır. Bunun sonucunda alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler için konuttaki mekanlar yetersiz kalmakta ve dolayısıyla da çocuk odası başka amaçlarla da kullanılmaktadır.

Konut kullanımı ile çocuk gereksinimleri arasındaki sorun en belirgin olarak çocuk odasının kullanımında ortaya çıkmaktadır. Konutlarda çocuk odaları genellikle küçük tutulmaktadır ya da konutun en küçük odası çocuğa verilmektedir.

Çocuklar zamanlarının çoğunu evde kendi odalarında ya da salon/oturma odasında geçirmektedirler. Çocuk odasında çok farklı etkinlikler sürdürmektedir. Çocuk odasının en belirgin özelliği yatma mekanının olmasının yanısıra; oturma, ders çalışma ve oyun oynama işlevlerini de karşılamasıdır.

Genellikle çocuklar, odalarını oyun oynamak, ders çalışmak, kitap okumak ve uyku uyumak için kullanmaktadırlar. Orta ve Alt SED'deki çocuklar ise odalarında kış aylarında, yalnızca uyku uyumakta; ders çalışmak, oyun oynamak için salon/oturma odasını kullanmaktadırlar. Çocuklar ayrıca televizyon izlemek ve ailenin ortak eylemleri (yemek yemek, sohbet etmek, konuk ağırlamak, ...) amacıyla da bu mekanları kullanmaktadırlar. Konutta tek mekanın (salon/oturma odası) ısıtılmasından kaynaklanan bu sorun nedeniyle; çocuklar uyku dışında çok kısıtlı bir süreyi odalarında geçirmektedirler.

Çocukların yakın arkadaşları, eve, haftada birkaç kez, ders çalışmaya ya da oyun oynamaya gelmektedir. Çocuklar arkadaşlarıyla birlikteyken kendi odalarını, salon/oturma odasını çok az da balkonu ve mutfağı kullanmaktadırlar. Sosyo-ekonomik düzeyin düşük olduğu konutlarda; çocuklar ve arkadaşları tarafından salon/oturma odasının kullanımı artmaktadır.

İç mekanda çocuklar için yeterli oyun alanı yoktur. Çocukların arkadaşlarının eve gelmesine birçok aile izin vermesine karşın; aileler onların gürültülü ve zarar verici (top, saklambaç, koşturmaç...) oyunları evde oynamalarını yasaklamaktadırlar. Çocukların evde gürültülü oyunları oynamaları, komşular arasında da bazı sorunlara neden olmaktadır.

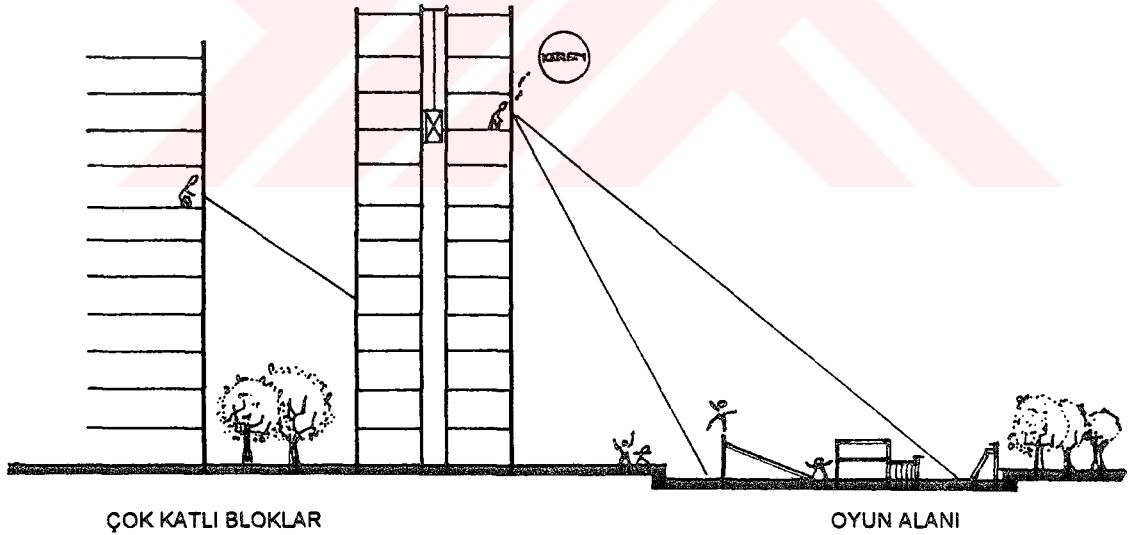
Çocuklar, çoğunlukla odalarını birisiyle paylaşmaktadırlar. Çünkü, konutta en kolay vazgeçilebilen mekan çocuk odasıdır. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan aileler, odalardan birini oturma odası olarak kullanmaktadırlar. Çocuklar ya tek odada yatmaktadırlar ya da bazıları oturma odasını bu amaçla kullanmaktadırlar. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzey arttıkça, tek çocuğa ait oda sayısında da artış görülmektedir.

Anneler, belirli zamanlarda, çocuklarının odalarını belirli amaçlarla kullanmaktadırlar. Genellikle ütü yapmak, dikiş dikmek ya da gündüz dinlenmek için kullanılan odalar, bazen yatılı konuk ağırlamak için de kullanılmaktadır.

Konutlarda çocuklara sunulan ya da yaratılan olanaklar ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi ile son derece ilişkilidir. Alt ve orta SED'deki çocuklar kendilerine ait bir odanın olmasının isterken; üst SED'dekiler de ayrı bir oyun odası/çalışma odası istemektedirler.

Anneler ve çocuklar tarafından çocuk odası için en uygun konum; ebeveyn yatak odasına ve banyo-wc'ye yakın, salona uzak olarak belirtilmiştir. Anneler de çocuklarda ideal olarak bahçeli, bağımsız, tek ya da iki katlı, çok odalı bir konutta yaşamak istemektedirler.

Çok katlı bloklarda üst katlarda yaşayan hem anneler hem de çocuklar çeşitli şikayetlerde bulunmuşlardır. Annelere göre; üst katlarda yaşamak; çocuğun oynadığı dış mekanla görsel ve işitsel ilişkinin yok olmasına neden olmaktadır. Üst katlarda yaşayan anneler dışarıda oynayan çocuklarını göremediklerini; çocuklar dışarıdayken karşılaştıkları herhangi bir olay sırasında yanlarında olmadıklarını, hatta anında yetişemediklerini de belirtmişlerdir. Anneler ayrıca; yerleşmelerinde yaşayan diğer bireylerle iletişim kurmanın zorlaştığını ve çocukların arkadaş seçiminde etkili olmadıklarına da değinmişlerdir.

- . Görsel ve işitsel ilişki yok
- . Oyun alanları uzak
- . Merdiven ve asansör kullanımı

Çocuklar da üst katlarda yaşamayı sakıncalı görmektedirler. Asansörle ya da merdivenle inip çıkmak tehlikeli ve zor; balkondan veya pencereden düşme korkusu, bu konuda çocukların

belirttiği en önemli özelliklerdir. Bu nedenlerden dolayı, çocukların çoğunluğu birinci katla, beşinci kat arasındaki katlarda yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.

VII.1.2. Ara Mekanlar

Tüm uygulamalara bakıldığında iç mekan ile dış mekan arasındaki bağlantıyı sağlayan; blok girişleri, koridorlar, merdivenler ve asansörlerde çocuklara yönelik hiç bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Bu geçiş mekanlarında çocuk kullanıcının varlığı hiç gözönüne alınmamıştır.

Konut biriminde ailesiyle, dış mekanda da arkadaşlarıyla birlikte olan çocuk; bu geçiş mekanlarını genellikle yalnız kullanmaktadır. Özellikle çok katlı bloklarda asansör ve merdivenin çocuk tarafından kullanılması, aileler arasında bazı korkulara (asansörün bozulması, elektriklerin kesilmesi, çocukların saldırıya uğrama tehlikesi, ...) neden olmaktadır. Bu korkulardan ötürü de aileler çocuklarının asansörü ya da merdiveni kullanmasına izin vermemektedirler. Aileler, çocukların istedikleri zamanlarda onları dışarıya götüremediklerinden dolayı, çocukların bir kısmı zamanlarının çoğunu evde geçirmektedirler.

Aileler, çocukların merdiven veya asansörü kullanarak, yalnız başına dışarıya çıkmasına ancak çocukların yaşı büyüdükçe izin vermektedirler. 6-8 yaşlar arasındaki çocuklar, merdiveni ve özellikle de asansörü genellikle bir yetişkinle birlikte kullanabilmektedirler. Bu yaşlardaki çocukların bu düzey dolaşım araçlarını yalnız kullanmaları fiziksel (antropometrik ölçüler nedeniyle) olarak da olası değildir. Çünkü asansör düğmelerine ve de merdiven sahanlıklarındaki ışık düğmelerine belli yaşa kadar çocuklar yetişememektedir. Ayrıca bu yaştaki çocukların bu düğmeleri yalnız kullanmaları çeşitli kazalara da neden olmaktadır.

Çocuklar, özellikle kış aylarında; blok girişlerinde, merdivenlerde oyun oynamakta, asansörü de oyun amacıyla kullanmaktadırlar. Çünkü yerleşmelerde çocukların soğuk ve yağışlı havalarda oyun oynamalarına olanak tanıyan hiç bir düzenleme yoktur. Bu kullanım komşular arasında sorunlara neden olmaktadır. Bu arada yapılan gürültü, çocukların giriş mekanındaki çeşitli düzenlemelere ve posta kutularına verdikleri zarar, oyun oynarken blok girişlerini kirletmeleri ve bisiklet gibi tekerlekli oyun araçlarını inip çıkartırken asansörlere ve merdivenlere zarar vermeleri blok sakinlerini rahatsız etmektedir.

Çocuklar çeşitli gereksinmelerini karşılamak (su içmek, tuvalete gitmek, oyuncak almak, ...) için merdiveni ve asansörü çok sık kullanmaktadırlar. Çünkü dış mekanda çocukların bu tip gereksinmelerini karşılayacak olanaklar yoktur.

VII.1.3. Dış Mekanlar

Dış mekan, çocuğun dış alan gereksinmeleri için zamanını en çok geçirdiği yerdir. Bu bakımdan oyun için uygun bir yerdir. Dış mekan eğitici bir çevredir. Burada çocuklar doğayı yani, bitkileri, ağaçları, rüzgarı, güneşi ve toprağı tanırlar. Dış mekanda karşılaştıkları kişiler sayesinde de sosyal yaşamı öğrenirler.

Çocuklara oyun olanakları yaratmak konusundaki düzenlemeler için; herşeyden önce çocuk gelişiminin yanısıra, oyunun işlevini ve sürecini tanımak ve anlamak gerekir. Oyun, çocuk yaşamının merkezidir. Oyun, içgüdüsel bir davranıştır ve doğal bir öğrenme sürecidir. Oyun, çocukların özgürce kendi istedikleri zamanda, kendi istedikleri mekanda, kendi değişkenlerini ve duygularını ortaya koyarak yaptıkları etkinliklerdir. Çevresel öğrenme, oyunla beraber, her zaman ve çocukların bulunduğu her yerde meydana gelir.

Çocuğun konut dışındaki çevresiyle bütünleşmesi ciddiye alınması gereken kritik bir işlemdir. Çocuğun konut ve yakın çevresiyle olan ilişkisinin zamanla genişlemesi onun kendine olan güveninin gelişmesinde etkili olur.

Oyun alanları, her zaman çocukların oynadıkları oyunlara uygun olarak tasarlanmazlar. Bu oyunlar, dış mekan (mahalle, sokak, ...) oyun kültürünün parçasıdır. Kuşaktan kuşağa aktarılırlar. Oyunlar; sokakta, kaldırımda, bahçede veya oyun parkında oynanır. Fakat bu alanların hiç birisiyle sınırlı değildir. Oyun parkları bu tip oyunlar için tasarlanmadığı halde; bu oyunlar için de kullanılır. Özellikle top oyunları (istop, yakartop, ...) ve grup oyunları (körebe, köşe kapmaca, mendil kapmaca, yağ satarım bal satarım, ...) için kullanılır. 6-12 yaş grubundaki çocuklar (kız + erkek) arasında topla oynamak ve grup oyunları yaygındır. Çocuklar bu oyunları için de var olan donatılı oyun alanlarını kullanmak zorunda kalmaktadırlar.

Konut yerleşmelerinde, çocuğun oyun gereksinmelerini karşılayan farklı düzenlemeler yapılmıştır. Yerleşmelerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça, oyun alanlarının niteliklerinde de

artış görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin düşük olduğu yerleşmelerde; oyun ve spor alanları çocuklar için yeterli değildir. Bu yerleşmelerdeki var olan oyun alanları, konut bloklarının bazılarında uzak olduğundan dolayı; aileler de çocuklarının bu oyun alanlarına gitmesine izin vermemektedirler. Bunun sonucunda da çocuklar ya dış mekanda konut yakın çevresindeki yollarda veya evde oynamaktadırlar.

Aileler, çocukların konut bloklarından çok fazla uzaklaşmasına izin vermemektedirler. Çocuklar da konutlarına yakın yerlerde oynamak istemektedirler. Çocuklar, konutlarına yakın olduklarında, kendilerini güvende hissetmekte ve bazı gereksinmelerini karşılayabilmek için konutlarına çabuk ulaşabilmektedirler. Ayrıca çocuklar kaybolmamak ve annelerinin onları görmesi için de konutlarına yakın olmayı yeğlemektedirler.

Oyun alanlarına yerleştirilmiş oyun elemanları, 6-12 yaş grubundaki çocukların fiziksel etkinliklerini karşılamak için yeterli değildir. Oyun alanlarındaki elemanların yetersiz olmasına karşın; oyun alanlarını en yoğun olarak 6-12 yaş grubundaki çocuklar kullanmaktadırlar. Aileler, farklı yaşlardaki çocuklar için, farklı oyun alanlarının yerleşmelerde bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Yerleşmelerdeki oyun alanlarını tüm yaş grubundaki çocukların kullanması sonucunda birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Sorunların bir kısmı yaşam biçimindeki farklılıklar ve çocukların yaşları ile ilgilidir. Büyük çocuklar, küçüklerin oynamasına olanak tanımamaktadırlar. Her yaşın oyunu ve ilgi alanları farklıdır ve çocuklar kendi yaşlarıyla daha uyum içinde oynamaktadırlar.

Çocukların oyunlarında cinsiyet ayrımı söz konusudur. Kızlar daha sakin oyunları (rol oyunları, seksek, ip atlamak, ...) oynarken; erkek çocuklar daha hareketli ve gürültülü oyunları (futbol, saklambaç, yakalamaca, ...) oynamaktadırlar. Çocukların içgüdülerinden kaynaklanan bu duruma, toplumdaki cinsiyet normlarının da etkisi olmaktadır.

Çocukların grup oyunlarında cinsiyet farklılaşması yoktur ve grup oyunlarını yaşıt kız ve erkek çocuklar birlikte oynamaktadırlar. Grup oyunlarında yaş, cinsiyetten daha önemli bir etkidir.

Aileler, oyun alanlarında taşıt trafiği olmadığı durumlarda; çocukların dışarıda yalnız oynamasına izin vermektedirler. Çocukların dışarıda yalnız oynamasına izin vermelerine

karşın, aileler onları sürekli olarak kontrol etmektedirler. Hatta bazı çocuklara oyunlarında abla/ağabey ya da büyükanne/büyükbabaları eşlik etmektedirler.

Hava koşulları, çocukların dış mekan etkinliklerini etkilemektedir. Soğuk ve yağışlı havalarda çocukların büyük çoğunluğu zamanlarını evlerinde geçirmektedirler.

Özel etkinlik çeşitleri için donatılmış oyun parkları birçok gruba (çocuk, genç, yetişkin, ...) yöneliktir. Kullanıcıların yaş grupları arasındaki dağılımı mekansal değil, zamansaldır. Küçük çocuklar, yerleşmelerdeki oyun alanlarını sabahları; ilkokul çocukları daha çok öğleden sonra; gençler ve yetişkinler de akşamüstü kullanılmaktadırlar. Kış aylarında çocukların okul saatleri (sabahçı-öğlenci) oyun alanının kullanımında etkili olmaktadır. Yaz aylarında da (özellikle İzmir'de) oyun alanları genellikle akşamüzeri kullanılmaktadır. SED düştükçe oyun alanlarının yaz mevsiminde kullanımı artmaktadır. Çünkü, üst SED çocuklar yaz tatillerini farklı yerlerde geçirme olanağına sahiptirler. Çocuklar, hafta sonlarında ve de tatil günlerinde (bayram tatilleri, okul tatilleri, ...) dışarıda daha çok oynamaktadırlar.

Çocuklar ve aileleri, yerleşmelerinde açık oyun alanları dışında kapalı oyun alanlarının ve çocuklara yönelik çeşitli merkezlerin (hobi merkezi, gençlik merkezi, ...) bulunmasını istemektedirler. Ayrıca, çocuklar, kent yöneticilerinden, çocuklara yönelik oyun alanları ve spor alanları yaptırılmalarını, yeşil alanları arttırmalarını ve temiz bir çevre yaratmalarını istemektedirler.

Çocuklar yaşadıkları kenti çok fazla tanımamaktadırlar. Kenti tanıma yaş büyüdükçe artmaktadır. Geneide çocuklar yaşadıkları semt ve yakın çevresini tanımaktadırlar. Bu yaşlardaki çocuklar için kentin en önemli yeri; yaşadıkları semtlerdir.

VII.2. ÖNERİLER

Farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeydeki yerleşmelerde sürdürülen bu çalışmada; özellikle iç mekanda çocuğa sunulan olanaklar da ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinin etkisi çok belirgin olarak görülmektedir. Ara mekanda ise; ne ebeveynler ne de tasarımcılar çocukları hiç gözönüne almamışlardır. Yerleşmelerdeki ailelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerinin yerleşmenin sunduğu dış mekan etkinlikleri ve servisleri üzerinde de etkili olduğu gözlemler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yerleşmelerin farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyde olmalarına karşın; araştırma yapılan yaş grubunun (6-12 yaş) gereksinimleri, beklentileri ve istekleri birçok konuda aynı noktada birleşmektedir. Çocuk, her yerde aynı çocuktur. Bu yüzden çalışmanın öneriler bölümünde belirgin ayrımlar yapılmaksızın; yeni yapılacak olan toplu konut yerleşmelerindeki çocuk kullanıcının mekansal gereksinimleri çocuğun gelişim özellikleri gözönüne alınarak tartışılmaktadır.

Çocuğun sağlıklı gelişmesi ve topluma olumlu bir birey olarak katılmasını sağlamak açısından; çocukların iç mekan (konut birimi), ara mekan (konut bloğu) ve dış mekan (konut topluluğu)daki, mekansal gereksinimlerine getirilen öneriler de sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzey ayrımı yapılmamıştır. Bu mekanlarda olması gereken, mekansal nitelikler konusundaki öneriler, **çocuk** dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Sonuçlar bölümünde ele alındığı şekilde önerileri de üç farklı mekansal ortamda ele almakta yarar vardır.

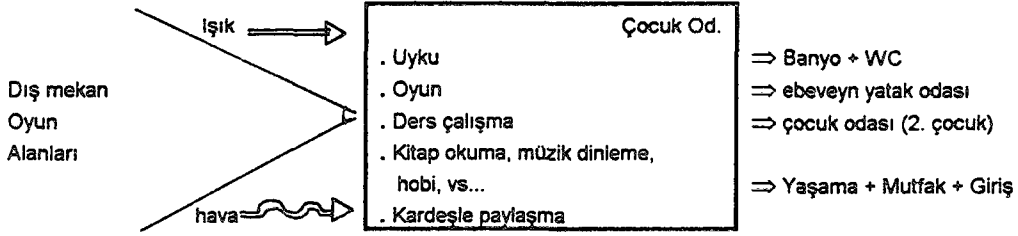
VII.2.1. İç Mekanlar

Konutta iyi tasarlanmış bir yaşama mekanı, anne-babanın çocuklardan ayrı bir odaya sahip olması; çocuklara bağımsız birimler verilmesi, tasarımcıyı kısıtlayıcı, fakat sağlıklı bir toplum ve aile için zorunlu boyutlar olarak görülmeli ve ele alınmalıdır.

Konutlarda çocuğa yönelik iç mekan deyince akla çocuk odası gelmektedir. Fakat çocuk birçok işlev için konuttaki diğer mekanları da kullanmaktadır. Zaman zaman mekansızlıktan ortaya çıkan bu durum, zaman zaman da çocukların iletişim gereksinimlerinden ortaya çıkar.

Çocuğun konut içinde nerede olması gerektiği genellikle tartışma konusudur. Çocuğun hem iletişim, hem de mahremiyet gereksinmesinin yerine gelmesini sağlamak için; çocuğun hem odasında yaşama ve oynama olanağı olmalı, hem de konut içinde; odasının dışında kullanabileceği mekanlar bulunmalıdır. Çocuğun ailedeki diğer bireylerin iletişiminde olan gereksinimi nedeniyle; çocuğun yaşama (salon/oturma odası) mekanında bazı gereksinimlerini karşılamasına da olanak tanınmalıdır. Yaş ilerledikçe yalnız kalma gereksinimi artan çocuğun, etkinliklerini gözlenmeden ve karışılmadan yapmak istemesi

gözönüne alınır; çocuk odasında oyun ve çalışma gibi işlevlerinde, karşılanması için yeterli alan yaratılmalıdır.

Çocuğun gelişiminin farklı dönemlerinde ortaya çıkan kendine özgü gereksinimleri vardır. Bunların, konutta karşılandığı çocuk odasının düzenlenmesi ayrı olarak ele alınmalıdır.

Çocuk odası, çocuğun gereksinimleri ve etkinlikleri açısından eksiksiz bir mekan özelliği göstermelidir. Çocuğun gelişimi ve mekansal gereksinimleri çocuğun yaşı ilerledikçe değişmektedir. Bu nedenle, konutta çocuk mekanının örgütlenmesi ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan mekansal düzenlemeler, çocuğun değişimine uygun olarak ele alınmalıdır.

Çocuk; yaşama, ders çalışma, oyun oynama (yalnız ya da arkadaşlarıyla birlikte) kitap okuma, müzik dinleme, yatma ve hobileriyle uğraşma gibi etkinliklerini ve gereksinimlerini bu mekanda karşılamalıdır.

Çocukların etkinliklerini sürdürebilmesi için oda; aydınlık olmalı ve bol ışık almalıdır. Çocuk odasının yönlendirilmesinde tüm gün boyunca kullanıldığı gözönüne alınmalıdır.

Çocuk odasına yerleştirilen tüm mobilyaların taşınması gereken en önemli özellik, çocuğun boyutlarına uygun olmasıdır. Çocukların kişisel eşyaları, oyuncakları, kitapları, vb. için yeterli depolama alanı sağlanmalıdır.

Çocuk odası, en azından üç ya da dört çocuğun birlikte oynayabilmesine ya da daha ileri yaşlarda ders çalışabilmelerine veya oturup konuşabilmelerine olanak tanıyacak şekilde tasarlanmalıdır.

İki ya da daha fazla çocuklu ailelerde her çocuğa ayrı bir yatak vermek ya da odada bir köşe oluşturmak; ayrı cinsteki çocukları ayrı yatırmaya çalışmak; tasarımcının özenle gözönüne alması gereken nitelikler olmalıdır.

Konutta çocuk odası olarak düşünülen mekan; ailedeki çocukların gereksinmelerini karşılayacak özelliklere sahip değilse; oda küçükse ya da aynı odayı 2-3 çocuk paylaşmak zorunda ise; çocukların bazı gereksinmelerini yaşama mekanında karşılamasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Çocukların, yaşama mekanında ders çalışmasına ya da oyun oynamasına olanak sağlayacak köşeler yaratılabileceği gibi; konuttaki koridorların genişletilmesi ile de çocukların kullanımına yönelik köşeler oluşturulabilir.

Çocukların, yaşama mekanını kullandığı durumlarda; yaşama mekanında çocukların oyuncaklarını, kitaplarını, vb, ... depolayacak ve çocukların ulaşabilecekleri yeterli depolama alanları olmalıdır. Yetişkinlere ait depolama alanları da çocukların ulaşamayacakları şekilde tasarlanmalıdır.

Çocuk olmanın doğasıyla, riske girmekten hoşlanan çocuklar, daima kazalarla karşı karşıya kalırlar. Çocuklar, yetişkinlerden farklı bir görüş alanına sahiptirler; yani tehlikeyi görmezler ya da fark etmezler. Bazen de, bu kazalar kendi hareketlerindeki dikkatsizliğin ve yaramazlığın sonucu ortaya çıkar. Çocukluk dönemi kazalarının sayısını azaltmak veya minimize etmek için konutlarda dikkatlice düşünülecek ve tasarımları geliştirilecek alanlar vardır.

- . Konutta kot farkları yapılması düşünülüyor ise; belirgin kot farkları yapılmalıdır ve de kot farklarının değişimleri iyice belli edilmelidir.
- . Çocuk odasının dış yüzeyinde yer alacak boşlar (pencereler) yere kadar tek boş yerine; görüş seviyesinde ve daha küçük olmalıdır. Çocuk odalarındaki dış yüzey-iç yüzey bileşim noktaları (denizlik) çocukların kolayca tırmanabilecekleri ya da oturacakları şekilde tasarlanmamalıdır.
- . İç mekan kurgusundaki mekanlar arasındaki geçiş elemanlarında (kapılar) yere kadar cam kullanılmamalıdır. Çocukların, her yerde oynayabilecekleri düşünülerek, bunlar bir dolu yüzeye (duvar) doğru açılmalıdır.

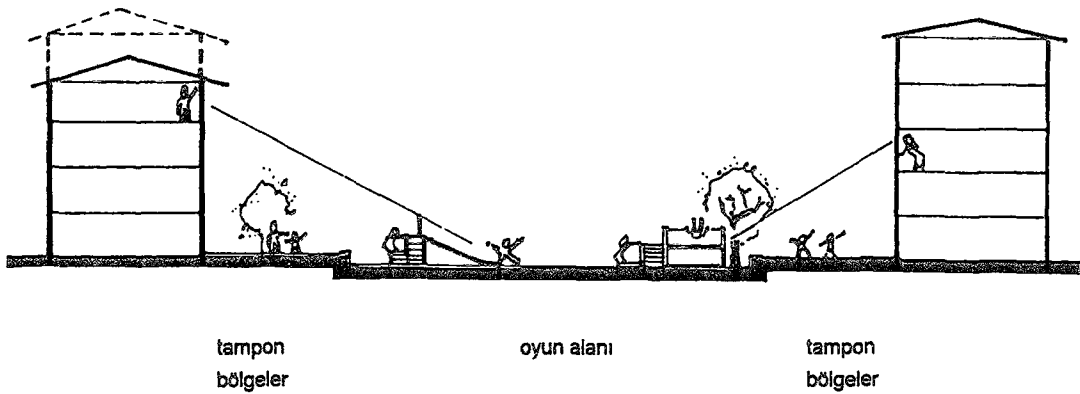
- . Konuttaki aydınlatma döşemi; çocukların gece kalktıklarında yollarını kolay bulabilmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

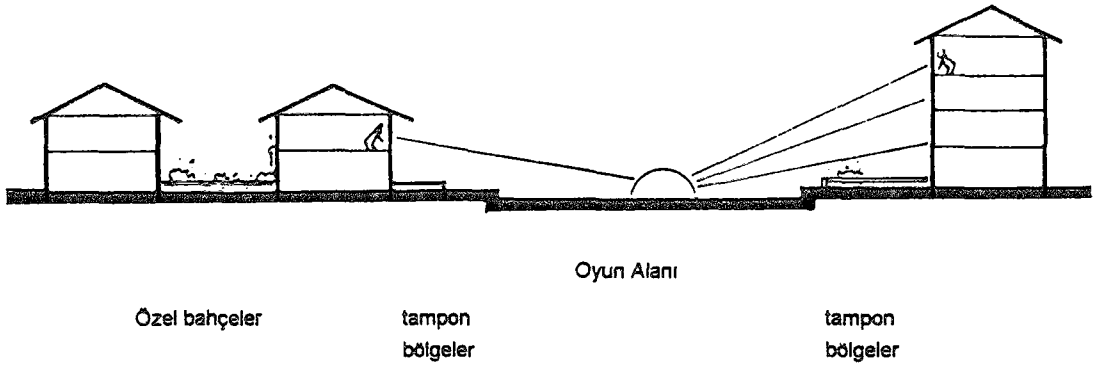
VII.2.2. Ara Mekanlar

Çocuk yetiştirmek için; bağımsız konutların en iyi form olduğu doğrultusunda kullanıcılar arasında yaygın bir kanı vardır. Tek konutlar, çocukların konut kavramına daha uygun gelmekte ve hatta çocukların çoğu dördüncü kattan daha yüksekte yaşamak istememektedirler. Bu nedenle, bu tip yerleşmeler için; tek konutlar ve de az-katlı (3-4 katlı) bloklar tasarlanmalıdır.

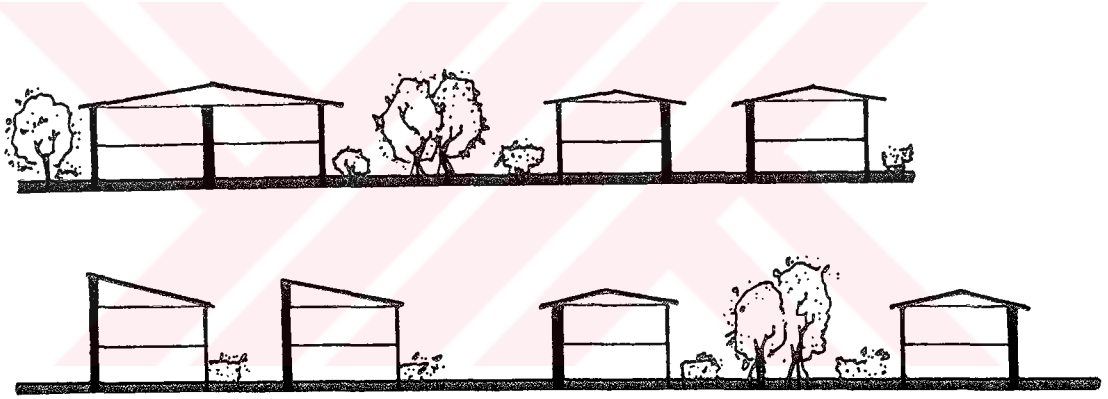

Çocukların oyunları için uygun bahçeleri ya da avluları içine alan bu tek evler ya da az-katlı bloklar, çok aileli çevrelerin gelişiminde önemli bir düşüncedir. Bu özel ya da yarı özel dış mekanlar konut birimleri arasındaki çocukların vazgeçilmez etkinliklerini ayıran bir tampon bölge olmalıdır.

Üst katlarda oturan çocuklar için düşey dolaşım araçlarının (merdiven ve asansör) kullanımı büyük sorun oluşturmaktadır. Üst katlarda yaşamak, dışarıda oynayan çocuklarını izleyen anneler için de bir sorundur. Ayrıca, çok katlı blok yaşamı çocukların sosyal ilişkilerini kısıtlamaktadır. Bu nedenlerden dolayı çok katlı yaşam çocuklu aileler için uygun değildir. Bu sorunları azaltmak ve de çocukların iç mekan-dış mekan ilişkisini kolaylaştırmak için; yeni yerleşmelerde az katlı bloklar yapılmalıdır.

AZ KATLI-YOĞUN YERLEŞMELER İÇİN ÇEŞİTLİ DÜZENLEMELER

Çocuklar oyun oynamak için sürekli olarak dışarıya çıktıklarına göre; geçiş mekanlarında ve düşey dolaşım araçlarında (koridorlar, merdivenler, sahanlıklar) doğal ve yapay aydınlatma sağlanmalıdır.

Geçiş mekanları (Blok girişleri ve koridorlar) dolaşım için yeterli genişlikte olmalıdır ve en dar yeri; bisikletlerin ve bebek arabalarının rahatlıkla geçmesine olanak tanımalıdır.

Çok ailenin yaşadığı çok katlı konut yapımının zorunlu olduğu durumlarda ise; ayrı bir servis asansörü (bisiklet, bebek arabası vs... inip çıkması için) sağlanmalı ya da blok girişlerinde yeterli depolama mekanı öngörülmelidir.

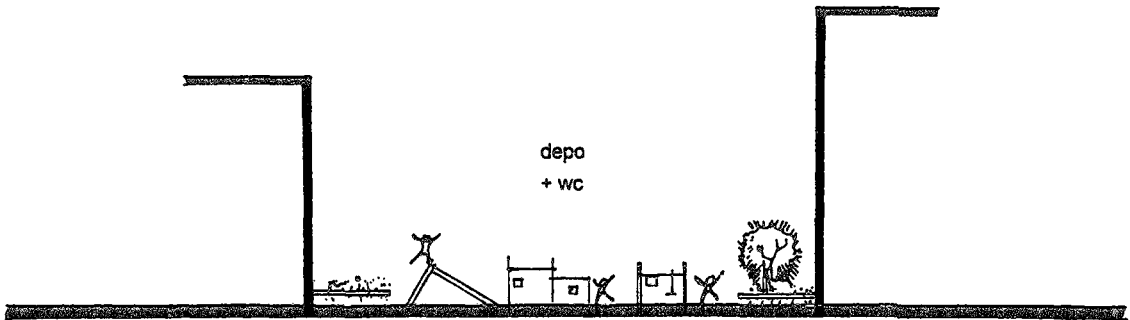
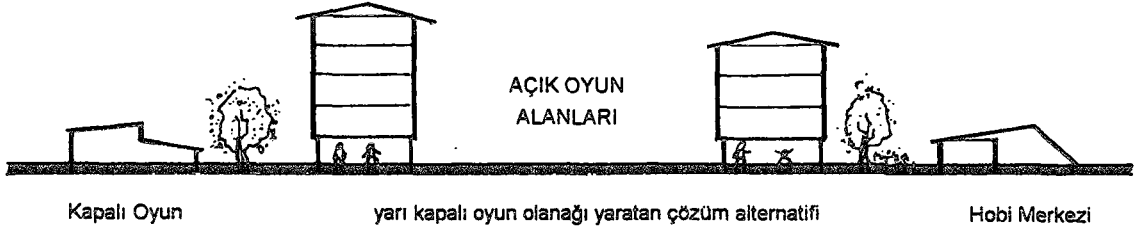
Çocukların geçiş mekanlarında ve düşey dolaşım araçlarında (blok girişleri, merdivenler, asansörler, ...) oynamaması için; yerleşmelerde konutlara yakın, açık ve kapalı oyun alanları düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin gerçekleşmediği durumlarda; blok girişlerindeki konutların görsel ve işitsel mahremiyeti sağlanamamaktadır. Çocukların oyunlarının ve etkinliklerinin komşuları rahatsız etmemesi için de; komşu daireler arasında (yatay ve düşey) işitsel önlemler alınmalıdır.

Konutlardaki tüm mekanların doğal ışık ve havalandırmaya sahip olması için; yerleşmelerdeki bloklar ayırık düzende planlanmalı ve bloklar arasında yeterli boşluklar bırakılmalıdır. Yerleşmelerdeki dolu (konutlar/konut blokları) ve boşların (açık mekanlar/oyun alanları) biraraya gelmesi bir uyum içinde olmalıdır.

VII.2.3. Dış Mekanlar

Yerleşmelerde yalnız konut bloklarının bitirilmesi, insanların yaşaması için yeterli değildir. İnsanların belirli bir yaşam düzeyinde yaşayabilmesi için; bu yerleşmelerdeki diğer sosyal donatının da tamamlanması gerekir.

Konut yakın çevresinde çocuğun kendi kendine ve arkadaşlarıyla oynayabileceği ve ailelerin kolayca denetleyebilecekleri açık, yarı açık ve kapalı oyun alanları yaratılmalıdır.

Çocuklara daha çok oyun alanı seçeneği sunabilmek için; konut yerleşmesindeki tüm açık alanlar, çocuklara oyun olanağı sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Yerleşmelerdeki tüm düzenlemeler, çocukların etkinliklerine yanıt vermeli ve tüm yaş ve cinsiyetteki çocuklar için uygun olmalıdır.

Konut yerleşmelerindeki oyun alanlarının niteliklerine özel dikkat edilmeli; farklı yaş gruplarındaki çocukların gereksinmelerini karşılayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Farklı yaş gruplarının doğal bir şekilde iletişimi önemli bir öğrenim ve sosyalleşme etkenidir. Farklı ilgi alanlarına ve gereksinmelerine yanıt veren olanaklar, birbirine yakın konumlandırılmalıdır. Bunlar, yetişkinlerin ve daha büyük çocukların, küçüklerin oyunlarına karışmalarını ve olumsuz baskıda bulunmalarını engelleyecek şekilde planlanmalıdır.

Büyük çocuklar için oyun alanları ayrı olmalıdır; fakat küçük çocuklara ait alanların yanında yer almalıdır. Böylelikle büyük çocuklar kardeşlerini kolaylıkla denetleyebilirler.

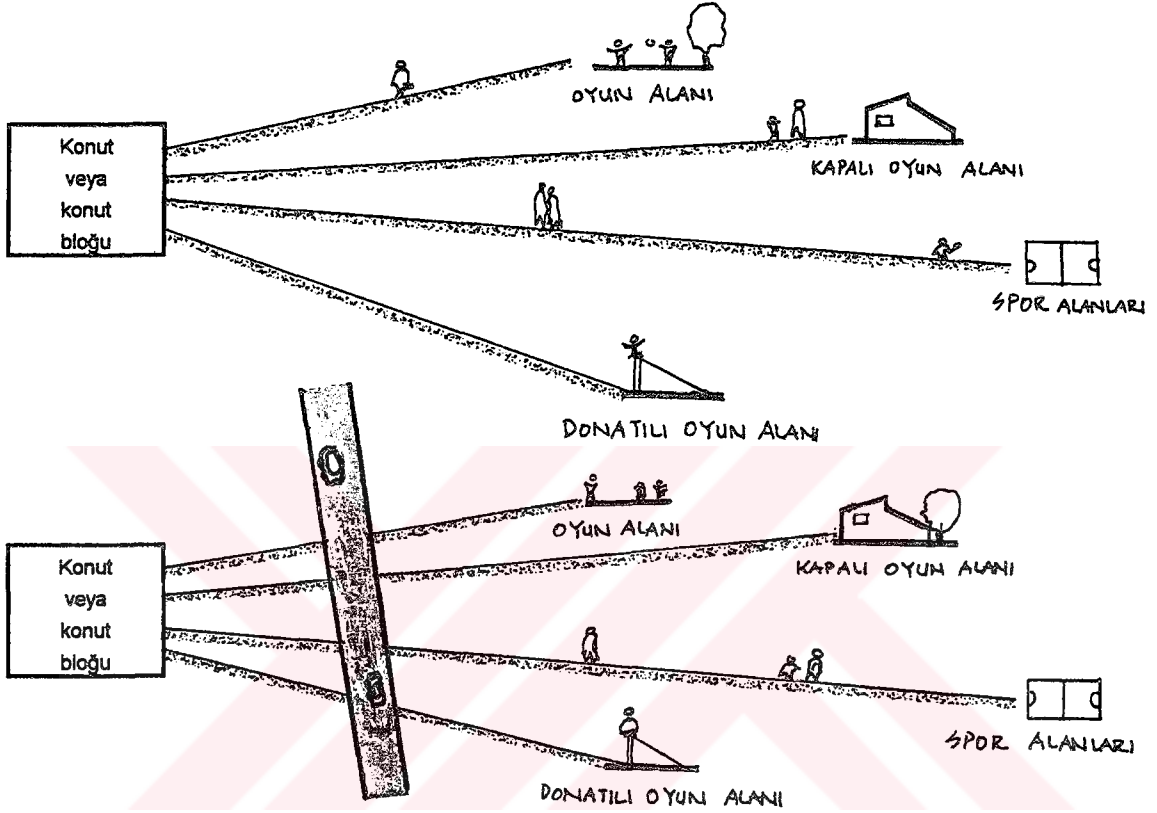
Donatılı oyun alanlarının kullanımı, oyun alanlarında, sağlanan elemanların çeşidine son derece bağlı olduğuna göre; dış mekandaki oyun alanlarındaki oyun elemanları sayısı ve çeşidi artırılmalıdır.

Bu oyun alanlarının yakınında, çocukların belirli gereksinmelerini (su içmek, tuvalete gitmek, oyuncak almak) karşılamak için çeşitli düzenlemeler (çeşme, tuvalet, lavabo, kilitli depo) yapılmalıdır.

Oyun alanlarında çocukların farklı etkinliklerine ve oyunlarına uygun zemin kaplama malzemesi seçilmelidir. Bisiklet ve tekerlekli araçlar için sert, top oyunları ve grup oyunları için yumuşak zemin gibi.

Oyun alanları konutlardan kolay ve ana yol geçmeden ulaşılabilecek bir konumda olmalıdır. Yerleşme içindeki bisiklet ve yaya yollarının örüntüsü, küçük kazaların olmasını engelleyecek şekilde planlanmalıdır.

Çocukların büyüdüğü ortamlar, hızlı ve dikkatsiz sürücülerden arınmış olmalıdır. Çocukların oyun alanlarında güven içinde oynayabilmeleri için; yerleşmelerin içindeki taşıt trafiği en aza indirilmelidir.

Oyunlarında fantazi yaratırken gizlenecek, saklanacak ve keşfedecek yerlere gereksinimleri olan ve çeşitli sürprizlerle dolu çevrelerde oynamaktan hoşlanan çocuklara; yerleşmelerde düz alanların yanısıra; eğimli ve engebeli yüzeyler sağlanmalıdır. Oyun alanlarına yakın konutların, çocuk gürültüsünden şikayetlerini önlemek için; çeşitli peyzaj düzenlemeleri yapılmalıdır.

Çocukların yaratıcı etkinlikleri için, yerleşmelerde kum havuzu ve su havuzu bulunmalıdır. Konut yerleşmelerindeki ortak alanların en önemli kullanıcıları olan çocukların fiziksel ve bedensel gelişimlerinin olumlu yönde sağlanması için çocuklara açık oyun alanları dışında; bazı spor etkinliklerini sürdürebilecekleri açık spor alanlarına da yer verilmelidir.

Çocukların bireysel ve toplu spor etkinliklerine yanıt vermek üzere; basketbol/voleybol sahası, futbol sahası, tenis kortu gibi olanaklar yerleşmelerde önerilmelidir. Yerleşmelerin

büyüklüğüne göre bu spor alanlarının sayısı artırılmalıdır ve de farklı etkinliklere -yüzme havuzu, golf sahası, vb.- de yer verilmelidir.

Yerleşmelerde, kışın da çocukların oynayabilecekleri alanlar sağlanmalıdır. Çocukların sosyal ve fiziksel gelişimlerine yardımcı olan ve ev içinde geçen zamanlarını azaltan kapalı oyun alanları, hobi merkezleri ve gençlik merkezleri yerleşmelerde bulunmalıdır.

Kış için çocuklara sunulan çocuk merkezleri, çocukların çeşitli etkinliklerde (resim, müzik, spor vb.) bulunmasına olanak tanınmalıdır. Bu merkezler, çocuklara yaratıcı etkinliklerini geliştirebilecek ortamlar sunduğu gibi, onların bazı becerileri kazanmasına da yardımcı olurlar. Çocuklar evde yapmaya fırsat bulamadıkları, bazı etkinlikleri (müzik, boyama, çamurla uğraşma, ...) burada rahatlıkla yapabilirler. Bu merkezler, konutlardan ayrı olarak planlanacağı gibi, konutlarla bitişik veya altalta düzenlenebilir.

Bu merkezlerin iyi bir oyun liderine (playleader) gereksinmesi vardır. Yerleşme iyi bir oyun liderini karşılayacak olanaklara sahip değilse; bazı çocukların ebeveynleri ya da gönüllü kişiler etkinliklerin yürütülmesine yardımcı olabilirler.

Tasarımcılar, tasarımlarını yaratırken varolan cinsiyet normlarının farkında olmalıdırlar ve gözönünde bulundurmalıdırlar. Fakat bu tasarım da katı bir yaklaşım olmamalıdır.

Oyun alanlarının planlaması, toplumdaki diğer planlama sistemleri (konut, eğitim, rekreasyon, vb...) ile ilişkili olmalıdır. Bu girişimler, toplumda duyarlı ve kapsamlı bir yaklaşımın oluşmasına yardımcı olur. Planlamacılar; bölge sakinleri, çocuk gelişim uzmanları ile birlikte (teamwork) çalışmalıdırlar. Bu kişilerin düşünceleri, görüşleri ve eleştirileri birleştirilerek oyun alanları tasarlanmalıdır. Planlamada çocuklar ve gençler de önemli katkılarda bulunabilirler. Bu yüzden çocukların ve gençlerin katılımına olanak tanınmalıdır. Çünkü çocuklar yaşadıkları çevrelerle ilgili en iyi eleştirmendirler. Yerleşmelerde oyun alanlarının planlanmasında ve hatta daha sonra yönetiminde onların katılımına söz vermek; katılımı sağlamanın en önemli adımıdır.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

- 1) ADAM, M. ve SARISÖZEN, C. (1988): **Toplu Konut Üretiminde Kalite İçin Donatılar**; YAE; Yayın No: U13; Ankara.
- 2) AHRENTZEN, S. (1982): "Children and the Built Environment: An Annotated Bibliography of Representative Research of Children and Housing, School Design and Environmental Stress"; **Vance Bibliographies**; Arch. Sreies No: A-764.
- 3) AIELLO, J.F. GORDON, B. and FARRELL, T.J. (1974): "Description of Children's Outdoor Activities in a Suburban Residential Area: Preliminary Findings"; **Man-Environment Interactions: Evaluation and Applications**; ed.by. Carson, D.H.; EDRA 5; vol: 3, pp. 187-196, Hutchinson and Ross; Stroudsburg, PA: Dowden.
- 4) ALTMAN, I. (1975): **The Environment and Social Behaviour**; Brooks Cole; Monterey; California.
- 5) ALTMAN, I. and CHEMERS, M.M. (1984): **Culture and Environment**; Cambridge University Press; Cambridge.
- 6) ALTMAN, I. and WERNER, C. (1985) Eds.: **Home Environments**; Plenum Press; New York.
- 7) ALTMAN, I. and WOHLWILL, J.F. (1978): Eds.: **Children and Environment**; Plenum Press; New York.
- 8) ANON (1988): "İzmir'de Nüfus ve Konut Sorunu"; **İzmir Büyükşehir Belediye Dergisi**; Haziran; Sayı: 19. ss. 3-6.
- 9) ANON (1952): "Merbank Mahallesi, Zincirlikuyu"; **Arkitekt**; Sayı: 253-54; ss. 215-224.
- 10) ANON (1946): "Saraçoğlu Mahallesi"; **Arkitekt**; Sayı: 171-72; ss. 56-59, 86.
- 11) ANON (1944): "Sümerbank Amele Evleri ve Mahallesi"; **Arkitekt**; Sayı: 145-146; ss. 9-13.
- 12) ANON (1978): "Toplu Konut Sayısı Üzerine"; **Mimarlık**; Sayı: 3, ss. 17-18.

- 13) ANON (1975): "Türkiye Emlak Kredi Bankası Ataköy Sosyal Konut Uygulaması"; **Arkitekt**; Sayı: 358-2; ss. 53-57.
- 14) ARMAĞAN, S. ve ARMAĞAN, İ. (1988): **Toplumbilim**; Barış Yayınları; İzmir.
- 15) ARNOLD, P. (1974): "Playground Bibliography"; **Landscape Architecture**; No: 65; pp. 416-418.
- 16) ASLANOĞLU, İ. (1980): **Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı**; O.D.T.Ü. Mim.Fak. Yayını; Ankara.
- 17) AYAN, M. (1982): **Sanayinin Kentleşmeye Etkisi, Seydişehir Örneği**; E.Ü.G.S.F. Yayını; İzmir.
- 18) BAIRD, J.C. and LUTKUS, A.D. (1982) Eds.: **Mind Child Architecture**; University Press of New England; Hanover, H.H.
- 19) BALDWIN, A.L. (1980): **Theories of Child Development**; John Wiley and Sons; New York.
- 20) BARKER, R.G. (1968): **Ecological Psychology Concepts and Methods for Studying the Environment of Human Behavior**; Stanford University Press; California.
- 21) BARKER, R.G. and WRIGHT, H.F. (1955): **Midwest and Its Children**; Harper and Row; New York.
- 22) BAŞAKMAN, M. (1986): **Mimarlıkta Değişen İmgelemler ve Form Oluşumu**; D.E.Ü. mm/MİM Yayını; Sayı: 119; İzmir.
- 23) BATUR, A. (1978): "Toplu Konutun Tarihsel Gelişimi ve İki Örnek"; **Mimarlık**; Sayı: 3; ss. 22-24.
- 24) BAYHAN, İ.H. (1962): **Mesken Tipleri ve Yerleşme Formları**; İTO Yayınları; Sayı: 84, İstanbul.
- 25) BAYAZIT, N., AKSOYLU, H, YILMAZ, Z. ve ÇIRACI, M. (1987): **Toplu Konutlarda İç ve Dış Mekan Özellikleri**; Büyükşehir Konut Yapı Koop.; İstanbul.

- 26) BAYAZIT, N., DÜLGEROĞLU, Y., YILMAZ, Z. ve ÇIRACI, M. (1987): **Toplu Konut Standartları**; Tokyad; İstanbul.
- 27) BECKER, F.D. (1974): **Design for Living: The Residents View of Multi-family Housing**; Center for Urban Development Research Cornell University; Ithaca; New York.
- 28) BECKER, F.D. (1976): "Children's Play in Multi-family Housing", **Environment and Behaviour**; vol: 8; n: 4; pp. 545-574.
- 29) BECKER, F.D. (1977): **Housing Messages**; Huchinson and Ross; Stroudsburg; PA; Dowden.
- 30) BELL, P.A., FISHER, J.D. and LOOMIS, R.J. (1978): **Environmental Psychology**; W.B. Saunders; London.
- 31) BENEVELO, L. (1981): **Modern Mimarlığın Tarihi Sanayi Devrimi**; Cilt 1; Çev.: Tokatlı, A.; Çevre Yayınları; İstanbul.
- 32) BENGTSOON, A. (1970): **Environmental Planning For Children's Play**; Praeger; New York.
- 33) BENGTSOON, A. (1974): **The Child's Right to Play**; Tartan Press; Sheffield.
- 34) BENGTSOON, A. (1985): **Oyun Daha Çok Bir Beden Faaliyetidir**; Çev.: Şipal, C.; Milli Eğitim Basımevi; Ankara.
- 35) BERG, M. and MEDRICH, E.A. (1980): "Children's in Four Neighborhoods: The Physical Environment and Its Effect on Play and Play Patterns"; **Environment and Behavior**; vol.: 12; n: 3; pp. 320-348.
- 36) BJÖRKLID-CHU, P. (1977): "A Survey of Children's Outdoor Activities in Two Modern Housing Areas in Sweden"; **Biology of Play**; eds. by.: Tizard, B. and Harvey, D.; Spastics International Medical Publication; London; pp. 146-159.
- 37) BJÖRKLID-CHU, P. (1979): "Children's Outdoor Environment"; **Man-Environment Systems**; vol: 9; n: 4+5; pp. 250-251.

- 38) BJÖRKLID-CHU, P. (1982): **Children's Outdoor Environment**; Liber Forlag Fund; Stockholm.
- 39) BROWER, S.M. (1988): **Design in Familiar Spaces**; Praeger Publishers; New York.
- 40) BUNDESMINISTERS FÜR RAUMORDNUNG, BAUWESEN UND STADTEBAU (1981): **Kindgerechte Wohngrundrisse Querschnittsbericht und Beispielsammlung**; Berlin.
- 41) CANTER, D. and CRAIK, K. H. (1981): "Environmental Psychology"; **Journal of Environmental Psychology**; vol: 1; n: 1; pp. 1-11.
- 42) CHILD ACCIDENT PREVENTION TRUST (1986): **Child Safety and Housing**; Bedford Square Press; London.
- 43) CHILTON, T. (1991): "Safety and Stimulation in Play", **Child Accident Prevention Proceedings of a Conference Held in Stockholm of The Swedish National Child Environment Council and the Folksam Insurance Group**; pp. 21, 22.
- 44) CHURCHMAN, A. (1980): "Children in Urban Environments: The Israeli Experience"; **Existics**, n: 281, pp. 105-109.
- 45) CHURCHMAN, A. and GINSBERG, Y. (1984): "The Image and Experience of High-Rise Housing in Israel"; **Journal of Environmental Psychology**; vol: 4; n: 1; pp. 27-41.
- 46) COATES, G. and BUSSARD, E. (1974): "Patterns of Children's Spatial Behaviour in a Moderate Density Housing Development"; **Man-Environment Interactions: Evaluations and Applications**; ed. by, Carson, D.; EDRA 5 vol: 5; pp. 131-142; Hutchinson and Ross; Stroudsburg, P.A.: Dowden.
- 47) COFFIN, G. (1984): **Children's Outdoor Play in the Built Environment**; National Children's Play and Recreation Unit; London.
- 48) CRAIK, K.H. (1973): "Environmental Psychology"; **Annual Review of Psychology**; n: 24; pp. 403-422.
- 49) ÇEVİK, A.P. (1978): "Yirmilerde Toplu Konut Hareketlerine Bir Bakış"; **Mimarlık**; s.3; ss. 25-28.

- 50) ÇENBERCİ, A. (1977): **Historical Perspective of Mass Housing in Turkey (1923-1970)**; METU Yayınlanmamış Master Tezi; Ankara.
- 51) DATNER, R. (1969): **Design For Play**; Van Nostrand Reinhold; New York.
- 52) DİE (1988): **Genel Nüfus Sayımı Sonuçları 20.10.1985, İzmir İli**; Başbakanlık DİE Yayını; No: 1237; Ankara.
- 53) DİE (1991): **Türkiye İstatistik Cep Yıllığı**; Başbakanlık DİE Yayını; No: 1450; Ankara.
- 54) DONNELLY, D. (1980): "The Child in the Environment"; **Built Environment**; vol: 6; n: 1; pp. 62-67.
- 55) EDENHAMMAR, K. and WAHLUND, C. (1990): **No Development Without Play**; Swedish Save the Children; Radda Barnen.
- 56) EGEKOOP (-): **Egekent-2 Yeni Yerleşme Projesi Yapılabilirlik Çalışması**; İzmir.
- 57) ELKIND, D. (1978): **A Sympathetic Understanding of The Child Birth to Sixteen**; 2. Baskı. Allyn and Bacon; Boston.
- 58) ERDER, T. (1984) Der.: **Türkiye'de Ailenin Değişimi-Toplumbilimsel İncelemeler**; Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara.
- 59) ERTÜRK, Z. ve ÖZEN, H. (1987): "Günümüz Toplu Konut Planlamasında Geleneksel Türk Evinin Uygulanabilirliği"; **Türkiye İnşaat Müh. IX. Teknik Kongre Bildiriler Kitabı**; cilt: 1; ss. 559-566; İnş. Müh. Odası; Ankara.
- 60) ESBENSEN, S.B. (1980): "Legislation and Guidelines For Children's Play Spaces in the Residential Environments", **Ekistics**; n: 281; pp. 123-125.
- 61) EYÜCE, Ö. (1991): **Toplu Konut: Sorunları ve Nedenleri, Konut Çevrelerinin Mekansal Gerekliliklerine Bireyin Tatmini Açısından Psikolojik Bir Yaklaşım**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. F.B.E., İzmir.
- 62) FAHMY, N. (1980): "Social Questions Related to Children's Needs in Terms of Space"; **Ekistics**; n: 281; pp. 103-105.

- (63) FARLEY, J. (1978): "High Rise Apartment or Detached House: What are the Implications for Children's Behavior"; **New Directions in Environmental Design Research**; eds. by. Rogers, W.E. and Ittelson W.H.; EDRA 9; pp. 145-161; Washington D.C.
- (64) FILIPOVITCH, A.J. (1977): "Children and Residential Density: Adaptation to Sensory Overload"; **Priorities for Environmental Design Research**; eds. by. Weideman S. and Anderson J.R.; EDRA 8; vol: 1, pp. 152-159, Washington D.C.
- 65) FILIPOVITCH, A.J., JULIAR, K. and ROSS, K.D. (1981): "Children's Drawings of their Home Environment"; **Design Research Interactions**; eds. by. Osterberg, A.E. and Tiernan C.P. and Findlay, R.A.; EDRA 12; pp. 258-264; Washington D.C.
- 66) FRAMPTON, K. (1987): **Modern Architecture A Critical History**; Thames and Hudson; London.
- 67) GRANDJEAN, E. (1973): **Wohnphysiologie**; Verlag für Architektur Artemis; Zurich.
- 68) GÜREL, S. (1984): **Türkiye'den Toplu Konut Örnekleri-İzmir D.E.Ü. Şehir ve Böl. Pl. Böl. Öğrenci Çalışmaları**; Kent Koop Yayınları; No: 33; Ankara.
- 69) HART, R. (1979): **Children's Experience of Place: A Development Study**; Irvington; New York.
- 70) HEIMSTRA, N. W. and McFARLING, L.H. (1974): **Environmental Psychology**; Wadsworth; Belmont, California.
- 71) HESELTINE, P. (1980): "Children in the Environment: 1. Play Space Provision and Standards"; **Housing Review**; vol: 29; n: 2; pp. 45-47.
- 72) HESTER, R.T. (1984): **Planning Neighborhood Space With People**; 2nd ed.; Von Nostrand Comp. Inc.; New York.
- 73) HEWITT, J.A. (1979): **The Ecology of the Home: Differences and Similarities Among Families with One, Two, Three or More Children**; M.Sc. Theses at Surrey University. No: 1330553.

- 74) HOLE, V. (1966): **Children's Play on Housing Estates**; Building Research Station; National Building Studies Research Paper No: 39; London.
- 75) HONARK, C. (1980): "Urban Open Space For Children in the Bangkok Metropolis", **Ekistics**; no: 281; pp. 139-141.
- 76) İMAMOĞLU, V. (1986): "Ankara'da Alt-Sosyo Ekonomik Düzey Ailelerinin Konutları ve Yaşam Biçimleri", **Dar Gelirli Ailelere Konut Sempozyumu**; YAE Yayın no: 45-durum saptaması; pp. 47-60; Ankara.
- 77) INDIAN STANDARDS INSTITUTION (1970): **Indian Standard Antropometric Dimensions For School Children**; Part I Age Group 5 to 11 Years; UDC 684.4: 371.63: 572.5, ISI. New Delhi.
- 78) İŞBİR, E.G. (1986): **Şehirleşme Meseleleri, Çevre, Mesken, Yönetim**; Ocak Yayınları, Ankara.
- 79) ITTELSON, W.H. and PROSHANSKY, H.M. (1974): **An Introduction to Environmental Psychology**; Holt, Rinehart and Winston; New York.
- 80) JEPHCOTT, P. (1971): **Homes in High Flats**; Oliver and Boyd; Edinburgh.
- 81) KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1983): **İnsan ve İnsanlar**; Beta Basım, Yayım, Dağ; 5. Basım; İstanbul.
- 82) KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1984): "Aile-içi Etkileşim ve İlişkiler: Bir Aile Değişme Modeli Önerisi"; **Türkiye'de Ailenin Değişimi - Toplumbilimsel İncelemeler**; der. Erder T.; ss. 131-143; Türk Sosyal Bilimler Derneği; Ankara.
- 83) KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1990): **İnsan-Aile-Kültür**; Remzi Kitabevi; İstanbul
- 84) KARTAL, S.K. (1978): **Kentleşme ve İnsan**; Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enst. Yayınları; no: 175; Ankara.
- 85) KARTAL, S.K. (1983): **Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme**; Yurt Yayınları; Ankara.
- 86) KELEŞ, R. (1976): **Kent Bilim İlkeleri**; Sosyal Bilimler Derneği Yayını; Ankara.

- 87) KELEŞ, R. (1984): **Kentleşme ve Konut Politikası**; A.Ü. Sosyal Bilimler Derneği Yayını; Ankara.
- 88) KIZANCIK, B. (1992): "Ataköy Dosyası"; **Cumhuriyet Gazetesi**, 16 Aralık, s. 7.
- 89) KNIGHT, J. (1980): "Guidelines for Planning Play Spaces"; **Ekistics**; n: 281; pp. 145-148.
- 90) KOÇ, H. (1989): **Kentsel Konut Sunumunda Konut Kooperatiflerinin Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma**; Yayınlanmamış Doktora Tezi; D.E.Ü.F.B.E.; İzmir.
- 91) KONGAR, E. (1985): **İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı**; Cilt: 1, 2; Remzi Kitabevi; İstanbul.
- 92) KONGAR, E. (1986): **Türkiye Üzerine Araştırmalar**; Remzi Kitabevi; İstanbul.
- 93) KORKMAZLAR, Ü. (1990): "Son Çocukluk Dönemi, 6-12 Yaş"; **Ana-Baba Okulu**; der. Yavuzer, H.; ss. 73-81; Remzi Kitabevi; İstanbul.
- 94) LAMBERT, L. and STREATHER, J. (1980): **Children in Changing Families**; The Macmillan Press; London.
- 95) LEE, T. (1976): **Psychology and the Environment**; Methuen; London.
- 96) LITTLEWOOD, J. and TINKER, A. (1981): **Families in Flats**; HMSO; London.
- 97) LYNCH, K. (1977) Ed.: **Growing Up in Cities**; MA: MIT Press; Cambridge.
- 98) MARCUS, C.C. (1974a): "Children in Residential Areas: Guidelines for Designers"; **Landscape Architecture**; Oct.; pp. 372-377; pp. 415-416.
- 99) MARCUS, C.C. (1974b): "Children's Play Behavior in a Low-Rise Inner City Housing Development"; **Man-Environment Interactions: Evaluation and Applications**; Ed. by. Carson D.H., EDRA 5, vol: 3, pp. 197-211; Hutchinson and Ross; Stroudsburg, PA: Dowden.
- 100) MARCUS, C.C. (1975): **Easter Hill Village: Some Social Implications of Design**; Free Press; New York.

- 101) MARCUS, C.C. and HOGUE, L. (1977): "Design Guidelines For High-rise Family Housing"; **Human Response to Tall Buildings**; ed. by. Conway, D.J.; pp: 240-277. Hutchinson and Ross; Stroudsburg, P.A.; Dowden.
- 102) MARCUS, C.C. and MOORE, R.C. (1976): "Children and Their Environments: A Review of Research 1955-1975"; **Journal of Architectural Education**; vol: XXIX; n: 4; pp. 22-25.
- 103) MATTHEWS, M.H. (basimda): **Making Sense of Place: Children's Understanding of Large-Scale Environments**; Herts: Harvester-Wheatschaf; Hemel Hempstead.
- 104) MERCER, C. (1975): **Living in Cities Psychology and the Urban Environment**; Penguin Books; London.
- 105) MEYER-EHLER, G. (1968): **Wohnung und Familie**; Deutsche Verlag Anstalt; Stuttgart.
- 106) MILLS, E.D. (1976): **Planning Building For Education, Culture and Science**; Thomson Litho Ltd.; East Kilbride.
- 107) MOORE, G.T. (1986): "Neighbourhood Play Environments Design Principles For Latchkey Children"; **Children's Environments Quarterly**; vol: 3; n: 2; pp. 13-23.
- 108) MOORE, R.C. (1990): **Childhood's Domain: Play and Place in Child Development**; MIC Communications; Berkeley, California.
- 109) MURRAY, R. (1974): "The Influence of Crowding on Children's Behavior"; **Psychology and the Built Environment**; eds. by Canter, D. and Lee, T.; pp. 112-117; John Wiley and Sons; New York.
- 110) MUTLU, A. (1972): "Toplu Konut Uygulaması: Mesa"; **Mimarlık**; s. 9; ss. 79-86.
- 111) NEWSON, J. and NEWSON, E. (1976): **Seven Years Old in the Home Environment**; Allen and Unwin; London.
- 112) OKTAY, A. (1990): "Okul Öncesi Dönemi (3-6 Yaş)"; **Ana Baba Okulu**; der. Yavuzer, H.; ss. 35-46; Remzi Kitabevi; İstanbul.

- 113) OZANKAYA, Ö. (1982): **Toplumbilime Giriş**; 4. Baskı; S. Yayınları; Ankara.
- 114) ÖZER, F. (1982): **Çağdaş Mimari Dizaynlamada Tarihsel Sürekliliğin Değerlendirilmesi**; İ.T.Ü.; sayı: 1211; İstanbul.
- 115) PAMİR, H. (1983): "Toplu Konutlar ve Sorunları"; **Toplu Konut Sorunları ve Siyaseti XII. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları**; A.Ü. Siy.Bil.Fak. Yayını; no: 523; ss. 77-109; Ankara.
- 116) PARKE, R.D. (1978): "Children's Home Environments: Social and Cognitive Effects"; **Children and the Environment**; eds. by. Altman, I. and Wohlwill J.F.; pp. 33-81; Plenum Press; New York.
- 117) PARKE, R.D. and SAWIN, D.B. (1979): "Children's Privacy in the Home: Developmental, Ecological and Child Rearing Determinants"; **Environment and Behavior**; vol: 11; n: 1; pp. 87-104.
- 118) PIAGET, J. and INHELDER, B. (1956): **The Child's Conception of Space**; Routledge and Kegan Paul; London.
- 119) POLLOWY, A.M. (1977a): "Children in High-Rise Buildings"; **Human Response to Tall Buildings**; ed. by. Conway, D.C.; pp. 149-159; Hutchinson and Ross; Stroudsburg, P.A.: Dowden.
- 120) POLLOWY, A.M. (1977b): **The Urban Hest**; Hutchinson and Ross; Stroudsburg, P.A.: Dowden.
- 121) PROSHANSKY, H.M., ITTELSON W.H. and RIVLIN, L.G. (1970): **Environmental Psychology Man and Its Physical Setting**; Holt, Rinehart and Winston: New York.
- 122) PROSHANSKY, H.M., ITTELSON, W.H. and RIVLIN, L.G. (1976): **Environmental Psychology**; 2 nd. ed.; Holt, Rinehart and Winston; New York.
- 123) PSOMOPOLILUS, P. (1979): "A Home Fit For a Child"; **The Child in the World of Tomorrow**; ed. by. Doxiadis, S.A.; pp. 423-425; Pergamon Press; London.

- 124) RAND, G. (1980): "Children's Images of Houses: A Prelogemena to the Study of Why People Still Want Pitched Roofs"; **Meaning and Behavior in the Built Environment**; eds. by. Broadbent G., Bunt, R. and Llorens, T.; pp. 273-291; John Wiley and Sons; Bath, Avon.
- 125) RAPOPORT, A. (1978): "The Home Range of the Child", **Ekistics**; n: 272; p. 378.
- 126) ROSENBERG, G. (1978): "A House Designed For Young Children", **Ekistics**; n: 272; pp. 370-373.
- 127) ROTHENBERG, M., HAYWARD, D.G. and BEASLEY, R.R. (1974): "Playgrounds for Whom?"; **Man-Environment Interactions: Evaluations and Applications**; ed. by. Carson, D.H.; EDRA 5; vol: 3; pp. 121-130; Hutchinson and Ross; Stroudsburg P.A. Dowden.
- 128) SEBBA, R. (1986): "Alone at Home: The Home Without Parents As a Territory Without Security"; **Children's Environments Quarterly**; vol: 3; n: 2; pp. 28-34.
- 129) SEBBA, R. and CHURCHMAN, A. (1983): "Territories and Territoriality in the Home"; **Environment and Behavior**; vol: 15; n:2; pp. 191-210.
- 130) SEBBA, R. and CHURCHMAN, A. (1986): "The Uniqueness of Home"; **Architecture and Comportement/Architecture and Behavior**; vol: 3; n: 1; pp. 7-24.
- 131) SENCER, M. ve IRMAK, T. (1984): **Toplumbilimlerinde Yöntem**; 2. baskı; Say Kitap Pazarlama; İstanbul.
- 132) SEY, Y. (1984): "Türkiye'nin Toplu Konut Yapımında Son 25 Yıl"; **Mimarinin Son 25 Yılı Semineri Bildiriler**; İ.T.Ü. Mim.Fak.: ss. 47-51; İstanbul.
- 133) SHARANOV, Y.A. (1980): "Designing Children's Spatial Environments"; **Ekistics**; n: 281; pp. 118-123.
- 134) SHERWOOD, R. (1978): **Modern Housing Prototypes**; Harvard University Press; Cambridge.
- 135) SİVRİ, H. (1985): **Okulöncesi Eğitimi ve Anaokulları Üzerine Bir Araştırma**; Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; D.E.Ü.F.B.E.; İzmir.

- 136) SPENCER, C., BLADES, M. and MORSLEY, K. (1989): **The Child in the Physical Environment: The Development of Spatial Knowledge and Cognition**; Wiley; Chichester.
- 137) STOKOLS, D. and ALTMAN, I. (1987) Eds.: **Handbook of Environmental Psychology**; vol: 1, 2; John Wiley and Sons; New York.
- 138) SUDALI, M. (1968): **Ina-Casa İş ve Konut, Bir Toplumsal Dayanışma**; İstanbul.
- 139) SÜKAN, Z. (1980): **Okulöncesi Eğitimi El Kitabı**; 2. baskı; Redhouse Yayınları; İstanbul.
- 140) SYNDER, J.C. and CATANESE, A.J., (1979): Eds. **Introduction to Architecture**; McGraw-Hill Book Comp.; New York.
- 141) ŞENYAPILI, Ö. (1981): **Kentleşmeyen Ülke, Kentileşen Köylüler**, O.D.T.Ü. Mim. Fak. Yayınları; n: R-1, 0981; Ankara.
- 142) THOMAS, R.M. (1985): **Comparing Theories of Child Development**; 2nd.ed.; Wadsworth; Belmont, California.
- 143) TİMUR, S. (1972): **Türkiye'de Aile Yapısı**; H.Ü. Yayınları; n: D-15; Ankara.
- 144) TORRELL, G. (1990): "Children's Conception of Large-Scale Environments"; **Göteborg Psychological Reports**; n: 2; pp. 2.1-2.18.
- 145) TUAN, Y.F. (1974): **Topophilia: A Study of Environmental Perceptions Attitudes and Values**; Englewood Cliffs; New Jersey.
- 146) TUAN, Y.F. (1977): **Space and Place: The Perspective of Experience**; Un. of Minnesota Press; Minneapolis.
- 147) UNTERMANN, R. and SMALL, R. (1977): **Site Planning for Cluster Housing**; Van Nostrand Reinhold Comp. Inc., New York.
- 148) ÜNLÜSAYIN, O. (1978): "Ina-Casa ve Toplu Sosyal Konut Üzerine"; **Mimarlık**; s: 3; ss. 15,16.

- 149)van VLIET, W. (1980): "Children and Their Environments", **Vance Bibliographies-Arch. Series**; Bibl:A333.
- 150)van VLIET, W. (1981): "Neighborhood Evaluations by City and Suburban Children"; **American Planning Association Journal**; n: 47; pp. 458-467.
- 151)van VLIET, W. (1983): "Families in Apartment Buildings, Sad Storeys for Children"; **Environment and Behavior**; vol: 15; n: 2; pp. 211-234.
- 152)WARD, C. (1990a): **The Child in the City**; Bedford Square Press; London.
- 153)WARD, C. (1990b): **The Child in the Country**; Bedford Square Press; London.
- 154)WEINSTEIN, C.S. and DAVID, T.G. (1987): **Spaces For Children The Built Environment and Child Development**; Plenum; New York.
- 155)WESTON, J. (1981): "Fit For a Child: Adopting Indoor Space to Children's Needs"; **Habitat**; vol: 24; n: 2; pp. 10-16.
- 156)WOHLWILL , J. F. and HEFT, H. (1987): "The Physical Environment and the Development of the Child"; **Handbook of Environmental Psychology**; eds.by. Stokols, D. and Altman, I.; vol: 1; pp. 281-328; John Wiley and Sons; New York.
- 157)YAVUZER, H. (1982): **Çocuk ve Suç**; 2. baskı; Altın Kitaplar; İstanbul.
- 158)YAVUZER, H. (1984): **Çocuk Psikolojisi**; Altın Kitaplar; İstanbul.
- 159)YAVUZER, H. (1986): **Anne-Baba ve Çocuk-Aile Çocuk Eğitimi**; Remzi Kitabevi; İstanbul.
- 160)YÖRÜKOĞLU, A. (1983a): **Çocuk Ruh Sağlığı**; Türk Tarih Kurumu Basımevi; Ankara.
- 161)YÖRÜKOĞLU, A. (1983b): **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**; Aydın Kitabevi Yayınları; Ankara.
- 162)ZINN, H. (1980): "The Influence of Home Environment on the Socialization of Children", **Ekistics**; n: 281, pp. 98-102.

EKLER

EK 1/a: ÇOCUKLARIN OYUNU, ÇEVRESEL EĞİTİMLERİ VE ÇOCUKLARIN YARARINA ÇALIŞAN KURULUŞLAR

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

**Association for Childhood Education
International**

3615 Wisconsin Avenue N.W.
Washington, D.C. 20016, U.S.A.

Defense for Children International

P.O. Box 359
CH-1211, Geveve 4, Switzerland.

Environment Liaison Centre

P.O. Box 72461, Nairobi, Kenya.

**Environmental Design Research
Association (EDRA)**

L'Enfant Plaza Station
P.O. Box- 23129
Washington, D.C. 20024, U.S.A.

Ekistics

24 Strat Syndesmou
Athens 136, Greece.

**European Leisure and Recreation
Association (ELRA)**

Seefeldstrasse 8
8022 Zurich, Switzerland

**International Association for People
and their Physical Surroundings
(IAPS)**

School of Architecture, Kingston
Polytechnic Kingston-Upon-Thames
Surrey KT 1 2QJ, England

**International Association for the
Child's Right to Play
Playboard**

Britannia House
50 Great Charles Street
Birmingham B3 2LP, England.

International Catholic Child Bureau

65, rue de Lausanne
1202 Geneva, Switzerland

**International Council for
Environment and Development**

10 Street Percy
London W1P 0RO, England

**International Council on Health,
Physical Education and Recreation**

1201 Sixteenth Street N.W.
Washington, D.C. 20036, U.S.A.

**International Falcon Movement-
Socialist Educational International**

13 Place du Samedi
1000 Brussels, Belgium

**International Federation of
Pedestrians**

Passage, 61-111
2511 The Hague, Netherlands

International Rehabilitation

432 Park Avenue South
New York, N.Y. 100016, U.S.A.

**International Union for Child
Welfare**

Post Box 41
1211 Geneva, Switzerland

**International Union of Family
Organizations**

28, Place Saint-Georges
75009 Paris, France.

**International Youth Federation for
Environmental Studies and Conser-
vation**

10, Rue Prosper Merimee
67100 Strasbourg, France,
and
Kolstermølle, Klostermøllevej 48,
DK-8660 Skanderborg, Denmark

International Children's Centre

Chateau de Longchamp
Carrefour de Longchamp
Bois de Boulogne
75016 Paris, France

International Cooperative Alliance

11 Upper Grosvenor Street
London W1X 9PA, England

**International Council for
Children's Play**

Institute for Special Education
State University of Groningen
Onde Boteringestraat 1
9712 GA Groningen, Netherlands.

World Assembly of Youth

Ved Bellahøj 4
2700 Bronshøj Denmark.

**World Association of Girl Guides and
Girl Scouts**

132 Ebury Street
Westminster, London SW1W 9QQ.
England.

**World Leisure and Recreation
Association**

113 Tabaret Hall
University of Ottawa
Ontario, K1N 6N5 Canada.

**World Organization for Early
Childhood Education, OMEP**

International Headquarters
81 Irving Place
New York, N.Y. 10003, U.S.A.

World Scouting Association

Baden-Powell House
Queens Gate, London SW7, England

**Latin American Leisure and Recrea-
tion Association (ALITAR)**

P.O. Box 3659, Hato Rey
San Juan, Puerto Rico 00919

**UNEP (United Nations Environment
Program)**

P.O. Box 30552, Nairobi, Kenya

UNICEF

Palais des Nations
1211 Geneva 10, Switzerland

UNICEF

866 UN Plaza
New York, NY 10017.

UNESCO

7 Place de Fontenoy
75700 Paris France.

**Nationale Dienst voor
Openiuchtlevens**

National Service for Openair Life
Spastraat 32
1040 Brussels, Belgium.

**Notre Quartier au Jour le Jour
(Our Neighbourhood Day-by-Day)**

Fondation Roi Baudouin
44 Pachecoiaan
1000 Brussels, Belgium.

**Met Open Oog Op Weg (Walking
Around With Your Eyes Open)**

Koning Boudewijn Stichting
44 Pachecoiaan
1000 Brussels, Belgium.

**Service de l'Animation et de la
Diffusion Culturelle**

(Animation Service)
Ministere de l'Education Nationale et
de la Culture Francaise
Galerie Ravenstein 4
1000 Bruxelles, Belgium

ULUSAL KURULUŞLAR**Arjantin**

IPA-Argentina
 Arenales 3742-3 0B
 1425 Buenos Aires
 Argentina.

Avusturalya

Blue Folk Community Arts Association
 P.O. Box 46
 Higgins, ACT 2615 Australia.

Community Activity Centres Network

34 Liverpool Street
 Sydney, NSW 2000 Australia.

**Out of School Child Care and
 Activities Association (OSCCAA)**

Graylands Teachers College
 Mimosa Avenue
 Graylands, 6010 W. Australia.

IPA-Avustralia

8/183 Kooyong Road
 Torak, Victoria 3142, Australia.

Avusturya

Osterreichische Kinderfreunde
Wiener Kinderfreunde
 Albertgasse 23
 1081 Vienna, Austria.

IPA-Austria

Laerbergstrasse, 36/5/30
 1100 Vienna, Austria

Belçika

IPA-Belgium
 Rijborgstraat 12
 9790 Wortegem-Petegem, Belgium

Kanada

Adventure Education Concept
 427 Bloor Street
 West Toronto, Ontario, M5S 1X7
 Canada

Canadian Association of Toy Libraries
 50 Quebec Avenue, Apt, 1207
 Toronto, Ontario M6P 4B4, Canada

**Canadian Council on
 Children and Youth
 and IPA-Canada**

2211 Riverside Drive, Suite 11
 Ottawa, Ontario K1H 7X5, Canada

**Children's Environments
 Advisory Service**

Central Mortgage and Housing Corporation
 Ottawa, Ontario K1A 0P7, Canada.

**Canadian Parks and Recreation
 Association**

333 River road, Vanier City
 Ottawa, Ontario K1L 8B9, Canada

Children's Play Resource Centre

1811 West 16th Avenue
 Vancouver, British Columbia
 V6J 2M3, Canada

Sports and Games Cooperative

18 Bedale Drive
 Ottawa, Ontario K2H 5M1, Canada

Danimarka

**Danish Playground Association
 and IPA-Denmark**
 Virkefeltet 2
 2700 Brønshøj, Denmark

Socialt Bolig Byggeris

Ungdomsklubber (SBBU)
 Langhusvej 89
 2700 Brønshøj, Denmark

İngiltere

Better Britain Competition
 Bennyrigg Nature Conservancy
 Council
 P.O. Box 6, Godwin House, George
 Street, Huntington, Cambs, PE18 6BU,
 England

Children's House Society

31 Tooley Street
London SE1, England

Council for Environmental Conservation (Co En Co)

29 Grenville Street
London EC1N 8AX, England

Community Service Volunteers

237 Pentonville Road
London N1 9NJ, England.

Council of Environmental Education

School of Education
University of Reading
Reading, Berks RG1 5 AQ, England

Fair Play FOF Children

17 Bradford Road
Lewes, East Sussex, England.

Ecological Parks Trust

The Linnean Society
Burlington House
Piccadilly, London W1V 0LQ,
England.

Handicapped Adventure Playground Association

Fulham Palace, Bishops Avenue
London SW6 6EA, England

IPA-England

54 Dawlish Avenue, Weeping Cross
Stafford ST17 0EU, England

Inter-Action Trust Limited and National Federation of City Farms

15 Wilkin Street
London NW5 3NG, England

Kidslines

10A St. Georges Square
London, England.

National Playbus Association

St. Thomas Church, St. Thomas
Street Bristol BS1, England

National Playing Fields Association

25 Ovington Square
London SW3 1LQ, England

Nature Conservancy Council Interpretive Branch

Attingham Park
Shrewbury, Salop SY4 4TW, England

Notting Dale Urban Studies Centre

189 Freston Road
London W10 6TH, England.

Out of School Alliance

Oxford House, Darbyshire Street
Bentham Green
London E2 6HG, England.

Play Board (Association for Children's Play and Recreation, Ltd.)

Britannia House
50 Great Charles Street
Birmingham B3 2LP, England.

Playeducation

97 Dale Street
Lancaster LA1 3AP, England.

Save the Children Fund

17 Grove Lane
London SE5 8RD, England.

Scrap Project

29-30 Arlington Way
London EC1, England.

Seeds for Self-Sufficiency

Save the Children Fund
157 Clapham Road
London SW9 OPT, England

Streetwork/Bulletin for Environmental Education (BEE)

189 Freston Road
London W10 6TH, England.

Toy Library Association of the United Kingdom

Seabrook House, Wyllyotts Manor
Darkes Lane, Potters Bar
Hertfordshire EN6 2HL, England.

Youth Environmental Action (YEA)

173 Archway Road
London N6 5BL, England.

Finlandiya**IPA-Finland**

Tuulimylynkuja 1
29200 Harjavalta, Finland.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mannerheim League for Child Welfare
Postilokero 143
00531 Helsinki 53, Finland.

Fransa

**Association des Amis des
Journées Arc-en-Ciel**
B.P. 5066, 31033 Toulouse-Cedex,
France

**Comite pour le Developpement de
l'Espace pour le Jeu (CODEJ)**

18 rue Chatillion
75014 Paris, France.

Group Ludic

49 rue Alexandre Dumas
75011 Paris, France.

IPA-France

18 quai de Bethune
75004 Paris, France.

Federal Almanya

**Bund der Jugendfarmen und Ak-
tivistenspielplatze**
(Youth Farms)
1 Elsentel 3
D 7000 Stuttgart 80
German Federal Republic.

IPA-West Germany

Arbeiterwohlfahrt Bundesverband
Postfach 1149, 5300 Bonn 1
German Federal Republic.

Padagogische Aktion

(Animation Group)
Schellingstrasse 109a
8000 München 40
German Federal Republic.

Yunanistan**IPA-Greece**

4 Kouma Street
Larissa, Greece.

Playstreets

Ministry of Physical Planning Housing
and the Environment Department of
Playstreets
2 Panormou Street
Athens, Greece.

Hong-Kong**IPA-Hong Kong**

P.E. Section, KSO Ed
Kowloon Government Offices, 7th.
Floor
405 Nathan Road
Kowloon, Hong Kong.

Hindistan

Bal Bhavan Society
Kotla Road
New Delhi-2, India.

IPA-India

Nehru Bal Samiti, E/63 NDSE Part 1
New Delhi 110049, India.

İsrail

**Association for the Advancement of
Play in Israel
and IPA-Israel**
Nordau 81
Herzlia
israel.

İtalya

**Comitato italiano per il giochi in-
fantile**
vis Jervis 24
10015 Ivrea, Torino, Italy.

Japonya**Group Orizi**

1-31-21 Diazawa, Setagaya-ku
Tokyo 155, Japan.

IPA-Japan

1-25-3 Kyodo, Setagaya-ku
Tokyo 156, Japan.

Taishido Study Group

Kodomo no Asobi to Machi
Kenkyukai
2-9-3 Taishido, Setagaya-ku
Tokyo 154, Japan.

Malta

IPA-Malta
103 Gunlayer Street
Floriana, Malta

Hollanda

IPA-Netherlands
c/o Rotterdam City, Sports and Recreation Department
Weena 760
3014 DA Rotterdam, Netherlands

Kinderboerderijen

(Children's Farms)
Instituut voor Natuurbeschermings-
educatie
Plantage Middenlaan 41
1018 DC Amsterdam, Netherlands.

**Nederlandse Unie van Speel-
tuinorganisaties (NUSO)**

Nieuwe Herengracht 119
1011 SB Amsterdam, Netherlands.

**Service for School and Children's
Gardens**

Leidsestraatweg 77
2594 BB The Hague, Netherlands.

Stichting Ruimte

Weena 732, P.O. 20732
Rotterdam, Netherlands.

Stichting Recreatie

Statenplein 1
The Hague, Netherlands.

Stichting Speel-o-theek

Sarphatipark 79-81
1073 CT Amsterdam, Netherlands.

Woonerven

(Residential Precincts)
Royal Dutch Touring Club (ANWB)
Wassenaarseweg 220
2 609 BA The Hague, Netherlands.

Yeni Zelanda

IPA-New Zealand
159 Highgate
Dunedin, New Zealand.

**New Zealand Council for Recreation
and Sport**

P.O. Box 5122
Wellington, New Zealand.

Norveç

IPA-Norway
Lerkeveien 7A
1404 Siggerud, Norway.

**Norwegian Institute of Urban and
Regional Research**

(Research reports on children and environment)
Post Box 322 Blindern
Oslo 3, Norway.

Jondal Soknerad

(Pedagogical Play Centre)
5627 Jondal in Hardanger, Norway.

Iskoçya

Environmental Resource Centre
Old Broughton School
Mac Donald Road
Edinburgh EH7 4LO, Scotland.

Children's Scrap Centre

16 Burgess Street
Leith, Edinburgh, Scotland.

IPA-Scotland

5 Jubilee Gardens
Milton of Balgonie
Fife KY7 6QF, Scotland

Play Resource Unit

School of Community Studies
Moray House College of Education
Holyrood Road, Edinburg EH8 8AQ.
Scotland.

İsveç**Barnmiljöradet**

Children's Environments Council
Box 22106
104 22 Stockholm, Sweden

Erfarenhetsverkstan

(Experience Workshop)
Box 3055, 127 03 Skarholmen
Satra, Sweden.

Fritid Stockholm

Stockholm Leisure
Box 195, 101 22 Stockholm, Sweden.

Hyresgästernas Riksförbund

Swedish Tenants Association
Box 7515
103 92 Stockholm, Sweden.

IPA-Sweden

Skogslöparvagen 24
163 60 Stockholm, Sweden

Stockholm Institute of Education

Department of Educational Research
Box 34103
100 26 Stockholm, Sweden

Togo

**l'Association des Educateurs pour la
Sante d'Afrique de Madagascar et de
l'Ile Maurice**

B.P. 2021, Lome, Togo

Amerika Birleşik Devletleri

**American Association for
Leisure and Recreation**
1900 Association Drive
Reston, Va. 22091, U.S.A.

American Association for the

Antropological Study of Play
Box 297 Alamo, Ca. 94507, U.S.A.

Children's Environments Quarterly

Centre for Human Environments
Graduate Centre, C.U.N.Y.
33 West 42 nd Street
New York, N.Y. 10036, U.S.A.

The Farm/Crossroads Community

1499 Potrero Avenue
San Francisco, C.A. 94110, U.S.A.

IPA-U.S.A.

1700 North Lilac Drive
Golden Valley, M.N. 55422, U.S.A.

National Association for Education of**Young Children**

1834 Connecticut Avenue, N.W.
Washington, D.C. 20009, U.S.A.

**PLAE, Inc. (Playing and Learning in
Adaptable Environments)**

1824 Fourth Street
Berkeley, C.A. 94710, U.S.A.

Playground Clearing House

26 Buckwalter Road
Phoenixville, P.A. 19460, U.S.A.

Architects-in-Schools

Educational Futures Inc.
Box 13507 Philadelphia, Pa. 19101,
U.S.A.

EK 1/b: İNGİLTERE'DEKİ KURULUŞLAR (ÇOCUK OYUN ALANLARI, KONUT YERLEŞMELERİ, TRAFİK GÜVENLİĞİ.....)

ASSOCIATION OF PLAY INDUSTRIES

Prudential House 10th Floor (East Wing) Wellesley Road Croydon CRO 9XY Tel: 01 681 1242/5
Thada association of manufacturers and suppliers of playground equipment and surfaces.

BRITISH TRUST FOR CONSERVATION VOLUNTEERS

36 St. Mary's Street Wallingford Oxon OX10 OEU
Tel: 0491 39766
Conservation projects using volunteers; managing nature reserves; improving urban environments; involving schools in conservation work.

BRITISH STANDARDS INSTITUTION

(Enquiries Section) Linford Wood Milton Keynes MK14 6LE Tel: 0908 320066
Standards for playground surfaces and equipment.

CHILD ACCIDENT PREVENTION TRUST

75 Portland Place London W1N 3 AL
Tel: 01 636 2545
Research into accidents in childhood; publications; statistics.

COUNCIL FOR ENVIRONMENTAL CONSERVATION

(coEnCo) Zoological Gardens Regents Park London NW1 4 RY Tel: 01 722 7111
Environmental information service for the public and media

ECOLOGICAL PARKS TRUST

c/o Linnean Society Burlington House Piccadilly London W1V 0LQ Tel: 01 734 5170
Advice on the development and management of nature parks.

FREEFORM ARTS TRUST

38 Dalston Lane London E8 3AZ Tel: 01 249 3394
Community design and technical aid service- imaginative gardens and play areas; community use of derelict sites.

FRIENDS OF THE EARTH SAFETY ALERT

377 City Road London EC1V1NA Tel: 01 837 0731
London only -information service for road safety, traffic control and street design.

HANDICAPPED ADVENTURE PLAYGROUND ASSOCIATION

Fulham Palace Bishops Avenue London SW6 6EA
Te: 01 736 4443
Advice and information on adventure play for children and young people with mental, physical or emotional handicaps.

HEALTH AND SAFETY EXECUTIVE

Department of Employment Caxton House Tothill Street London SW1H 9NF Tel: 01 213 3000
Responsibilities of managers of play facilities.

INSTITUTE OF HOUSING

12 Upper Belgrave Street London SW1X 8BA
Tel: 01 245 9933/7
Professional association for housing officers and managers; publications.

INSTITUTE OF LEISURE AND AMENITY MANAGEMENT

ILAM House Lower Basildon Reading RG8 9NE
Tel: 0491 873558
Professional training in all aspects of leisure management, including provision for children.

JOINT NATIONAL COMMITTEE ON TRAINING FOR PLAYLEADERSHIP

c/o Islington Training Unit 345 Holloway Road London N7 ORS Tel: 01 687 7331 x 236
Advice on training for playworkers.

LOCAL GOVERNMENT TRAINING BOARD

4th Floor Armdale Centre Luton Bedfordshire LU1 2TS Tel: 0582 451166
Training for playground maintenance staff.

MANPOWER SERVICES COMMISSION

Moorfoot Sheffield S1 40P Tel: 0742 753275
Information about the Employment Training and Youth Training Schemes

NATIONAL ASSOCIATION FOR OUTDOOR EDUCATION

c/o Highfields Avenue, Grays,
Essex, RM17 6RU.

Support, advice and information for all those concerned with outdoor education at all levels.

NATIONAL CENTRE FOR PLAY

Moray House College of Education Holyrood Road
Edinburgh EH8 8AQ Tel: 031 556 8455
Information on all aspects of children's play.

NATIONAL CHILDREN'S BUREAU

8 Wakley Street London EC1V 7QE
Tel: 01 278 9441

Support and advice for those concerned with children's needs in the family, school and society; library; information service; publications.,
The Under Fives' Unit disseminates the best available knowledge and practice in this specialised area of work.

NATIONAL CHILDREN'S PLAY AND RECREATION UNIT

359-361 Euston Road London NW1 3AL
Tel: 01 383 5455.

A central information and advice service to assist agencies to develop children's play opportunities; library; publications.

NATIONAL FEDERATION OF CITY FARMS

The Old Vicarage 66 Fraser Street Windmill Hill
Bedminster Bristol BS3 4LY Tel: 0272 660663

Support and advice to groups running city or urban farms; publications.

NATIONAL FEDERATION OF HOUSING ASSOCIATIONS

175 Gray's Inn Road London WC1X 8UP
Tel: 01 278 6571

An umbrella body offering support and advice to housing associations.

NATIONAL INSTITUTE OF PLAYLEADERSHIP

88 Brandwood Street Bolton Lancs BL3 4BG
Tel: 0204 655564

The professional association for playworkers.

NATIONAL OUT OF SCHOOL ALLIANCE

Oxford House Derbyshire Street London E2 6HQ
Tel: 01 739 4787

Support and encouragement to out of school schemes.

NATIONAL PLAYBUS ASSOCIATION

Unit G Arno's Castle Trading Estate Junction Road
Brislington Bristol BS4 5AJ Tel: 0272 775375

Advice; information; training and support in the use of mobile community resources.

NATIONAL PLAYING FIELDS ASSOCIATION

25 Ovington Square London SW3 1LQ
Tel: 01 584 6445

Advice, information and help on creating, preserving and improving recreational facilities and play space.

PLAY MATTERS

68 Churchway London NW1 1LT Tel: 01 387 9592

Support and advice to groups establishing toy libraries.

PRE-SCHOOL PLAYGROUNDS ASSOCIATION

61-63 Kings Cross Road London WC1X 9LL
Tel: 01 833 0991

Advice on the play needs of under-fives.

ROYAL INSTITUTE OF BRITISH ARCHITECTS

66 Portland Place London W1N 4AD
Tel: 01 580 5533

Professional association for architects; fund to enable community groups to employ professional help.

ROYAL SOCIETY FOR THE PREVENTION OF ACCIDENTS

Cannon House Priory Queensway
Birmingham B4 6BS Tel: 021 233 2461

Prevention of accidents; road safety; playground safety; publications.

ROYAL TOWN PLANNING INSTITUTE

26 Portland Place London W1N 4BE
Tel: 01 636 9107

Professional association for town planners; publications; advice.

THE SPORTS COUNCIL

16 Upper Woburn Place London WC1H OQP

Tel: 01 388 1277

Advice on sporting activities and facilities.

TOWN AND COUNTRY PLANNING

ASSOCIATION

17 Carlton House Terrace London SW1 5AS

Tel: 01 930 8903/4/5

Free advice to community and resident's groups.

TRANSPORT 2000

Walkden House 10 Melton Street London NW1 2EJ

Tel: 01 388 8386/7

Campaigning for public transport; reports, books
and briefings.

URBAN WILDLIFE GROUP

11 Albert Street Birmingham B4 7UA

Tel: 021 236 3626

Landscaping projects in the West Midlands; advice;
publications.

EK 2: ANKET FORMLARI**FİZİKSEL VE MEKANSAL ÇEVRENİN ÇOCUK DAVRANIŞINA VE GELİŞİMİNE ETKİLERİ****Kasım-Aralık 1992**

Açıklama: Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı'ndaki Doktora Tez Çalışmasının, uygulama kısmını oluşturan bu araştırmada bize yardımcı olmanızı rica ediyoruz. Bu görüşme sırasında anne ve evdeki 6-12 yaşındaki bir çocukla (eğer daha fazla varsa yaşça büyük olanı ile) konuşmak amaçlanmaktadır. Bize biraz zaman ayırmanızı bizi mutlu edecektik. Teşekkürler.

Anket Yapılan Evin:

Mahallesi :
Sokağı :
Ev no :
Daire no :
Konut türü :

Görüşmede Hazır Bulunanlar:

Ziyaret Sayısı :
Ziyaret Tarihi :

GÖRÜŞME FORMU 1: ANNE**Hane Halkı Yapısı:**

Hanede yaşayan herkes belirtilecek.

adı ve soyadı	hane reisine yakınlığı	doğum yeri	yaşı	medeni hali	eğitim durumu	mesleği	çalışıyor mu?

Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı:

1. Kaç yıldır İzmir'de yaşıyorsunuz?

1	1-5	
2	5-15	
3	15-30	

2. Eşiniz kaç yıldır İzmir'de yaşıyor?

1	1-5	
2	5-15	
3	15-30	

3. İzmir'den başka bir yerde yaşadınız mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Neresi ?.....

İzmir'de doğmamış olanlara sorulacak.

4. Doğduğunuz yeri neden bıraktınız?

1	İş aramak	
2	Çocukların eğitimi	
3	Kan davası	
4	Doğal afetler	
5	Akrabalara birlikte olma	
6	Anavatana göç	
7	Diğer.....	

5. Oturduğunuz ev sizin mi?

1	Bizim	
2	Kira	
3	Lojman	
4	Diğer.....	

6. Ailenizin aylık ortalama geliri (ücret, kira, ek iş, vb.)?

1	1.000.000-2.000.000 TL.	
2	2.000.000-2.500.000 TL.	
3	2.500.000-4.000.000 TL.	
4	4.000.000-6.000.000 TL.	
5	6.000.000- + TL.	

Aile-içi İlişkiler:

Anne çalışıyor ise sorulacak.

7. Çocuğunuza/çocuklara kim bakıyor?

1	bakıcı	
2	akraba	
3	komşu	
4	kreş, anaokulu	
5	diğer.....	

8. İzmir'de akrabalarınız var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

9. Çocuğunuz aile içinde kimden çekinir, korkar?

1	anne	
2	baba	
3	anne-baba	
4	hiç kimse	
5	diğer.....	

10. Aile düzeni açısından sizin için en önemli özellik nedir?

1	baba otoritesi	
2	anne ilgisi	
3	sevgi ortamı	
4	diğer.....	

11. Çocuğunuzla ilgili kararları yalnız mı verirsiniz?

1	Evet	
2	Hayır	

Çocuğın alışkanlıkları/ilgileri:

12. Çocuğunuz okula gitmeyi seviyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

13. **Çocuğunuz kitap okumayı seviyor mu?**

1	Evet	
2	Hayır	

14. **Çocuğunuz en çok hangi tür kitapları okuyor?**

1	roman	
2	masal-öykü	
3	resimli kitap	
4	diğer.....	

15. **Çocuğunuz televizyon izliyor mu?**

1	Evet	
2	Hayır	

16. **En çok hangi programları severek izliyor?**

1	çocuk programları	
2	çizgi filmler	
3	reklamlar	
4	müzik programları	
5	haberler	
6	filmler/dizi filmler	
7	belgeseller	
8	spor programları	
9	diğer	

17. **Size göre bugünkü çocukların en önemli üç sorunu nedir?**

- 1.
- 2.
- 3.

18. **İlkokuldan önce çocuğunuz anaokuluna gönderdiniz mi?**

1	Evet	
2	Hayır	

Mekansal Özellikler

Yerleşme ile ilgili görüşler:

19. Kaç yıldan beri bu konut yerleşmesinde oturuyorsunuz?

..... yıldan beri

20. Bu konut yerleşmesinin sizce en iyi özelliği nedir?

.....

21. Bu konut yerleşmesinin sizce en kötü tarafı nedir?

.....

22. Bu konut yerleşmesinin çocuk yetiştirmek için uygun bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

23. Yerleşmede çocuklarınız için güvensiz hissettiğiniz yerler var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Nereleri?

24. Yerleşmede eksik olan servislerden sizce en önemlileri hangileridir?

1.

2.

25. Yerleşmede çocuklu aileler ayrılmalı mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Neden?

İç Mekan:

26. Eviniz (oda sayısı ve kullanım açısından) yeterli mi?

1	Evet	
2	Hayır	

27. Cevap "hayır" ise kaç odalı bir konutta oturmak istersiniz?

1	3 odalı	
2	4 odalı	
3	5 + odalı	

28. Evinizin sizce en önemli özelliği nedir?

.....

29. Evinizin sizce en kötü tarafı nedir?

.....

30. Evinizde her çocuğa ait bir oda var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

31. Çocuğunuz odasında zamanını en çok neyle uğraşarak geçiriyor?

1	çalışarak	
2	uyuyarak	
3	müzik dinleyerek	
4	oynayarak	
5	oturarak	
6	diğer.....	

32. Çocuğunuz odasını günde kaç saat kullanmaktadır?

..... saat

33. Evinizin en küçük odası çocuk odası mıdır?

1	Evet	
2	Hayır	

34. Çocuğunuz odası dışarıdan ışık alıyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

Nereden alıyor?.....

35. Evinizde çocuğunuz odası dışında onun kullanmasına izin verdiğiniz başka yerler var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Nereleri?.....

36. Çocuğunuz odasını siz kullanıyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

37. Çocuğunuzun odasını aşağıdakilerden hangisini yapmak için kullanıyorsunuz?

1	ütü/dikiş	
2	yakın misafirleri ağırlama	
3	depo	
4	gündüz dinlenmek	
5	tv. seyretme	
6	mesleki çalışma	
7	gazete ve kitap okumak	

38. Çocuklara evin içinde yeterli oyun alanı var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

39. Çocuğunuz evin içinde nerelerde oynamaktadır?

1	salon/oturma odası	
2	yatak odaları	
3	mutfak	
4	balkon	

40. Çocuğunuz nerede yatmaktadır?

1	kendi odasında	
2	kardeşleriyle aynı odayı paylaşmakta	
3	ebeveynle aynı odada	
4	diğer.....	

41. Çocuğunuz nerede ders çalışmaktadır?

1	kendi odasında	
2	salon/oturma od.	
3	mutfak	
4	diğer.....	

42. Çocuk odasının konumu sizce nasıl olmalıdır?

1	salona uzak	
2	ebeveyn yatak odasına yakın	
3	banyo-wc'ye yakın	
4	evin girişine yakın	
5	mutfağa yakın	
6	diğer	

43. Çocuğunuzun arkadaşları evinize gelirler mi?

1	Evet	
2	Hayır	

44. "Evet" ise, haftada kaç kez?

1	hergün	
2	birkaç kez	
3	bir kez	

45. Çocuğunuz arkadaşları ile birlikte iken hangi mekanları kullanmaktadır?

1	kendi odası	
2	salon/oturma od.	
3	mutfak	
4	diğer.....	

46. Çocukların iç mekandaki etkinliklerinden rahatsız oluyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

Nelerden?.....

47. "Evet" ise, bazı oyunlarını ve etkinliklerini evde yapmalarını yasaklıyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

48. Çocuğunuz boş zamanlarını en çok nerede geçirmektedir?

1	odasında	
2	başka bir yerde:	

49. Siz ya da aile bireyleri evin balkonunu ne amaçla kullanmaktasınız?

1	çocukların oynaması için	
2	çamaşır kurutmak için	
3	hayvan beslemek için	
4	bisikletleri ve oyun araçlarını depolamak için	
5	fazla mobilyayı depolamak için	
6	bitki yetiştirmek için	
7	tamirat işleri için	
8	yemek yemek için	

50. Çocuğunuzun sağlıklı olarak gelişebilmesi için ona ev ortamında ne gibi olanaklar yarattınız?

- 1.
- 2.

51. Çocuğunuzun rahatı açısından ideal olarak nasıl bir evde yaşamak istersiniz, tanımlayınız.

.....

.....

Ara Mekan:

52. Çocukların apartman girişlerinde ve merdivenlerde oynaması, komşular arasında sorunlara sebep oluyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

53. "Evet" ise, ne gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır?

1.

2.

54. Asansörler çocukların oyun aracı haline geliyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

Dış Mekan:

55. Konut yerleşmenizde, çocuğın oyun gereksinmelerinin yerine gelmesi için ne gibi düzenlemeler yapılmıştır?

1.

2.

56. Yerleşmede çocuğunuz en çok nerede oynar?

1.

2.

57. Yerleşmeye taşındığınızda çocuk oyun alanları var mıydı?

1	Evet	
2	Hayır	

58. Yerleşmenizde oyun alanlarını en çok hangi yaşlardaki çocuklar kullanmaktadır?

1	0-3 yaş grubu	
2	3-6 yaş grubu	
3	6-9 yaş grubu	
4	9-12 yaş grubu	
5	12-15 yaş grubu	
6	15 + yaş grubu	

59. Farklı yaşlardaki çocuklar için farklı oyun alanları olmalı mı diye düşünüyorsunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

Neden?.....

60. Çocukların dış mekandaki oyunlarında cinsiyet ayırımından söz etmek mümkün mü?

1	Evet	
2	Hayır	

61. Çocuklarınız arasındaki yaş ve cinsiyet farklılıkları oyunlarına yansıyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

62. Çocuğunuz grup oyunlarına katılır mı?

1	Evet	
2	Hayır	

63. Çocuğunuz yalnız başına dışarıda oynamasına izin veriyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

64. Çocuğunuzun ne kadar süre dışarıda kalmasına izin veriyorsunuz?

1	1 saatten az	
2	1 saat	
3	2 saat	
4	3 saat	
5	3 saatten fazla	

65. Çocuğunuz dışarıda iken onu kontrol ediyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

66. Kontrol etmekte karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

1	kat yüksekliği	
2	oyun alanının görülmemesi	
3	diğer	

67. Yerleşmeniz çocukların dışarıda oynamasına olanak sağlayacak düzeyde güvenli mi?

1	Evet	
2	Hayır	

68. Oyun alanlarında çocuklar kaza riskiyle karşılaşıyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

69. Ne gibi kaza riskleriyle karşılaşmaktadırlar?

1.

2.

70. Bu durum çocuğunuzun oyunlarını kısıtlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

71. Yerleşmenizdeki çocuklar çevrelerine zarar veriyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

72. "Evet" ise, bunlar nelerdir?

1	çiçeklere zarar veriyorlar	
2	sokak lambalarına ve banklara zarar veriyorlar	
3	yasak olan yerlerde bisiklete biniyorlar	
4	çok gürültü yapıyorlar	
5	asansörlere, merdivenlere ve dış alanlara çöp atıyorlar	
6	asansörlere zarar veriyorlar	
7	park yerlerindeki arabaları tahrip ediyorlar	

73. Yerleşme dışında çocuklar başka yerlerde oyun oynuyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Nerede?.....

74. Çocuğunuz dışarıda oynarken ona eşlik eder misiniz?

1	Evet	
2	Hayır	

75. Çocuğunuzun dış mekanda korktuğu bir yer var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

76. Çocuklarınız için çevrenizde ne gibi değişikliklerin yapılmasını istersiniz?

- 1.
- 2.

77. Açık oyun alanları dışında, çocuklarınızın zamanlarını geçirebilecekleri ne türde sosyal merkezlerin yerleşmenizde bulunmasını isterdiniz?

1	kapalı çocuk oyun alanları	
2	gündelik bakım merkezleri	
3	gençlik merkezi	
4	hobi merkezi	
5	diğer	

Teşekkürler.

GÖRÜŞME FORMU 2: ÇOCUK**Aile-içi İlişkiler:**

1. Anneniz size herhangi bir konuda karışır mı?

1	Evet	
2	Hayır	

2. Babanız size herhangi bir konuda karışır mı?

1	Evet	
2	Hayır	

3. Aile içinde en çok kimden çekinir, korkarsınız?

1	anneden	
2	babadan	
3	anne-babadan	
4	hiç kimseden	
5	diğer	

4. Sizinle ilgili kararları aile içinde daha çok kim verir?

1	anne	
2	baba	
3	anne-baba	
4	diğer	

5. Sizi genellikle ne gibi durumlarda ödüllendirirler?

- 1.
- 2.

6. Sizi genellikle ne gibi durumlarda cezalandırırlar?

- 1.
- 2.

Alışkanlıklar/İlgiler:

7. Ençok hangi oyunları oynamayı seviyorsun?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

8. Kitap okumasını seviyor musun?

1	Evet	
2	Hayır	

9. Ençok hangi tür kitapları okumaktan hoşlanıyorsun?

1	roman	
2	masal/öykü	
3	resimli kitap	
4	diğer.....	

10. Televizyon izlemeyi seviyor musun?

1	Evet	
2	Hayır	

11. Ençok hangi programları izlemekten hoşlanıyorsun?

1	çocuk programları	
2	çizgi filmler	
3	reklamlar	
4	müzik programları	
5	haberler	
6	filmler/dizi filmler	
7	belgeseller	
8	spor programları	
9	diğer	

12. Okula gitmeyi seviyor musun?

1	Evet	
2	Hayır	

13. Evinizde hangi hobileri yapmayı tercih ediyorsun?

1	resim/dikiş/yaratıcı oyunlar	
2	müzik	
3	lego	
4	okumak	
5	koleksiyon	
6	hayvan beslemek	
7	fotoğraf çekmek	

14. Bu hobiler için hangi odaları kullanmaktasınız

1	kendi odam	
2	oturma odası	
3	balkon	
4	diğer.....	

Mekansan özellikler

Yerleşme ile ilgili genel görüşler:

15. Bu konut yerleşmesinin sence en iyi özelliği nedir?

.....

16. Bu konut yerleşmesinin sence en kötü tarafı nedir?

.....

17. Yerleşmede kendini güvensiz hissettiğin yerler var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Nereleri?

İç Mekan:

18. Size ait bir odanız var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

19. Aşağıdakilerden sadece size ait olanları söyleyebilir misin?

1	ayrı bir yatak	
2	çalışma masası	
3	kitaplık	
4	elbise dolabı	
5	bilgisayar	
6	diğer	

20. Odanızı kimle/kimlerle paylaşıyorsunuz?

1	kız kardeş	
2	erkek kardeş	
3	anne-baba	
4	abia	
5	ağabey	
6	büyükanne	
7	büyükbaba	
8	diğer.....	

21. Odanızda hangi eylemleri yapıyorsunuz?

1	yatma	
2	çalışma	
3	oturma	
4	oyun oynama	
5	kitap okuma	
6	müzik dinleme	
7	hobi	
8	diğer.....	

22. Hangisini odanızda yapmak hoşunuza gidiyor?

- 1.
- 2.
- 3.

23. Odanızın konumu sizce nasıl olmalıdır?

1	salona uzak	
2	ebeveyn yatak odasına yakın	
3	banyo-wc'ye yakın	
4	mutfağa yakın	
5	evin girişine yakın	

24. Odanız dışarıdan ışık alıyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

25. Evinizin sence en iyi özelliği nedir?

.....

26. Evinizin sence en kötü tarafı nedir?

.....

27. Eve ders çalışmaya ya da oyun oynamaya arkadaşların gelir mi?

1	Evet	
2	Hayır	

28. Evde arkadaşlarında birlikte iken hangi mekanları kullanıyorsun?

1.

2.

29. Evde oynamanızı yasakladıkları oyunlar var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

30. Boş zamanlarınızı en çok nerede geçirmekteisin?

1.

2.

31. Evde sana ne gibi olanakların sağlanmasını isterdin?

1.

2.

32. Eviniz kaçinci katta?

1	zemin kat		6	5. kat	
2	1. kat		7	6. kat	
3	2. kat		8	7. kat	
4	3. kat		9	8. kat	
5	4. kat		10	diğer.....	

33. Kaçinci katta oturmak istersin?

..... katta

34. Üst katta oturmanızın sakıncıları var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Neler?.....

35. Evin içinde nerede oynuyorsun?

1	salon/oturma odası	
2	kendi odam	
3	mutfak	
4	balkon	
5	diğer.....	

36. Nerede ders çalışmayı seviyorsun?

1	salon/oturma odası	
2	kendi odam	
3	mutfak	
4	diğer.....	

37. Nerede yatmayı seviyorsun?

1	salon/oturma odası	
2	kendi odam	
3	diğer.....	

38. Oyun oynamayı sevdiğin yerler aşağıdakilerden hangileridir?

1	kendi odam	
2	balkon	
3	salon/oturma odası	
4	apartman girişi	
5	park	
6	yol/sokak	
7	okul bahçesi	
8	apartman bahçesi	
9	spor sahası	
10	merdivenler/asansörler	
11	diğer.....	

39. Salonunda/oturma odasında hangi eylemleri yapıyorsun?

1	oyun/hobi	
2	okul ödevleri	
3	televizyon seyretme	
4	ailenin ortak eylemleri	
5	uyuma	
6	diğer	

40. Nasıl bir evde yaşamak istersin, tanımlayabilir misin?

.....

Ara Mekan:

41. Apartman girişlerinde ve merdivenlerde oyun oynuyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

42. Apartman girişlerinde ve merdivenlerde oynamanız komşuları rahatsız ediyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

43. Buralarda oyun oynamanıza kızıyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

44. Asansörü kendi başına kullanabiliyor musun?

1	Evet	
2	Hayır	

45. Asansörle oyun oynuyor musunuz?

1	Evet	
2	Hayır	

46. Çevrenizde oyun oynamanıza olanak sağlayacak yerler var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

47. Çevrenizdeki oyun bahçeleri ve parklar senin ve arkadaşlarının oynayabilmesi için yeterli mi?

1	Evet	
2	Hayır	

48. Yerleşmenizde en çok nerede oynamaktan hoşlanıyorsun?

1.

2.

49. En çok kimlerle oynamaktan hoşlanıyorsun?

1.

2.

50. En çok nelerle oynamaktan hoşlanıyorsun?

1.

2.

51. Dışarıda oynamana izin veriyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

52. Sen dışarıda oynarken aileden biri sana eşlik ediyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

Kim?

53. Oyun oynarken evine yakın olmak istiyor musun?

1	Evet	
2	Hayır	

Neden?

54. Ailenin senin gitmeni yasakladıkları yerler var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

Nereleri?

55. Sen dışarıda oynarken seni kontrol ederler mi?

1	Evet	
2	Hayır	

56. Oyun oynadığınız yerlerde trafik var mı?

1	Evet	
2	Hayır	

57. "Evet" ise, bu trafikte oynamana izin veriyorlar mı?

1	Evet	
2	Hayır	

58. Oyun alanlarının zemin kaplama malzemesi nedir?

- 1.
- 2.

59. Oyun alanlarında ne gibi elemanlar bulunmaktadır?

- 1.
- 2.

60. Oyun alanlarında bunların dışında ne gibi elemanların bulunmasını isterdin?

- 1.
- 2.

61. Günün hangi saatlerinde daha çok dışarıda oyun oynuyorsun?

.....

62. Hava koşulları oyunlarınızı etkiliyor mu?

1	Evet	
2	Hayır	

63. Soğuk ve yağışlı havalarda nerelerde oyun oynuyorsun?

- 1.
- 2.

64. Hafta içi günlerde mi, hafta sonlarında mı yoksa tatil günlerinde mi dışarıda oynuyorsun?

1	hafta içi günlerde	
2	hafta sonlarında	
3	tatil günlerinde	

65. Açık oyun alanları dışında, evin dışında zaman geçirebileceğiniz ne gibi sosyal merkezlerin yerleşmenizinde bulunmasını isterdin?

1	kapalı oyun alanları	
2	gündelik bakım merkezleri	
3	gençlik merkezi	
4	hobi merkezi	
5	diğer	

66. İzmir kentinin nerelerini tanıyorsun?

.....

67. İzmir kentinin en önemli yeri sence neresidir?

.....

68. Yaşadığınız kentte en çok nerelere gitmek hoşuna gidiyor?

1.

2.

69. Kent yöneticilerinden (büyüklerinden) sizler için öncelikle neler yapmalarını istersin?

1.

2.

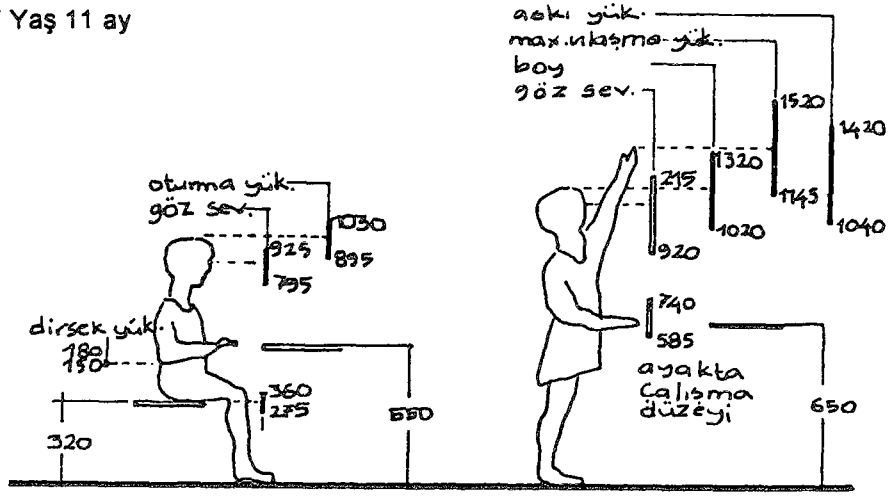
Teşekkürler.

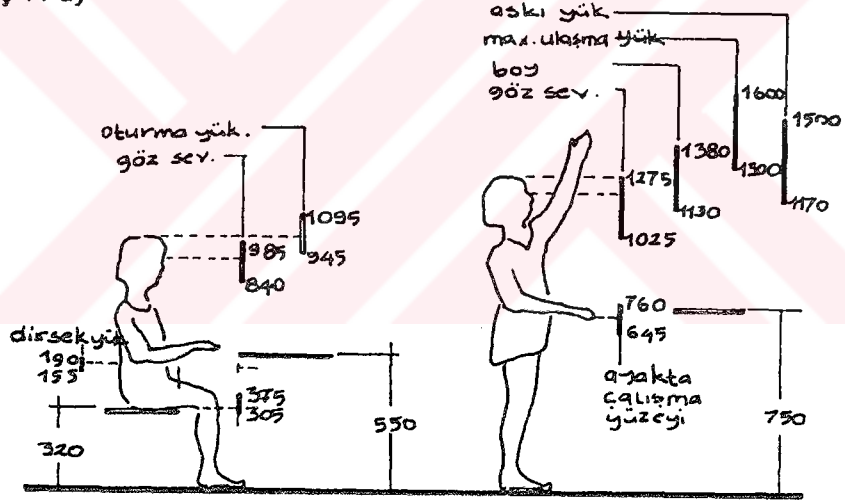
EK 3: ÇOCUKLARIN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜLERİ

Çeşitli Yaş Grubundaki Çocukların Antropometrik Ölçüleri

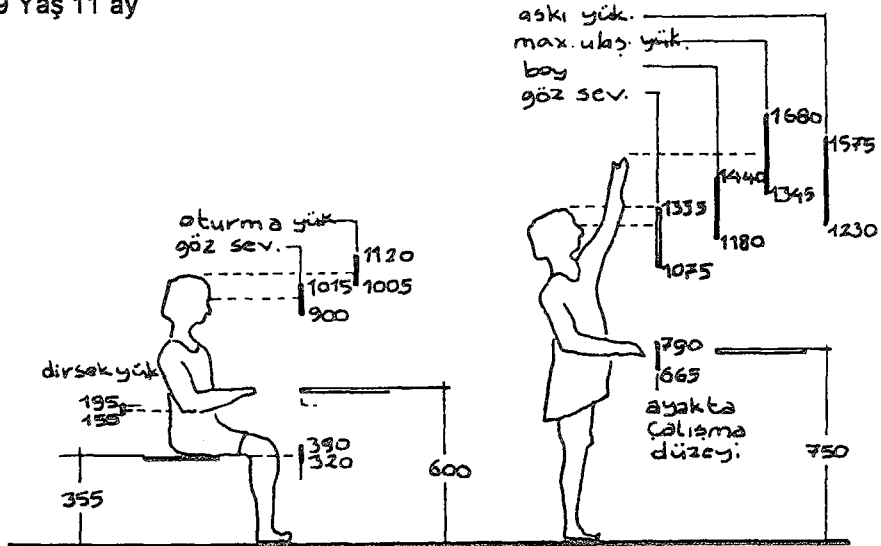
5 Yaş-7 Yaş 11 ay

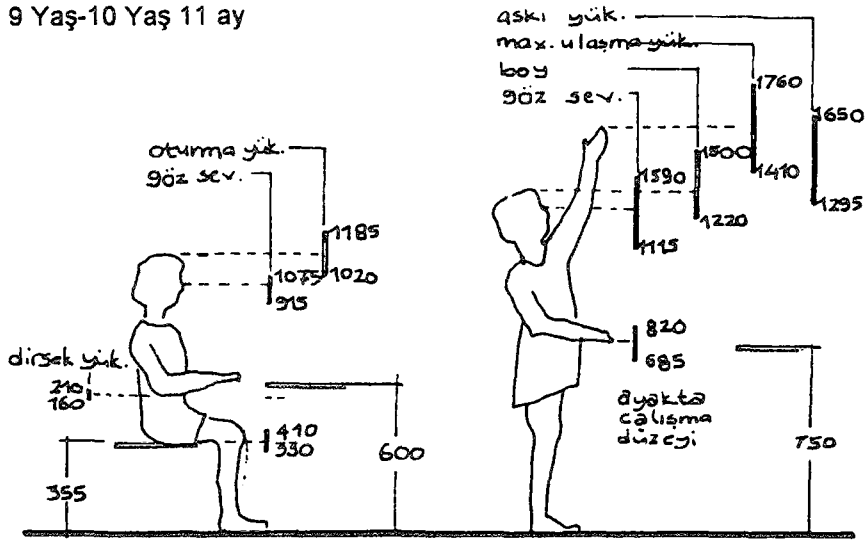
7 Yaş-8 Yaş 11 ay

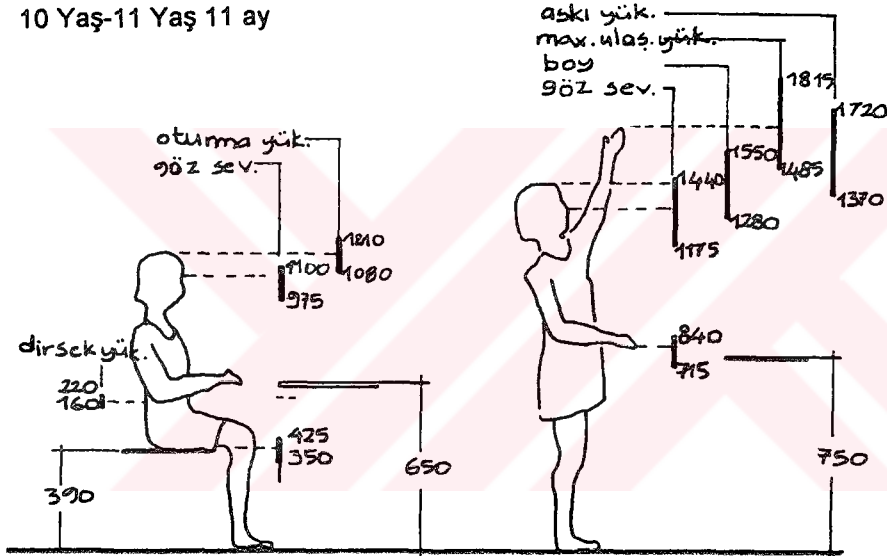
8 Yaş-9 Yaş 11 ay

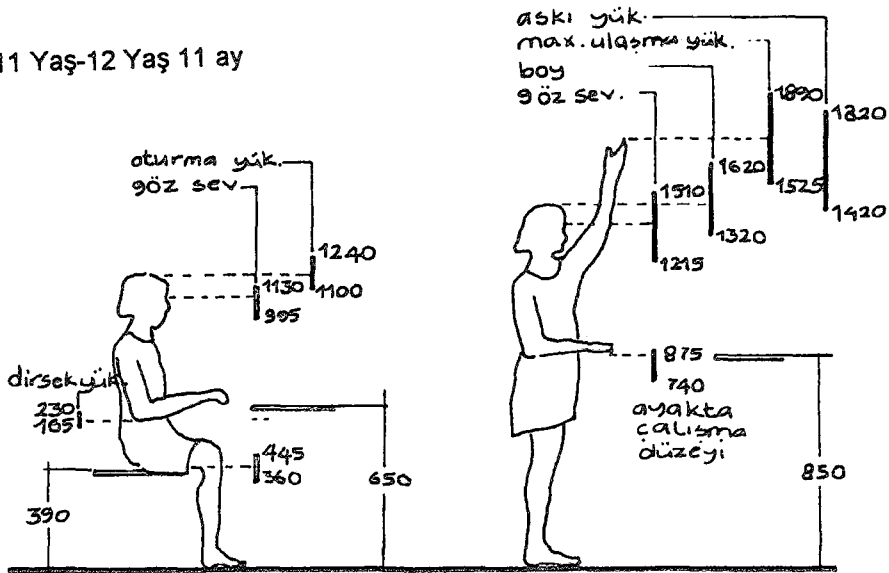
9 Yaş-10 Yaş 11 ay

10 Yaş-11 Yaş 11 ay

11 Yaş-12 Yaş 11 ay

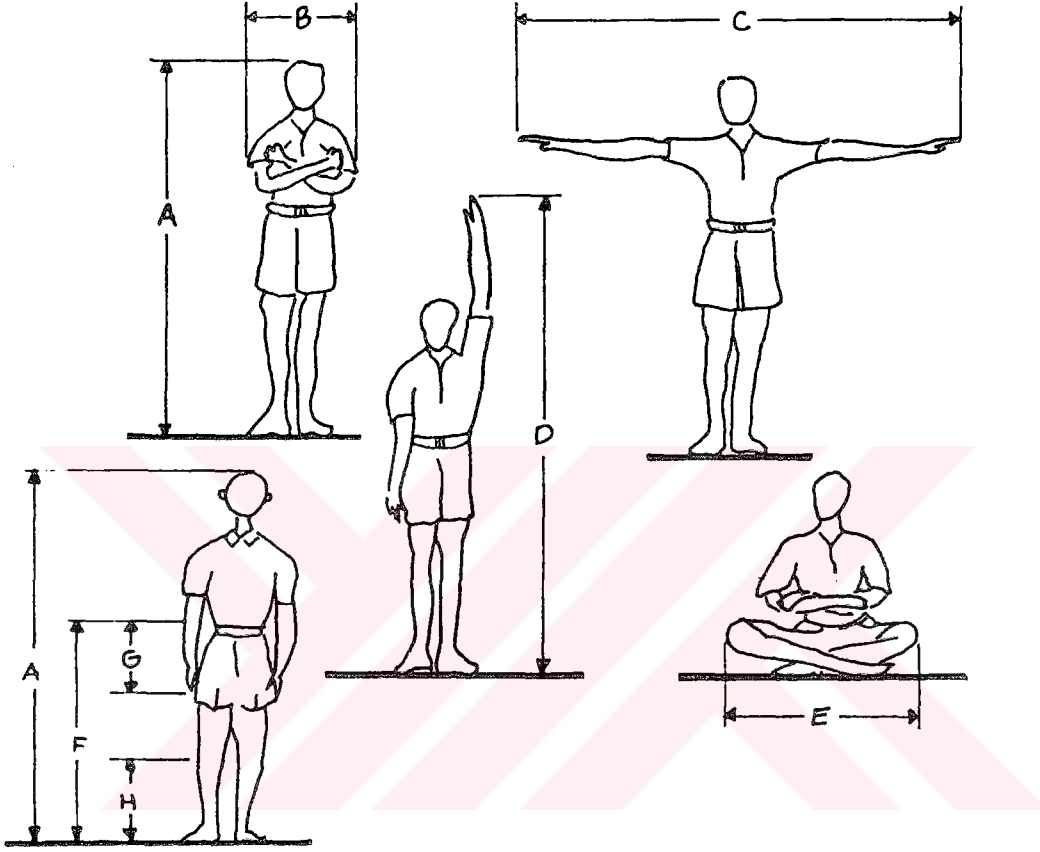

. Tüm ölçüler mm. cinsinden verilmiştir.

Kaynak: Mills, E.D., 1976, 1-12, 1-14.

5-11 Yaş Grubundaki Çocuklara Yönelik Boyutlar

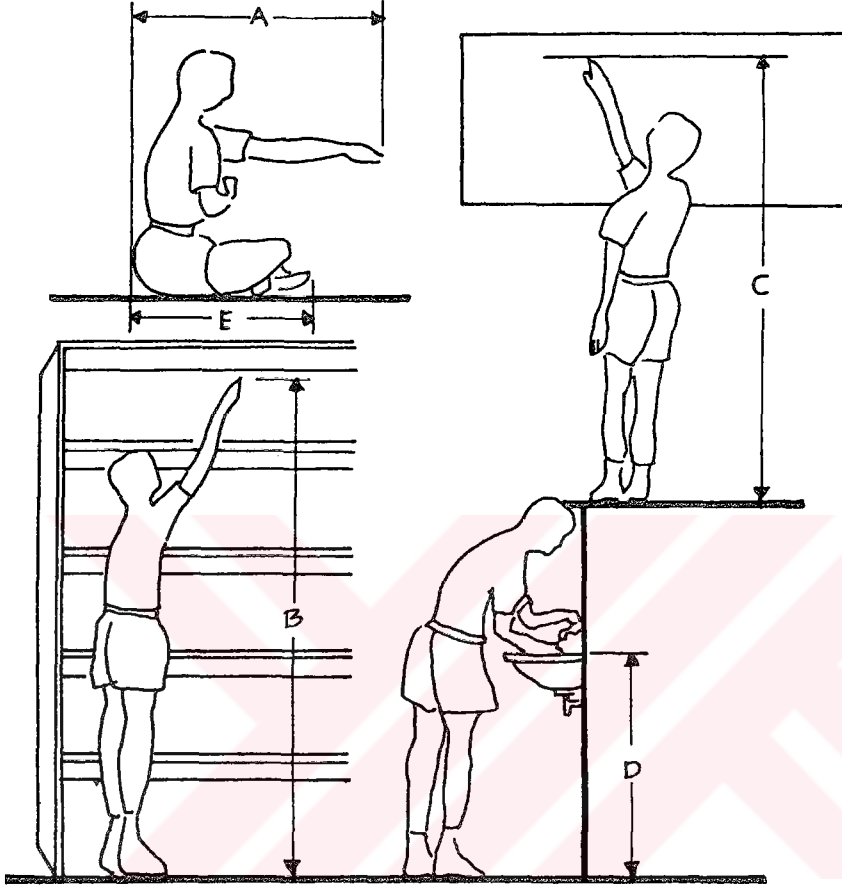
5-11 Yaş Grubundaki Çocukların Bedensel Ölçüleri

Yaş	A	B	C	D	E	F	G	H
5	1060	318	1060	1272	424	689	307	286
6	1130	334	1130	1356	452	734	328	305
7	1180	354	1180	1416	472	767	342	319
8	1220	366	1220	1464	488	793	354	329
9	1280	384	1280	1536	512	832	373	346
10	1370	411	1370	1644	548	880	397	350
11	1400	420	1400	1680	560	910	406	378

. Tüm boyutlar mm.dir.

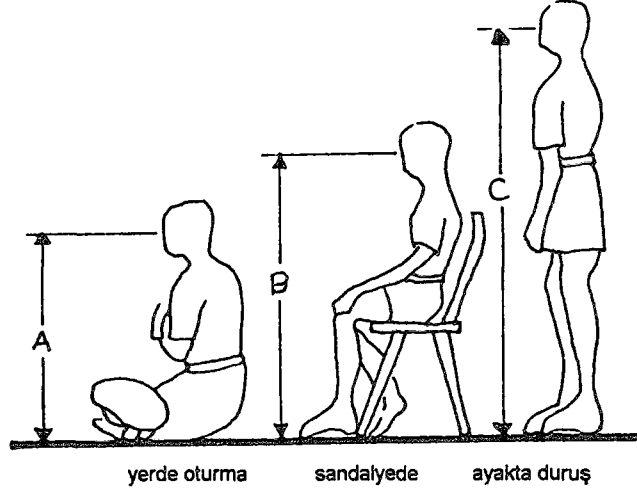
. 5-11 Yaş Grubundaki Çocukların Yatay ve Düşey Etkinlikleri İçin Uzanma Boyutları

Yaş	A	B	C	D	E
5	636	1166	1166	530	329
6	678	1243	1243	565	350
7	708	1298	1298	590	366
8	732	1342	1342	610	378
9	768	1408	1408	640	397
10	822	1507	1507	685	425
11	840	1540	1540	700	434

. Tüm boyutlar mm.dir.

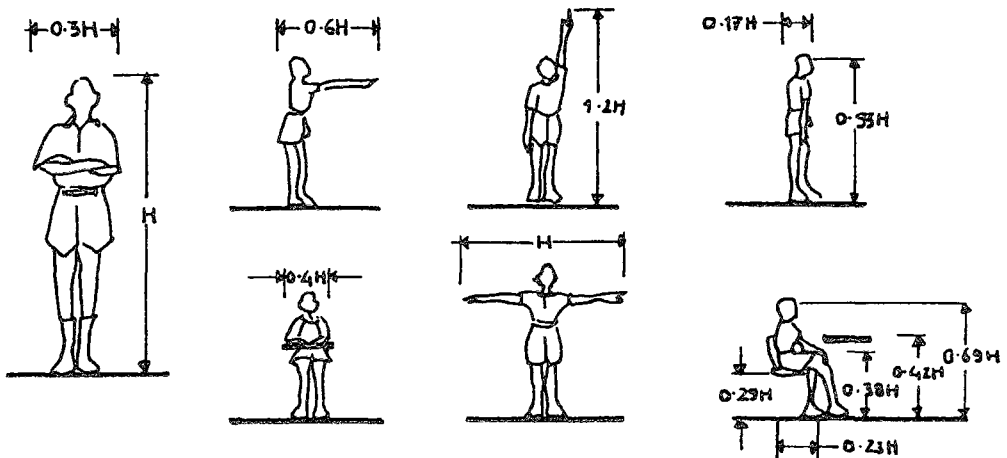
5-11 Yaş Grubundaki Çocukların Çeşitli Konumlardaki Duruşları İçin Göz Seviyesi (Görüş) Yüksekliği

Yaş	A	B	C
5	445	731	986
6	475	779	1051
7	496	814	1097
8	513	842	1135
9	538	883	1190
10	578	945	1274
11	588	966	1302

. Tüm boyutlar mm.dir.

. Yatay ve Düşey Uzanma Mesafelerinin Korelasyonel İlişkisi

Kaynak: Indian Standards Institution, 1970, 4-7.

EK 4: ÇOCUK OYUNLARINA YÖNELİK ÖZELLİKLER VE STANDARTLAR

Oyun Konusu	Oyun ve Faaliyet Türü	Yaş Grupları				Faydalı (Net) Alan		Oyun konusunun tüm olasılıklarını içeren asgari büyüklük m ²	Doğal zemin	Kum	Çim	Sulu	Bitümlü	Çimento	Plak	Su		
		6 yaşa kadar	6-12 yaş	12-18 yaş	Büyüklükler	Tüm Sakunlar	Tek olarak m ²										Kombinasyonlar m ²	
Kumda Oyun	Kum fırını	x					4 den 6 ya									Kum sandığı, kum çanağı, oyun masası		
	Kule yapma	x	x				4-6	10-25								Kum sandığı, kum çanağı, oyun masası		
	Kanal yapma	x	x				10-25										Kum sandığı, kum çanağı, oyun masası	
	Sürünme	x					4-8										-	
	İtişmek	x	x				10-15										-	
Güreşmek				x		10-25	10-25									-		
Araçlarla Oyun	Kayma	x	x	x			20-30	150-500								Kayak		
	Tahterevalli	x	x				10-15										Tahterevalli	
	Salıncak	x	x	x	x		50-70										Salıncak	
	Tırmanma, atlama	x	x	x			15-100										Tırmanma aletleri	
	Denge	x	x	x	x		10-20										Kiriş, halat, köprü	
Asılma	x	x	x	x		25-20												
Toplu Koşmalı ve Hareketli Oyunlar	Organize Olmayan Oyun	Küçük, toplu oyunlar	x	x	x	x		15-20	100-250								Oyun duvarı	
		Koşma ve hareket oy	x	x	x	x		100										-
		Tırmanma, atlama	x	x	x			50										Tepe, çukur, oyun duvarı, tırmanma ar.
		Sıçrama oyunları	x	x	x			10-20										-
		Lastik tekerlekli oy.	x	x	x			100										-
		Çember sürme	x					30-50										-
		Misket oyunları	x	x	x	x		-100										Ahşap veya çimento bantlar
		Trafik Oyunları	x	x				400										Trafik işaretleri, izler
		(Roller) Paten	x	x				100-400		400								Paten yolu
		Tekerlekli Paten	x	x	x			100-400		400								-
	Buz pateni	x	x	x			400	400								-		
	Kızakla kayma, kıyma	x	x	x	x		400									Tepe		
	Organize Oyun	Küçük sahalı futbol	x	x	x			450-800	800								Kaleler	
		Küçük sahalı el topu	x	x	x			450-800										Kaleler
		Basketbol	x	x	x			450										Potalar
Voleybol		x	x	x			200										Ağ, Ağ ayakları	
Badminton (Tartı top oy tenisi)		x	x	x			150										Ağ, Ağ ayakları	
Tenis	x	x	x			450-800									Ağ, Ağ ayakları			
Masa Tenisi	x	x	x			50-70	50-70								Masa			
Yapı İnş. Oyunları	Kübe, baraka yapımı	x	x	x													Çeşitli yapı elemanları	
	Robinson oyunları	x	x					400									Çeşitli yapı elemanları	
	Kızılderi (Incliner)	x	x					2000									Ahşap örtü malzemeleri	
Su İçi ve Kenarında Oyunlar	Serlemek	x	x	x	x		100-400										Duş v. s.	
	Oyun havuzu	x	x				15-100										Havuz	
	Suya alışma havuzu	x	x				100	100									Havuz	
Gemicilik oyunları	x	x	x	x	x	15-100										Havuz		
Dinlenmeye ve müziğe yönelik oyunlar	Okuma, dinlenme	x	x	x	x		400										Banklar, oturma elemanları	
	Masa oyunları	x	x	x	x		5-25										Masalar, oturma elemanları	
	Resim	x	x				15-20										Resim yapma duvarı	
	Elişi	x	x	x	x		5-25										Masa, Bank, oturma elemanları	
	Kulka, Tiyatro v. s. oy. Dana	x	x	x	x		25-100										Kulis, oyun perdesi, kulübesi vs. Oturma elemanları	

EK 5- İZMİR KENTİNDEKİ TOPLU KONUT UYGULAMALARI

Toplu Konutun Adı	Kent İçindeki Yeri	Yapım Yılı	Girişimci	Konut Sayısı	Kullanıcı Sayısı	Konut Tipleri	Sosyal-Kültürel-Eğitsel Tesisler
Evka-1 Buca	Buca-Geceköndü Örnekte Bölgesi Tınaztepe Mevki 250 ha (Evka + İzmit)	Başlangıç: 22.4.1986 Bitiş: 1988-1989	İzmir Büyükşehir Belediyesi	4492 konut	17.968 kişi	<ul style="list-style-type: none"> A tipi konut 204 adet dubleks, 110 m² (3 oda, 1 salon) B tipi konut 1076 adet dubleks, 92 m² (3 oda, 1 salon) C tipi konut 807 adet 2+4 kat, 2+8 kat, 90 m² (3 oda, 1 salon) D tipi konut 2315 adet 2+3 kat, 2+4 kat 70 m² (2 oda, 1 salon) E tipi konut 90 adet b+z+3 kat, 53 m² (1 oda, 1 salon) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 pazar yeri (var) 2 cami (biri temelde) 6 ticaret merkezi (2'si bitli) 3 kreş (1 tane var) 4 temel eğitim okulu (var) 1 kütüphane (programda) 1 öğrenci yurdu (var) 2 sağlık tesisi 1 poliklinik (var) 1 hastahane (programda) 1 PTT (var) 1 Tanses (var) 1 sosyal tesis (programda) spor ve oyun alanları kişi başına 13.5 m² yeşil alan
Evka-2 Büyükşehir	Büyük Çifti'de 115 hektarlık bir alanda	Başlangıç: 28.2.1986 (2292 konut) Bitiş: 1988-1989 (828 konut) 1990	İzmir Büyükşehir Belediyesi	3120 konut	12.480 kişi	<ul style="list-style-type: none"> A tipi konut 920 adet dubleks, 115 m² (3 oda, 1 salon, 1 çatı ar o) B tipi konut 432 adet terasev, 71 m² (3 oda, 1 salon) C tipi konut 572 adet b+z+4, 75 m² (2 oda, 1 salon) D tipi konut 108 adet terasev, 53 m² (1 oda, 1 salon) E tipi konut 260 adet 2+4, 55 m² (1 oda, 1 salon) A₁ tipi konut 82 adet dubleks, 100 m² (3 oda, 1 salon) A₂ tipi konut 230 adet dubleks, 90 m² (3 oda, 1 salon) C₂, C₃ tipi konut 506 adet b+z+4, 75 m² (2 oda, 1 salon) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 açık pazar yeri (var) 3 cami (11 inşaat halinde) 6 kreş (1 tanesi var) 2 ilkokul 1 temel eğitim 1 meslek lisesi 1 sağlık tesisi (inşaatla) 2 acil sağlık merkezi 1 Tanses 2 açık spor alanı 2 park + 2 oyun bahçesi (oyuncak gruplu) açık dinlenme alanları 1 kafeterya (bükme Özere)
Evka-3 Bornova	Bornova Erzene Mahallesi'nde 30 hektarlık bir alanda	Başlangıç: 22.8.1987 Bitiş: 27.9.1988	İzmir Büyükşehir Belediyesi	1408 konut	5632 kişi	<ul style="list-style-type: none"> K tipi konut 288 adet dubleks, 115 m² (3 oda, 1 salon, 1 çatı ar o) L tipi konut 260 adet z+4, 110 m² (3 oda, 1 salon) M tipi konut 740 adet b+z+4, 75 m² (2 oda, 1 salon) N tipi konut 120 adet z+4, 55 m² (1 oda, 1 salon) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 ilkokul (var) 1 temel eğitim okulu (var) 1 anaokul (programda) 1 ticaret merkezi (programda) 1 kafeterya (var) 1 Tanses (var) 1 spor alanı (var)
İzmit 1 Etap Buca	Buca Tınaztepe (Evka 1 ile aynı alanda)	Başlangıç: 3.3.1990 Bitiş: Haziran 1993	İzmir Büyükşehir Belediyesi	3010 konut	12040 kişi	<ul style="list-style-type: none"> Tek tip Konut, 3010 adet z+4, 70 m² (2 oda, 1 salon) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 temel eğitim okulu 2 ticaret merkezi 1 resmî tesis yeşil alanlar (ada içerisinde)
İzmit 2 Etap Çiğli	Çiğli'de Egekent Toplu Konut Alanı İçinde 23.3 ha.lık bir alanda	Başlangıç: Bitiş:	İzmir Büyükşehir Belediyesi	980 konut	3840 kişi	<ul style="list-style-type: none"> 1. Tip z+7, 88 m² (2 oda, 1 salon) 2. Tip z+7, 111 m² (3 oda, 1 salon) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 temel eğitim okulu 1 kreş 1 ticaret merkezi diğerlerini Egekent'den yararlanacaklardır.
Egekent-1	Büyük Çifti'de 159 hektarlık bir alanda (İzmit+Egekent)	Başlangıç: 1985 Bitiş: 1987-216 konut 1990. Tüm konutlar 1991: Çevre düzenlemesi ile birlikte	S.S. Egekent Konut Üretim Yapı Kooperatifi Birliği	8548 konut	34192	<ul style="list-style-type: none"> B, B₁, D, F, H, K, M tipi konutlar S katlı, 3 oda, 1 salon B = 81 m², B₁ = 93 m², D = 92 m², F = 82 m², H = 82 m², K = 93 m², M = 98 m² (kredi brütleri) E₁, G₁, L tipi konutlar 7 katlı, (3 oda, 1 salon) E₁ = 93 m², G₁ = 91 m², L = 92 m² C, E, G, G' tipi konutlar 8 katlı, (3 oda, 1 salon) C = 89 m², E = 93 m², G = 91 m², G' = 98 m² L'de 1 katla 4 daire Diğerlerinde 1 katla 2 daire <p>Toplam = 547 blok 354 blok asansörlü</p>	<ul style="list-style-type: none"> 7 kreş 5 temel eğitim okulu 1 İse 1 meslek lisesi 1 çocuk ve halk kütüphanesi 3 sağlık ocağı 1 emniyet Amirliği 1 PTT öğren alanı belediye hizmet binası sosyal ve kültürel tesis 1 gazino 1 açık tiyatro 1 cami 8 ticaret alanı 1 merkez ticaret alanı spor + oyun alanları 3 çocuk oyun alanı her kooperatifin kendine ait çocuk oyun parkı ve dinlenme alanları kişi başına 10 m²'lik aktif yeşil alan
Egekent-2	Ulukent-Kurttepe Mevki'nde 160.000 m ² 'lik bir alanda	Başlangıç: 11 Ocak 1992 Bitiş: 1994	S.S. Egekent Konut Üretim Yapı Kooperatifi Birliği	1500 kişi	6000 kişi	<ul style="list-style-type: none"> 2A, 2B, 2D tipi konutlar 8 katlı, 105 m², (3 oda, 1 salon), 1 katla 2 daire 2B' tipi konutlar 7 katlı, 105 m², (3 oda, 1 salon), 1 katla 2 daire 2E, 2F tipi konutlar 10 katlı, 105 m², (3 oda, 1 salon), 1 katla 4 daire 2C tipi konutlar 5 katlı, 85 m², (2 oda, 1 salon), 1 katla 2 daire 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kreş 1 temel eğitim okulu 1 meslek lisesi 1 poliklinik 1 cami PTT karakol pazar yeri (yarı kapalı) dinlenme alanları spor ve oyun alanları basketbol 4 adet, mini basketbol 2 adet, voleybol
Egekent-3	Buca Tınaztepe	Başlangıç: Ağustos-1992 Bitiş: 1995	S.S. Egekent Konut Üretim Yapı Kooperatifi Birliği	770 Konut	3080 kişi	<ul style="list-style-type: none"> tek tip konut 108 m², (3 oda, 1 salon) kat yükseklikleri 9-13 arasında değişmekte Çok katlı blokların (12-13 gibi) zemin katları sosyal amaçlı ve otoperk olarak tasarlanmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 ilkokul 1 ticaret alanı diğer tesisleri Evka 1 + İzmit + 1 Etap yerleşmeleri ile ortak kullanılmaları düşünülmüştür

Deniz Bostanlığı	Karşıyaka Bostanlığı	1 Kısım 1970-1972 2 Kısım 1976-1979 3 Kısım 1982-1983 5 Kısım 1983-1984	T.C. Emlak Bankası	1922 konut (5 kısım olarak planlanmıştır)	7688 kişi	<ul style="list-style-type: none"> 1 kısımda 150 konut <ul style="list-style-type: none"> T₁ 3 88 m² (2 oda, 1 salon), 113 m, (3 oda, 1 salon) T₂ 2 90 m² (2 oda, 1 salon) T₃ 2 100 m² (3 oda, 1 salon) T₄ 90 m² (2 oda, 1 salon) Tüm tiper iki katlı T₆ 1 Zemin katı 73 m² (2 oda, 1 salon) normal kat 85 m² (2 oda, 1 salon) 4 katlı 2 kısımda 1188 konut <ul style="list-style-type: none"> P₁ Yıldız Blok, 2 adet, 12 katlı, 96 m² (3 oda, 1 salon) P₂ 12 katlı, 97 m² (3 oda, 1 salon) P₃ z.k. 78 m² (3 oda, 1 salon) 5 katlı n.k. 96 m² (3 oda, 1 salon) P₄ z.k. 88 m² (3 oda, 1 salon) 5 katlı n.k. 98 m² (3 oda, 1 salon) P₅ z.k. 83 m² (3 oda, 1 salon) 5 katlı n.k. 88 m² (3 oda, 1 salon) P₆ z.k. 75 m² (3 oda, 1 salon) 12 katlı n.k. 99 m² (3 oda, 1 salon) 3 kısımda 200 konut <ul style="list-style-type: none"> T₂A: z.k. 83 m² (2 oda, 1 salon) 5 katlı n.k. 99 m² (3 oda, 1 salon) T₂B z.k. 92 m² (2 oda, 1 salon) 5 katlı n.k. 99 m² (3 oda, 1 salon) 5. kısımda 384 konut <ul style="list-style-type: none"> T₂A ve T₂B 3. kısımdaki gibi T₃ 37 m² (1 oda, 1 salon) 5 katlı 99 m² (3 oda, 1 salon) T₄ 98 m² (3 oda, 1 salon) 5 katlı T₆ 99 m² (3 oda, 1 salon) 5 katlı 	<ul style="list-style-type: none"> 4 kısımda ortak kültürel ve sosyal tesisler bulunmaktadır rekreasyon alanı Olof Palme Parkı 1 kreş (belediyeye ait) Tansuş-Kafe halı futbol sahası futbol sahası
Atakent Sitesi 1. Kısım	Karşıyaka Bostanlığı	Başlangıç: 1988 Bitiş: 1989 Sonu	Türkiye Emlak Bankası	1078 Konut	4304 kişi	<ul style="list-style-type: none"> Didim Blokları, 192 konut <ul style="list-style-type: none"> 5 katlı, 8 adet, 4 girişli 2 oda, 1 salon, 85 m² 3. ve 4. katları dubleks, 170 m² Efes Blokları, 450 konut <ul style="list-style-type: none"> 9 katlı, 8 adet her katta 3 daire var Zsi (2 oda, 1 salon) 111 oda, 1 salon Bergama Blokları, 312 konut <ul style="list-style-type: none"> 14 katlı, 2 adet, 4 girişli her katta 3 daire var Zsi 3 oda, 1 salon, 120 m² 111 oda, 1 salon, 36 m² Paça Villa Tipi Evler, 118 birim dubleks 4 oda, 1 salon, 174 m² 	<ul style="list-style-type: none"> 1 anaokulu 1 temel eğitim okulu 1 lise 1 amfithyatır (1500 kişilik) 3 tenis kütüğü (kortlar + lokanta) yüzme havuzu (600 kişilik) + restoran çocuk bahçeleri spor alanları bisiklet ve yaya yolları 20 adet dükkan (blok altında) camii (500 kişilik) kişi başına 74 m² yeşil alan (yürüyüş + bisiklet yolları, açık spor alanları)
Gazikent	Gazemir	Başlangıç: 1990 Bitiş: 1991	Türkiye Emlak Bankası	2585	10340 kişi	<ul style="list-style-type: none"> Zemin kat: 1 oda, 1 salon, 84 m² 2 oda, 1 salon, 81 m² 3 oda, 1 salon, 90 m² normal kat: 1 oda, 1 salon, 84 m² 2 oda, 1 salon, 84 m² 3 oda, 1 salon, 105 m² Bloklar 7, 8 ya da 9 katlı 	<ul style="list-style-type: none"> 1 temel eğitim okulu 1 çarşı 12 dükkan (blok altında) çocuk bahçeleri yeşil alanlar diğer hizmetleri Gazikent 2 ile ortaklaşa kullanması planlanmıştır.
Mim-Kent	Esentepe	Başlangıç: 1988 Bitiş: 1991	Demirer İnşaat ve Taahhüt A.Ş.	1566 konut Mimkent 1: 1083 ko (395, 272, 208, 208) Mimkent 2: 320 konut Çarşı + Konut Bloğu 183 konut	6264 kişi	<ul style="list-style-type: none"> Tek tip konut: 135² m brüt alan toplu konut kriterlerine göre 109 m² (3 oda, 1 salon) b+2 giriş + kapalı otopark b+1: kapıcı odası + komüniteler 10 katlı zemin katın itibaren 8 katta konutlar var 	<ul style="list-style-type: none"> ilkokul kreş, anaokulu çarşı + konut bloğu dispanser PTT karnkol spor alanları çocuk bahçesi park + oyun alanları 14 m² kişi başına yeşil + spor alanı
Oyak-Uçkuyular	Uçkuyular'da 4 9 ha'lık bir alanda	Başlangıç: 1978 ilk yarısı Bitiş: 1980	Oyak Ordu Yardımlaşma Kurumu	944 konut (4 Etlapta)	3776 kişi	<ul style="list-style-type: none"> 1. Etlapta 10 Blok, 337 daire 100 m² (3 oda, 1 salon) 2. Etlapta 13 Blok, 237 daire 75-85-100 m² 3. Etlapta 11 Blok 182 daire 90-100 m² 4. Etlapta 13 Blok 188 daire 90-100 m² 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kreş 1 temel eğitim okulu çarşı fiicaret merkezi idarî-kültürel merkez çocuk bahçesi

EK 6: ANKET SONUÇLARINA YÖNELİK YÜZDE VE DAĞILIM TABLOLARI

Tablo 1: Görüşülen Ailelerde Hane Halkı Yapılarının Dağılımı

Hane Halkı Sayısı	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
3 kişi	10	22.22	9	10.59	3	6.67
4 kişi	28	62.22	54	63.53	23	51.11
5 kişi	6	13.34	20	23.53	14	31.11
6 kişi	1	2.22	2	2.35	4	8.89
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 2: Hane Reislerinin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
26-30	-	-	2	2.35	-	-
31-35	8	17.78	17	20.00	11	24.44
36-40	16	35.56	40	47.06	17	37.78
41-45	16	35.56	14	16.47	10	22.22
46-50	3	6.66	3	3.53	3	6.67
51- +	-	-	1	1.18	-	-
Cevapsız	2	4.44	8	9.41	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 3: Hane Reislerinin Doğum Yerine Göre Dağılımları

Doğum Yeri	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
İzmir	8	17.78	18	21.18	15	33.33
Ege Bölgesi	11	24.45	21	24.71	8	17.78
Diğer iller	22	48.89	34	40.00	15	33.33
Yurtdışı	2	4.44	1	1.17	2	4.45
Cevapsız	2	4.44	11	12.94	5	11.11
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 4: Hane Reislerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
İlkokul mezunu	-	-	19	22.35	10	22.22
Ortaokul mezunu	1	2.22	14	16.47	8	17.78
Lise mezunu	9	20.00	19	22.35	16	35.56
Yüksek eğitim	34	75.50	22	25.89	7	15.55
Cevapsız	1	2.22	11	12.94	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 5: Hane Reislerinin Mesleklere Göre Dağılımı

Meslekler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Memur	2	4.45	23	27.06	16	35.56
Serbest Meslek	40	88.89	22	25.88	4	8.89
Esnaf-Sanatkar	1	2.22	15	17.65	14	31.11
İşçi	-	-	14	16.47	5	11.11
Emekli	1	2.22	2	2.35	1	2.22
Cevapsız	1	2.22	9	10.59	5	11.11
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 6: Annelerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
20-25	-	-	2	2.35	-	-
26-30	9	20.00	19	22.35	7	15.56
31-35	10	22.22	34	40.00	23	51.11
36-40	19	42.23	22	25.89	10	22.22
41-45	5	11.11	3	3.53	5	11.11
46-50	1	2.22	3	3.53	-	-
Cevapsız	1	2.22	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 7. Annelerin Doğum Yerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
İzmir	12	26.67	18	21.48	14	31.11
Ege Bölgesi	12	26.67	20	23.53	17	37.78
Diğer İller	19	42.22	41	48.24	11	24.45
Yurtdışı	-	-	2	2.35	2	4.44
Cevapsız	2	4.44	4	4.70	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 8: Annelerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
İlkokul mezunu	2	4.44	30	35.30	21	46.67
Ortaokul mezunu	1	2.22	15	17.64	6	13.33
Lise mezunu	14	31.11	30	35.30	13	28.89
Yüksek eğitim	28	62.22	6	7.06	5	11.11
Cevapsız	-	-	4	4.70	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 9. Annelerin Mesleklere Göre Dağılımı

Meslekler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Ev Kadını	16	35.56	59	69.41	31	68.89
Memur	10	22.22	15	17.65	11	24.45
Serbest Meslek	18	40.00	1	1.18	2	4.44
Esnaf-Sanatkar	-	-	5	5.88	1	2.22
İşçi	-	-	1	1.18	-	-
Ernekli	1	2.22	2	2.35	-	-
Cevapsız	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 10: Annelerin İzmir'de Oturma Sürelerine Göre Dağılımı (Yıl Olarak)

Süre (Yıl)	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1-5 yıl	10	22.22	10	11.77	3	6.67
6-15 yıl	12	26.67	37	43.53	18	40.00
16-30 yıl	23	51.11	36	42.35	24	53.33
Cevapsız	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 11: Hane Reislerinin İzmir'de Oturma Sürelerine Göre Dağılımı (Yıl Olarak)

Süre (Yıl)	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1-5 yıl	10	22.22	9	10.59	2	4.44
6-15 yıl	11	24.45	30	35.29	14	11.11
16-30 yıl	25	53.33	42	49.41	29	64.45
Cevapsız	-	-	4	4.71	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 12. İzmir'den Başka Yerde Yaşayan Annelerin Dağılımı

Başka Yerde Yaşayan Anneler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	37	82.22	54	63.53	24	53.33
Hayır	8	17.78	30	35.29	21	46.67
Cevapsız	-	-	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 13: İzmir'den Başka Yerde Yaşayan Annelerin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımları

Yaşadıkları Yerler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Ege bölgesi	10	27.03	14	25.93	7	29.17
Ankara	7	18.92	6	11.11	4	16.67
İstanbul	8	21.62	5	9.26	2	8.33
Yurtdışı	5	13.51	3	5.55	3	12.50
Diğer iller	6	16.22	25	46.30	7	29.17
Cevapsız	1	2.70	1	1.85	1	4.16
TOPLAM	37	100.00	54	100.00	24	100.00

Tablo 14: Annelerin Doğdukları Yerden Ayrılma Nedenlerinin Dağılımı

Nedenler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
İş aramak	7		15		8	
Çocukların eğitimi	3		8		3	
Kan davası	-		-		-	
Doğal afetler	-		-		-	
Akrabalarla birlikte olma	2		9		5	
Anavatana göç	-		2		3	
Diğer:	19		29		11	
Evlilik	4		7		2	
Tayin	5		10		3	
Baba tayini	4		2		1	
Eğitim	2		4		2	
İklim + soğuk	2		3		-	
Kent koşulları	2		3		3	
TOPLAM	31		63		30	

Tablo 15: Ailelerin Konut Mülkiyetine Göre Dağılımı

Konut mülkiyeti durumu	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Konut sahibi	27	60.00	65	76.47	38	84.44
Kiracı	17	37.78	19	22.35	7	15.56
Lojman	1	2.22	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Cevapsız	-	-	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 16: Ailelerin Aylık Ortalama Gelirlerine Göre Dağılımı

Aylık Ortalama Gelir	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1.000.000-2.000.000	-	-	4	4.71	7	15.56
2.000.000-2.500.000	1	2.22	22	25.88	4	8.89
2.500.000-4.000.000	2	4.44	28	32.94	14	11.11
4.000.000-6.000.000	4	8.89	20	23.53	16	35.56
6.000.000- +	27	60.00	9	10.59	4	8.89
Cevapsız	11	24.45	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 17: Çalışan Annelerin Çocuklarına Bakan Kişilerin Dağılımı

Kimler Bakıyor	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Bakıcı	5		1		2	
Akraba	3		8		7	
Komşu	-		1		-	
Kreş/Anaokulu	3		5		1	
Diğer	4 (çocuk		3 (çocuk		4 (çocuk	
Cevapsız	- kendisi)		1 kendisi)		- kendisi)	
TOPLAM	19		19		14	

Tablo 18: İzmir'de Akrabaları Bulunan Ailelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	39	86.67	81	95.29	44	97.78
Hayır	6	13.33	3	3.53	1	2.22
Cevapsız	-	-	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 19: Çocukların Aile İçinde Çekindikleri, Korktukları Kişilerin Dağılımı

Kişiler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Anne	7	15.56	6	7.06	4	8.89
Baba	13	28.89	23	27.06	11	24.44
Anne-Baba	10	22.22	32	37.64	16	35.56
Hiç kimse	15	33.33	24	28.24	14	31.11
Diğer	-	-	-	-	-	-
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 20: Aile Düzeni Açısından En Önemli Özelliğin Dağılımı

Özellikler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Baba otoritesi	6	13.33	7	8.24	4	8.89
Anne ilgisi	5	11.11	7	8.24	1	2.22
Sevgi ortamı	34	75.56	71	83.52	40	88.89
Diğer	-	-	-	-	-	-
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 21: Annelerin Çocuklarla İlgili Kararları Yalnız Verip Vermediklerinin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	4	8.89	7	8.24	2	4.44
Hayır	41	91.11	78	91.76	43	95.56
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 22: Okula Gitmeyi Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	42	93.33	83	97.65	92	93.33
Hayır	3	6.67	2	2.35	3	6.67
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 23: Kitap Okumayı Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	35	77.78	68	80.00	42	93.33
Hayır	9	20.00	16	18.82	3	6.67
Cevapsız	1	2.22	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 24: Çocukların Okumayı Sevdikleri Kitap Türlerinin Dağılımı

Kitaplar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Roman	5		5		2	
Masal-Öyku	28		63		38	
Resimli Kitap	18		20		11	
Diğer	-		-		-	
Cevapsız	6		5		-	

Tablo 25: Televizyon İzlemeyi Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	45	100.00	83	97.65	44	97.78
Hayır	-	-	2	2.35	1	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 26: Çocukların İzlemeyi Sevdiği Televizyon Programlarının Dağılımı

Tv. Programları	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Çocuk programları	21	40	28
Çizgi filmler	43	71	34
Reklamlar	8	10	-
Müzik programları	12	19	10
Haberler	2	4	7
Filmler/Dizi filmler	17	14	5
Belgeseller	8	16	12
Spor programları	5	15	7
Diğer	-	3 (yarışma)	-

Tablo 27: İlkokuldan Önce Anaokuluna Giden Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	38	84.44	22	25.88	8	17.78
Hayır	7	15.56	62	72.94	37	82.22
Cevapsız	-	-	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 28: Ailelerin Yerleşmede Yaşadıkları Sürenin Dağılımı (Yıl Olarak)

Yıllar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1 Yıl	9	20.00	5	5.88	1	2.22
2 Yıl	7	15.56	13	15.29	-	-
3 Yıl	14	31.11	28	32.94	4	8.89
4 Yıl	15	33.33	27	31.77	14	31.11
5 Yıl	-	-	12	14.12	22	38.89
6 Yıl	-	-	-	-	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 29: Yerleşmelerini Çocuk Yetiştirmek İçin Uygun Gören Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	44	97.78	53	62.35	29	64.44
Hayır	1	2.22	28	32.94	16	35.56
Cevapsız	-	-	4	4.71	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 30: Yerleşmelerinde Çocukları İçin Güvensiz Yerlerin Olduğunu Düşünen Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	22	48.89	46	59.12	24	53.33
Hayır	23	51.11	39	45.88	21	46.67
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 31: Yerleşmelerinde Çocuklu Ailelerin Ayrılmamasını Düşünen Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	3	6.67	5	5.88	8	17.78
Hayır	41	91.11	75	88.24	37	82.22
Cevapsız	1	2.22	5	5.88	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 32: Konutlarını (Oda Sayısı ve Kullanım) Yeterli Bulan Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	32	71.11	72	84.71	31	68.89
Hayır	13	28.89	11	12.94	14	31.11
Cevapsız	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 33: Konutlarını Yetersiz Bulanların Yaşamak İstedikleri Konuttaki Oda Sayısının Dağılımı

Oda Sayısı	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
3 Oda	-	-	-	-	3	21.43
4 Oda	11	84.62	5	45.45	7	50.00
5 + Oda	2	15.38	6	54.55	4	28.57
TOPLAM	13	100.00	11	100.00	14	100.00

Tablo 34: Kendilerine Ait Odaları Olan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	35	77.78	30	35.29	20	44.44
Hayır	10	22.22	55	64.71	25	55.56
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 35: Çocukların Odalarında En Çok Yaptıkları Eylemlerin Dağılımı

Eylemler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Çalışarak	25		49		24	
Uyuyarak	21		35		20	
Müzik dinleyerek	5		5		5	
Oynayarak	29		37		13	
Oturarak	2		4		1	
Diğer	5		2		-	
	Kitap okuma 2		Kitap okuma 2			
	Hobi 3					

Tablo 36: Çocukların Günde Odalarını Kullandıkları Sürenin Dağılımı (Saat Olarak)

Saat	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1 saat	2	4.44	5	5.88	-	-
2 saat	12	26.67	17	20.00	11	24.44
3 saat	11	24.44	23	27.06	14	31.11
4 saat	12	26.67	15	17.65	9	20.00
5 saat	7	15.56	9	10.59	7	15.56
6 saat	1	2.22	7	8.23	3	6.67
7 saat	-	-	-	-	-	-
8 saat	-	-	6	7.06	1	2.22
9 saat	-	-	1	1.18	-	-
10 + saat	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 37: Çocuk Odasının Evin En Küçük Odası Olma Durumunun Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	19	42.22	78	91.76	32	71.11
Hayır	26	57.78	7	8.24	13	28.89
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 38: Kendi Odaları Dışında, Başka Mekanları Kullanabilen Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	44	97.78	76	89.41	40	89.89
Hayır	1	2.22	8	9.41	4	8.89
Cevapsız	-	-	1	1.18	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 39: Çocukların Kullanmasına İzin Verilen Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Her yer	19	43.18	6	7.89	6	15.00
Salon	13	29.55	12	15.79	27	67.50
Oturma odası	6	13.69	51	67.11	7	17.50
Çalışma odası/Tv. Odası/Oyun odası	5	11.36	-	-	-	-
Giriş holü	1	2.27	-	-	-	-
Mutfak	-	-	4	5.26	-	-
Balkon	-	-	3	3.95	-	-
TOPLAM	44	100.00	76	100.00	40	100.00

Tablo 40: Çocukların Odasını Kullanan Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	10	22.22	20	23.53	12	26.67
Hayır	35	77.78	65	76.47	32	71.11
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 41: Annelerin Çocukların Odasında Yaptıkları Eylemlerin Dağılımı

Eylemler	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Ütü-dikiş	4	13	8
Yakın konukları ağırlama	1	1	1
Depo	-	2	-
Gündüz dinlenmek	-	1	2
Tv. seyretmek	2	1	2
Mesleki çalışma	1	1	-
Gazete vs. okuma	2	2	1

Tablo 42: Konutta Çocuklara Yeterli Oyun Alanının Bulunmasının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	30	66.67	48	56.47	16	35.56
Hayır	15	33.33	37	43.53	28	62.22
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 43: Çocukların Konutta Oyun Oynadıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Salon/oturma odası	33	70	39
Yatak odaları	31	4	2
Mutfak	6	2	1
Balkon	5	31	10

Tablo 44: Çocukların Konutta Yattıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Kendi odasında	37	82.22	52	61.18	28	62.22
Kardeşiyle aynı odada	8	17.78	33	38.82	17	37.78
Ebeveynle aynı odada	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 45: Çocukların Konutta Ders Çalışmak İçin Kullandıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Kendi odasında	34	65	26
Salon/Oturma odası	15	34	24
Mutfak	3	1	1
Diğer	8 (Çalışma odası)	-	-

Tablo 46: Çocuk Yatak Odasının Konutta İstenen Konumunun Dağılımı

Konum	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Salona uzak	10	27	18
Ebeveyn yatak odasına yakın	29	34	13
Banyo-wc'ye yakın	22	30	17
Evin girişine yakın	2	4	-
Mutfağa yakın	-	2	-
Diğer	-	-	-

Tablo 47: Eve Arkadaşları Gelen Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	44	97.78	79	92.94	40	88.89
Hayır	1	2.22	6	7.06	4	8.89
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 48: Çocukların Evlerine Arkadaşlarının Haftada Kaç Kez Geldiklerinin Dağılımı

Haftalık Dağılım	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Hergün	2	4.44	4	4.71	-	-
Birkaç kez	26	57.78	54	63.53	25	55.56
Bir kez	16	35.56	22	25.88	14	31.11
Cevapsız	1	2.22	5	5.88	6	13.33
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 49: Çocukların Arkadaşlarıyla Birlikte İken Kullandıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Kendi odası	39		69		28	
Salon/Oturma odası	18		32		20	
Mutfak	2		-		-	
Diğer	1 (tüm ev)		2 (tüm ev)		1 (tüm ev)	
Cevapsız	1		1		2	

Tablo 50: Çocukların Evdeki Etkinliklerinden Rahatsız Olan Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	19	42.22	40	47.06	15	33.34
Hayır	25	55.56	43	50.59	29	64.44
Cevapsız	1	2.22	2	2.35	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 51: Çocukların Evdeki Etkinliklerini ve Oyunlarını Yasaklayan Annelerin Dağılımı (Rahatsızlık Duyan Anneler)

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	11	57.89	32	80.00	14	93.33
Hayır	8	42.11	8	20.00	1	6.64
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	19	100.00	40	100.00	15	100.00

Tablo 52: Çocukların Boş Zamanlarını Geçirdikleri Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Odasında	22	48.89	35	41.18	20	44.44
Başka bir yerde:						
Salon/Oturma odası	12	26.67	29	34.12	14	31.12
Bahçede/Sokakta	6	13.33	14	16.47	9	20.00
Çalışma Odası/Oyun Odası	5	11.11	-	-	-	-
Cevapsız	-	-	7	8.23	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 53: Balkonların Kullanım Amaçlarının Dağılımı

Amaçlar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
Çocukların oynaması için	13	37	10
Çamaşır kurutmak için	26	66	37
Hayvan beslemek için	1	-	-
Bisikletleri ve oyun araçlarını depolamak için	17	6	3
Fazla mobilyayı depolamak için	2	1	1
Bitki yetiştirmek için	20	28	3
Tamirat işleri için	1	-	-
Yemek yemek için	37	36	6

Tablo 54: Blok Girişlerinde ve Merdivenlerde Oyun Oynayan Çocukların Komşular Arasında Sorunlara Neden Olmasının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	27	60.00	59	69.41	29	64.44
Hayır	18	40.00	24	28.24	13	28.89
Cevapsız	-	-	2	2.35	3	6.67
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 55: Bloklardaki Asansörleri Oyun Aracı Olarak Kullanan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	18	40.00	26	30.59	13	28.89
Hayır	24	53.33	57	67.06	27	60.00
Cevapsız	3	6.67	2	2.35	5	11.11
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 56: Kullanıcılar Yerleşmeye Taşındıklarında Oyun Alanlarının Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	44	97.78	21	24.71	9	20.00
Hayır	-	-	64	75.29	34	75.56
Cevapsız	1	2.22	-	-	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 57: Oyun Alanlarını En Çok Kullanan Yaş Gruplarının Dağılımı

Yaş Grupları	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
0-3 yaş grubu	4		4		-	
3-6 yaş grubu	26		11		7	
6-9 yaş grubu	35		39		14	
9-12 yaş grubu	23		36		26	
12-15 yaş grubu	4		18		4	
15 - + yaş grubu	3		12		4	

Tablo 58: Farklı Yaşlardaki Çocuklar İçin Farklı Oyun Alanı İsteyen Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	40	88.89	78	91.78	42	93.33
Hayır	3	6.67	5	5.88	-	-
Cevapsız	2	4.44	2	2.36	3	6.67
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 59: Çocukların Dış Mekandaki Oyunlarında Görülen Cinsiyet Farklılaşmasının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	26	57.78	64	75.29	28	62.22
Hayır	19	42.22	18	21.18	12	26.67
Cevapsız	-	-	3	3.53	5	11.11
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 60: Yaş ve Cinsiyet Farklılığının Oyunlara Yansıdığını Düşünen Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	33	73.33	51	60.00	26	57.78
Hayır	12	26.67	34	40.00	19	42.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 61: Grup Oyunlarına Katılan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	43	95.56	82	96.47	40	88.84
Hayır	1	2.22	2	2.35	1	2.22
Cevapsız	1	2.22	1	1.18	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 62: Çocukların Yalnız Başına Dışarıda Oynamasına İzin Veren Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	40	88.89	68	80.00	27	60.00
Hayır	5	11.11	17	20.00	18	40.00
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 63: Çocukların Dışarıda Kalmalarına İzin Verilen Sürenin Dağılımı (Saat Olarak)

İzin verilen süre	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1 saatten az	4	8.89	1	1.18	2	4.44
1 saat	5	11.11	26	30.59	14	31.11
2 saat	17	37.78	40	47.06	21	46.67
3 saat	9	20.00	13	15.29	4	8.89
3 saatten fazla	8	17.78	5	5.88	4	8.89
Cevapsız	2	4.44	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 64: Çocuklar Dışarıda Oynarken Kontrol Eden Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	42	93.33	82	96.47	42	93.33
Hayır	3	6.67	3	3.53	2	4.45
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 65: Annelerin Çocukları Kontrol Etmekte Karşılaştıkları Zorlukların Dağılımı

Karşılaşılan Zorluklar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Kat yüksekliği	21	50.00	32	39.02	18	42.86
Oyun alanlarının görülmemesi	12	28.57	43	52.44	21	50.00
Diğer	7	16.67	5	6.10	1	2.38
		değişik oyun alanlarında oynuyorlar		oyun alanları uzak		oyun alanları uzak
Cevapsız	2	4.76	2	2.44	2	4.76
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 66: Dış Mekanı Çocukların Oynaması İçin Güvenli Gören Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	40	88.89	67	78.82	21	46.67
Hayır	3	6.67	18	21.18	24	53.33
Cevapsız	2	4.44	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 67: Oyun Alanlarında Kaza Riskiyle Karşılaşan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	23	51.11	46	54.12	28	62.22
Hayır	22	48.89	39	45.88	17	37.78
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 68: Kaza Risklerinin Çocukların Oyunlarını Kısıtlama Durumunun Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	14	31.11	35	41.18	28	62.22
Hayır	24	53.33	45	52.94	13	28.89
Cevapsız	7	15.56	5	5.88	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 69: Yerleşmelerinde Çevrelerine Zarar Veren Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	22	48.89	58	68.23	26	57.78
Hayır	23	51.11	26	30.59	16	35.55
Cevapsız	-	-	1	1.18	3	6.67
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 70: Yerleşme Dışında Başka Yerlerde Oyun Oynayan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	6	13.33	24	28.24	11	24.44
Hayır	37	82.22	61	71.76	34	75.56
Cevapsız	2	4.45	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 71: Çocuklarına Oyunlarında Eşlik Eden Annelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	15	33.33	23	27.06	8	17.78
Hayır	29	64.45	6	71.06	33	73.33
Cevapsız	1	2.22	1	1.18	4	8.89
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 72: Çocukların Dış Mekanda Korktukları Bir Yerin Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	8	17.78	64	75.29	26	57.78
Hayır	37	82.22	21	24.71	19	42.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 73: Açık Oyun Alanları Dışında Çocukları İçin Yerleşmelerinde Bulunmasını İstedikleri Sosyal Merkezlerin Dağılımı

Etkinlik Merkezleri	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Kapalı Çocuk Oyun Alanı	30		58		31	
Günelik Bakım Merkezi	15		13		4	
Gençlik Merkezi	24		31		11	
Hobi Merkezi	41		41		21	
Diğer	8		10		9	
	etüd merkezi: 3		kütüphane: 7		kütüphane: 9	
	yüzme havuzu: 2		kapalı spor salonu: 3			
	kütüphane : 3					

Tablo 74: Annelerin Çocuklara Karışma Oranının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	31	68.89	72	84.71	43	95.55
Hayır	14	31.11	11	12.94	2	4.45
Cevapsız	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 75: Babaların Çocuklara Karışma Oranının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	26	57.78	67	78.83	43	95.55
Hayır	19	42.22	16	18.82	2	4.45
Cevapsız	-	-	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 76: Çocukların Aile İçinde Çekindikleri Kişilerin Dağılımı

Kişiler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Anne	5	11.11	8	9.41	3	6.67
Baba	13	28.89	29	34.12	10	22.22
Anne-baba	6	13.33	24	28.24	17	37.78
Hiç kimse	21	46.67	23	27.06	13	28.89
Diğer	-	-	1 (abla)	1.17	1 (abla)	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 77: Çocuklarla İlgili Kararları Aile İçinde Veren Kişilerin Dağılımı

Kişiler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Anne	16	35.56	10	11.76	2	4.44
Baba	5	11.11	15	17.65	9	20.00
Anne-Baba	24	53.33	60	10.59	34	75.56
Diğer	-	-	-	-	-	-
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 78: Çocukların Aile İçinde Ödüllendirilmelerinin Dağılımı

Ödüllendirilme Durumları	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Başarılı olunca (okulda yarışmalarda)	15	33.33	25	29.41	11	24.45
Dersleri iyi olunca	12	26.67	19	22.36	6	13.33
Söz dinleyince	7	15.56	13	15.29	5	11.11
Özel günlerde	4	8.89	4	4.70	4	8.89
Sınıfını geçince	4	8.89	19	22.36	18	40.00
Cevapsız	3	6.66	5	5.38	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 79: Çocukların Aile İçinde Cezalandırılmalarının Dağılımı

Cezalandırma Durumları	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Başarısız olunca	1	2.22	15	17.65	4	8.89
Yaramazlık yapınca	23	51.11	21	24.71	10	22.22
Söz dinlemeyince	9	20.00	34	40.00	17	37.78
Yalan söyleyince	2	4.45	5	5.88	9	20.00
Cezalandırmazlar	1	2.22	2	2.35	4	8.89
Cevapsız	9	20.00	8	9.41	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 80: Çocuklar Arasında Tercih Edilen Oyunların Dağılımı

Oyunlar	KIZLAR			ERKEKLER		
	Atakent	Egekent	Evka	Atakent	Egekent	Evka
Saklambaç	38	72	42	32	61	34
Roller Oyunları	28	67	38	4	11	7
Futbol	3	9	3	34	75	41
Yakalamaca	16	48	24	28	59	31
Grup Oyunları	21	61	24	25	53	25
İp Atlamak	25	52	31	2	4	5
Bisiklet Binmek	18	12	7	24	34	14
Top Oyunları	23	38	18	24	47	28
Zeka Oyunları	19	35	14	17	39	12
Basketbol, Voleybol	15	24	12	18	18	15
Atari, Bilgisayar	4	5	2	8	12	4
Çocuk parkı oyunları: salıncak/kaydırak	15	2	7	6	14	9

Tablo 81: Kitap Okumayı Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	42	93.33	81	95.29	44	97.78
Hayır	3	6.67	4	4.71	1	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 82: Çocukların Okumayı Sevdikleri Kitapların Dağılımı

Kitaplar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Roman	12	18	9
Masal/Öykü	45	66	36
Resimli Kitap	9	15	14
Diğer	2	3	1
Cevapsız	1	1	-

Tablo 83: Televizyon İzlemeyi Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	43	95.56	78	91.76	44	97.78
Hayır	2	4.44	7	8.24	1	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 84: Çocukların En Çok İzlemeyi Sevdikleri Televizyon Programlarının Dağılımı

Tv. Programları	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Çocuk programları	26	57.78	38	44.71	25	55.56
Çizgi filmler	41	91.11	59	69.41	31	68.89
Reklamlar	8	17.78	3	3.53	1	2.22
Müzik programları	15	33.33	15	17.65	10	22.22
Haberler	5	11.11	8	9.41	10	22.22
Dizi filmler/filmler	21	46.67	10	11.76	6	13.33
Belgeseller	9	20.00	19	22.35	12	26.67
Spor programları	11	24.44	12	14.12	5	11.11
Diğer	1 (yarışma)	2.22	1 (yarışma)	1.18	-	0.00
Cevapsız	1	2.22	-	0.00	-	0.00

Tablo 85: Okula Gitmeyi Seven Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	44	97.78	83	97.65	45	100.00
Hayır	1	2.22	2	2.35	-	0.00
Cevapsız	-	-	-	-	-	0.00
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 86: Çocukların Evde Yapmayı Sevdikleri Hobilerin Dağılımı

Hobiler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Resim/Dikiş/Yaratıcı Oyunlar	21	46.67	25	29.41	15	33.33
Müzik	19	42.22	18	21.18	10	22.22
Lego	16	35.56	9	10.59	2	4.44
Okumak	29	64.44	43	50.59	29	64.44
Koleksiyon	18	40.00	23	27.06	15	33.33
Hayvan Beslemek	16	35.56	16	18.82	12	26.67
Fotoğraf Çekmek	4	8.89	3	3.53	5	11.11

Tablo 87: Çocukların Hobileri İçin Konutta Kullandıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Kendi odası	42		70		37	
Salon/Oturma odası	12		23		10	
Balkon	5		4		2	
Diğer	4 (Oyun od. Çalış. od.)		-		4 (bahçe)	
Cevapsız	-		-		1	

Tablo 88: Kendilerini Yerleşmelerinde Güvensiz Hisseden Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	16	35.56	33	38.82	22	48.89
Hayır	29	64.44	52	61.18	23	51.11
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 89: Çocukların Odalarını Paylaştıkları Kişilerin Dağılımı

Kişiler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Kız kardeş	10		22		14	
Erkek kardeş	6		29		12	
Anne-Baba	-		1		5	
Abla	1		17		9	
Ağabey	2		6		6	
Büyükanne	1		-		-	
Büyükbaba	3		2		4	
Diğer	-		5 (yeğen, kuzen)		1 (dayı)	

Tablo 90: Çocukların Odalarını Paylaştıkları Kişi Sayısının Dağılımı

Kişi Sayısı	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
1 kişi	15	33.33	74	87.06	37	82.22
2 kişi	1	2.22	4	4.70	7	15.56
3 kişi	2	4.45	-	-	-	-
Hiç kimse	27	60.00	7	8.24	1	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 91: Çocukların Odalarında Kendilerine Ait Eşyaların Dağılımı

Eşyalar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Ayrı bir yatak	45	70	37
Çalışma masası	39	49	19
Kitaplık	34	39	21
Elbise dolabı	39	37	16
Bilgisayar	8	1	1
Diğer	15	3	2
	Atari : 2	Atari : 1	Atari : 1
	Müzik aleti: 9	Müzik aleti :2	Müzik aleti : 1
	Telefon : 1		
	Tv : 3		

Tablo 92: Çocukların Odalarında Yaptıkları Eylemlerin Dağılımı

Kişiler	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Yatma	42	58	32
Çalışma	41	58	26
Oturma	24	15	3
Oyun oynama	40	44	22
Kitap okuma	36	40	26
Müzik dinleme	19	19	11
Hobi	21	19	8
Diğer	2 (tv. seyretme)	-	4

Tablo 93: Çocukların Yatak Odalarının Konumlandırılmasının Dağılımı

İstenilen Konum	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Salona uzak	8	22	21
Ebeveyn yatak odasına yakın	23	29	9
Banyo-wc'ye yakın	19	38	17
Mutfığa yakın	9	8	4
Evin girişine yakın	5	8	4

Tablo 94: Çocukların Eve Arkadaşlarının Gelme Durumunun Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	39	86.67	68	80.00	41	91.11
Hayır	6	13.33	14	16.47	4	8.89
Cevapsız	-	-	3	3.53	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 95: Çocukların Boş Zamanlarını Geçirdikleri Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evde	32	71.11	63	74.11	34	75.56
Dışarıda	10	22.22	20	23.53	9	20.00
Balkon	3	6.67	2	2.36	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 96: Çocukların Evde Yaratılmasını İstedikleri Olanakların Dağılımı

Olanaklar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Oyun odası	2	-	-
Ayrı bir oda	3	4	11
Daha büyük bir oda	5	7	-
Daha çok oyuncak alınması	10	33	17
Evde bazı oyunları oynayabilmek	7	9	3
Evde özgür bir ortam	4	-	2
Kıtaplık + çalışma masası	-	18	9
Daha iyi bir ev	-	2	-
Her olanak var	3	1	2
Cevapsız	11	11	1

Tablo 97: Çocukların Yaşadıkları Katların Dağılımı

Olanaklar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Zemin kat	1	5	7
1. kat	5	17	5
2. kat	2	9	3
3. kat	3	13	1
4. kat	8	13	-
5. kat	5	12	1
6. kat	2	5	-
7. kat	5	6	-
8. kat	2	4	-
Diğer	12	-	21
	10. kat: 1		10. kat: 2
	11. kat: 1		
	12. kat: 1		
	13. kat: 1		
	Dubleks: 8		Dubleks: 19
Cevapsız	-	1	7

Tablo 98: Çocukların Oturmak İstedikleri Katların Dağılımı

Katlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Zemin kat	2	4.44	4	4.71	1	2.22
1. kat	16	35.56	16	18.82	6	13.33
2. kat	2	4.44	13	15.29	9	20.00
3. kat	1	2.22	13	15.29	9	20.00
4. kat	4	8.89	14	16.47	5	11.11
5. kat	3	6.67	13	15.29	-	-
6. kat	1	2.22	3	3.53	-	-
7. kat	1	2.22	2	2.36	-	-
8 - + kat	9	20.00	3	3.53	4	8.89
Cevapsız	6	13.34	4	4.71	11	24.45
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 99: Üst Katta Oturmayı Sakıncalı Gören Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	25	55.56	55	64.70	29	64.44
Hayır	13	28.88	26	30.59	7	15.56
Cevapsız	7	15.56	4	4.71	9	20.00
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 100: Çocukların Oynadıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Salon/Oturma odası	22		33		19	
Kendi odam	43		63		32	
Mutfak	1		-		-	
Balkon	9		7		-	
Diğer	4 kardeşinin odası					
	2 bahçe		1 bahçe		1 bahçe	
	1 koridor					
Cevapsız	-		-		-	

Tablo 101: Çocukların Ders Çalıştıkları Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n		n		n	
Salon/oturma odası	15		25		10	
Kendi odam	40		65		36	
Mutfak	2		-		-	
Diğer	-		-		-	

Tablo 102: Çocukların Yatmayı Sevdikleri Mekanların Dağılımı

Mekanlar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Salon/Oturma odası	6	7	4
Kendi odam	40	78	41
Diğer	2 (ebeveyn y.o)	-	-

Tablo 103: Çocukların Oyun Oynamayı Sevdiği Yerlerin Dağılımı

Mekanlar/Alanlar	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Kendi odam	40	41	27
Balkon	16	14	6
Salon/Oturma odası	17	19	10
Blok girişi	14	6	1
Park	40	50	32
Yol/Sokak	2	11	5
Okul bahçesi	35	30	19
Blok bahçesi	23	22	5
Spor sahası	22	34	13
Merdivenler/Asansörler	3	1	1
Diğer	-	-	-

Tablo 104: Çocukların Salon/Oturma Odasında Yaptıkları Eylemlerin Dağılımı

Eylemler	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Oyun/Hobi	26	18	10
Okul ödevleri	29	28	19
Televizyon seyretme	40	61	33
Ailenin ortak eylemleri	32	29	12
Uyuma	11	4	5
Diğer	2	-	-
	piyano çalmak : 1		
	bilgisayar : 1		

Tablo 105: Apartman Girişlerinde ve Merdivenlerde Oyun Oynayan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	15	33.33	11	12.94	3	6.67
Hayır	24	53.34	74	87.06	33	73.33
Cevapsız	6	13.33	-	-	9	20.00
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 106: Çocukların Oynamasından Rahatsız Olan Komşuların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	19	42.22	70	82.35	19	42.22
Hayır	13	28.89	12	14.12	12	26.67
Cevapsız	13	28.89	3	3.53	14	31.11
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 107: Çocukların Oyun Oynamasına Kızan Komşuların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	17	37.78	68	80.00	18	40.00
Hayır	15	33.33	16	18.82	12	26.67
Cevapsız	13	28.89	1	1.18	15	33.33
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 108: Asansörü Kendi Başına Kullanan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	28	62.22	57	67.06	17	37.78
Hayır	6	13.33	26	30.59	17	37.78
Cevapsız	11	24.45	2	2.35	11	24.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 109: Asansörle Oyun Oynayan Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	6	13.33	1	1.18	1	2.22
Hayır	28	62.22	82	96.47	34	75.56
Cevapsız	11	24.45	2	2.35	40	22.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 110: Çocukların Çevrelerinde Oyun Oynayacak Yerlerin Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	45	100.00	66	77.65	29	64.45
Hayır	-	-	19	22.35	14	31.11
Cevapsız	-	-	-	-	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 111: Bu Oyun Alanlarını Yeterli Gören Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	37	82.22	38	44.70	17	31.11
Hayır	8	17.78	47	55.30	29	64.45
Cevapsız	-	-	-	-	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 112: Dışarıda Oynamasına İzin Verilen Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	43	95.56	82	96.47	44	97.78
Hayır	2	4.44	3	3.53	1	2.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 113: Çocukların Dışarıda Oynarken Onlara Eşlik Edenlerin Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	15	33.33	42	49.41	23	51.11
Hayır	29	64.45	41	48.24	22	48.89
Cevapsız	1	2.22	2	2.35	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 114: Oyun Oynarken Evlerine Yakın Olmak İsteyen Çocukların Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	36	80.00	80	94.12	45	100.00
Hayır	8	17.78	4	4.70	-	-
Cevapsız	1	2.22	1	1.18	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 115: Çocukların Eve Yakın Olmak İstemelerinin Nedenlerinin Dağılımı

Nedenler	ATAKENT	EGEKENT	EVKA
	n	n	n
Daha emniyetli ve güvenli	11	18	13
Korkuyorum	4	4	-
Tehlikelerden korunmak ve anne-babaya yakın olmak için	3	8	6
Ailenin onu görmesi ve merak etmemeleri için	3	20	9
Gereksinmelerini karşılamak ve çabuk ulaşabilmek için	7	8	4
Kaybolmamak için	-	9	10
Cevapsız	8	13	3

Tablo 116: Ailelerin Çocukların Gitmesini Yasakladığı Yerlerin Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	29	64.45	75	88.24	38	84.44
Hayır	15	3.33	10	11.76	7	15.56
Cevapsız	1	2.22	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 117: Çocuklar Dışarıda Oynarken Onları Kontrol Edenlerin Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	32	71.11	71	83.53	39	86.67
Hayır	12	26.67	14	16.47	6	13.33
Cevapsız	1	2.22	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 118: Çocukların Oyun Oynadıkları Yerlerde Trafik Varlığının Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	1	2.22	9	10.59	8	17.78
Hayır	44	97.78	76	89.41	37	82.22
Cevapsız	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 119: Çocukların Trafikte Oynamasına İzin Veren Ailelerin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	-	-	2	22.22	1	12.50
Hayır	1	100.00	5	55.56	6	75.00
Cevapsız	-	-	2	22.22	1	12.50
TOPLAM	1	100.00	9	100.00	8	100.00

Tablo 120: Oyun Alanlarında Bulunan Elemanların Dağılımı

Elemanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Park oyuncakları	36	80.00	42	49.41	21	46.67
Spor alanları	3	6.67	6	7.06	-	-
Eleman yok	-	-	8	9.41	4	8.89
Oyun alanımız yok	-	-	4	4.71	5	11.11
Cevapsız	6	13.33	25	29.41	15	33.33
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 121: Oyun Alanlarında, Çocukların Bulunmasını İstedikleri Elemanların Dağılımı

İstedikleri Elemanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Oyun araçlarının fazlaşması	15	33.33	30	35.29	18	40.00
Spor alanları (potalar, kaleler, tenis, yüzme havuzu, bisiklet yolları)	3	6.67	10	11.77	3	6.67
Su + WC	4	8.89	11	12.94	6	13.3
Cevapsız	23	51.11	34	40.00	18	40.00
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 122: Çocukların Dışarıda Oyun Oynadıkları Zamanların Dağılımı

Zamanlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Sabah	5	11.11	10	11.76	-	-
Öğle	4	8.89	9	10.59	5	11.11
Öğleden sonra	13	28.89	39	45.88	28	62.22
Akşam üzeri	20	44.45	15	17.65	8	17.78
Gece	1	2.22	-	-	1	2.22
Hafta sonu	-	-	5	5.88	-	-
Cevapsız	2	4.44	7	8.24	3	6.67
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 123: Hava Koşullarının Çocukların Oyunlarını Etkilemesinin Dağılımı

Yanıtlar	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Evet	37	82.22	79	92.94	40	88.89
Hayır	8	17.78	4	4.71	4	8.89
Cevapsız	-	-	2	2.35	1	2.22
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 124: Soğuk ve Yağışlı Havalarda Çocukların Oyun Oynadıkları Yerlerin Dağılımı

Yerler	ATAKENT		EGEKENT		EVKA	
	n	%	n	%	n	%
Blok girişinde	5	11.11	2	2.35	5	11.11
Evde/arkadaş evinde	28	62.23	65	76.47	34	75.56
Blok önünde bahçede	8	17.78	3	3.53	-	-
Oynamıyorum	2	4.44	8	9.41	4	8.89
Cevapsız	2	4.44	7	8.24	2	4.44
TOPLAM	45	100.00	85	100.00	45	100.00

Tablo 125: Çocukların Dışarıda Oyun Oynadıkları Günlerin Dağılımı

Günler	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Hafta içi	11	5	7
Hafta sonu	30	29	19
Tatil günleri	68	60	35

Tablo 126: Çocukların Yerleşmelerinde Bulunmasını İstedikleri Sosyal Merkezlerin Dağılımı

Sosyal Merkezler	ATAKENT n	EGEKENT n	EVKA n
Kapalı oyun alanları	36	59	28
Günderlik Bakım merkezi	5	9	1
Gençlik merkezi	17	25	9
Hobi merkezi	23	31	16
Diğer	4	-	3
	tenis : 3 kap.yüz.hav : 1		kütüphane : 3
Cevapsız	4	2	4